

Salinárium
Adonyi Kalendárium

Salinárium
Adonyi Kalendárium
2020

Szerkesztette:

Hetyei Gábor

Olvasószerkesztő:

Takács Béláné

Design és nyomdai előkészítés:

Kozmér Amanda

Kiadta:

Bálint Ágnes Művelődési Ház és Könyvtár

A kiadvány megjelenését támogatta
Adony Város Képviselő-testülete.

Készült 2019. évben, 1500 példányban.

Nyomdai munkák:

EFO Nyomda, Százhalombatta.

Felelős vezető: Fonyódi Ottó.

www.efonyomda.hu

Kereskedelmi fogalomba nem kerül.

Beköszöntő

Tisztelt Olvasó!

Itt van az advent, és nagyon sokan várjuk a karácsony eljövetelét. Titkon mi is sokan, akik a Salináriumot készítjük, kicsit reménykedünk, hogy ilyenkor, december elején, a karácsonyi várakozásba már beletartozik a várakozás az adonyi kalendáriumra is. Nem tudom, Önök hogy vannak ezzel, de mi már nagyon vártuk...

Igyekeztünk a múltunk kis szeleteit újra felszolgálni: idén megemlékezünk a 30 évvel ezelőtti első önkormányzati választásról az akkori testület tagjaival folytatott beszélgetésekkel. Szintén múltunk egy falatja a zárda iskola: szemtanúk, korabeli cikkek emlékeznek meg róla. A török korba visz el minket az idei képregény, melyben a tavaly megismert csodakutya, Adonis old meg egy több, mint négyszáz éves rejtélyt. Hálás szívvel köszönjük az adonyi festőknek, hogy megörökítik városunkat vásznon is. Ezekből az alkotásokból tizenkettőt mutatunk idén be.

A jelenünk bemutatásának is van történelmi vetülete: színes beszámolót közlünk folytatásokban a Nagy Háború adonyi vonatkozásait feldolgozó dokumentumfilm forgatásáról a készítőik szemüvegén keresztül. Csodálatos cikkeket olvashatunk Adony és környékének madárfaunájáról egy felettébb avatott szakember szemén, objektívján, leírásán keresztül. Látni fogják, nemcsak a képek, de a cikkek is szép színesek.

Gasztronómia, keresztretjvény, saját kezűleg rovat, adonyi versek, novellák, mesék, anekdoták: mint ahogy korábban is, a kalendáriumunk fontos és Önök által már elvárt részei.

Itt a klímaváltozás, úgy tűnik, ez a jövőnk egyik meghatározó eseménye lesz. Nem mehetünk el mellette szótlantul. Mi számok segítségével dolgoztuk fel a klímaváltozás adonyi vonatkozásait.

Idén is búcsúznunk kell a Salináriumunk fontos alkotóitól, segítőtől. A kalendárium már nem lesz soha olyan, mint akkor, amikor velük készítettük. Első pillanat óta a csapat tagja volt Suszter László, a Bálint Ágnes Művelődési Ház igazgatója, állandó segítségünk voltak emlékeik felidézésével Holfeld Gyula és Natkay Béla. Laci, Gyula, Béla bácsi! Tessék, itt van az új könyv! Forgassák, forgassátok érdeklődéssel odaát is!

Köszönet illeti azokat, akik munkájukkal, ötleteikkel segítették kiadványunk elkészítését:

Áldott István, Balázs Ferenc, Bálint Ágnes, Bálint Sára, Bálinth Tibor, Berkes Györgyné, Boldog József, Dr. Stencinger Norbert, Ecsődi László, Filotás Mihály, Friedrich Istvánné, Gianfanco Simonit, Heteyi Gábor, Heteyi Jánosné, Horváth-Bártfai Anikó, Kerekes Fanni, Kerekesné Paulusz Ágnes, Kisémet Tímea, Kissné Szalai-Gindl Zsófia, Klein Lajosné, Kovács László, Kozmér Amanda, Köller Ferenc, Köller László, Králl Gabriella, Králl István, Králl László, Majerné Sarkadi Márta, Marczinka Tamás, Mersics-Morva Dóra, Mgr. Martin Drobnák, Morva Ferencné, Nagy Győző, Németh Ágnes, Németh Dorottya, Nógrádi Katalin, Nyul Gábor Alex, Paulusz Piroska, Pintér Tamás, Pletser Nándor, Rabóczki Imre, Rabóczki Simonné, Ronyecz Péter, Rózsafi János, Schmidt Ernő, Schmidt Péter, Sebőkné Buday Györgyi, Stanczelné Nagy Piroska, Szabó Ferencné, Szalainé Katalin, Takács Béláné, Tischnerné Tóth Szilvia, Trenkó György.

Hálásak vagyunk Adony Város Önkormányzati Testületének és Ronyecz Péter polgármesternek, hogy támogatták a kiadványunkat.

Akkor nem maradt más hátra, mint jó olvasást, kellemes időtöltést kívánva hadd adjuk át Önnek, kedves Olvasó, a 2020-as Salináriumot!

Heteyi Gábor szerkesztő, Takács Béláné, olvasószerkesztő

Január

kép: Bálinth Tibor. Holtág. fotó: Boldog József

Január

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

		1 Újév Fruzsina	2 Ábel	3 Benjamin Genovéva	4 Titusz Leona	5 Simon Edvárd
6 Boldizsár Vízkereszt	7 Attila Ramón Ramóna	8 Gyöngyvér Keve	9 Marcell	10 Melánia	11 Ágota	12 Ernő Ernesztázia
13 Vera Veronika	14 Bódog	15 Lóránt Lóránd	16 Gusztáv	17 Antal Antónia	18 Piroska	19 Sára Márió
20 Fábián Sebestyén Szebásztján	21 Ágnes	22 Vince Artúr	23 Rajmund Emerencia Zelma	24 Timót	25 Pál	26 Vanda Paula Titanilla
27 Angelika Angyalka	28 Károly Karola	29 Adél	30 Marina Gerda	31 Marcella		

Programok Adonyban

Január 18. szombat:

Vincevessző vágás

Helyszín: Szőlőhegy

Sport bál

Helyszín: művelődési ház

Január 22. szerda:

A Magyar Kultúra Napja

Helyszín: művelődési ház

Január 26. vasárnap

Adony és Környéke Horgászegyesület közgyűlés

Helyszín: művelődési ház

kép: Bálinth Tibor. Az öreg tölgy. fotó: Boldog József

Egy szakácskönyv meséi – gasztronómiai rovat

Csirke bajor módra

Szakácskönyveim gyűjteményének legbecsesebb és egyben legrégebb példánya a **KÉPES BUDAPESTI SZAKÁCSKÖNYV**, melyet hét, korának híres gazdasszonya írt, és Zemplényi Szabó Antónia szerkesztésében jelent meg az első kiadás 1864-ben, majd a tulajdonomban lévő hatodik kiadás 1896-ban Lampert Róbert császári és királyi udvari könyvkereskedő gondozásában. A könyv mindennemű előzetes információ hiányában is érdekes olvasmány, valóságos korrajz. Sokat elárul az akkori polgári

életmódról, szokásokról, konyhai fortélyokról, gazdasszonyi teendőkről. Kiténik belőle, hogy egy akkori háztartás vezetése bizony sok gonddal, nagy felelősséggel járt, nagy odafigyelést igényelt, egyáltalán nem volt könnyű feladat.

Helyi vonatkozása miatt még érdekesebb, hiszen az adonyi lányokat ebből a könyvből okították háztartástanra Szatmári Irgalmas Rend apácai a zárdaiskolában, de készültek belőle ételek a zárdai konyháján is, ahol igen jól főztek. Az apácák jó konyhát vezettek, hiszen a hozzávalókkal a grófi birtok látta el őket. Nagymamám barátnője, Reszka néni, aki náluk szakácsnősködött, sokszor nevetve mesélte, hogy az apácák sokkal jobb ételeket fogyasztanak, mint a grófnő, aki köztudottan puritán életet élt.

Hozzám úgy került a könyv, hogy amikor feloszlatták az apácarendet, és a nővéreknek távozniuk kellett a zárdából, akkor könyveik legtöbbjét elosztogatták kedves tanítványaiknak, akik között volt nagynéném is. Ő akkor a zárdával szemben lakott, volt tanítványként segítette is a nővéreket, így a könyvet távozásukkor ajándékba kapta.

Azt, hogy a könyv használatban volt, tanítottak belőle, bizonyítják a kiemelések, oldaljegyzetek, bejelölések. A címe szerint szakácskönyv, de ennél sokkal bővebb tudnivalókat tartalmaz logikus, tananyagszerű szerkezetben.

Három fő részből áll: *Első rész: A szakácsművészet előcsarnoka.* Általános ismereteket tisztáz, alapfogalmakat, vegy- és természettani folyamatokat ír le. Ezután következik az anyagismeret. A mai olvasónak feltűnhet, hogy a bőjti ételek alapanyagait külön rész tárgyalja.

A második rész: *Gyakorlati Szakácskönyv*. Ez tartalmazza az 1042 receptet, valamint étlap javaslatokat. - *Hát, szívesen végigenném a legegyszerűbb (12 fogásos) menüt, de az elkészítése már nehezebben menne! Tudtak élni és enni!* - Kiemelném, hogy a legtöbb kézirásos jegyzet és jelölés a főzelékeknel található. Úgy tűnik, az apácák az egészséges étkezésre próbálták tanítani a lányokat.

Harmadik fő rész: *A magyar gazdasszony kincstára*. Itt találhatóak az ún. „házi praktikák:” *„Bútorok és házi eszközök tisztítása, A férgek a bogarak és ártalmas állatok kiirtása, A házi festő és díszmosónő, Pipere-könyv, Eczet-készítés, Különféle étszerek fenntartásáról s megjavításáról, A házi orvos.”*

A következő hónapokban a **Képes Budapesti Szakácskönyvből** szeretnék egy-egy olyan receptet közzétenni, amely valószínűleg tananyagként szerepelt a zárdaiskolában, de ma is elkészíthető. Érdemes kipróbálni! Érdekességként kiemelek egy-két háztartási tudnivalót, amit meg kellett tanulniuk a korabeli háziasszonyoknak, akiknek korántsem volt irigylésre méltó helyzetük, ha helyt akartak állni. A szövegeket az eredeti helyesírással, változatlan formában adom közre, ezzel is felidézve kicsit a régi korok hangulatát. Ezt segítik elő még a fejezetnyitó metszetek, képek, melyeknek eredetijei szintén a könyvet díszítették.

A receptek után említésre kerülő egy-egy korabeli gazdasszonyi tevékenységet is tanácsos volt megtanulni az apácáktól a növendékeknek, mert később, amikor önálló háztartást vezettek, nagy hasznukat vehették. Azonban, hogy ne csak a múlttal foglalkozzunk, a fejezeteket a Gastro ABC című kis résszel zárjuk le, amely átvezet minket a mába. Manapság nagyon divatosak a különböző főzőműsorok, vetélkedők, ahol ismeretlen, legtöbb néző számára idegen konyhai kifejezésekkel találkozhatunk. Ezekből értelmezünk egyet-egyet havonként. Biztosan sok olvasónak feltűnik, hogy ezeket a módszereket mi is használjuk a mindennapi konyhai tevékenységünk során, mégha nem is ilyen kacifántos névvel illetve.

Csirke bajor módra

„Ehhez olyan nagyságú húsos csibét veszünk, a melyet rendszeren a becsináltakhoz használni szoktunk, ezt megkopasztjuk, előkészítjük és vékonyra vagdalt szalonnával megtűzzük. It ez megtörtént, vigyázva két részre osztjuk. Aztán lábast vékonyra szeletelt szalonnával kirakunk, kevés karikára vagdalt vereshagymát teszünk rá, aztán a csirkét úgy, hogy a tűzött rész fölfelé álljon; ekkor kevés tejfelt, ugyanannyi fehér bort, néhány szem egész borsot és szerecsendió-virágot

teszünk még a lábasba, finom zsemlemorzsával behintjük, néhány darabka vajot teszünk fölébe, a sütőbe állítjuk és addig pároljuk, míg megpuhulnak, kissé megbarnulnak.”

Házi praktika: a házi orvos

„Méh- vagy darázscsípés: a méhtől megcsipett helyre 1 csepp olajat teszünk, de nem dörzsöljük be. Minél gyorsabban alkalmazzuk az olajat, annál gyorsabban hat. Rendszeren egy perc alatt elmúlik a fájdalom. A méhészek tehát célszerűen cselekszenek, ha a méhes közelemben kis üveg olajat tartanak, hogy a bekövetkezendő esetben kéznél legyen.

A fájdalmas helyett a keserűdes csucsor (capri folium) bogyóinak kinyomott nedvével kell ledörzsölni, mire a fájdalom és daganat kevés idő alatt elmúlik.”

Capri Folium - Jerikói lonc

Gastro ABC

Al dente: „Fogkeményre”. Nem teljesen puhára főzzük a rizst vagy a tésztát. Kissé haraphatónak kell lennie.

Al forno: Átsütve, sütőben sütvé.

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág

A karvaly, a héja és az egerésző ölyv

Ha az időjárás megfelel az évszaknak és a naptárnak, akkor ez a leghidegebb téli hónap. Az apró madarak csapatai igyekeznek szélvédett és élelemmel ellátott belterületekre vonulni. Ezeket a csapatokat követi egy kis ragadozó madár, a karvaly.

Téli hónapokban Adony lakott területén a leggyakrabban megfigyelhető ragadozó madár. De nemcsak a helyi madaraink zsákmányolnak udvarainkban. Hozzájuk csatlakoznak az északról érkező teletők tömegei is. A gyűrűzési adatok alapján Finnországból származó egyedek előszeretettel telelnek a mi vidékünkön. Országosan 2.000 párnak ad hazánk állandó otthont. A hím karvaly jóval kisebb a tojónál, háta kékekesszürke, melle rőtes és sávozott, a pofa szintén vörhenyes. Az öreg tojókon a szürke szín dominál, háta szürke, a melle szürkén sávozott, fehér alapon. Laikusnak a galamb méretű madárnál feltűnik (főleg a tojóknál) a rövid, lekerekített szárny és a hosszú farok, mely szürke alapon szélesen sávozott. A szem írisze citromsárga, a kor előrehaladtával sötétedik. A fiatalok háta és melle is barnás árnyalatú. A rövid szárny és hosszú farok igen jó manőverezési tulajdonsággal ruházta fel a karvalyt. Ezt kihasználva láthatjuk alacsonyan siklani, kerítések, tetők fölött átlibbenve lecsapni, bokrok között szalomozni, magasan körözni, majd a szárny bevonásával meredeken zuhanni. Szinte kizárólag madarakkal táplálkozik. Etetők környékén, bokrosokban, baromfiudvarban vadászik verebekre, cinegékre, pintyfélékre. A jóval nagyobb tojó megfogja a rigó méretű madarakat, illetve a gerléket.

A karvaly Magyarországon költ, állandó madár. Az ország egész területén előfordul, szereti a fenyveseket, de a kisebb erdőkben is megtelepszik. Fészekét saját maga építi, költése májustól július végéig tart. Egy fészekalj 4-6 tojásból áll, melyből 33 nap után kelnek ki a fiókák. Az etetést a tojó végzi, aki vigyáz a fészekre, a hím vadászik, majd a növekvő fiókák igényeihez igazodva a tojó is zsákmányol. Négy hét után a fiókák kirepülnek, és a szülők vadászni tanítják őket. Védett madár. Természetvédelmi értéke: 50.000 Ft.

A karvaly fotózása nem egyszerű feladat. Itatóval kombinált madáretetők környékén van rá esély, általában lesből. A kismadarak csoportosulása előbb-utóbb feltűnik a ragadozónak, és vadászni kezd rájuk, vagy megpihen a beszállófán, esetleg iszik vagy megfürdik az itató vizében. Legtöbb jó fotó ad hoc készül. Az első kép a saját kerti etetőmre bevágó madárról készült, amint a fenyő alatt megkezdte a veréb kopasztását. A verebek riasztása után a házból kiléptem és már exponáltam is.

A karvalynál jóval ritkább téli kóborló a héja, vagy népiesen galambász. Hasonló testfelépítésű, csak méretében nagyobb, ölyv nagyságú madár. A hím és a tojó azonos színezetű, felül kékesszürke, alul fehér alapon szürkén sávozott. Az ivarok között itt is a tojó felé billen a mérleg, jóval testesebb, erősebb a hímnél. A hím könnyen összetéveszthető a karvaly tojóval. A fiatalok háta barna, a has oldalán sárgás alapon barna hosszanti cseppfoltok találhatóak. A szem színe fiatalon sárga, az idősebb madárnál vörös.

A héja kifejezetten erdei madár, de nagyobb folyók öreg ártéri erdeiben is költ. Állomány nagysága 1.500-2.000 pár, de jóval rejtettebb életet él, mint a karvaly. Tápláléka nagyon változatos. A madarak közül mindent megfog a rigótól a fácánig, míg a rágcsálókból az ürgétől a növendék mezei nyúlrig terjed a zsákmánya. Fészket maga építi, de ritkán elfoglalja más fajok előző évi fészket. A költés március végétől júniusig tart. 2-5 tojásból 35-38 nap alatt kelnek ki a fiókák. Az etetés és a fiókák gondozása hasonló, mint a karvalynál, csak a kirepülési idő hosszabb: 38-40 nap. Védett madár. Természetvédelmi értéke: 50.000 Ft.

Ha a karvaly fotózása nem egyszerű, akkor a héjához hozzáteszem, hogy nagyon nagy szerencse is kell hozzá.

1 sz. történet

Amikor a szerencse velünk van! Április közepén ketten ültünk az adonyi sziget erdei tisztásán lévő itatós-etető lesben. Figyeltük és fényképeztük a szokásos fajokat, cinkéket, harkályokat. Hirtelen minden madár fejvesztve menekült a les előtti részről, majd leszállt egy nagy ragadozó madár az itató szélére. Meg sem mertünk mozdulni, mert hiába a reflexiós üveg, a ragadozóknak jó szemük van. A madár körülnézett először bizalmatlanul, majd egyre bátrabban. Közben mi is eszméltünk és a fényképezőgépeket ráirányítottuk a beazonosított madárra. „*Ez egy héja – mondtam - sőt gyűrűje is van!*” A madár inni kezdett, mi pedig megkezdtük a fényképezést. Az első kattánásokra felkapta a fejét, de maradt. Mi is leálltunk az exponálással, hogy el ne riadjon. A héja tovább ivott, majd amikor befejezte, meg is fürdött előttünk 2 méterre. Közben mi folyamatosan fényképeztük, objektívet cseréltünk, mozogtunk a lesben, és a madár kitarzott. Fürdés után kiült az itató szélére tollázkodni. Közel egy órán át tudtuk fotózni, és megfigyelni ezt a csodálatos ragadozót. A lábán lévő gyűrűszámot leolvastva értesítettem a gyűrűzési központot a megfigyelésről. A válaszból megtudtam, hogy a héját 1 év 2 hónappal korábban gyűrűzték. Befogása egy lovasberényi baromfiudvarban történt önműködő csapdával, és már akkor 5 évnél idősebbnek határozták meg a szem színe alapján.

Apropó, reflexiós üveg. Máté Bence óta tudjuk, hogy a jó természetfotós láthatatlanná tud válni az üveg alkalmazásával. Kintről nézve tükör, bentről

viszont tökéletesen jól lehet rajta keresztül fényképezni. Mi is ilyen leseket építünk.

Egy másik alkalommal, amikor késő őszi délelőtt az adonyi holtág belső felén horgásztam, a bágyadtan szép napsütésben egyszer csak egy imbolygó árnyék vetődött a vízre. Önkéntelenül is felnéztem és egy nagy héját láttam keringeni a sziget felett. Folyamatosan róttá a köreit, és szép lassan a víz fölé érkezett. Kíváncsian vártam, hogy mi történik, és figyelemmel kísértem a madarat. A körözésből siklás lett a holtág külső oldala felé. Ez valamit lát - gondoltam, és az én szemem is a szemközti partot kutatta. Meg is találtam a héja figyelmét lekötő fácánkakast, amint a parton keresgél. Talán a horgászok által elhagyott kukoricaszemeket szedegette gondtalanul. Napfényben csillogó tolla viszont messziről elárulta a ragadozónak. A héja most már határozott irányt vett a sarkantyús lovag felé. Ezt már a fácán is észrevette, és kétségbeesett katkatolással rohanni kezdett az erdő szederindás alja irányába. A ragadozó sebességet váltott, ahogy észlelte lehetséges zsákmányának menekülését. Szárnyát összekapva zuhanásba ment át. A kakas rohan és riaszt, de már csak a hangját hallom, mert a dombhajlat miatt a végkifejletet nem látom. A héja is eltűnik a szemem elől, amikor úgy egy méterre ér a föld fölé, majd ismét emelkedni kezd. A fácán szól, tehát ezt megúsza. A ragadozó még tesz egy-két kört az erdő fái között, aztán távozik a környékről. A sikertelen vadászat után egy darabig úgysem merészkedik elő semmi préda, nem is beszélve a kakas méltatlankodó katkatolásáról, amit még mindig lehet hallani a bokrokból. A téli időszakban Magyarország, sőt a kontinens leggyakoribb ragadozó madara az egerészölyv. Az országban fészkelő 15.000-20.000 pár madár mellé csatlakoznak az északi telelők. Adonyban és környékén elsősorban az utak mentén, fasorokban, villanyoszlopokon, szalmabálákon, lucerna tarlókon láthatjuk őket. Az egerészölyv tollazata nagyon változatos. A barna színű háthoz csatlakozhat sötétbarnától a világosbarnán át szinte fehér has oldal. A madarak mellén legtöbbször U alakú világosabb folt található. Farok finoman harántszalagozott egy szélesebb végszalaggal. Hím és tojó színezete megegyezik. Mint ahogy a neve is elárulja, fő tápláléka a mezei rágcásalók (egerek, pocok), de más kisémlősök és gyíkok, békák, rovarok is kerülnek az étlapjára.

Ahol fészkelésre alkalmas fát, környezetet talál, ott megtelepszik. Jelen van erdőkben, facsoportokban és fasorokban. Költése márciusban kezdődik és júliusig tart. 2-4 tojás lerakása után 33 napig kotlik hím és tojó felváltva.

A kikeléstől számítva úgy 45 nap múlva hagyják el a fészket a fiókák. Mindkét szülő etet, de eleinte a tojó vigyáz a fészekre. Védett madár. Természetvédelmi értéke: 25.000 Ft.

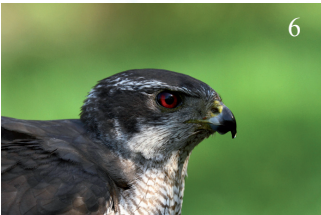
Az egerészölyv fotózását téli időszakban lehet, sőt kell tervezni. Mire is

van szükségünk a jó fotókhoz? Először is megfelelő helyet kell keresni, amit az ölyvek előszeretettel látogatnak. Egy alkalmas rét, lucerna tarló, erdei tisztás. A helyet be kell tájolni, hogy a fény megfelelő irányból jöjjön. Szükségünk van egy földbe ásott lesre, hogy jó legyen a perspektíva. A fényképezésre kijelölt részen lenyírjuk a füvet és egy kis mélyedést kell kialakítani a megfelelő távolságban. Ide fog kerülni a csalétek, ami becsalogatja a környéken lévő madarakat. Csali lehet csirkeaprólék, farhát, egyéb hús. A múltat felidézve: itt kezdődtek a gondok. Kiraktuk a csalit, az ölyvek jöttek és egyenként elvitték olyan helyre, ahol nem tudtuk fotózni őket, vagy kirángatták a mélyedésből, és láthatóvá vált a képen. Hát ebből így nem lesz akció, verekedés és természetfotó. Fogtunk egy darab drótot, és a farhátakat egyenként összekötöttük a mélyedésben. Most már kénytelenek voltak az ölyvek egy kis helyen tömörülni, ez pedig okot adott a torzsalkodáshoz. 3-4 résztvevővel elindult a verekedés az élelemért. Tartott mindez addig, míg a csökkenő súlyú csalikoszorú egy izmos példány a lábával felkapta, és fényképezésre alkalmatlan helyre cipelte. Ez már több a soknál. Átgondoltuk a lehetséges megoldásokat, és legközelebb az összedrótózott csalit egy kihelyezett sátorkampóval a fagyos földbe rögzítettük. Probléma kipipálva! Ezen felül még a les üvegéről is el kell távolítani a fagyott párát, amit egy sor teamécses folyamatos égetésével értünk el. Az üveg alatt egy keskeny polcon takarásban vannak elhelyezve, hogy ránk ne essen a fény. Mindezek ellenére az ölyvek nagyon óvatosak és bizalmatlanok, ami azt jelenti, hogy minimum egy órás ücsörgésünk után mernek leszállni, de vártunk már többet is. Az eredmény nem maradt el: az ölyvek jót lakmároztak, mi meg szép képeket tudtunk készíteni róluk.

Králl László, ornitológus, fényképész

Képek

- 1 Fiatl karvaly veréb zsákmánnyal hóesésben.*
- 2 Öreg hím karvaly megfürdik az itatóban*
- 3 Fiatl karvaly a holtág partján*
- 4 Öreg hím héja portré*
- 5 Verekedő egerészölyvek*
- 6 Egerészölyv portré*
- 7 Földbe ásott les a rét szélén ölyvek fotózásához*
- 8 Öreg hím héja gyűrűvel a lábán*

Anekdoták a téészből **A barangoló magyarok**

Raboczkai Imre meséli:

Régebben, még a nyolcvanas években, a munkahelyek szívükön viselték a munkavállalók kulturálódását, lehetőséget biztosítottak arra, hogy valaki a kollektívából megszervezhessen egy budapesti színházi estét, és az utazáshoz biztosították a buszt. Na, ezeket a buszokat ne úgy képzeljük el, mint manapság az utazási irodák által üzembentartott legtöbb járművet, melyek televízióval, klímával, hűtővel és még ki tudja, mi mindennel fel vannak szerelve. Akkoriban a vidéki kisüzemek által fenntartott buszok legtöbbször Nisa, Robur és ezekhez hasonló csodák voltak. Komfort még új korokban sem volt bennük – így az extra szereltség nem romolhatott el benne. Minden más azonban igen...

Történt egyszer, hogy az ERDÉRT kollektívájának a Nemzeti Színházba sikerült jegyet szereznie a szervezőnek a legendás, Sütő András drámájából készült előadásra, az „Advent a Hargitán”-ra. A szereposztás parádés volt: Kubik Anna, Bubik István, Götz Anna, Agárdy Gábor. Ők mindannyian is „húzó” nevek voltak, azonban a főszereplőt, Bódi Vencelt a csodálatos és utánozhatatlan Sinkovits Imre játszotta. A jegyek is kiválóak voltak: a földszint egyik, színpadhoz közeli sorának közepére szóltak.

A csapat időben felkerekedett, hogy a rozzant busz minél előbb „falja fel” az Adony-Budapest távolságot. A sors útjai azonban kifürkészhetetlenek voltak már akkor is: a jármű prüsszkölve megadta magát valahol útközben. A szerelő csodát tett, sikerült fél óra bütykölés után életet lehelnie a masinába, így kissé megkésve, de elértek a Nemzetibe. A késedelem pont elég volt ahhoz, hogy az előadás már elkezdődjön. Nagy könyörgésre a jegyszedők kivételt tettek a távolról jött csoport kedvéért, és beengedték a későket a nézőtérre.

A csapat csendben lopakodott be a sor közepén lévő üresen tátongó helyeikre, mikor a színpadon épp ott tartott a darab, hogy Bódi Vencel (azaz Sinkovits Imre) öblös hangján filozofikus kérdést tett fel inkább magának, mint a szereplőtársainak, ezzel pattanásig feszítve az egyébként sem minden feszültségtől mentes drámai jelenetet:

- Hol jártatok, magyarok?

A felszült csendben a lopakodó adonyiak szervezője kissé megszegyenülten válaszolta:

- Elnézést művész úr, de Érd után lerobbant a buszunk...
Mondanom sem kell, hogy a feszültség és a dráma pillanatok alatt elillant,
de annyira, hogy még a függőnyt is le kellett engedni, hogy a színészek (is)
jól kinevethessék magukat.

Lejegyezte: Heteyi Gábor

Kép: Ádvent a Hargitán - Sinkovits Imre és Kubik Anna

forrás:<https://port.hu/adatlap/film/tv/suto-andras-advnt-a-hargitan--suto-andras-advnt-a-hargitan/movie-58246>

*Számos és számtalan – képes és képtelen,
most a 20-20-20 apropóján*
20-20-20 2020-ra

Korábbi Salináriumunkban már egyszer volt témánk a „Számos és számtalan”. Ennek során a matematika „nyelvén”, a számokon keresztül igyekeztünk láttatni a világot, fókuszálva benne leginkább Adonyra. Talán akkor sikerült ízelítőt adni arról, hogy ha még annyira száraznak is tűnik a matematika, azért a számok is képesek bemutatni a környezetünket, láttatni annak érdekességét vagy éppen

csodáit.

Évek, sőt most már évtizedek óta az éghajlatváltozás korát éljük. Egyelőre úgy tűnik, az emberiségnek (gazdasági vezetőknek?, politikusoknak?) nem sikerül kellően kezelni a klímaváltozást, illetve az ezzel együtt járó következmények hatását.

2020-nak az Európai Unió egyik fordulópontjának kéne lennie a klímavédelemben. Ezt a dátumot tűzte ki a 2007-ben elfogadott Energia és Klíma Csomag¹ hathatós céljaink megvalósítására. A 2020-ra elérendő 3X20 cél közül az első az üvegházhatású gáz kibocsátások 20%-os csökkentése 1990-hez viszonyítva, a második a megújuló energia felhasználási arányának 20%-ra való növelése, harmadik pedig az energiahatékonyság 20%-os javítása. Az EU-s célokat a nemzeti kormányok saját vállalásaikkal

¹ 2020 climate & energy package, https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2020_en

támasztották alá. A magyar kormány az alábbi célok elérését vállalta²:

1. A megújuló energiaforrások részarányának 14,65 %-ra növelése.
2. 10 %-os teljes energia-megtakarítás.
3. Az EU emisszió-kereskedelmi rendszerén kívül az üvegházhatású gázok kibocsátásának (2005-ös szinthez képest) legfeljebb 10%-os növekedése. 2020-ra az EU emisszió-kereskedelmi rendszerében részt vevő iparágak 2005-ös kibocsátásainak 21%-os csökkentése, 2030-ra 40%-os csökkenés 1990-hez képest.

Ez évi sorozatunkban megkíséreljük összehozni az EU 3x20-as céljainak és a vállalatoknak a megjelenését Adonyban a számok nyelvén. Azt hiszem, ez is egy elég ambiciózus vállalat részünkről.

E sorozatban szó lesz azokról az adonyi egyéni beruházásokról, munkákról, mellyel hozzásegítjük hazánkat a célok teljesítéséhez – nem mellesleg pedig a klímaváltozás hatásainak tompításához. Ne feledjük: a mai felelőtlen (otthoni, települési, országos, európai, világviszonylatban zajló), pazarló életvitelünk nem a mi életünket teszi nehezzé, hanem gyermekeink, unokáink életét lehetetleníti el. Azzal nyugtatjuk magunkat: „én csak egy kis porszem vagyok az óriási sivatagban, csak egy csepp vagyok a hatalmas óceánban, nekem nincs hatásom ezekre a folyamatokra”. Ezzel nyugtathatjuk magunkat, de nincs igazunk: az óriási sivatag is porszemek összessége, a hatalmas óceán is cseppekből áll. Nincs mese: mindegyikünknek meg kell tennie a vállalásait, hogy tiszta lelkiismerettel tudjon a gyermeke, unokája, a jövő generáció elé állni, és el tudja mondani: megtettem mindent annak érdekében, hogy csökkentsem a klímaváltozás hatásait.

És hol tartunk most? A legutolsó publikált statisztika (2017-ig) szerint a teljes energia-felhasználásunk 14,6%-a származott megújuló forrásból. Ez szép... Legfeljebb az árnyalja a képet, hogy 2013-ban már volt 16,2% is, azóta folyamatosan csökken, romlik az arány!!! Nézzük a részleteket! A közlekedésben 6,8%-os a megújuló részarány, de e termékkörben is már volt 7,6%. A fűtési, hűtési energia 19,6%-a, a villamos energia 7,5%-a származott megújuló forrásból 2017-ben³. Tehát, van mit tennünk.

Elég szélsőséges jóslatok láttak napvilágot a következő 10-50-100 évre a klímaváltozás hatásáról. Ha csak a fele igaz, akkor is megdöbbentő átalakulás előtt állunk. Higgyük el...

Hetyei Gábor

Kép: https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2010-0010_13_Helyi

2 Dr. Nemes Csaba (Nemzeti Fejlesztési Minisztérium): A megújuló energiaforrások hazai helyzete és jövője, Budapest, 2015. november 19. https://www.met.hu/doc/rendezvenyek/metnapok-2015/01_NemesCs.pdf

3 Az adatok forrása: 6.1 Megújuló energiaforrások felhasználásának részaránya (2005-2017.) Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, http://www.mekh.hu/download/2/13/90000/6_1_megujulo_energiaforrasok_felhasznalasanak_reszaranya_2005_2017.xlsx

1. fősor Hangos pusztán ered, a perkátai út alatt folyik át és a Cikolai tóba torkollik.
2. fősor Az 1. fősorban szereplő vízfolyás XIX. századi neve.
3. fősor Az 1. fősorban szereplő vízfolyás NATURA 2000-es védelem alatt álló területének neve.

Hónap 15. napja	Észak	Nyugat	Vaját	Később
Római 1	3. fősor	Azonosak Szőlőfajta	Átalakulás ... Nagy Mária (színesz)	Dél Jód
Igen, oroszul		1. sz. fősor		
Hanggal kapcsolatos		Foghús		
Váltóáram				
			Sport-fogadás	Római 5
			Kelet	Nitrogén
			Fogvatar-tott asszony	
Ladik	Nyugat		Rubidium	10 deci-liter
Dupla kettős betű	Ezt török Arany János-nál Adonyban		Kettős betű	Szükség lenne (se-gítségre pl.)
Idő jele		Honfoglalás előtti mēltőság neve, változata: Kündü	Saját kezűleg	Középen lyukas 1
Kérdőszó				2. sz. fősor
Tunézia és Peru gk. jele	-			
Tonna			Hold formájú pékáru	
			Nem most	
Svájci város			Bátortalan	Kőborol
Döltén			Olasz klub (... Milan)	Sütő
Vas vegyjele			Nitrogén	Ájul
			Kézi arató szerszám	
			Róka gyerek	
			Ételt habzsoló	
			Kanadai folyó	
Zeneszerző (Ferenc)		Ház fabrikálása		Angolul a tenger
Csacsi szőlő		Kezdőpont		
Bánat			Ejszakai pihenés	
	Hangszín angolul		Ruhán díszítő ránc	
	Két félegyenes "zárja" be			
		Színész (András)		Személyes névmás
		Titkon figyel		Angol röviden
Amerikai állam				Angol gk. jele
Tgk. márka		Alatta már nincs		Angol férfinév
Kelet röv.		Kettős betű	Poszméh	
			Győzelem röv. (latin szóból)	Kálium vegyjele
Gabona-féle	Ö			Y
Nehézségi gyorsulás jele				

SK – Saját kezűleg

Saját kezűleg – bevallom – az egyik kedvenc rovatom. Csodálom és bámulom, hogy milyen ügyes és kreatív adonyiak élnek közöttünk!!! Hogyan tudnak akár mindennapi alapanyagokból nem mindennapi használati- vagy éppen dísz tárgyakat alkotni. Elolvassa az idej SK rovatot, arra kellett ráébrednem, hogy szinte nincs olyan hétköznapi tárgy, melyet az évszázadok óta körülöttünk megtalálható alapanyagokból ne lehetne elkészíteni. No, nem nekem, hanem Kissné Szalai- Gindl Zsófiának. Megkértem, mutakozzon be, hiszen nem oly régen él családjával Adonyban. /szerkesztő/

Bemutakozás

Kissné Szalai- Gindl Zsófia vagyok. Családommal 8 éve költöztünk Adonyba. Van 3 kicsi gyermekünk (9, 7 és 5 évesek). Szüleimtől kaptam az induláshoz szükséges néprajzi, népzenei és néptáncos alapokat, amiért hálás vagyok nekik. Később én is néptáncoltam, elkezdtem kontrázni, és népi énekekre is jártam. Diplomámat 2006-ban szereztem a Wesley János Főiskolán Szociális munkás szakon, majd elvégeztem a Hagyományok Házában szervezett Népi játszóház vezetői tanfolyamot, ami mindig is érdekelt. Gyerekkorom óta szívesen kézműveskedtem, és tanultam el bármilyen kézimunka elkészítésének folyamatát, szinte bárkitől. Ha osztálytársam tudott valami jót, akkor tőle, ha ismerős, akkor tőle, és természetesen nagyszüleimtől is, főleg az ötvevényi nagypapámtól (csuhé technikák, barkácsolás). Tanítottak horgolni, kötni, hímezni, jártam 2 évig varró szakközépiskolába is. Szívesen kísérleteztem, továbbfejlesztettem dolgokat, például a fonásokat, csomózásokat. A Hagyományok Házában megtanítottak azokkal a természetes anyagokkal dolgozni, amiket a kalendáriumi írásaimban ismertetek. Az adonyi művelődési házban 1 éve kezdtem el kézműves foglalkozásokat tartani, először havonta, majd januártól kéthetente, változó létszámmal, hol többen, hol kevesebben jönnek az érdeklődők. Igyekszem színes, változatos technikákat bemutatni, megtanítani. Nagyon sok minden érdekel, a hagyományainkon kívül: van egy nagyobb kertünk, ott is szeretek kertészkedni (virágos és zöldséges kert, valamint gyümölcsfák), illetve állatokat is tartunk (tyúkokat, cicákat). Gyermekeim születése előtt Budaörsön és Budapesten éltem, Budapesten dolgoztam a Vakok Intézetében, mint szociális munkás. Most még keresem a további utamat, dolgoztam néhány hónapot Dunaújvárosban az Útkeresés Segítőszolgálatnál, mint óvodai szociális munkás, őstől a plébánián dolgozom, mint közösségfejlesztő, ezen kívül nagyon érdekel az anyaság, és ezt is elkezdtem kutatni. Igyekszem gyermekeinknek is átadni, amit én is kaptam a szüleimtől, illetve szívesen és ügyesen tanulják el tőlem a kézműves dolgokat.

Szövés

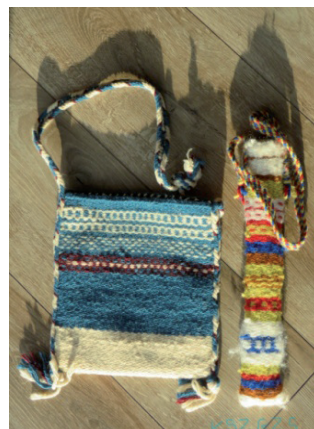
A szövés eredete időszámításunk előtt a 6. századra tehető. Az emberek minden területen törekedtek az önellátásra, így a ruházatukat is megszöjték maguknak, lenből, kenderből és gyapjúból. Ezen munkálatokat teljes mértékben tudták a mezőgazdasági munkákhoz igazítani, tavasszal lenyírták a juhokat, majd ősztől tavaszig megmunkálták az alapanyagot: tisztították, gerebenezték (fésülték), fonalat készítettek belőle, majd megszöjték (vagy nemezként hasznosították tovább a gyapjút). Ugyanígy a kender és len feldolgozását is őszel és télen csinálták az asszonyok: az áztatást, a szárítást, a szálak megtörését, majd a gerebenezést és végül a fonást. Hazánkban a 11-12. századtól vannak adatok a takácmesterekről, akik szintén szövészek szöttek, pénzért vagy terményért. A városokban a 14. században alakultak takács céhek, a falvakban a 17. században kaptak nagyobb szerepet a takácsok. A gyapjú megmunkálásakor szötteket is készíthetünk, de persze nem csak gyapjúból lehet szöni. Szöhetünk kelméket pamutból, selyemből, len-, vagy zsákvászonból. Aztán szöhetünk még gyékényből, virágokból, bőr szálakból, például rongyból szőnyeget lehet. A szövés, mint technika jelen van szinte bárhol, gyöngyészereket is lehet szöni. Ruhákat, szőnyegeket, lepedőket, terítőket, tarisznyákat, lábtörlőket, sőt még kerítést is szöhetünk. Ez utóbbit veszőből készítették régen, még a Balaton-felvidéken mutatta nekünk egy idősebb néni, hogyan is kell csinálni, de ez régen teljesen természetes volt. Moldvában ott a szemünk láttára szöttek az asszonyok a katrincákat (lap szoknya), ingeket. Lehet szöni szövészeken, különböző méretű szövőkereten, kártyaszövőn, karmatyúfán, szalagszövőn, körmöcskén, akár két fa közé is felvethetjük a felvetőszálat, amire rászöjjük a fonalat.

A kézműves foglalkozás során mi is szöttünk kis tarisznyákat, furulyatokat, telefontokat. Ehhez még szövészekre sem volt szükségünk, elég volt egy kicsi kartonpapír, aminek a két végét (tetejét, alját) centinként bevagdostunk, körülbelül 1-2 centi hosszan, arra kellett csak ügyelni, hogy az alja és a teteje egyforma számú bevágással jöjjön ki. Aztán a felvetőszálat a bevágott részekben keresztül rögzítjük, a végeket megcsomózzuk. Az alján csak keresztülviesszük, a tetején pedig egygel tovább haladunk, így lesz

párhuzamos a „csíkozás”. A fonalat szintén az elején hozzákötjük, majd elkezdjük a szövést, a fonalat hol a felvető szál felett, hol alatta visszük, majd ha a végére érünk, akkor megfordítjuk a kartont és folytatjuk a másik oldalán körbe-körbe, leverő villával sűrítjük. Közben tehetünk másik színt is, így csíkos tarisznyát kapunk. Ha elfogyott a fonal, akkor a szélén csomóval rögzítsük, akár hozzá is köthetjük a másik szálát. Sokféle minta létezik: például egy sor fehér, egy sor pirossal hosszanti csíkot, vagy ha időnként 2 sort is teszünk hozzá 1 színből, akkor kockás lesz tőle a minta. Ugyanezt a technikát (1 sor fehér, 2 sor piros), ha tovább folytatjuk, akkor kis pöttyök lesznek benne. Ha több színt is variálunk, akkor még változatosabb minták alakulnak. Amikor már nem fér több sor a szövésünkbe, akkor egy csomóval lezárjuk, és kiakasztjuk a tetejéről a felvető szálát, melyet utána párosával összecsomózzunk. Most már látszik a tarisznya formája, ahogy szétnyílik a teteje. Kihúzzuk belőle a kartont, és az összes kilógó szálát elbújtatjuk egy tű vagy horgolótű segítségével. Fonhatunk fület hozzá, amit rávarrunk majd.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

Adonyi emberek – adonyi értékek: érdekes emberek közöttünk **Adony első önkormányzata – bevezető a riportsorozat elé**

1990. szeptember 30-án volt Adonyban (és szerte az országban) az első helyi önkormányzati választás. A jelöltek száma 27 fő volt a 11 képviselői helyre. Polgármesterre pedig 1 fő került ajánlásra, jelölésre. A választási bizottság elnöke Kard János, a bizottság titkára Heteyi Jánosné. Még egy történelmi dátum: a polgármester Adony Nagyközség Önkormányzata alakuló ülését 1990. október 11-én 16 óra 30 percre hívta össze a volt Tanácsház 6. számú irodájába.

Az első képviselő- testület Adonyban – a választói bölcsességnek, vagy a szerencsének köszönhetően, ki tudja (?) - nagyon szerencsés összetételben állt fel. 11 fő és a polgármester nemcsak a korösszetétel szerint volt jó (fiatalok és kevésbé fiatalok, az átlagéletkor megválasztásukkor 45 év volt, ideális), de a képviselő szerint is. Képviselték a helyben lakó időseket (Köller Ferenc), az ingázó fiatalokat (Lauber István), a humán- (Dr. Glashütter Csaba), és az állategészségügyet (Dr. Szász Károly), az oktatást (Paulusz Józsefné, Müllerné Csikós Ildikó, Gáborfi Lajos), az egyházat (Dr. Szász Károly, Köller Ferenc), a sportot (Gáborfi Lajos), az önkormányzati gazdasági társaságokat (Solti Ferenc, Králl István), a magán gazdasági társaságokat (Heteyi János, Ecsődi László, Dr. Szász Károly). A polgármester személyét illetően pedig egy tapasztalt, tenni vágyó településvezető kapta meg a karmesteri pálcát. A választott vezetők mellett még egy nevet fel kell jegyeznünk, akinek nagy érdeme volt az első önkormányzatunk zavaros jogi környezetben való korrekt működésében: Farkas János jegyző örködött a hivatal munkája és a testület elé kerülő anyagok felett.

Minden adva volt arra, hogy ez a csapat kiváló eredményeket hozzon. És hozott is.

Most, hogy eltelt 30 év, visszatekintünk az első képviselő-testület munkájára oly módon, hogy a leginkább érintetteket, magukat a testület tagjait kérdeztük meg, hogy emlékeznek a „rég, szép időkre”. Bár a riportok kicsit szubjektívra sikerültek, de nem szándékunk ellenére. 3 képviselőt nem tudtunk már megkérdezni, őket képviselőtársaik emlékeiből idézzük meg. Egyik képviselőtársuk – Lauber István – így emlékezett róluk: „Idejekorán távoztak az élők sorából. Emléküket megőrzöm, és kívánok nekik örök nyugodalmat.”

Az akkori képviselőkkel és a polgármesterrel készült riportokat hónapról hónapra olvashatják, a polgármesterrel kezdve, de a képviselőket szigorúan ABC szerinti sorrendben.

Heteyi Gábor

Iglódi István, polgármester

Iglódi István (1938.), a Hercegfalváról származó településvezetőnk, alapvégzettségét tekintve finommechanikai műszerész, de már 1963-tól a 316-os Szakmunkástanuló Iskola oktatójaként dolgozott. 1970-től Mezőfalván, szülőfalujában lett először „előjáró”, tanácselnök. 1973-tól 25 éven keresztül Adony nagyközség vezetője volt (tanácselnökként, majd polgármesterként). Mint független polgármester, 1990-ben a szavazatok 91%, 1994-ben pedig 70%-át kapta meg. Településvezetőként nevéhez kötődik a Vízmű Társulat, a Szennyvízmű Társulat (hálózat és tisztítómű), a Telefonépítő Társaság, a

gázhálózat létrehozása. A körzeti hulladéklerakó telep alapítása és Adonyba helyezése szintén a nevéhez kötődik. Aktív munkájának köszönhetően jött létre a német testvérvárosi kapcsolat, 13 új utca nyílt meg, és számos köztéri emlékmű került elhelyezésre a vezetése alatt. A Duna-Adony újság, az ÁMK, az alkotóház, a tornacsarnok, a teniszpályák: ezek szintén kötődnek a tevékenységéhez. A védőnői szolgálat, a hétvégi körzeti ügyelet, az ÖNO, a szociális gondozói hálózat kialakítása, az indiai nővérek befogadása is az ő vezetése alatt történt. A temető önkormányzati tulajdonba vétele, a templomi harang lecserélése, az orgona felújítása jól példázza a harmóniát a település és az egyház között. Részt vállalt az adonyi kulturális (néptánc, fúvósok, kamarakórus), sport és civil élet kialakításában, felélénkítésében.

Néhány fontosabb elismerés: Honvédelmi Érdemérem (1980. 1985.), Munka Érdemérem ezüst fokozat (1982.), Haza Szolgálatáért Érdemérem (1986.), Adony Díszpolgára (2000.)

Iglódi Istvánt (II) Hetyei Gábor kérdezte az első polgármesteri ciklusáról, főként annak is a szubjektív vetületéről.

HG: 30 év – 1990-ben - volt az első önkormányzati választás. Az akkor mandátumot elnyertekkel készült riporttal emlékezünk vissza azokra az időkre, a testületre, az első ciklus esetleges tanulságaira. Első riportalanyunk Iglódi István, a képviselő-testület és Adony akkori vezetője, polgármestere. 1990. év ősze. Már túl vagyunk a rendszerváltást követő első országgyűlési választásokon, az MDF alakított kormányt, az új parlament nekilátott a rendszerváltást megalapozó törvényalkotási munkának. Polgármester Úr! Az 1990 előtti időszakban majd két évtizedig vezette városunkat, mint tanácselnök. Nem tartott attól, hogy munkanélküli lesz?

II: Felkészültem arra, hogy az elvtársból nem csinálnak urat, azaz a tanácselnök elvtársból nem lesz polgármester úr. Még tanácselnökségem előtt a 316-os MŰM-ben oktató voltam, így nem jelentett gondot, hogy 1990 augusztusában elhelyezkedtem az általános iskolában főállású tanárként, és szeptemberben ott dolgozva vártam az önkormányzati választást. Az iskola mellett társadalmi munkában vezettem a települést, hiszen a tanácselnöki fizetésemet felajánlottam jótékonyossági célra. Azt az évet aztán végigtanítottam.

HG: Volt-e kétség önben a tekintetben, hogy indulni akar-e a polgármesteri címért?

II: Nem, nem volt. A községben akkoriban ketten-hárman voltak olyanok, akik akár börtönbe is zártak volna mérgükben, de a többség elfogadott. Én állandóan jártam a települést „elvtárs” koromban is, és rábeszéltek sokan, hogy induljak a polgármesteri címért.

HG: Amikor a döntést meghozta, hogy indul, mi volt a legfőbb motivációja? Gazdasági? Politikai? Hatalmi?

II: A politika abszolút nem érdekelt. A hatalom és a gazdasági érdekek sem motiváltak. A célom az volt, hogy a község fejlődését minél inkább elő tudjam mozdítani.

HG: Volt-e lényeges különbség a tanácselnöki és a polgármesteri tevékenysége, lehetősége, szabadsága között?

II: Gyakorlatilag semmi, mert mindegyiknél egy cél volt előttem, előttünk: az, hogy ezt a települést fejleszteni kell. Ez alá a cél alá rendeltünk mindent. Ebből a településből várost kell csinálni, az infrastruktúrát fejleszteni, és egyébként mindent meg kell csinálni, amit meg lehet. Én jól együtt tudtam dolgozni a tanácsstagokkal is és az önkormányzati képviselőkkel is. Mindenki segítette a munkámat és azt a célt elérni, amit úgy fogalmazhatok meg, hogy „Mi Adony érdeke?”

HG: Akkor jött az MDF, az SZDSZ, a Független Kisgazda Párt, a Fidesz, de ott volt az MSZP is többek között. Volt-e olyan párt akkoriban, aki nyomást gyakorolt önre?

II: Persze, de csak úgy, hogy maguk mellé állítsanak. Én akkor abszolút párton kívüli voltam, engem sem a jobb, sem a bal nem érdekelt. Igyekeztem a testületen belül is megőrizni a pártpolitika - mentességet. Nagyon jól együtt lehetett működni velük. A választások idején volt meghatározó, hogy ki-ki melyik párttal, vagy éppen párt támogatottság nélkül indul, utána már én a pártpolitikát nem engedtem bevinni a testületi munkába. Ilyen szempontból is nagyon jó volt a testület, de a különböző intézmények és a gazdasági társaságok vezetőire is számíthattam.

HG: Az első testületnek megvoltak a középtávú és hosszú távú célkitűzései. Ezekben a célkitűzésekben a testület egységes volt?

II: A fő célkitűzésekben teljesen egységes volt a testület: az iskola fejlesztése, az egészségügy fejlesztése, a mezőgazdaság erősítése és a városá alakulás. Ezekben a fő célokban nem volt vita közöttünk. A csapat jó működött együtt, hiszen nem érdekemberek ültek a testületben: az egyik cégvezető vagy intézményvezető nem akart több lenni, mint a másik, mindenki végezte a maga munkáját. Mindenki küzdött a maga területéért, de elfogadta, tudomásul vette a többiek céljait is. Nem volt közöttünk olyan ember, aki önértékből saját magát akarta volna a többiek elé helyezni. Az esetek 90%-ában egy nyelven beszéltünk...

HG: Az első polgármesteri ciklus során mit tart személyes sikerének?

II: Nehéz egyet kiemelni. Együtt készítettük elő a helyi önkormányzatiság, a testület, a polgármesteri poszt és a hivatal működésének feltételrendszerét, sokszor úgy, hogy a jogszabályi keretek sem voltak tisztázottak, elfogadottak az Országgyűlés által. Ehhez kellett a polgármesterek tanácsa is – mely egy országos konzultációs szervezet volt -, melynek aktív tagja voltam. A keretrendszer előkészítő munkánkhoz itt tudtunk segítséget kapni és segítséget nyújtani más testületeknek.

HG: Az önkormányzatiság miben volt más, mint a kilencven előtti tanácsrendszer?

II: A szabadságban. A tanácskorszakban a pártpolitika dominált. A helyi pártbizottság néha-néha átnyúlt a fejünk felett. Szerencsénk volt, mert akkoriban az állampárt helyi és megyei vezetőivel jó kapcsolatot áptunk. Különösebb probléma nem volt, de azért akadtak nézeteltérések, melyek kisebb összetűzéshez vezettek. Aztán végül mindig megtaláltuk azt a kompromisszumot, mellyel a legkevésbé sérült a településünk érdeke. Az önkormányzatiság indulásával ez a kötöttség, függőség teljesen megszűnt.

HG: Volt-e olyan esemény, döntés, melyet személyes kudarcként élt meg az 1990-94-es időszak alatt?

II: Igazából nem. Nekünk a feladatunk Adony érdekének szolgálata volt. Mindent, amit szerettünk volna elérni, százszázalékosan nem lehetett megvalósítani. Voltak olyan célok, amiknek a megvalósítása ugyan kudarcba fulladt, de voltak rögtön helyette, mellette olyanok, amik sikert hoztak. Sok olyan ügyünk volt, amit szerettünk volna megvalósítani, és akkor ugyan nem sikerült, de később – akár évtizedek múlva – sikert hozott egy későbbi testület munkájának eredményeként. Például a hulladékkezelést tudom felhozni. Első időszakban a kommunális hulladék összegyűjtése, kezelése, válogatása, újrahasznosítása, feldolgozása ügyében sokat dolgoztunk. Részben ennek is köszönhetjük a német testvérvárosi kapcsolatunkat. Az első időszakban ezt nem tudtuk végigvinni. Mostanra kezd beérni a gyümölcs: hallani lehet a deponált hulladék feldolgozásáról az alsócikolai hulladéklerakónál. A cél jó volt, de lehet, hogy akkor még nem voltak meg hozzá a feltételek.

HG: Ha lehetősége lenne rá, hogy újraélje a 30 évvel ezelőtti időszakot, a mostani tapasztalatával, tudásával tenne valamit máshogy?

II: Amit akkor elképzeltünk, azt akkor és ott a legjobb tudásunk szerint tettük, és meggyőződésem szerint helyes volt. Mindig mást és mást, többet és többet akartunk. Volt, hogy egy-két dologra nagyon rámentünk. Az jött mindig be, amit sokan és nagyon akartunk. Mindig a realitás talaján álltam: alkalmazkodni igyekeztünk az ország fejlődéséhez. Például nem sikerült ipart telepíteni Adonyba, de utólag lehet, hogy ez nem is baj.

HG: Sokszor előfordult, hogy a testület leszavazta?

II: Nem gyakran, de előfordult (*mosolyog, talán eszébe jutott egy emlékezetes leszavazás?*). Nálunk mindenkinek volt egy szavazata...

HG: Hogyan foglalná össze az a bizonyos első négy évet?

II: Maga a testület nem helyezte mindenek elé magát, tudta hol a helye. Nem akart beleszólni azokba a dolgokba, amik nem rá tartoztak: nem akarta a téeszt, vagy a kátéeszt, vagy a költségvetési üzemet irányítani, arra megvoltak az ottani szakemberek. Ha kértek segítséget, igyekeztünk azt megtenni. Azt hiszem, nagyon reálisak voltunk, és

olyan közvetlen célokat tűztünk magunk elé, amiket meg lehetett és meg tudtunk valósítani. De az is igaz, hogy ha az emberek, a város lakossága valamit nagyon, de nagyon akart, azt együtt meg tudtuk csinálni, sikerre vittük.

Az adonyi zárda iskola története Kik voltak az Irgalmas Nővérek?

Amikor kérdeztem nagyanyámat, hogy hova járt iskolába, azt mondta, hogy az Irgalmas Nővérekhez, mások azt mondták, hogy a kedves nővérekhez. Aztán a képeslapokon hol Zárda szerepel, hol Paulina Intézet. Ezek a megnevezések mind egyet takarnak: az adonyi alapfokú leányiskolát, mely a huszadik század első felében működött Adonyban.

Az adonyi iskolák története 1747-re nyúlik vissza: ekkor található feljegyzést arra, hogy van Adonynak iskolája és iskolamestere Prausz József személyében¹. Maga az épület a templom északi oldalán volt. Az adonyi oktatás és iskola az egyházak (katolikus, ortodox, zsidó) és a kegyúr (Zichygrófok) anyagi és szellemi tőkéjére, akaratára, szándékára és elképzelésére támaszkodott. A működő népiskolák országosan ugyan 1849-től szigorú állami felügyelet alatt álltak, azonban egyházi fenntartással működtek. Az igazgató jellemzően – így Adonyban is Koller János személyében – a plébános volt. Lényeges változást az 1868-ban végrehajtott Eötvös-féle iskolareform² hozott.

1 Lendvay Zoltán: Adony, a történelemben, Adony. 1996. 214. oldal

2 Eötvös József volt a szabadságharc alatt és a kiegyezést követően a Vallási és Közoktatási Miniszter, akinek sírja Ercsiben található, felesége – Rosty Ágnes – pedig a párhalmi Rosty családhoz tartozott.

A népoktatásról szóló 1868:68. törvénycikk előírta az elemi iskolák (4 év plusz 2 év ismétlő) létesítését a települések számára, melyre épült a polgári iskolák oktatása – fiúknak 6, lányoknak 4 évig. A polgári iskolán kívül – ahol gyakorlatias képzés folyt – választhattak a diákok gimnáziumi képzést is reál vagy humán vonalon. A polgárit végzettek is mehettek érettségít szerezni, de különbözeti vizsgát kellett tenniük. Az érettségizettek számára nyílt meg az út a főiskolára, egyetemre.

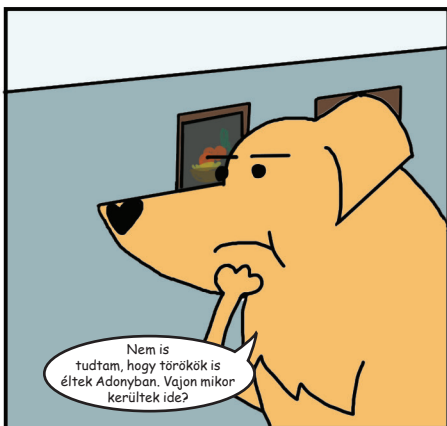
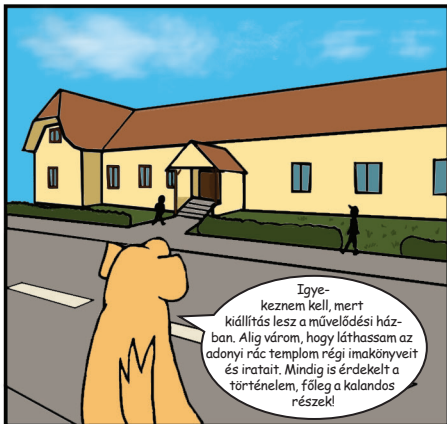
A tankötelezettség bevezetése a világon, ha nem is volt egyedülálló és első, de az elsők között valósult meg hazánkban. Az iskolák államosítása nem történt meg, így Adonyban a római katolikus népiskola volt hivatott betölteni az iskolareformot követően az alapfokú (elemi) oktatást – nem kis szerepe lehetett ebben a konzervatív, katolikus gróf Zichy György és Koller János plébánosnak. Mivel a templom mellett meglévő iskola a település szélén volt (akkor még), ezért a gróf a Zrínyi utcában lévő (akkor Tót utca) házat adományozta új és nagyobb iskola vitelére, melyben 1870-ben kezdődött meg a tanítás. Később – 1900 (????)-ban – épült meg a templom mellett ma is álló iskola, mely a katolikus népiskola nevet viselte, kiváltva a Zrínyi utcai épületet.

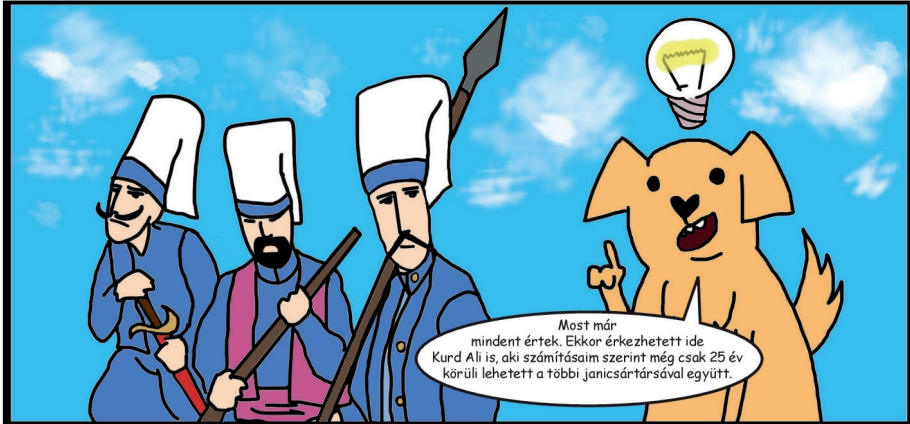
Az elemi oktatás másik intézménye lett az 1890-es évek elején megalapított zárdaiskola, melyben a Páli Szent Vince Szeretet Leányainak Társulata, más néven az Irgalmas Nővérek apácai tanítottak. Ekkor indult szintén az apácák által működtetett kisdédóvó is. Ezeket az oktatási intézményeket Zichy Lívia grófnő tartotta fenn. A Paulina Intézet elnevezés a francia nyelvű elnevezésből származott (Filles de la Charité de Saint-Vincent de Paul Societe). A rendet 1633-ban Párizsban alapította Páli Szent Vince. Céljuk a szegények és a betegek gondozása volt. Magyarországon 1852-ben kezdték meg szolgálatukat. Nemcsak a betegápolásban, de az oktatásban is egyre kiterjedtebb feladatot vállaltak, de például a márianosztrai börtönben is ők segítették a fogvatartottak életét. Viszonylag gyorsan terjedt az iskolahálózatuk, az egész országot behálózta a századfordulóra. De nem csak az alapfokú oktatásban kaptak szerepet, hanem tanítóképzőt, óvónőképzőt, polgári iskolákat, ipari iskolát, árvaházakat is tartottak fenn. A fejlődésüket mi sem jelzi jobban, minthogy 1877-ben (25 évvel a hazai megjelenést követően) már 36 rendházban 286 nővér dolgozott³. Ez a szám 1910-re 2.218 főre duzzadt. Ekkor érte el létszámuk a csúcspontot. Az 1950-es években aztán ezt a rendet is elérte az állampárt sújtó keze: feloszlásra került az ekkor is 1.421 apáca által működtetett magyar Irgalmas Nővérek rendháza.

Hetyei Gábor

3 Magyar Katolikus Lexikon: Irgalmas Nővérek szócikk

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - I. RÉSZ

Úgy tűnik, hogy haldokolt, amikor írta.

Érzem, hogy már csak órák, talán percek választanak el, hogy Allahi magához rendeljen, és bár életem számtalan hadisíkiért hozott számomra, mégis magányosan,

nyomorultul kellett tengődnöm távol igazi otthonomtól. Nem adatott meg számomra, hogy akár asszony, akár gyermekek fényt hozzanak hitvány életembe.

Ennyire magányosan élhetett itt Adonyban? Mi lehetett ennek az oka? Ó, a következő résznél már ki is derül!

A korkmazi palánkban katonai sikerekkel, jólétben tudtam élni, de egy átkozott némbér átká megfosztott az igazi örömeimtől.

Nyul 2017

Adonyban született – Bálint Sára adonyi meséi

Nem tudom, ismeritek-e Mazsolát, a malacot, Frakk kutyát, Kukorit és Kotkodát, a csodapók Vízipókot, netán a Szeleburdi családot... Ezeket Bálint Ágnes író nő írta. Azt azonban már kevesen tudják, hogy az ő édesanyja - írői nevén Bálint Sára - is tehetséges író volt!

Ebben a kalendáriumban Bálint Sára történeteiből néhányat adunk közre, melyeket gyermekkoráról, falujáról írt.

Ezek az igaz kis mesék azonban olyan régen játszódnak - legalább 120 éve -, hogy a megértésükhöz néhány dolgot el kell mondani.

Ugyanis egészen más volt még akkor a világ!

Mobiltelefon, tévé, számítógép, elektronikus játékok, Lego, Barbie baba nem létezett! A gyerekek egészen másféle, ahogy az alábbi történetekből majd látni fogjátok, olykor furcsa játékokat találtak ki. És mégis, ahogy szintén látni fogjátok, nagyszerűen szórakoztak!

Faluhelyen egyszerű lovaskocsival, télen pedig, ha nagy volt a hó, csengős szánnal jártak az emberek. A falvakban egyébként is jóval kényelmetlenebb volt az élet: petróleumlámpával és gyertyával világítottak, tűzhelyen fával vagy szénnel főzték az ételt, fürdőszobára pedig nem is gondoltak.

Hogy jobban megértsétek ezeket a történeteket, azt is tudni kell, hogy régen nagyon sok volt az elképzelhetetlenül szegény ember, akinek gyakorlatilag semmije nem volt, szinte még ruhája sem. Ugyanakkor voltak gazdag emberek, hatalmas földbirtokkal, aminek a jövedelméből nagyszerűen megéltek. Ilyen gazdag emberek voltak például a grófok, akik sok szolgát, cselédet, kertészt, szakácsot tartottak.

Adonyban, abban a Duna menti kis faluban, ahol ezek az igaz mesék játszódnak, szintén élt egy grófi család, a Zichyek.

Bálint Sára édesapja erdész volt ennél a grófi családnál. A Duna Adonynál két holtágra oszlott, így két szigetet képezett – egy nagyot és egy kisebbet. Az erdész tiszte volt többek között, hogy az ott élő fákat, növényeket vigyázza, a grófi konyhát vadhússal ellássa.

A gyerekek öten voltak testvérek, és nagyon boldog gyermekkoruk volt az erdészházban.

Németh Ágnes Bálint Sára unokája

Bálint Sára: A cédula

Édesapám arról volt híres a faluban, hogy három határban az ő keze alól került ki a legízesebb kolbász és hurka. Vártuk is nagyon, mikor hízik már meg nagyapa malaca akkorára, hogy le lehessen vágni.

- Vízkeresztkor tervezzük! A gyereket is kihozod ám magaddal a tanyánkra, mert visszazavar érte édesanyád! – mondta apámnak nagyapa, mikor eljött hozzánk bejelenteni a nagy eseményt.

Vízkereszt reggelén elsőnek húztam el a függönyt az ablakról. Zimankós idő volt. Bár napok óta havazott, újabb nehéz hófelhőket hajszolt a keleti szél, és a varjak össze-vissza kavarogtak a sziget fái fölött.

Szánnal mentünk. A faluból kiérve derékon kapott bennünket a szél, majdnem felborultunk. A vastag havon úgy jártak a lovak, mintha vattában gázolnának, a nyakukban csilingelő csengő nélkül az utazás szinte álomnak tűnt volna. A kopasz út menti fákon fel sem rebbentek a varjak, csak néha rázták le magukról az egyre sűrűbben hulldogáló hópelyheket...

Mikor nagymama kibontott bennünket a kabátokból és takarókból, a szél még mindig nem csillapodott, sőt! Minket azonban ez már nem érdekelt, mert a meleg konyhában ültünk, forró tejjel lekváros buktát eszegettünk, és a hatalmasra hízott cocáról beszélgettünk.

- Enyém lesz a farka! – jelentette ki ellentmondást nem tűró hangon Jancsika, az unokaöcsém.

Ezt persze én nem hagyhattam.

- Hogyisne, én az egész disznóból csak a farkát szeretem, kocsonyában! Én eszem meg!

Jancsi nyafogott.

- Ugye nagymama, enyém lesz a farka?

Nem vitatkoztam tovább, elővettem egy darab papírt, és mintha csak kedvtelésből rajzolgatnék, nagy betűkkel észrevétlenül ráírtam: A coca farka igenis az enyém! Aláírás: Józsi. Azt, hogy az „enyém”, két-háromszor még alá is húztam.

Eredetileg a disznóól ajtajára akartam erősíteni az üzenetet, de nem találtam szöveget, csak egy darab spárgát, ezért megmásítottam a tervemet. A homályosodó délutánban kiosontam, és a disznó duplán kunkorodó farkára kötöttem a cédulámat – nem túl szorosán, hogy ne zavarja az állatot, és nem is túl lazán, nehogy le találja sodorni.

Megnyugodva, boldogan mentem vissza a konyhába, ahol a petróleumlámpa szítálta sárga fényét a disznóöléshez tányérokra készített törött bors, paprika, majoránna felett.

Este ágyba dugtak bennünket. Jancsi még a kockás dunyha alól is bosszantott:

- Akárhogy is ugrálsz, nem eszel a coca farkából!

Én nem is válaszoltam, hiszen szerencsére már írásbelileg biztosítottam a tulajdonjogomat.

Még hallottam, amint édesapáék vitatkoznak nagymamával, amiért becsukta a kutyákat az istállóba, de nagymama szerint ilyen szörnyű

időben odakint összefagynának a kutyák, tolvajok meg úgysem járnak, mert a magas hóban gyönyörűen megmarad minden lábnyom, és hazáig lehetne követni őket.

Aztán elaludtunk...

Az éjszaka közepén legmélyebb álmunkból vad kutyaugatás vert fel. A kutyák tombolva, üvöltve kaparták belülről az istálló ajtaját. Édesapám felrágatta a nadrágját, nagyapa és Jani bácsi is felült az ágyában.

De akkorra már meg is verték az ablakot.

- Ki az?

Érdes férfihang szólt be:

- Kis baleset ért bennünket a maguk tanyája előtt. Hízót vettünk a szomszéd faluban, és valahogy lecsúszott a szánról. Egyedül nem bírjuk feltenni!

Nagymama óvatosságból egy kisbaltát csúsztatott nagyapa kezébe, aztán valamennyien kimentünk.

- Hol van a disznó? – kérdezte apám, és szemügyre vette a férfiakat. Azok ketten voltak, egyikük csúnyán káromkodott, a másiknak csak a szeme villogott.

- Ott van, ni! – és mutatta az irányt. - Nem messze a maguk óljától.

Apámék a jelzett irányba mentek. Valóban volt ott egy disznó. Békésen feküdt a hóban, és mikor nagyanyám szoknyája súrolta a göndör szőrét, csendesen felröfögött.

- Nahát! – csodálkozott nagyanyám – ha nem tudnám, hogy a maguké, azt hinném, a mi hízónk!

Az idegen vadul odavetette:

- A sötétben minden disznó egyforma!

Hirtelen ötlettel elővettem a zsebemből a karácsonyra kapott elemlámpámat, felkattintottam, és a fényénél nagyanyám már betűzgette is a disznó hátulján fityegő cédulát: „A co-ca far-ka...”

Nagyot sikoltott:

- Rablók! Zsiványok! Az én hízómat akarják ellopni!!!

A két ember felugrott a szánra. Harmadik társuk, aki eddig a sötétben rejtőzött, a lovak közé csapott, és elporzottak. A hóesés függönye azonnal eltakarta őket.

Édesapám éppen csak hogy elkapta nagyanyát, aki az izgalomtól majdnem elájult. Bent a szobában Julis néném ecetes borogatást rakott a fejére.

- Ezt a fejszét elejtették – mutatta édesapám – benne van a kezdőbetűjük. Holnap bevisszük a rendőrségre, ennek alapján majd elkapják őket. Ha nálunk nem is jártak sikerrel, másnál még sikerülhetne a tervük.

- Ha Józsi rá nem köti azt a cédulát... nem is jó rágondolni – csóválta a

fejét Jani bácsi.

Jancsika visítva döbönt rá a helyzet tragikumára.

- Jaaaj, akkor most biztosan Józsié lesz a coca farkaaaa!

Olyan boldog és büszke voltam, amiért a szeniális tervemmel meghiúsítottam a disznólopást, hogy úgy éreztem, nyugodtan lehetek nagylelkű.

- Elég hosszú egy malacfarok, kettőnknek is jut belőle!

Jutott is!

Kis kincses

Mersics-Morva Dóra:

A tündér, akitől fordítva kellett kívánni

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, ahol a kurta farkú malacka túr, éppen a Tündérhegy lábánál, volt egy icipici kerek erdő. Ebben az erdőben élt egy nagy fa tágas odvában Tündérkeresztanya 12 leányával. A lányok is és a Tündérkeresztanya is csodaszépek voltak. Olyanok voltak, mint a legszebb pillangó, akit csak el tudtok képzelni. Testük vékony volt és kecses, szárnyaik áttetszőek és a szívárvány minden színében pompáztak. A lányok egész nap az erdőben repkedtek, énekeltek, fogócskáztak, ugráltak egyik ágról a másikra. Tündérkeresztanya gyakran meg is szidta őket emiatt:

- Lányaim, ti csak egész nap szórakoztok, játszadotok, de a házimunkában nem segítetek! Nem csak móka és kacagás ám az élet!

Egyedül a legfiatalabb tündérke, Hajnaltündér, avagy ahogy a többiek becézték, Hajnalka segített az édesanyjának, ő volt a legszorgalmasabb mind közül.

Amikor a kis tündérek elérték a felnőttkort, édesanyjuktól varázserőt kaptak, és útjukra bocsátotta őket, hogy boldoguljanak az életben, és a varázserejüket jóra használják. A legfiatalabb tündérke nem ment messzire. Volt a közelben egy kis falu, s mellett egy kis tisztás, amelyen néhány fa álldogált magányosan. Az egyik fára csinált magának egy kis házikót, s oda beköltözött, aztán elrepült körülnézni a faluban. Persze nagyon óvatos volt, nehogy meglássák az emberek.

Egyszer, ahogy a faluban repkedett, figyelte egy fiatal legényre. Hajnalka úgy látta, hogy a legény nagyon szomorú, hiszen úgy lógatta az orrát, hogy majdnem a földig ért. A ruhája alapján nagyon szegény lehetett. Hajnalka elhatározta, hogy nagyon vigyázva, óvatosan – egyik bokor mögül a másik mögé rebbenve – követi hazáig. Mikor a fiú hazaért, a kis tündér szomorúan látta, hogy a fiú egy olyan tákolt kis viskóban lakott, hogy az bármelyik

percben összedőlhet. A leány, aki már a kapuban várta őt, még kopottabb ruhát vielt, mint a legényke.

Mikor a fiú odaért a fiatal lánykához, a nyakába borult, megölelték, megpuszították egymást. Ahogy bementek a házba, Hajnalka közelebb repült, egészen a nyitott ablakhoz, hogy hallja miről beszélnek. A legény szomorúan mesélte a lánynak – aki a felesége volt –, hogy ezúttal sem kapott munkát a faluban. Hiába tehetséges fazekas, s hiába mondja, hogy bármit megtanul, mivel szegény, és még nincs elegendő tapasztalata, s nincs rangja sem, elküldik mindenhonnan. A lány sírni kezdett. Vigasztalhatatlanok voltak.

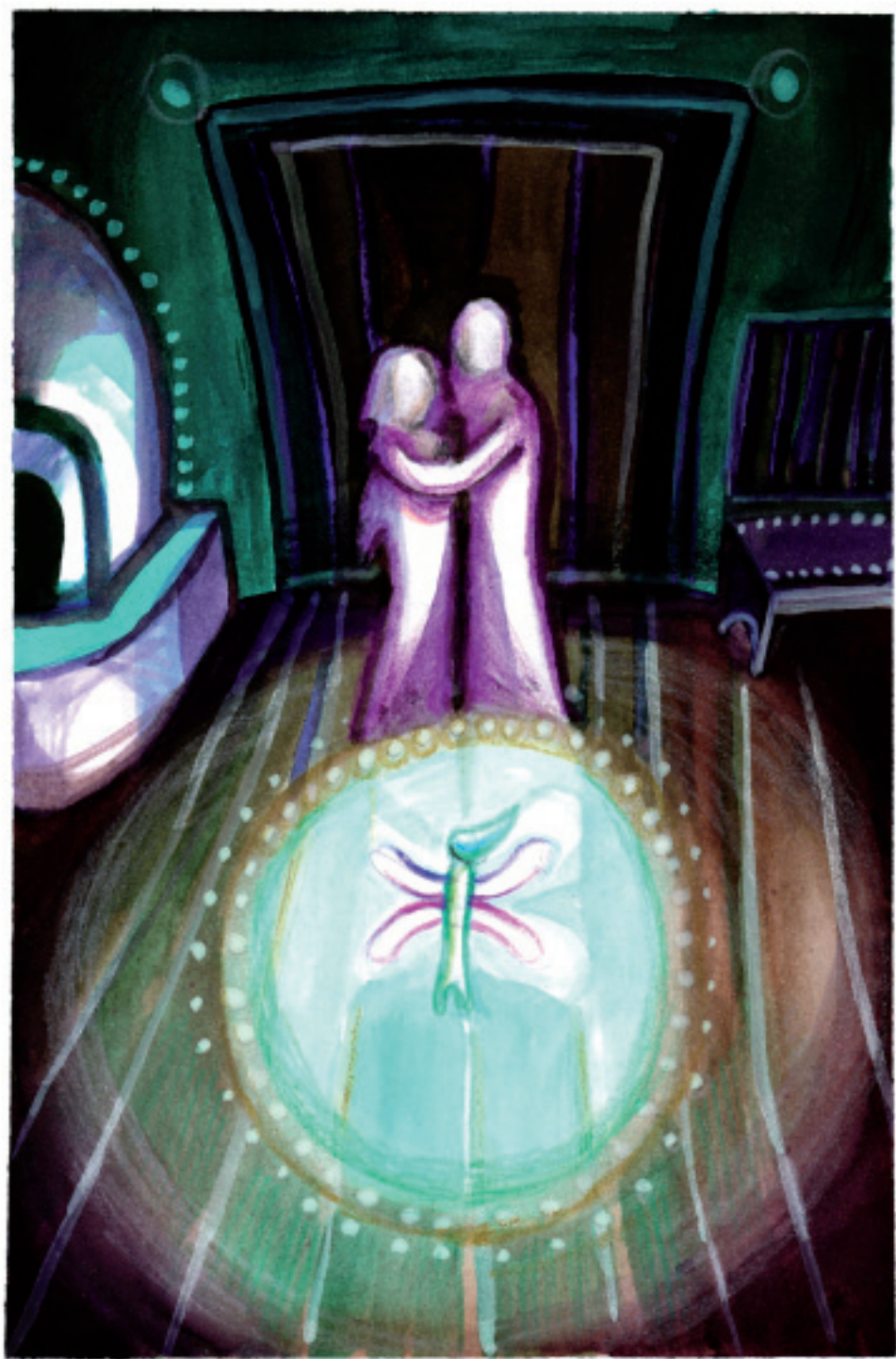
Hajnalka nagyon megsajnálta őket. Elhatározta, hogy segít nekik, hiszen édesanyja is mindig arra tanította, hogy jóra használja a varázserejét, és ezen a két fiatalon segíteni igazán nemes és jó dolog – gondolta magában. Hazarepült, és azon gondolkozott, hogyan fedje fel magát a fiatalok előtt. Segíteni is akart, de félt is, hogy a leány és a legény nem tartja meg a titkát, s mindenkinek elmondják, hogy ő egy csodatévő tündérke. Végül arra jutott, hogy egyik éjjel fog elmenni hozzájuk, mikor biztosan senki más nem láthatja meg, és bízott abban, hogy a fiatalok majd azt hiszik, hogy csak álmodják az egészet.

Így is cselekedett. Másnap éjjel Hajnalka elrepült a kis viskóhoz. A legény és a leány aludt. Hajnalka elbújt, majd nagy világosságot csinált a szobában, mire az alvók rögvést felébredtek. Nem tudták mire vélni a dolgot, azt hitték, álmodnak. Hajnalka óvatosan előbújt az ajtó mögül, s így szólt:

- Ne féljeteK, nem bántalak benneteket! Én egy csodatévő kis tündérke vagyok, és ismerem a gondotokat, bajotokat. Azért jöttem, hogy segítsek! Ha hisztek nekem, és bíztok bennem, akkor valamelyiketek jöjjön el holnap pontban délben a közeli tisztásra, ami a folyó mellett van, s várjon rám!

Azzal elrepült, mielőtt a fiatalok bármit is mondhattak volna, vagy felfogták volna, hogy mi is történt velük. A legény és a leány ezután nem aludt egész éjjel, csak azon tanakodtak, elmenjen-e valamelyikük a tisztásra, és egyáltalán valóság volt-e, amit láttak. Végezetül arra jutottak, hogy a legény elmegy, hiszen mit veszíthetnek, ennél szegényebbek már úgyszem lehetnek.

De hogy mi történt másnap reggel? Arról a következő hónapban olvashattok!

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei

Az ötlet

Aki volt már színházban, koncerten, cirkuszban, érezhette, hogy az előadóművészi tevékenység milyen egyszeri és mennyire nehezen megismételhető. Még ha a szövegkönyv, a kotta, a koreográfia mindig ugyanaz is, de az egyes előadások között vannak megismételhetetlen momentumok, érzések, hangulatok, melyek csak akkor és csak ott érezhetőek. Hát még akkor mennyire a múlt kútjába hull az előadás, ha tényleg csak egyszer kerül a nézők elé. Aki akkor ott van, élvezheti az előadást, de csak a résztvevők csekély emlékezete őrzi meg azt a jövő számára.

Volt szerencsém több alkalommal élvezni Rózsafi János előadásait az adonyiak nagy háborúban való részvételéről, a harcszínterekről, az eseményekről, az emberekről – az elmentekről, az itthon maradtakról. Bár a művelődési házban megtartott előadásokat több tucatnyian hallgattuk végig, mégis sokszor az az érzés fogott el, hogy a kimondott szavak, a bemutatott képek, a felvázolt összefüggések nem maradnak örökül a jövő generációi számára. Mi, ott ülők, mindannyian ittuk János szavait, izgalmas, borzalmas történeteit: a világháborús emlékműre vésett nevek mellé arcok kerültek, a történelemkönyvekben megjelenő események megteltek őseink, elődeink harci virtusaival, a földrajzi, történelmi atlaszok apró pontjai adonyi rokonok, ismerősök sírjaira mutattak.

Ezek nem mehetnek feledésbe: és bár János és kutatótársai (Pintér Tamás, Stencinger Norbert) remekül dokumentálták kutatásaiknak eredményét (Magyar ezredek a Doberdó fennsík védelmében, Hibernia Nova kiadó, 2017., Rózsafi János – Stencinger Norbert: 17-es székesfehérvári honvédek a Doberdón, Honvédség és Társadalom Baráti Kör, 2008.), és célzottan az adonyiak részvételéről is készültek kiadványok (Adonyi Füzetek 1. – Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának..., Adonyért Alapítvány, 2006., Adonyi Füzetek 2/1. – Rózsafi János: "Jajj, Istenem, visszajönnék-e még...? Adonyért Alapítvány, 2007., Adonyi Füzetek 2/2. – Rózsafi János: "Vezesd őket haza...!" Adonyért Alapítvány, 2007.), de ez a munka egy dokumentumfilm összeállításért kiáltott.

Ezzel a céllal kerestem meg Jánost 2018 novemberében az utolsó tematikus előadása után, ő rövid gondolkodás után (körülbelül 2 másodperc lehetett) igent mondott. A helyszínen forgató Filotás Misi – mint mindig – nyitottan állt a kihívás elé. János szerző- és kutatótársai, Pintér Tamás, a Nagy Háború Kutatásáért Közhasznú Alapítvány kuratóriumának elnöke, és Dr. Stencinger Norbert Rózsafi János irányításával néhány hét múlva teljes

forgatókönyvvel álltak elő, melyben a forgatási helyszínek, témák, történetek rendszere mutatkozott be Adony Város Önkormányzata előtt. E nagyszabású munka finanszírozásához – körülbelül annyi idő alatt, mint ahogy Jánost „meggyőztem” a film forgatásának szükségességéről – sikerült megnyernem a testületet. Aztán irány a harctér - kamerával, mikrofonnal.

Vágás, másodpercek számlálása, fejtörés, hogyan lehet még rövidíteni (vágó, szerkesztő, operatőr: Filotás Mihály), narráció. Narrátor: Áldott István – ifjú, hibátlan választás. Rendezte: Rózsafi János. A profi csapat dolgozik...

A dokumentumfilm kétszer 45 perc hosszúságban készült. Nem titkolt célunk a filmek hosszúságával kapcsolatban, hogy egy tanóra alatt lehessen egyet-egyét levetíteni. Ugyan a film minden adonyihoz kell, hogy szóljon, de legfontosabb célközönségnek az adonyi általános iskolásokat jelöltük meg: minden iskolásnak szembesülnie kell a múltjával. Tudnia kell minden gyerekeknek, kik voltak az ősei, kik harcoltak abban a háborúban, melyet már az élő emlékezet nem bolygat, csak történelemkönyvek lapjain találkozik vele száraz, bemagolandó anyagként.

Amikor ezt a cikket írom – 2019. május vége –, még nem láttam a művet, izgatottan várom, azt hallottam az alkotótól, hogy jól sikerült. Mondhatnak-e mást? Persze, hogy nem. De én tudom, hogy jó munkát végeztek. „Be van fejezve a nagy mű, igen. / A gép forog, az alkotó pihen.”¹ De tényleg pihenhet az alkotó? Hisz még nincs leforgatva a második világháború adonyi vonatkozásairól a film, és még a török kori Adonyról sem készült anyag, vagy milyen jó is lenne a Zichyek adonyi működéséről egy korrekt korrajz, vagy azokról a házakról, épületekről, amelyek a múlt szimbólumai Adonyban, de nemzetiségeink története sincs még filmen feldolgozva, vagy hát Vetus Salináról sem készült el a film...

Kedves Polgármester Úr! Köszönjük a városnak azt a támogatást, melyet a film forgatásához nyújtott, de van még ötletünk, van még feldolgozatlan múltunk, és van még jövőnk.

Hetyei Gábor

Fénykép: Friedrich Istvánné archívuma

1 Madách Imre: Az ember tragédiája

Február

*kép: Köller Ferenc: Jégzajlás a Dunán 1962
fotó: Boldog József*

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

					1 Ignác Virgínia	2 Karolina Aida Kata Gyertyaszentelő Boldogasszony
3 Balázs	4 Ráhel Csenge	5 Ágota Ingrid	6 Dóra Dorottya Amanda	7 Tódor Rómeó	8 Aranka Jutocsa	9 Abigél Alex
10 Elvira	11 Bertold Marietta	12 Lídia Lívia	13 Ella Linda	14 Bálint Valentin	15 Kolos Georgina Gina	16 Júlianna Lilla
17 Donát	18 Bernadett	19 Zsuzsanna	20 Aladár Álmos	21 Eleonóra Norina	22 Gerzson Zétény	23 Alfréd Mirtill
24 Mátyás Jázmin	25 Mátyás Húshagyó kedd	26 Géza Hamvazószerda	27 Edina	28 Ákos Bátor	29 Elemér	

Programok Adonyban

Február 1. szombat: Jegesmaci és barátai előadás
Helyszín: művelődési ház

Február 8. szombat:
Német nemzetiségi játszóház
Óvoda bál
Helyszín: művelődési ház

Február 14-16.
Kultúrházak éjjel- nappal

Február 15. szombat: Cserkész bál
Helyszín: művelődési ház

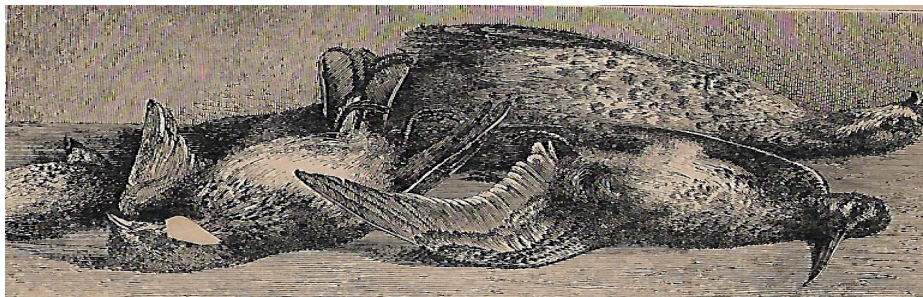
Február 22. szombat: Német nemzetiségi táncbál
Helyszín: művelődési ház

*kép: Bálinth Tibor: Partraszállás
fotó: Boldog József*

Egy szakácskönyv meséi – gasztronómiai rovat

Három böjti leves

A **Képes Budapesti Szakácskönyv** már előzőleg említett étlapjavaslatain egy menüben mindig kétfajta leves szerepel. Most ezek közül „főzünk meg” hármat. A borleves és a sörleves után halas, a kucsmagomba leves után tojásos előétel volt a következő fogás.

Borleves

„Egy liter (1 ½ itcze) jó fehér bort három deciliter (kis meszely) vízzel, nehogy igen erős legyen, elvegyítve, darab cukrot, fahéjat, vanilliát hozzáadván, félóráig főzünk. Mielőtt az asztalra adnók, a fűszert kivesszük, hat tojásszékét fazékba ütven a három tele kanál édes tejfelt hozzáadván, jól elhabarjuk s a bort forrón, de csak lassanként beleöntjük s aztán a leveses tálba tevén, csinosan vágott, finom cukorral erősen behintett s tüzes lapáttal üvegezett (t.i. a megolvadt cukor olyan mint az üveg) zsemledarabokat adunk bele s a levest gyorsan asztalra visszük, nehogy a zsemle megpuhuljon.”

Sörleves

„Egy liter (1 egész 1/2 itcze világos sört, kevés fahéjt, citromhéjat és annyi cukrot, hogy elég édes legyen, jól elfőzünk, fazékba hat tojásszékét ütven, ebbe lassanként egy deciliter (1/4 meszeny) jó forró friss tejfelt öntünk, jól elhabarjuk s hosszúkásra vagdalt, előbb megpirított zsemledarabokra feltálaljuk.”

Kucsmagombaleves

„A kucsmagombát többször meg kell mosni, míg egészen tiszta nem lesz, ekkor apróra vágott zöld petrezselyemmel vajban pároljuk: aztán főzőkanálnyi lisztet adunk hozzá és ismét pároljuk. Ekkor annyi borsólevet öntünk rá, a mennyi levesre szükségünk van, s megsóván, jól felfőzzük. Tálalás előtt kanál tejfelt adunk bele s pirított zsemleszeletekre öntjük.”

Kucsmagomba Forrás. www.gombaportal.hu

Házi praktika: torok-víz

„Vakart sárgarépat főzünk vízzel híg péppé, melyhez kevés vizet és mézet adunk. Egyszerű köhögéssel és náthával összekötött torokfájdalom ellen, ha az változékony időjárásnál, nedves tavaszi időben s meghűlés után szokott előállani s a nyelést megnehezíti, ezen torokvíz langymelegen igen ajánlható.”

Gastro ABC

Barnított vaj (ghee, ejtsd: ghí): A vajat addig forralják nagyon lassan, amíg megbarnul, ezután leszűrik. Olyan ételek elkészítéséhez használják általában, amik sütése magas hőfokot igényel. Ilyen például a steak, a hirtelen és magas hőfokon sütött halak vagy húsok.

Blansírozás: Forrásban lévő vízbe dobjuk a zöldséget, majd kivéve jeges vízbe merítjük. Ennek segítségével a mélyhűtés alatt is megőrizhetjük a zöldségek eredeti állagát, a frissen készíttetek pedig megőrizhetik színüket, roppanóságukat.

Bardírozás: Kisebb húsok, vadszárnyasok szalonnalapokkal történő sütés előtti burkolása.

Blooming (ejtsd: blúming): Serpenyőben alacsony lángon felhevítik az olajat, majd a fűszereket beleteszik, és kissé megpirítják, amíg serceg.

Ezután jön bele a többi hozzávaló.

Bundázási módok:

- **angolos:** a sütnivalót előbb olvasztott vajba, majd zsemlemorzsába mártjuk.
- **bécsi:** lisztbe, felvert tojásba és zsemlemorzsába forgatunk.
- **natúr:** lisztbe forgatjuk, kevés zsiradékon sütjük.
- **olasz:** liszt, felvert tojás, a zsemlemorzsába parmezán sajt keverve.
- **Orly:** lisztből, tojásból, sörből készült tésztába mártjuk a sütnivalót. Előtte lisztbe forgathatjuk.
- **párizsi:** a hússzeleteket közvetlenül a sütés előtt lisztbe és felvert tojásba vagy sűrű palacsintatésztába merítjük.

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág **Ki kopog, mi kopog? A fakopáncs és a küllő**

Februárban már emelkedik a napi átlaghőmérséklet, érzékelhetően hosszabbodnak a nappalok, a fákon duzzadnak a rügyek, és a tavasz előjeleként előbújnak az első hóvirágok is az adonyi sziget fái, bokrai alatt. Ezt a pezsdülést érzékelik a harkályok is, és hozzálátnak kijelölni a területüket. A harkályfélék sokszor agresszíven védik revírjüket saját fajtársaikkal szemben. Jó hangot adó odvas fákon egyre több alkalommal hallani szerte a szigeten dobolásukat, sőt manapság már a város lámpaburáin, villanyoszlopain és egyéb mesterséges tárgyakon is próbálkoznak. Minden harkály hullámvonalban repül, ez elősegíti felismerésüket. Az adonyi kertekben, parkokban és a szőlőhegyen gyakori madár a nagy fakopáncs és a balkáni fakopáncs. A madarászok megfigyelése szerint előfordul, hogy a balkáni és nagy fakopáncs párba áll, és hibrid madár lesz a költés eredménye. Ránézésre nincs nagy különbség a két faj között. Az eltérés csupán annyi, hogy a nagy fakopáncs fekete bajuszsávja összeér a fekete tarkóval, valamint az alsó farkfedők piros színe élénkebb, mint balkáni rokonáé. Mindkét faj fekete-fehér mintázatú szárnyal, fehér vállfolttal rendelkezik. A hímeknél kis piros tarkócsík látható. A balkáni fakopáncs az előző évszázad 30-as éveitől kezdett terjeszkedni. Mint azt a neve is mutatja, a balkánról indult térhódító útjára, és ma már az Elba vonaláig elterjedt fészkelő. A fakopáncsok legtöbbször a maguk ácsolta odúban költenek, de mesterséges odúban is megtelepíthetők. A mai kor erdőgazdálkodása nem kedvez a harkályoknak. A költést a nagy fakopáncs kicsit előbb kezdi, már április végén lerakja 4-6 tojását, és bő két hét elteltével kelnek ki a fiókák. A balkáni május-június között költ és a kelési idő 1-2 nappal rövidebb. A fiókákat a nagy fakopáncs csak rovarokkal eteti, míg rokona előszeretettel használ gyümölcsöt. A harkályok területükön állandóak, télen kóborolnak. A nagy fakopáncs a leggyakoribb harkály Magyarországon. Közel 300 ezer pár fészkel. A balkáni állománya 20-25 ezer pár. Mindkét madár védett. Természetvédelmi értéke: 25.000-25.000 Ft.

Az adonyi kastélykertben és a szőlőkben találkozhatunk még zöldküllővel, mely hangos „*klü-klü-klü*” kiáltással hívja fel magára a figyelmet. Februárban, ha egy rövid sétára kilátogatunk a szigetre, nemcsak a „hóvirágszőnyeget” csodálhatjuk meg. Ha figyelmesen és csendben haladunk a kopasz fák között, van esélyünk megpillantani Európa legnagyobb termetű harkályát: a fekete harkályt. Egyszerű, tiszta fekete színű madár, csak a harkályokra jellemző piros szín díszíti a fejét. A hímeeknek az egész fejtetője piros, a

tojóknak csak a tarkója. Nem is a tolla feltűnő, hanem a hangja. Nagyon gyakran szól röptében („*prü-prü-prü*” hangot adva), valamint kiáltása is jellegzetes. Az ártéri erdőnkben jelen van még a közép fakopáncs, valamint a legkisebb, veréb nagyságú kis fakopáncs is. Ezek a fajok jóval ritkábbak, de költenek a szigeten.

Télen az etetők körül a nagy és a balkáni fakopáncs a legtöbbször előforduló harkály. Nagyon szeretik a napraforgót, diót, és a (nem sózott) zsiradékot. Fényképezéshez ezek segítségével csaljuk be a harkályunkat a „csapdába”, a fényképezőgépünk blendéje elé. A megfelelő helyen kialakított les előtt oszlopokat ásunk le több célból. Ide rögzítjük a beszállófákat és a harkályoknak ide helyezük ki a csalit. Oldalról, hogy a fényképen ne látszódjék, egy láncfűrészsel függőleges barázdát vágunk a fába. A mélyedésbe kerül a disznóháj vagy a dió. Élelem megszerzéséhez a harkályoknak a vájatra merőlegesen kell elhelyezkedni az oszlopon. Így szolgáltatnak természetes és tökéletes képet a fotóhoz.

Az elmúlt télen nagy meglepetésre, egy új harkályfaj jelentkezett az erdei tisztáson lévő etetős-itatós lesen. Egy hamvas küllő pár fedezte fel az ingyenkosztot. Nagy örömeinkre ezután egész télen visszatérő vendégek voltak, így sikerült sok jó fotót készíteni. 2017 áprilisában nagyon gyakran volt alkalmam megfigyelni egy pár balkáni fakopáncsot a kertünkben. Gondoltam, hogy a közelben fog odút építeni, így már meg sem lepődtem különösebben, mikor az egyik nap szól a szomszéd, hogy a baromfiudvar kerítésénél levő akácfába egy harkály odút vájt. Megnéztem, és tényleg balkáni fakopáncs volt. Kíváncsi voltam mi történik, mert olyan helyen áll a fa, ahol napjában sokszor elsétálnak a szomszédok, így féltő volt, hogy a madarak odébbállnak. A harkályunk nem zavartatta magát, szépen végigvitte a költést. Az odú nyílását az én kertemből is lehetett látni, de mondtam a szomszédomnak, szóljon át, ha már nagyon hangosak a fiókák, és kidugják fejüket a fészekből. Elérkezett a nap. Átmentem teljes felszereléssel. Elhelyezkedtem a szőlő között megfelelő távolságra, hogy ne zavarjam az etető madarakat. Sajnos az udvar elég árnyékos volt, így az etetésről nem lehetett tökéletes képet készíteni, de a megfigyelés is nagy élménnyel szolgált. Ha nagyon követelték a kaját a csemeték, a tojó csak átrepült a 3 méterre lévő cseresznyére, és azzal etetett. Amikor tovább távol volt, akkor mindig fából kiszedett hernyót hozott. A fényképezést követő második nap repültek ki a fiatalok. Pár napig még a környéken voltak, aztán szétszéledtek.

Králl László, ornitológus, fényképész

Anekdoták **Az ERDÉRT-es lambéria**

Egyik ismerősöm meséli:

Adony egyik kedvelt munkahelye volt az ERDÉRT faipari vállalat. A telep a 6-os főút mellett, a Tóth tanyák melletti csatornát (zsilipet) elhagyva, balra volt megtalálható még azelőtt, hogy odaépült volna a Magtárház sok-sok raktára.

A falusi üzemek nemcsak munkát adtak a 70-80-as években, de szociális hálót is nyújtottak az ott dolgozók és családjuk számára. Ez igaz volt Adonyban a TSZ-re, a költségvetési üzemre, a varrodára és természetesen az ERDÉRT-re is. A vállalat telepén fűrészárut készleteztek, kezeltek, árultak. Az áruból – természetesen – a cég dolgozói is vehettek. Nem csupán az az előny adatott meg számukra, hogy maguk válogathatták ki a jobb portékát – esetleg már hetekkel a tervezett vásárlásuk előtt elkezdve a jó anyag összerakását –, de természetbeni juttatásban is részesültek a családi házat építő dolgozók: járandóságként ingyen tetőanyaggal (szarufával, tetőléceekkel), zsaluanyaggal látta el őket a vállalat.

Egy alkalommal, mikor látogatóban voltam egy erdertes dolgozónál, feltűnt, hogy mindenfelé a házban lambéria fedi a falakat; akkoriban szinte minden „Kádár-kocka” ház folyosójának, konyhájának a falát ezzel védték (?), díszítették (?). A sok lambéria a házban tehát még nem is lett volna szokatlan – mondom, erdertes volt a tulaj –, de az már sokkal inkább, hogy a faburkolat magassága sehol sem haladta meg az egy méter húsz centit. Ennél azért magasabb lambériához voltunk akkoriban szokva. Nem álltam meg kérdés nélkül:

- Aztán hogyhogy csak egy méter húszas lambériát raktatok? – kérdeztem.

Mire a tulaj szemrebbenés nélkül válaszolta:

- Ekkora fért be a Zsiguli csomagtartójába... - ezzel el is árulva a szerzés módját.

Lejegyezte: Hetyei Gábor

Képek

1 sz. Közép fakopáncs

2 sz. Hamvas küllő

3 sz. Hamvas küllő társaságban

4 sz. A mindig éhes balkáni fióka

5 sz. Cseresznyével etető balkáni fakopáncs

6 sz. Kirepülés előtt a balkáni fióka

Számos és számtalan – képes és képtelen, most a 20-20-20 apropóján **Látjuk a fától az erdőt?**

(Célok: üvegházhatású gázok csökkentése.)

Gyakran hivatkozunk arra, hogy az amazonasi őserdő a világ tüdeje. Igen, tényleg, az a legkiterjedtebb erdőség a világon, de nehogy azt gondoljuk, hogy csak ott, az őserdőben termelnek oxigént a fák. Sőt, nemcsak oxigént termelnek, de szén-dioxidot (CO₂) kötnek meg. A szén-dioxid az egyik legelterjedtebb üvegházhatású gáz¹. Az üvegházhatás az a jelenség, amikor a földre beeső napfény energiáját a föld visszasugározza a légkörbe (ezáltal melegítve azt), és az így visszasugárzott hő egy részét az üvegházhatású gázok nem engedik az űrbe. Minél magasabb az üvegházhatású gázok koncentrációja a légkörben, annál melegebb a klíma. Az elmúlt száz évben az iparosodásnak köszönhetően olyan mennyiségű üvegházhatású gáz került és folyamatosan növekvő intenzitással kerül a légkörbe, hogy az elkezdett melegedni, ezzel megváltoztatva az éghajlati viszonyokat. Az ilyen gázok közül a legismertebb a szén-dioxid (az elmúlt 50 millió évben egyértelmű összefüggés van – matematikai nyelven: korrelációt mutat - a légkör szén-dioxid koncentrációja és a föld átlaghőmérséklete között). Sok tudós és magánember azon a véleményen van, hogy csökkenteni kell a szén-dioxid-kibocsátást (például a szén, kőolaj, földgáz felhasználás visszaszorításával, hiszen a szénhidrogének elégetésével CO₂ kerül a légkörbe), és növelni ezen gáz megkötését.

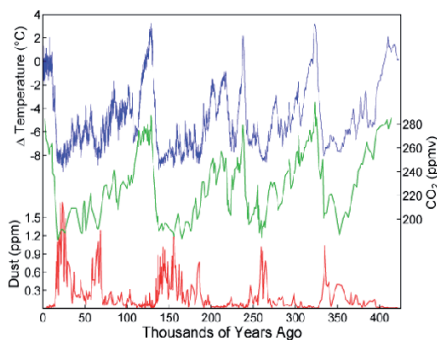
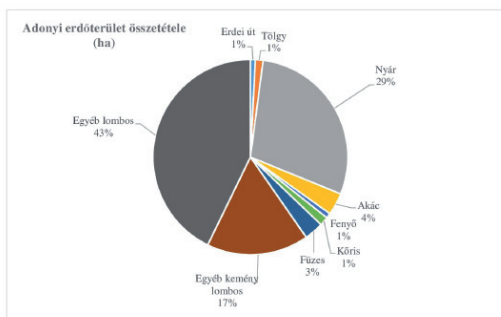
Például erdősítéssel. Magyarország erdőborítottsága az elmúlt néhány száz év tekintetében az első világháború után volt a legkisebb (az ország területének 11,3%-a), azóta töretlenül nő. Mára elérte a 20,9%-ot². Adony nincs ilyen szerencsés helyzetben: a 6.103 hektáros terület 7,2%-a az erdő, összesen 441 hektár. Ez 2,5-szer több, mint a 100 évvel ezelőtti állapot, de még messze elmarad Nagy Győző, az adonyi erdész által is elvárt 30%-os aránytól.

Mekkora szén-dioxidot kötnek meg az adonyi erdők egy év alatt, azaz mennyivel járulunk hozzá a légkör szén-dioxid koncentrációjának csökkentéséhez? Hogy gyakorlati példára térjünk: az adonyi személygépjármű park éves szén-dioxid kibocsátását megkötik-e az adonyi erdők? Több szén-dioxidot pöfögünk ki a személygépjárműveinkkel, vagy meg tudják-e kötni az erdeink a kipufogatott gázt?

a) Igen, hozzávetőlegesen megegyezik személygépjárműveinknek a CO₂ kibocsátása az erdők megkötésével.

1 Üvegházhatású gáz: a szén-dioxid, a metán, a dinitrogén-oxid, a fluorozottszénhidrogének, a perfluorkarbonok és a kén-hexafluorid – Kiotói jegyzőkönyv „A” függelék - <https://hu.climalife.dehon.com/uploads/assets/Hungarian/Kyoto.pdf>

2 http://www.ksh.hu/docs/hun/agrar/html/tabl1_3_1.html

b) Igen, sőt! 82%-kal több a CO₂ megkötés, mint a járművek kibocsátása.

c) Sajnos, nem. A kibocsátott klímagáz 63%-át építik be a faállományba az erdők.

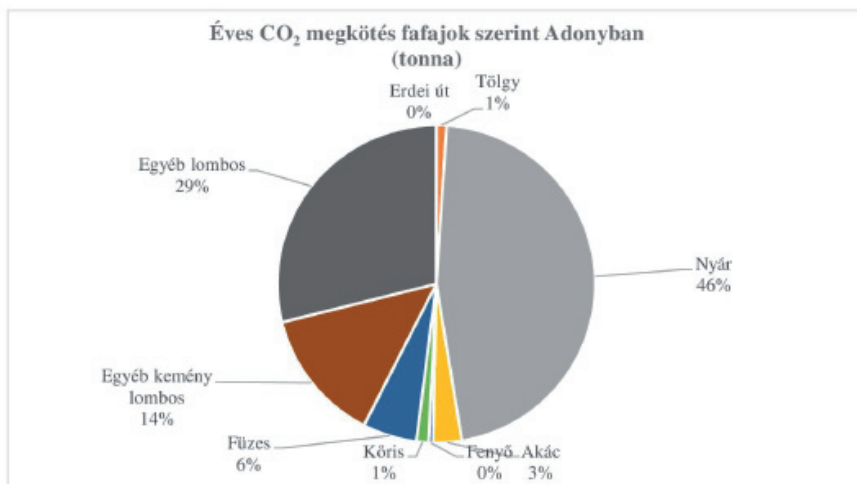
Még mielőtt a matematikára áttérnénk, szükséges némi kis kémia. A növények az asszimiláció során a légköri szén-dioxidot (mely CO₂, azaz egy atom szén és két atom oxigén) megkötik. Ennek során a szén beépítik saját szerkezetükbe, az oxigént pedig kibocsátják. A szénből fa lesz, az oxigént pedig belélegezzük mi. A fák átlagos széntartalma 49,65%³, (1 tonna fában 496,5 kg szén van). 1 tonna szén beépítéséhez 3,667 tonna szén-dioxidot⁴ kell a fának „feldolgozni”. Az egyes fafajok sűrűsége egyedi (azaz 1 m³ fa milyen súlyú), de az abszolút száraz fa fajlagos mutatója tekintetben 460 kg (nyár) és 804 kg (cser) között van (legalábbis a gyakori hazai fafajok tekintetében). Szintén a fafajok sajátja az éves növedék, tehát az a mennyiség, mellyel a fa évente növekszik. Ez természetesen nemcsak a fától, hanem a termőhelyi adottságoktól, időjárástól, a fa korától is függ. Az évi növedék 3 m³/hektártól egészen a 10-12 m³/hektárig terjed itt nálunk, Adonyban. Az összes adonyi erdőterület tehát 441 hektár. Ennek 2/3-a, 282 hektár (ez többségében a Duna-szigetben található) a magyar állam tulajdonában van, a többi pedig magánerdő. Az erdőkezelőtől sikerült adatot szereznünk az egyes fafajok éves növedékéről Adonyban – hálás köszönet erdészünknek, Nagy Győzőnek.

A fafajonkénti éves folyó növedék mennyiségét (m³), ha megszorozzuk a fafajra jellemző abszolút szárazanyag sűrűségi értékével (tonna/m³), megkapjuk, hogy mekkora mennyiségű fa képződik az adonyi erdőkben évente (tonna). Ennek a mennyiségnek 49,65%-a a beépült szén (az abszolút száraz fa közel fele szénatomok összessége), melyhez 3,667-szer nagyobb mennyiségű szén-dioxidot kell lebontania a fának az asszimiláció során.

Nézzük akkor a számokat: 441 hektáron évente 2.292 m³, azaz

3 Vadász Elemér: A szén és petroléum múltja és jövője, Athenaeum, Budapest, 1924.

4 A szén molekula súlya 12, két oxigén molekula súlya 2x16, így a széndioxid molekula súlya 44, melyből 12 a szén, azaz 44/12=3,667 a széndioxid és a szén aránya.

1.253 tonna fa termelődik (fafajoktól, erdők összetételétől változó fajlagos mennyiségben). Ez 622 tonna szén beépülést jelent az erdőink faállományába. Ehhez 2.281 tonna üvegházhatású szén-dioxidot kell az erdőinknek lebontani, asszimilálni évente. Tehát az adonyi erdők évente 2.281 tonna CO₂-t kötnek meg.

Nézzük most a „termelői” oldalt. Amikor a benzin, vagy a gázolaj elég, akkor szén-dioxid és víz kerül a légkörbe. A kedves Olvasót nem untatva a képlettel könnyen kiszámolható, hogy 1 liter benzin esetén 2,161 kg, 1 liter gázolajnál pedig 2,489 kg szén-dioxid szabadul fel⁵. Adonyban 2019. év elején 1.451 személygépjármű futott. Magyarországon az Eurostat adatai szerint a dízelek aránya 30%, a benzineseké 68% (2% alternatív)⁶. Ha ezt az arányt nézzük, akkor Adonyban 435 dízel, 987 benzines autó fut. 2018-ban évente 17 ezer km-t autóztunk átlagosan – derült ki a Medián felméréséből⁷. A benzines gépjárművek esetén 7, a dízelek esetén 6 liter/100 km-es vegyes fogyasztást feltételezve a gépjárművek szén-dioxid kibocsátására 151, illetve 149 gramm/km-t kapunk. Ha ezt megszorozzuk az évente megtett úttal és a gépjárművek számával, kiderül, hogy manapság az

5 A közúti személyközlekedés klímára gyakorolt hatása, Török Ádám PhD hallgató Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, 2008. <http://real.mtak.hu/5256/1/1139585.pdf>

6 EU-toplistás Magyarország a benzines autók arányában, Portfolio.hu, 2019.01.09. <https://www.portfolio.hu/vallalatok/energia/eu-toplistas-magyarorszag-a-benzines-autok-aranyaban.309893.html>

7 Újabb terület kikerülhetetlen szakértője lett a Bosch, 2018.09.19. https://www.boschmediaservice.hu/sajtokozlemenyt/bosch_autohasznalati_felmeres_2018_szeptember_hun-138.html

adonyi személygépjármű-park összesen évente 3.643 tonna szén-dioxidot „termel”, bocsát ki. Az Adonyban futó személygépjárművek összes szén-dioxid-kibocsátásának 63%-át nyelik el az erdők városunkban, azaz a helyes válasz c.

Gondolta volna? Sajnos még nem beszéltünk itt sem a teherjárművekről, sem a buszokról, de a fűtésünknek is, az általunk felhasznált villamos energiának is jelentős a CO₂ emissziója: azaz Adony összességében jelentősen hozzájárul az üvegházhatás növeléséhez, és ezáltal a klímaváltozáshoz. E tekintetben is túlfogyasztók vagyunk, jobban terheljük a környezetet, mint amennyi egyébként jut nekünk. Mély az ökológiai lábnyomunk, a közlekedésünk nem fenntartható. Óvjuk, védjük az erdőinket! Nagyon nagy szükségünk van rájuk!

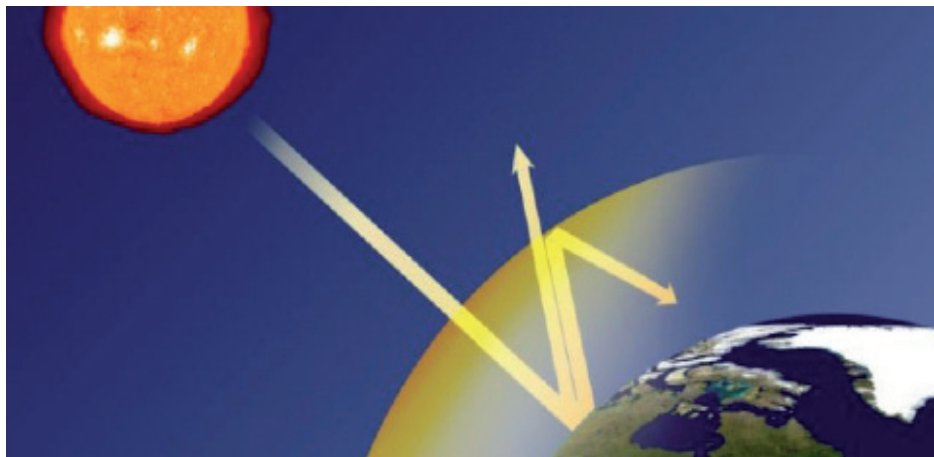
Hetyei Gábor

Adonyi erdők összetételére vonatkozó grafikonok: Hetyei Gábor szerkesztése

Hőmérséklet, szén-dioxid, por grafikon forrása:

<https://slideplayer.com/slide/14861003/>

Grafika forrása: <https://sg.hu/cikkek/tudomany/110909/eloszor-sikerult-meressel-igazolni-az-ueveghazhatas-tenyet>

1. fősor Hangos pusztán ered, a perkátaí út alatt folyik át Alsócikola mellett és a Telelő tóba torkollik.
2. fősor Az 1. fősorban szereplő vízfolyás XIX. századi neve a perkátaí úttól északra.
3. fősor Az 1. fősorban szereplő vízfolyás XIX. századi neve a perkátaí úttól délre.
4. fősor A 2. fősorban szereplő völgybe csatlakozó völgy neve a XIX. században.

1. fősor			De	Rozsdásodás	Zorro	Rázkódva	
Kigyó neve (Kipling)		Kelet	Nemz. Olimpiai Bizottság				
Terület jele		Költő (Edgar Allan)	Focista (HU)	Kétes (!)		Férfinév	
Lendületes		Kis Orsolya					
Római 50		Gramm jele					
Megye-székhely			Születéstől eltelt idő				
Ver			Pufók				
Előd		Hip-hop tánc					
		4. fősor					
		Liter					
					Labdarúgó (Dániel)		
					3. fősor		
Már nincs jól rögzítve	-	Két fókuszú lencse					
Falatozó		Saját életéről írt dokumentum					
Ó németül			Könyvbe belelapoz				
			Főérdekesség				
			Második betűnk	Idő jele a fizikában	Építész volt (Miklós)		
			Természetes logaritmus alapszáma	Személyes névmás	Személyes névmás		
Fatörzs						Bababeszéd	
Nyomasztó						Nem fiatal	
Áramerősség a fizikában			Divat	Névelő			
			1000				
			Bőr vegyjele	Hónap röviden			
Jégkunyó		Német nagyváros			Német város		
Jemeni gépkocsik jele		Görög viselet			POK... takaró		
Helyhatározó szó			Lávalátmpa típusa		Zár angolul		
Térfogat jele			Egyiptomi istenség			Fejszje	
	Á					Belgium	
						New ... (város)	
2. fősor				Középkor magyar festő (mester)	Háziállat	Istálló	
Párolt húsétel					Latin "és"	Egész	
Bit jele			Bánt				
			Oxigén vegyjele				
Víz felszínén lebegő jelző		Lengyel sajtiféle					
Kazah gk. jele							

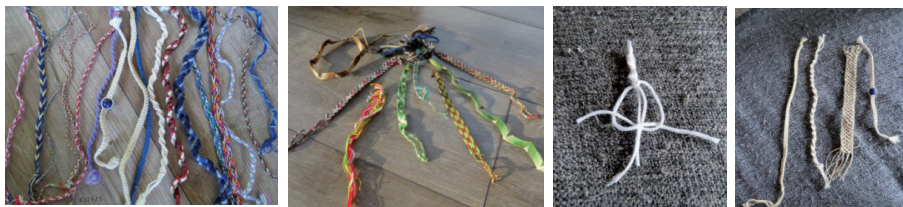
SK – Saját kezűleg A fonás

A fonás az egyik legősibb technika, még a szövést is megelőzte. A fonást már időszámításunk előtt 5-6 ezer évvel ismerték, orsóra fontak köteleket, zsinegeket, aztán a szövéshez való fonalakat sodorták az orsóról a guzsalyra, később a fonókerékre, majd a 15. századtól a rokkára. A fonás jórészt közösségben végzett munka volt. A hosszú, késő őszi és téli délutánokon, esteiken az asszonyok, még inkább a lányok az 1900-as évek elején is még a fonóházakban gyülekeztek, hogy társaságban legyenek és vidámsággal törjék meg a fonás egyhangúságát. A munka mellett lehetőség kínálkozott a beszélgetésre, mesélésre, éneklésre, játékra, s mivel a fonóknak a legények is vendégei voltak, a két nembeli falusi fiatalság legfőbb szórakozó- és rendszeres találkozóhelyei voltak a fonóházak. Néha még egy-egy táncsal is megszakították a munkát.

A fonás ennél azért szerteágazóbb, nem csak az orsóra sodort fonal tartozik hozzá, hacsak a hajfonást nézzük, az „alap” háromágútól, a koszorúba font hajkölteményekig. Hasonló módon a hajfonáshoz, a fonalat is megfonhatjuk, 3-4-5-6 vagy még több ágúan. Még a kalácsot is megfonhatjuk. Az „alap” 3 ágú fonás: a 3 szál (bal, középső és jobb ág) bal széléről középre, majd a jobb szélsőt középre, és így tovább, már az óvodáskorúak is megtanulhatják. A páratlan szálú fonásokat az előzőhöz hasonlóan is megfonhatjuk, vagy páros és páratlan ágúakat a szövéshez hasonlóan egyik oldalról a másikra: alatta felette, majd a másik oldalról felette alatta bújthatjuk a szálakat például egy 6 ágú fonásnál.

Fonni lehet bőrt, gyapjúfonalat, növényiszálakat. A mai divatosabb fonásszerű kézimunkák, például a makramé, amiből falra akasztható virágkaspó tartót készíthetünk, vagy a csomózás, amiből különböző mintájú karkötőket csomózhatunk. Ezek nem egészen fonások, hiszen a makraménál bújtatjuk a szálakat egymáson keresztül, a csomózásnál, pedig kicsi csomókat készíthetünk.

A fonást alkalmazhatjuk a tarisznya füléhez, vagy szintén karkötőket készíthetünk fonva, de a haját fonással is feldobhatjuk, ha már unjuk az egyszerű lófarkat. Ez utóbbit szintén nagyon régóta gyakorlom magam és mások haján. Szívesen fonok 3 ágú copfokat, vagy franciában/parkettafonásban (az alap 3 ágú fonáshoz mindig egy-egy plusz tincset hozzáfogunk az ágakhoz), koszorúkat (ez sokféle lehet, például körbe fonni franciába a fej tetején a haját), csigásat (a fejen körbe- körbe font fonat), halszállkás fonást (oldalról vett kis tincsek, hasonlóan a 3 ágúhoz) és bármit, ami megtetszik, vagy ki szeretném próbálni. Régen a lányok fonott haját hordták, az asszonyok kontyot. Ma már inkább a néptáncosok körében mindennapi a hajfonás, de szerencsére könnyen megszerethető hajviselet, és nagyon csinosak lesznek egy-egy divatos hajfonattal a lányok.

Adonyban van egy kesztyűgyár, hivatalosan Gigi Plusz Bt., ahol fonalból kötött kesztyűk és zoknik készülnek, és kerülnek eladásra kis- és középvállalatok részére. Ez egy magyar családi vállalkozás, körülbelül a rendszerváltás óta működik, az évek során egyre bővült gépekkel. Még megemlíteném az adonyi foltvarrókat is, akik ezelőtt 7 éve kezdték munkásságukat. Szombatonként a Kreatív Műhelyben gyűlnek össze és varrnak mindenfélét, például takarókat, táskákat, ballagási tarisznyákat, és még sok minden mást is. Hol megrendelésre, hol felkérésre, valamint a közösségi cél érdekében Adony, az iskola vagy óvoda számára, de vannak egyéni felkérések is.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

*Adonyi emberek – adonyi értékek:
érdekes emberek közöttünk*
Ecsődi László, képviselő

Ecsődi László Adonyban született, 1950.01.26-án. Iskoláját szülőfalujában kezdi meg, majd Pusztaszabolcson folytatja, és a középiskolát is ott végzi. Gépszerelőként érettségizett. Az adonyi Március 21 MGTSZ-ben dolgozik gépszerelő, művezető, ágazatvezető, majd a rendszerváltás után ügyvezető igazgatóként. Az MSZP országgyűlési képviselője 1994-től nyugdíjazásáig. Mindkét gyermeke Adonyban alapított családot, 4 unokája van. Feleségével ketten élnek a családi házukban. Mindennapjait a földközeli kerti munkák töltik ki, hobbi szőlész és horgász. A politikától teljesen nem szakadt el, a Demokratikus Koalíció országos listáján szerepelt az 2018-as választásokon, jelenleg Fejér megye 5. választókerzetének szervező munkatársa. Ecsődi Lászlót (EL) Králl Gabriella (KG) faggatta most nem az országgyűlési, hanem a helyi, önkormányzati képviselői emlékeiről.

KG: Régóta várom ezt az alkalmat, mint utcabeli, és mint egykori képviselő, hogy egy olyan témáról beszéljünk, ami talán a riportalanycok közül leginkább az ön életének vonalát határozta meg, és ami nem más, mint a politika.

EL: Köszönöm a megkeresést, örömmel vállaltam a beszélgetést, bár bevallom, igen alapos kutatómunka előzte meg az ön érkezését (*mosolyog*). Azóta rengeteg irat, dokumentum halmozódott fel ebben az irodában, ami talán már kezdi is elveszíteni egykori fontosságát. A politikához csak annyit szeretnék hozzátenni, hogy nem szeretem, mikor egy polgármester vagy egy képviselő arról beszél, hogy ő bizony elhatárolódik a politikától, mert hiszen akkor a munkájától is el kéne, hogy határolódjon. A képviselők munkája - történjen az országosan vagy helyi szinten - színtiszta politika, az állampolgárok érdekeinek képviselete. A pártpolitika az más, attól már el lehet függetlenedni, bár nem egyszerű feladat.

A **politika** kifejezés az ókori görög **polisz** névből ered. A politika szó magyar jelentése: közélet, ez értelemben tehát mindenki, aki részt vesz a közéletben, tevékeny (aktív) vagy tétlen (passzív) politikát folytat. (<https://hu.wikipedia.org/wiki/Politika>)

KG: 1990 – rendszerváltás. Mit jelentett ez önnek?

EL: 1985-1990 között már tagja voltam Adony tanácsának, a végrehajtó bizottságnak is. Evidens volt, hogy folytatom tovább a település képviselőjét. Mindenki érezte a változás közeledtét, de az emberek nem szerették volna a látszólagos nyugalmutukat elveszíteni. Adony kivételesen jó helyzetben volt a környező településekhez képest.

Én a magam részéről nagyobb felelősséget és nagyobb önállóságot vártam a rendszerváltástól. Erős képviselőtestületet és középerős polgármesteri felállást tartottunk jónak, eszerint is alakítottuk ki az SZMSZ-ünket. Senki sem ígért radikális változásokat, ezzel párhuzamosan az önkormányzati munkában nagy volt a bizonytalanság. A törvények, a szabályok szinte naponta változtak. Az önkormányzatiság törvényi háttere akkor alakult ki. Adonynak már a kezdetekkor minden intézménye működött. Ezért a normatív támogatás bevezetésével minden forintnak megvolt a helye. Azokon a településeken, ahol nem volt például művelődési ház vagy bölcsőde, az arra kapott támogatást máshol kamatoztathatták. Természetesen, ezt a normatív támogatást az önkormányzatnak mindig ki kellett egészítenie, ezért elsősorban pénzügyi gondjaink voltak, nehezen jutott fejlesztésre. A gazdaságban bekövetkezett változást is éreztük a bőrünkön.

KG: Mi volt az ön személyes motivációja a képviselőségben?

EL: Röviden? Az ügyek és az emberek képviselete. Komolyra fordítva a szót, elsődleges célom a falun élő emberek életének képviselete. Már fiatal korom óta számos negatív diszkriminációt tapasztaltam a városi és a vidéki ember lehetőségeiben, ami nem is egyszer anyagiakban is mérhető volt. Ugyanaz a munka szinte mindig többet ért egy városban, mint falun, és ez engem nagyon fel tudott dühíteni. Az egyenlő esélyek megteremtése volt a célom mindvégig. Távlabbi, de kézzelfogható célként a vidéki turizmus fejlesztésének ügyét támogattam. Ez része volt az önkormányzati stratégiai tervnek is. Szerettünk volna a település központjában egy pezsgő, vállalkozói rétegnek munkahelyteremtéshez lehetőséget biztosítani. Szintes épületek felépítését terveztük egységes arculattal, melyeknek az aljában üzletek lettek volna. Volt is rá jelentkező, de sajnos ez sem akkor, sem a későbbiekben nem valósult meg. Talán ezt sajnálom a legjobban.

KG: A képviselőtársak egyéni elképzeléseiket, céljaikat hogyan tudták érvényesíteni a testületben?

EL: Őszinte versengések voltak. Nagyon fontos volt egymás tisztelete. Az ülések szinte mindig jó hangulatban teltek el. Alapvetően nem voltak óriási

ellentétek, mindenki meggyőződése szerint mondhatta el véleményét, de elsősorban a feladatok, az ügyek képviselete volt fontos mindannyiunk számára. Nyilván az ideológiai megalapozottság jelentett esetenként más látásmódot, ebből előfordultak parázis helyzetek, mégis a legtöbb vitát a működés generálta, ez rengeteg energiát elvett tőlünk.

KG: Ezek szerint mindig tudtak egységként gondolkodni, a pártpolitika nem befolyásolta a döntéseket?

EL: Párttagként kaptam segítséget, iránymutatást, de települési szinten az alapkérdésekben mindig egységet képviseltünk. Fejlesztési tervet állítottunk össze, melyben szerepelt a település közműhálózatának befejezése, az iskola gázellátásának biztosítása, gyermekorvosi körzet kialakítása, egészségügyi labor létrehozása Adonyban. A magam részéről nagyon fájjalom, hogy elkerült tőlünk a vezető szerep a kistérségi átalakulások után. Jó lett volna Adonyt járási központnak megtartani.

KG: Sikerek és kudarcok?

EL: Legnagyobb sikeremnek a kábel TV ügyének megnyugtató befejezését tekintem, de fontos volt számomra az adonyi újság életre hívása, a civil szervezetek, közösségek támogatása. Csalódásként élem meg, hogy az Adony központjába megtervezett városképi arculatból végül aztán semmi sem valósult meg. A mai eszemmel kevesebb hosszú távú célt tűznék ki magunk elé. Nehéz egyszerre sok irányban fejlődni, és a hirtelen jött demokrácia azt is okozta, hogy mindenki ötletét, javaslatát támogatni próbáltuk. Talán célravezetőbb lett volna társadalmasítani a működésünket, a döntéseket, akkor talán jobban megtanultunk volna a kapott szabadsággal, demokráciával élni. Kevesebb ügyet, mélyebben, célravezetőbben kellett volna képviselni.

Az adonyi zárda iskola története A zárda megalakulása

Nézzük akkor meg, hogy hogyan is működött a zárda óvoda és iskola a megalakulásukkor! Adonybana „zárdaiskolát” (elemileányiskola) és az óvodát jellemzően 4 nővér működtette¹ a századfordulótól a rendház feloszlatásáig, az 1950-es évekig. Az intézmények azonban nem szűntek meg; a kedves nővérektől az üzemeltetést az állam vette át: továbbra is működtette Adonyban az óvodának és a „zárdaiskolának” nevezett intézményt. Ezt az elnevezést egészen az épületben folyó oktatás megszűntéig (1970-es évek közepe) az adonyi köznyelv megtartotta.

Az 1892-ben az oktatás a zárda épületében egy óvodai csoporttal és két iskolai osztállyal indult, összesen 50-60 leánygyermekkel a

mai óvodával majdnem szemben lévő épületegyüttesben. Az első időben két nővér kezdte el a nevelési munkát, akiknek fiatal lányok segítettek. Akkoriban napi étkezést nem biztosítottak a gyerekeknek, azonban az óvodában már néhány rászoruló kisgyerek kapott ebédet.

A zárda épületegyüttese kimondottan a nevelési és oktatási célokat szolgálta, azonban akkoriban e tevékenységet - mint azt már korábban is láttuk - nem szakíthattuk el a vallásos neveléstől. Ennek bizonyossága, hogy a kedves nővérek megjelenésével együtt nemcsak a kisdédóvó és az elemi leányiskola helyiségei kerültek megépítésre, de felépült a zárda kápolnája is még 1892-ben. A kápolnában - melynek belseje igen puritán volt - helyt kapott Szaplótelen Szűz Mária szobra. 1895-ben a nővérek megalapították Adonyban az Élő Rózsafüzért. Szépen fejlődött, gyarapodott a zárda: 1900-ban a lourdesi Szűz szobra került elhelyezésre az udvaron, az épület árnyékában.² Ez a szobor ma is megvan: a plébánia kertjében áll. De ez a szobor ihlette a zárda emblémáját is, melynek viselője azzal büszkélkedhetett, hogy az Irgalmas Nővérek tanították őt.

¹ Magyar Katolikus Almanach, 1927. Budapest, 257-259. oldal

² Krasznayánszky János: Szűz Mária tiszteletének nyilvánulásai hazánkban. Dr. Kereszty Viktor - Dr. Prohászka Ottokár szerk.: Magyar Sion 1902. Esztergom

Állítsunk emléket a nővérek és a zárda vezetőinek! 1894-1899. Jurmanovits Katalin, 1900-1901. Hauer Hermina, 1901-1906. Schmiedt Emiliána, 1907-1918 (?) Lakatos Emília, 1927 (?) -1928. Metzly Emília, 1929-1937. Raáb Josefa, 1938- (?) Kőszeghy Antónia. 1907-től jegyzetten a Szatmári anyaházból, 1927-től pedig a Budapest, Ménesi úti anyaházból került ide a mindenkori főnöknő. 1919-1926 között és 1939-től megszűnésig nincs információnk a vezető személyére vonatkozóan.

Hetyei Gábor

Adonyban született - Vígságosan

Majerné Sarkadi Márta: Farsang

Ez éneket mondom kedves társaságban,
Tavaszodván, vízkereszt havában.

Hajnalhasadtával ma szép napunk támadt,
Vigadozó népre égi áldás áradt.

Szép vászoncelédek, legények, leányok,
Töltsétek színültig borral a kupátok.

Illendően köszöntjük tisztos mindnyájatok,
Jó egészség, béke illesse házatok.

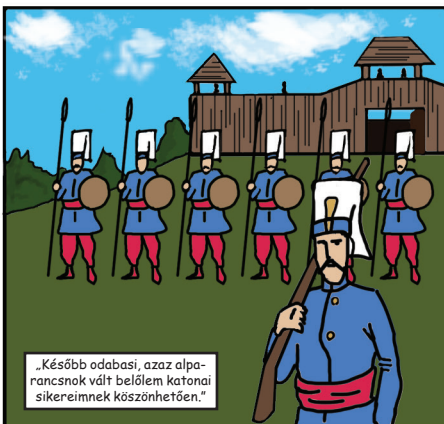
Hozza meg az újév, amit az ó elvett,
Lelki békességet, bízó reménységet.

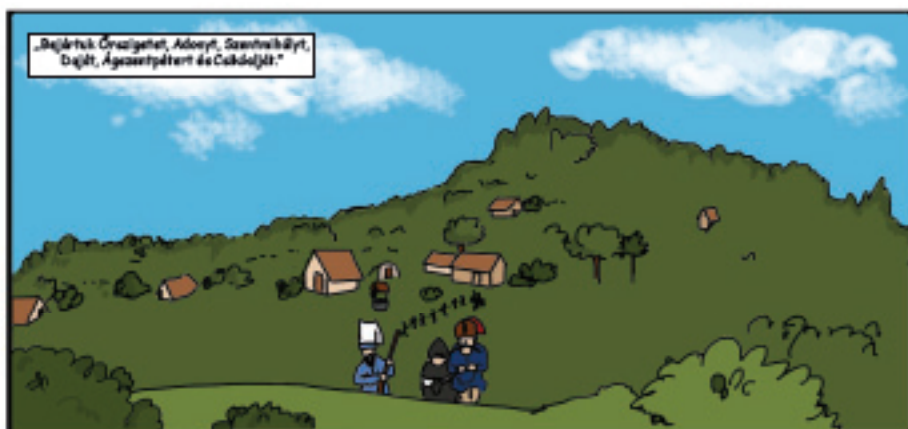
Vígság és öröm lelkünkre derüljön,
Bánat, rossz betegség messzire kerüljön.

Tartsa meg az Isten e víg társaságot,
Őrizze örökkön a jó barátságot.

Az Úr sokáig éltesse a körünkben vígadót,
Kegyes pártfogástokba magamat ajánlom.

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - II. RÉSZ

Mersics-Morva Dóra:

A tündér, akitől fordítva kellett kívánni II.

Jakab, mert így hívták a szegény legényt, és felesége, miután éjszaka meglátogatta őket Hajnalka, a jó tündér, alig tudták kivárni, míg megvirrad. Másnap reggel akkor sem tudtak volna egy falatot sem enni, ha lett volna mit. Nagyon izgatottak voltak, egész délelőtt csak ültek egymással szemben a konyhában, s a kezüket tördelték idegességükben. Aztán dél előtt egy kicsivel a fiú elindult a tisztásra. Mire odaért, a tündérke már várta. Amikor a legény odaért hozzá, hirtelen azt se tudta mit mondjon. Végül Hajnalka szólalt meg:

- Köszöntelek! Ne félj tőlem, nem akarok én semmi rosszat. Sőt! Épp ellenkezőleg. Segíteni szeretnék.

- Szervusz, kis tündér! – köszönt félve a fiú. – Ki vagy te? És honnan ismersz engem és a feleségemet? – érdeklődött.

- A nevem Hajnaltündér. – válaszolta amaz – A faluban láttalak meg, s feltűnt, hogy nagyon lógotod az orrodát. Követtelek hazáig, s ott kihallgattam, amit a feleségednek mondtál. Nagyon megsajnálalak benneteket, és elhatároztam, hogy segítek rajtatok – vallotta be, bár kicsit szégyenkezett is a hallgatóság miatt, hiszen tudta, hogy nem szép dolog ilyet tenni.

- Az én nevem Jakab – felelte a fiú –, de hogyan tudnál te segíteni rajtunk?

- Ahogy tegnap este is mondtam, én egy csodatévő tündér vagyok. A varázserőt anyámtól kaptam, s ő mindig arra tanított, hogy jóra használjam. Mikor megtudtam, hogy milyen problémátok van, úgy gondoltam, hogy rajtatok segíteni jó dolog lenne. Három kívánságotokat tudom teljesíteni. Most menj haza, beszélj a feleségeddel, mondd el neki is, amit most neked elmondtam. Holnap ugyanekkor itt várlak, az első kívánsággal gyere vissza. De jól vigyázz, hogy engem senki másnak nem említs, senki mással ne beszélj rólam, mert akkor a kérésedet nem tudom teljesíteni!

Hajnalka azzal el is tűnt, a fiúnak pedig a torkán akadtak a szavak. Rohant haza a feleségéhez. Otthon mindent elmondott neki szóról szóra. A lány alig akart hinni a fülének. Meghányták vetették a dolgot, s megint csak arra jutottak, hogy veszíteni valójuk bizony nincsen, mert olyan szegények, mint a templom egere. Most már csak azt kellett kitalálniuk, hogy miket kívánjanak. Arra jutottak, hogy az első kívánságuk az lesz, hogy legyen annyi pénzük, hogy a kamrát fel tudják tölteni. A második az, hogy a fiú találjon munkát, ahol, ha becsülettel dolgozik, tisztességes fizetséget kap. A harmadikat pedig még nem tudták, de gondolták, ráérnek még kitalálni. Másnap szinte rohant Jakab a tisztásra, annyira várta, hogy kívánhasson. Hajnalka már ott várta. A fiú elmondta neki az első kívánságot. A tündér elmosolyodott, mert szinte tudta, hogy ez lesz az első kívánságuk. Azt mondta a legénynek:

- Jól van, most menj haza. Mire hazaérsz, ott lesz egy kis zsák az ágyatok alatt, abban lesz elég pénz.

A fiú nyomban indult is haza. Szaladt be a szobába, nyúlt az ágy alá. Hát, valóban volt ott egy zsák, de abban egy fillér sem volt. Sőt...az ágy alatt tartott dobozkából az a maradék pár fillérjük is eltűnt, amit még ennél is ínségesebb időkre tartogattak. Most aztán tényleg semmijük sem maradt. Vakarta a fejét a fiú is meg a leány is nagy szomorkodva, s nem értették, hogy mi történhetett. Na, majd holnap megkérdezem ezt a tündért! – gondolta bánatosan a fiú magában.

És hogy mi történt Jakabbal, a feleségével és a tündérrel? Jövő hónapban megtudjátok.

Illusztáció: Kisnémet Tímea

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei

A narráció

Március végén csörrent meg a telefonom, és a jó öreg történelem szakkörrel ismert Rózsafi János vagy János bá' volt a vonal végén. Felvázolta a szituációt, miszerint Adony Város Önkormányzatának felkérésére egy dokumentumfilm készül az I. világháborúban harcolt adonyi katonákról, megemlékezésként áldozataikról és hőstetteikről. A film narrációjával szeretett volna megbízni, és mint utóbb kiderült, János bá' is és az egyik kutatótársa, Dr. Stencinger Norbert úgyszintén az elsők között gondoltak rám, mint lehetséges „áldozatra”. Norbi bá' 4 éven keresztül volt az osztályfőnököm gimnazista éveim alatt, így már jól ismertük egymást. A felkérésre természetesen örömmel mondtam igent.

Már korábban is volt szerencsém más, Adony háborús múltjával foglalkozó dokumentumfilmből kivenni kisebb mértékben a részem, mint szereplő, és olyanra is volt már példa, hogy narráltam valamilyen formában. Viszont ez a feladat kombinálta a kettőt, és meglehetősen új, nehezebb, több koncentrációt igénylő kihívásnak bizonyult, emellett még mennyiségében is bőven felülmúlta az eddigieket. Persze, nem mintha azt állítanám, hogy különösebben tapasztalt lennék ezen a téren egy-két hasonló példa után.

A felvételeket a művelődési házban bonyolítottuk le. Felügyeletnek természetesen ott volt Rózsafi János, mint szakmabeli, a technikáért pedig Filotás Mihály felelt. Misi bá' munkájához is volt már szerencsém, dolgoztunk már egy csapatban, szóval mi sem voltunk ismeretlenek egymás számára. Ugyan kissé nehezen indult az első részlet a technikai csavaroknak köszönhetően - volt ott össze nem dugott kábel és ki nem húzott antenna is -, de végső soron jó hangulatban és eredményesen telt az együtt töltött, felvételre szánt 3 nap, ami pedig engem illet, én is egyre jobban belejöttem a szerepembe. Fontos volt, hogy a szöveg megfelelő gyorsasággal, tempóban hangozzon el az alákerülő képanyag miatt, a másik oldalról pedig kellően patetikus, avagy vers esetében kellően teatrális legyen. Remélem, hogy ezeket az elvárásokat az esetek többségében sikerült teljesíteni. Mindezek mellett néhányszor az olasz nyelv nehézségeivel is meg kellett küzdeni, amikor azokat a helyeket taglalta a dokumentum, ahol a magyar hadseregek megfordultak a Nagy Háború alatt.

Ha az írás tartalmi részét nézzük, akkor pedig azt tudom mondani, hogy érdekes volt, olykor elgondolkodtató és néha megrendítő hallani és felolvasni azokat a szörnyűségeket, amelyekkel a katonáknak szembe kellett nézniük, és el kellett szenvedniük a háború alatt. Tisztán megragadt az emlékezetemben, amikor arról olvastam, hogy az állásokban menedéket

kereső katonák a nap 24 órájában patkányokkal osztottak a fedezékeiken, és néhányszor még enni sem tudtak bizonyos szagok miatt. A szöveg több szempontból is vizsgálta és magyarázta a különböző országok közti technikai és tapasztalatbeli különbségeket, ezzel azt is megmutatva, hogy mekkora hátrányban voltak a mieink a csatatéren. Ha pedig a hősi halottakról beszélünk, a levéltári kutatások révén a kutatók egyes adonyi katonákat is meg tudtak nevezni, akik életüket áldozták a hazáért, ezzel még személyesebbé téve a történeteket az adonyiak számára. De tisztek visszaemlékezéseit is hallhatjuk majd a filmben, ezek az emlékképek pedig képesek még realiztikusabbá tenni az élményt. Hogy János bá'-t idézzem: „A háború iszonyú pazarlás volt mind nyersanyagok, mind emberi életek szempontjából.”

Ha belegondolunk, az akkori hősi halottak unokái és dédunokái ma az ismerőseink, barátaink lehetnének, vagy egyikük talán távoli rokonunk volt. Életüket ugyanott élték, ahol azt most mi is tesszük, csak kicsit több, mint száz évvel ezelőtt, és ugyanott folytatták volna azt a háború után is. Ám ami a visszatérőket várta itthon, az nem volt más, mint a félbetört élet. Örülök, hogy a részese lehettem ennek a munkának, és ezúton is szeretném megköszönni, hogy együtt dolgozhattam Rózsafi Jánossal és Filotás Mihállyal ezért az ügyért, és reménykedem, hogy munkámmal hozzá tudtam járulni a filmhez.

Áldott István

Március

*kép: Nógrádi Katalin: A csapáson 2017
fotó: Boldog József*

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

						1 Albin Albina
2 Lujza	3 Kornélia Nelli	4 Kázmér Zorán	5 Adorján	6 Leonóra Inez	7 Tamás Tomaj	8 Zoltán
9 Franciska Fanni	10 Ildikó Melissza	11 Szilárd Boriska	12 Gergely	13 Krisztián Ajtony	14 Matild Tilda	15 Kristóf <i>Nemzeti ünnep</i>
16 Henrietta Vidor	17 Gertrúd Patrik	18 Sándor Ede Eduárd	19 József Bánk Józsa	20 Klaudia Alexa	21 Benedek Napsugár	22 Beáta Izolda Lea
23 Emőke	24 Gábor Karina Miléna	25 Iré Írisz Irina	26 Emánuel Larissza Manuéla	27 Hajnalka Alpár	28 Gedeon Johanna Hanna	29 Augusta
30 Zalán	31 Árpád Benő					

Programok Adonyban

Március 7. szombat: Boszi bál

Helyszín: művelődési ház

Március 8. vasárnap: „Gyöngyvirág” női kar koncertje

Helyszín: művelődési ház

Március 15. vasárnap: Városi ünnepség

Helyszín: művelődési ház

*kép: Nógrádi Katalin.:Kamraajtó
fotó: Boldog József*

Egy szakácskönyv meséi – gasztronómiai rovat Tojás az étlapon

A **Képes Budapesti Szakácskönyv** bejelölt receptjei között igen nagy számban fordulnak elő tojásos ételek. Ez nem véletlen, hiszen régen a tojás az egyik legkönnyebben elérhető hozzávaló volt, mivel minden adonyi ház udvarán kapirgáltak tyúkok, és ellátták a családot friss tojással. A töltött tojás és az elsikkadt tojás sóskamártással az előételek sorában szerepel, de krumplipürével nagyon finom főétel. Tessék kipróbálni! A házi kozmetikai szerek készítésével is foglalkoztak régen. Ezek közül most egynek, a rózsza kenőcsnek receptjével ismerkedhetünk meg.

Töltött tojás

„Hat keményre főzött tojást hosszában kétfelé vágunk, székét (sárgáját) finoman összetörjük, fél reszelt, tejbe áztatott zsemlyét, féltojás nagyságú darab vaját eldörzsölünk, ehhez jön még apróra vágott zöld petrezselyem, a megtört sárgája, kevés só, bors az áztatott zsemlyével, két kanál tejjel együtt. Mindezt jól összekavarjuk, megtöltjük vele a tojások fehérét, tálba apró vajdarabokat teszünk, a tojásokat beleállítjuk, felül rá tejjel, s ismét rá néhány darab vaját, finom zsemlemorzgát és a sütőben szép barnára sütjük. „

Elsikkadt tojás sóskamártással

„Darab felolvasztott vajba apróra vágott sóskát teszünk s pároljuk; ha a lé elpárolódott, kevés lisztet hintünk bele, s ismét pároljuk, megsózzuk, cukrozzuk, néhány kanál tejfelt adunk bele, s jól elfőzzük. húslével vagy tejjel hígíthatjuk.

Aztán egy lábasba egy rész sima ecetet és három rész vizet felfőzünk, kevés söt adván bele, tetszés szerint tojást ütünk bele, csak hogy vigyázni kell, hogy egészben maradjanak s meg ne keményedjenek, aztán a sóka-mártást a tálba tesszük; a tojásokat főzőkanállal kivesszük a lábasból s vigyázva a mártásba tesszük, hogy egészben maradjanak.”

Házi praktika: rózsa-kenőcs

„Egy rész fehér viaszt olvasztunk fel tégelyben, aztán 4 rész disznózsírt adunk hozzá, mindkettőt megolvasztjuk, s ha kihült, egy rész rózsavizet adunk hozzá. Ezen rózsa-kenőcsöt sebes emlők s felrepedezett bőr ellen használjuk.”

Gasztro ABC

Crostini (ejtsd: krosztíni): Pirított kenyérszeletek olívaolajjal megkenve.

Chutney (ejtsd: csatni): Kelet- indiai mártás, ami egyszerre édes és savanyú ízű. Gyümölcsből, zöldségből, erős fűszerekből készül ecettel és cukorral. Húsok mellé, sajtokhoz kínálják, de kenyérre is kenik.

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág A nyári lúd és a nagylilik Líviában

A tavasz első hónapjában minden a megújulásról, a természet ébredéséről szól. Megérkeznek az első vándormadarak a rétekre, a líviai tópartra és a dunai ártéri erdőbe. Előbújik a fűzfák zöld levélkéje, a szigetben fehérlik a hóvirág-gyep és a csillagvirág kékje is köszönti a tavaszt. A tavak körül nagy a mozgolódás. Libacsapatok érkeznek és vonulnak tovább északra. A nagylilikek és a nyári ludak egyes csapatai tovább vándorolnak, csak a „MI” libáink maradnak a líviai tavakon. Ez a 80-100 db-ot számláló nyári lúd csoport kötődik a tórendszerhez.

A vándorok között sajnos egyre ritkábban lehet látni a vetési ludat, mely egykor nagy tömegekben telelt és vonult át ősszel és tavasszal. Számuk nagyon megfogyatkozott, és már annak is örülnek a madarászok, ha több ezer átvonuló példány között látnak 1-2 csoport madarat. A vetési ludak számának csökkenése mögött az enyhe telek és a vonulási útvonal változása áll. Természetesen a három gyakori lúdfaj számát befolyásolja még a vadászat is, hiszen nincsenek védett státuszban.

Magyarországon egyedül a nyári lúd van jelen, mint költőfaj. Számuk emelkedő tendenciát mutat, ma országosan 2.000-2.500 a párok száma. Az egyik legnagyobb testű szürke lúd. Európában két alfaja van. A hazánkban költő alfaj csőre és lába rózsaszínű, tollazata világosabb szürke, mint a nyugati rokonának. Hangja a házi libára emlékeztető erőteljes gágogás. Február végén, március elején a költőpárok különválnak a csapattól. Március első harmadában már teljes a fészekalj. A tojások száma 5-6 és 28 nap múlva kibújnak a kislibák. A kicsik fészekhagyók, azonnal követik szüleiket, akik az első napokban csak a közeli gátakra, rétekre viszik a fiókáikat. Ahogy növekednek, egyre többször és egyre messzebbre eltávolodnak a biztonságot adó víztől. Költéskor a populáció nagyon jól megoszlik a tórendszeren. A szabadegyházi Büdös- tavon, Kisperkátán a cikolai vízfolyáson, a felsőcikolai tavakon és Líviában is láthatók kislibákat vezető szülőpárok.

Nyár végére azonban ismét csapatokba állnak, ekkorra már a fiatalok is felkészültek a hosszú útra. A csapatok késő ősszel megsokasodnak az északról jövő madarakkal. Jellemzően ék alakban repülnek, miközben folyamatosan hallani a hangjukat. A nyári ludak hangosan gágognak, a lilikek lágy hangon ismételtetik nevüket: „*lilik-lilik*”. Az időjárás függvényében a magyarországi állomány egy része áttelel, másik része délre húzódik. A telet Olaszországban, valamint Észak-Afrikában töltik.

A nyári ludak vonulási szokásainak a kutatása az utóbbi időben jelentősen megváltozott. A lábon elhelyezett fémgűrű mellett, nagyon sok madár kapott műanyag nyakgűrűt. A fémgűrű legtöbbször csak egy adatot szolgáltat egy madárról, mert akkor lehet ismét leolvasni, ha lelövik, vagy elpusztul (kevés kivétel azért van, amikor egy természetfotós les-sátra előtt lefotózhatja a közvetlen közelében lévő madár lábát). A műanyag nyakgűrű jó távcsővel, vagy spektívvel 100-200 méter távolságból leolvasható a terepmadarászok számára. Így egy lúd az élete folyamán a leolvasásoknak köszönhetően térben és időben is követhető. Az adatokból kirajzolódik Európa térképén a különböző populációk vonulási útvonala. Természetesen ennél is tökéletesebb képet kapunk a madarak mozgásáról, ha műholdas jeladóval látjuk el. Anyagilag viszont ez már egy másik kategória. Egy-egy ilyen műanyaggyűrű leolvasása mindig sok érdekességet szolgáltat a madarásznak. A gyűrűzési központ által vezetett adatokból megtudja, hol, mikor gyűrűzték, és az eddigi élete alapján ki, mikor, és hol találkozott vele. A líviai tavakon találtam több Fertőújlakon gyűrűzött madarat, de csehországi halastavakról is volt látogató. Késő ősztől tavaszig gyakran kilátogatok a tavakra és a környező rétekre abban a reményben, hátha feltűnik egy színes nyakgűrű.

Érdekes találkozás

Az első líviai tavakhoz épített lesemből indultam haza. Április közepén jártunk, a gát tetején már nagy volt a fű, nem beszélve a tavalyi elszáradt részekről. Gumicsizmában szaporáztam a reggeli harmatban. Fél utat már megtettem a tó végéig, mikor közvetlen előttem a fűben nagy libagágogás, majd csobogás űzte el a csendet a gyékény között. Rögtön megálltam, és önkéntelenül is lenéztem a fűbe, mely hullámozott. A terpeszben, ahogy megálltam, a lábam között akkor hasalt el az utolsó kisliba, aki szülei után igyekezett. Mint a gyalogbéka, úgy kinyúlt, és nem is mozdult tovább, csak riadt kis szemei pislogtak. Most mi van? Mi történt? Majd kapcsoltam! Igen, az ősi ösztön! Nem mozdulni, élettelennek látszani, ezzel növelve a túlélés esélyét. Így álltam pár másodpercig két lábam között a „döglött” kislibával. Érezte a jelenlétemet, nem mozdult. Aztán továbbindultam a gát vége felé, hogy a kicsi is elinduljon szülei után. Az útra kiérve visszaneéztem az öböl vízére, a tó sarkába. A két öreg madár már a gyékény előtt a nyílt vízben forgolódott három fiókával. A negyedik kis lemaradó ebben a pillanatban jelent meg a növényzet szélén. Nagyon gyorsan úszott szüleihez, akik láthatóan hiányolták. Mire újból visszatekintettem, már tempósan együtt haladt a család a tó közepe felé.

Králl László, ornitológus, fényképész

1 sz. kép Nyári lúd pár a líviai réten

2 sz. kép Párvás a vízben

3 sz. kép A macsó (párvás után)

4 sz. kép Nagylilik

5 sz. kép Fémgűrű-leolvasás természetfotós lesből

6 sz. kép Fiala nyári lúd fém- és nyakgűrűvel

Anekdóták a téészből

A húsz éves Angus Adonyban

Balázs Ferenc, az Angus Kft. volt ügyvezetője meséli:

„2005-ben sikerült az Angus tenyésztés legfontosabb emberét, Sir John Moores urat meghívni Adonyba. Moores Anglia egyik leggazdagabb családjába tartozó üzletember, Liverpoolban egy egyetem is viseli a nevét. Megismerkedésünk után két évvel később tudtam meg, hogy állítólag csak az angol királynő koronaékszerekkel egyesített vagyona volt csak több a Moores családnál. Ezt akkoriban 2,8 milliárd angol fontra becsülték. Ennek része volt például az összes Tesco, de más áruházláncok is Britanniában. 1996-ban felhagyott üzleti tevékenységével, hogy kizárólag az Angus fajta tenyésztésére tudja fordítani minden figyelmét. Ő vezette haláláig az Aberdeen-Angus Szarvasmarha Társaságot Nagy-Britanniában.

Fontos szerepet játszott az adonyi Angusok idejutásában, hiszen 1987-ben ő menedzselte az állatok importját a brit oldalról. Azt követően is minden támogatást, segítséget megadott nekünk, hogy a tenyésztési munka megfelelően tudjon meghonosodni Adonyban.

Szóval, meghívtuk John Moores urat, hogy jöjjön el, amely meghívásnak ő nagyon szívesen eleget tett. Ekkor már nem volt túl fiatal – 79 éves –,

kampósbotra támaszkodva kezdtük a tenyésztelepeink bejárását. De annyira fellelkedett a látottakon, hogy még a kampósbotját is elvesztette útközben. Szaladgált az állatok között, és nézegette őket, gyönyörködött bennük. Végül summázatként azt mondta, hogy fel volt készülve arra, hogy egy viszonylag leromlott állományt fog találni. De nagyon meg volt elégedve a látottakkal:

- Olyan boldog vagyok, és meg merem kockáztatni, hogy ebben az állományban, amit itt láttam, legalább öt jobb egyed van, mint ami az én állományom egyik tenyészetében sem fordul elő. – Hát nekem ez volt a szakmai szempontból a legnagyobb elismerés.

A rendezvényünk nagyon jól sikerült. Azt ígértem az angol vendégünknek, hogy minden étel, amit akkor felszolgálunk kizárólag szarvasmarhából fog készülni. Átváltottam a másik szakmámra: sütöttem, főztem. Volt borjúpaprikás annak rendje, módja szerint, sütöttünk steaket, saslikot, húspogácsát. Vendégünk az ételekkel is meg volt elégedve, de nagy kíváncsisággal várta, hogy milyen desszert fog készülni szarvasmarhából. Meglepetésére nagyon finom kapros, tejfölös, túrós lepénnyel ismerkedett meg az angol Sir itt Adonyban.”

Lejegyezte: Hetyei Gábor

*Számos és számtalan –
képes és képtelen, most a 20-20-20 apropóján*
**Mérlegen a felhasználás:
a fűtési rendszerünk igénye 1.**

(Célok: üvegházhatású gázok csökkentése, megújuló energia növelése, energiahatékonyság- növelés.)

A klímaváltozás hatásainak csökkentése érdekében az EU által megfogalmazott célok közül kardinális a megújuló energiafelhasználás arányának növelése. Az energiafelhasználásunk egy része villamos energiaként jelenik meg; ehhez nap-, szél-, vízierőműveket szoktak leginkább igénybe venni, ha megújuló energia előállításról beszélünk. Másik nagy csoport a háztartásokban a fűtési energia szükséglet, mely során akkor tudunk megújuló energiát használni, ha az előbb említett villamos energiát használunk (akár közvetlen fűtésre, akár hőcserélős rendszer használatával), de megújuló energiát használnak a fa vagy mezőgazdasági melléktermék tüzelésű rendszerek is. Ezeket kombinálhatjuk még a tetőnkre szerelt napkollektorok (figyelem: a kollektor meleg vizet termel, a napcella áramot) használatával is.

Tegyük tehát mérlegre, hogy mennyi energiát igényel egy-egy háztartás fűtése! Nem lesz könnyű dolgunk, hiszen ahány ház, annyiféle villamos fogyasztó eszköz, annyiféle nagyságú és hőszigetelésű otthon. Modellünkben egy 100 m²-es, átlagos (porotherm 30-as falazatú), 30 éves, hőszigetelés nélküli, egyszintes házat veszünk figyelembe. A háznak összesen 25 m², jellemzően gerébtokos, karbantartott, kétrétegű, thermoplan üveglő nyílászárói vannak. Az ajtók fából vagy műanyagból készültek, nem öregebbek 10 évnél. Az ablakokat csak függöny védi, nincs egyéb árnyékolás a napok többségében. A helyiségek magassága 2,8 m. A padlástér fűtetlen, de a földemet 8 cm szigetelés fedi (hívjuk ezt átlagháznak).

Nézzük a fűtési energiaigényt. Nem költségről beszélünk, tehát nem arra vagyunk most kíváncsiak, hogy mekkora is a gázszámlánk, sőt még arra sem, hogy hány m³ gázzal fűthetjük ki a házat, hanem arra, hogy 22 C fokos meleg eléréséhez mekkora energiamennyiségre van szükség évente, és azt alternatív energiaforrással, hőszigetelés után mekkora napelem felülettel tudjuk biztosítani. A kérdés tehát: ha az átlagházunkat leszigeteljük 20 cm vastag hőszigetelő anyaggal, a nyílászárókat korszerűre cseréljük, és egy fűtő-hűtő klímaberendezéssel fűtjük, akkor mekkora napcella felületre van szükség a fűtés energiaigényének kielégítésére? (Jelenleg a könnyen elérhető teljesítmény 275 Wp/panel, azaz 172 Wp/m². Wp = Wattpeak, a napelem csúcsteljesítménye.)

a) Valamivel kevesebb, mint 12 m²

b) Meghaladja a 49 m²-t

c) 78 m²

A hőigény-számításhoz használt modell¹ jól paramétrezhető, a kapott eredményeket más modellek is alátámasztották. Ezzel számolunk és mutatjuk be, mekkora energiát fordítunk évente a fűtésre az átlagházban. A kalkuláció eredményeként az átlagházunk hőigénye évente 12.966 kWh. (Ha ezt mindenképpen át kívánjuk számolni földgázra, akkor annak fűtőértéke 9,5-10 kWh/m³, a kazánunk vesztesége 0-25% körül van annak típusától függően. Az átlagház kondenzációs kazánjában 1.300-1.350 m³ körüli gázt fogunk elégetni, ami hozzávetőlegesen 160.000 Ft éves kiadást okoz.)

Átlagházunk rendelkezik valamilyen fűtési rendszerrel (ez Adonyban jellemzően földgáz, egyre gyakrabban már kondenzációs kazánnal). A beruházási költségeket, az alapanyag költségeket, a megbízhatóságot és kényelmet figyelembe véve valószínűsítjük, hogy ez az optimális megoldás. De a földgáz (metán) elégetése során tetemes mennyiségű szén-dioxid kerül a levegőbe, növelve ezzel az üvegházhatást. A kalkulált hőigény földgázzal történő biztosítása 2.632 kg CO₂ emissziót eredményez.

A fűtésünk javítása érdekében két irányba tudunk elindulni. De ezekről majd a következő fejezetben lesz szó.

Hetyei Gábor

¹ <http://www.csaladiahaztervezes.hu/kalkulator/futesi-koltseg-kalkulator>
<http://kalkulator.phf.hu/#>
http://szamitazenergia.hu/calculator/house/page_house_result.php

1. fősor Perkátán ered, Cikolán folyik keresztül és Adony és Iváncsa között torkollik a Dunába.

2. fősor Az 1. fősorban szereplő patak köznapi neve ma.

3. fősor Az 1. fősorban szereplő patak üzemi neve ma.

	Éghajlati			Államvédelmi szerv volt	Dalos		Égtájra utaló azonos betűk	Egyfajta artista
	Mesebeli kigyó			Szesz	Norvég gépkocsi			Mélyen szán-tó eke fajta
	Zéró				Tagadószó			
	Egyfajta kultúregylet			Kálium			Személyes névmás	
	Külső hatás			Csattanó maszlag ismert latin neve			A vörösborban van	
	Méter röv.				Kilyukad tűz miatt			
					1. fősor			
Észak	3. fősor	2000						
Évszak	Perzsa mondahős, Rusztem fia	Állami bevételek titkolt el						
Előd		Fű szára						
		... Tóth László (színlész)				Nitrogén és Tallium vegyjele		
		Lop				Amper		
	Z							L
2. fősor								
Formálódó						Egy szoftver inicializálását tartalmazó fájlformátum		
Kelet	Dél-afrikai telepés			...hús (fűszeres vagdalthús)		Röt vad		
Elutasít	Közlekedési szabályok jogszabálya			Tárol				
A tömeg mértekegyesége							Origó	Feltételezett legkisebb alkotórész, amely egy elemre jellemző
				Műszaki Egyetem			Triplán tánc	
				Friss			Létezik	
				Rajongó				
Kartáncosnő (régis)		Elhelyezkedés						Tárgyrag
Határozórag		Befest						Olasz név (Lajos magyarul)
Régi				Gereben, gyapjú fésű				
				Buborékok				
Elnyűtt						Cukornádból készült szesz		
Teátrum						Ózon (!) azaz 3 oxigén		
Feltéve		Kálium vegyjele	Argon vegyjele		...Wan Kenobi (Star Wars)			Hidroxi triptamin rövidítése
		Török gépkocsi jele	Nátrium vegyjele		Rénium vegyjele			
Angol természettudós, dokumentumfilmes (David)	O			Ásványok egy csoportja, alum-szilikát féle				

SK – Saját kezűleg **Húsvét és a tojásfestés**

Húsvétkor Jézus Krisztus feltámadását ünneplik a keresztények. Ugyanakkor társult hozzá a tavasz köszöntése és egyféle termékenység kultusz is, amit a tojás és locsolás szimbolizál. A húsvéti locsolás még ma is élő hagyomány. Erről írásos emlék 1736-ban készült először. Az egész hagyomány a termékenységi kultuszra épült. A piros tojás, amivel

a legényeket megajándékozzák, szerelmi ajándék volt. A legények megöntözték a lányokat, hogy tiszták és termékenyek legyenek. Az idők során és településenként eltérő szokások alakultak ki, hogy hogyan locsolták a lányokat, kinek adtak tojást, és természetesen a díszítés is változatos volt. Moldvában a lányok barátnőjüknek küldtek hímes tojást, aki ezt viszonzta. Máshol ketten közösen ettek egy tojást, ezzel bajtársiasságra emlékeztek. Illetve a keresztszülőktől kaptak tojást a gyerekek, akik előtte meglocsolták a keresztanyjukat. Van olyan hagyomány is, hogy a húsvét utáni kedden a lányok a legényeket visszalocsolták. Régen sok helyen a kúthoz cipelték a lányokat, és több vödör vízzel öntötték meg, ezzel mindenféle betegséget kívántak elűzni. Sok hagyomány a két világháború között eltűnt, ezek közül, mára a locsolás, hímes tojás, az ajándékozás, rokonlátogatás, illetve a húsvéti ételek: a sonka és a főtt tojás maradt a hagyományokból. Néhány helyen tartanak még bált is. A húsvéti ünnephez még mindig

hozzátartozik a tojásfestés, amit sok lányos háznál megfestenek húsvétra. Régen nagypénteken festették a piros tojásokat, amire „ráhullott Jézus vére”. A legenda szerint nagypénteken egy asszony vitt tojásokat kosarában, elment a keresztfa alatt, és ráhullott Krisztus vére, ettől lett piros a tojás. Régebben természetes festő anyagokkal, például vöröshagyma héjának a levében főzték a tojásokat. Mára már elég színes eszköztára lett

a tojásfestésnek. Én most a hagyományos tojásfestést mutatom be. Lehet főtt tojásokat festeni, illetve kifűjni a tojásokat. Ez utóbbit úgy készíthetjük, hogy a mosott tojás két csúcsában 1-1 lyukat fúrunk óvatosan tűvel. Érdekes ezeket a lyukakat kicsit tágítani, míg pár milliméteresek lesznek. Az egyik lyukon kell erősen fűjni, a másik alá tenni egy edényt vagy poharat. Én ezeket a tojásokat a süteményekbe felhasználom. Ha kijött a tojásfehérje és sárgája, utána átmosom a tojások belsejét. Folyóvíz alá teszem a lyukasított részét és így átmosom, majd a vizet kifűjöm belőle.

Lehet a tojásokat batikolni, karcolni és lehet írókával megírni őket. A batikolt tojások úgy készülnek, hogy a főtt vagy nyers tojás héjára tehetünk néhány virágot, levelet, például az ibolya levele, virága, rozsmaring, pitypang levél jól mutat rajtuk. Ha főzzük a tojást és utána megesszük, érdemes a mérgező növényeket kerülni. De akár egy cérnaszállal is körbetekerhetjük.

Ezt követően szükségünk lesz egy nejlonharisnyára, amibe óvatosan beletesszük a tojásokat úgy, hogy a díszítésül szolgáló levelek továbbra is a tojáson maradjanak, a végeket megcsomózzuk. Utána a festékes vízbe vagy edénybe helyezük, és attól függően, hogy főzni szeretnénk-e a tojásokat főzzük, vagy áztatjuk a festékben. Ha a vöröshagyma héjjal szeretnénk festeni, akkor érdemes előfőzni a héjakat, hogy erősebb színű legyen a lé. Ha nem szeretnénk a főtt tojást később fogyasztani, érdemes sokáig főzni (legalább 20 percre), így a későbbiekben nem romlik meg.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

*Adonyi emberek –
adonyi értékek: érdekes emberek közöttünk*
Gáborfi Lajos, képviselő

A tanár panaszaival fogad: „Rossz a hallásom, a szemem, négy hétig délutánra már alig tudtam menni, belázasodtam. Azt hittem, bedobom a törölközőt...” Ehhez képest, amikor kijön elém a kapuhoz, fürgeségén, mozgékonyágán, vidám tekintetén, jókedvén ez cseppet sem látszik. Senki nem hinné, aki nem ismeri közletről, hogy ez a fiatalos mozgású, jóvágású, sármos úr már elmúlt nyolcvan. Pedig 1936-ban született, Budapesten. Ízig-veéig pesterzsébeti vagányként élte a fiatal éveit. Erzsébeti általános iskola, testnevelési gimnázium. El sem tudta képzelni, hogy valaha vidékre menjen. Életét a politika erősen meghatározta: az iskolák 1948-as államosítása után a levanteoktatókat a tanári katedráról eltávolították, így rengeteg szabad státusz hívta a fiatal

végzősöket. 19 évesen testnevelési szaktanító, majd 1 év pécsi utóképzés után kész tanárként állhatott a bordásfal és a futópálya mellé. 1954. június 1-től nyugdíjazásáig csak testnevelést tanított. Rákosinak köszönhetette, hogy vidékre helyezték: a pártvezér kijelentette, hogy minden városi tanárnak egy évet vidéken kell tanítania. Így került először Iváncsára, majd Mezőfalvára (rövid hetekre), és mint labdarúgó, „sportigazolással” Adonyba. 1954. december 15-től adonyi tanár. Feleségével 1957. május 1-jén ismerkedett meg a művelődési házban, rövidesen házasság lett az ismeretségből, a frigyből pedig két gyermek: Bea és Attila. Azóta már 4 unoka is benépesíti a csendes Hunyadi utcai házat, ha hazalátogatnak. Nagy szerelme a tanítás és a sport. Előfordult, hogy hajnaltól, késő estig az iskolában, a tornateremben tartózkodott. „Ez volt az életem” - mondja. Gyakran a focipályán kapta be az ebédet, még arra is sajnálta az időt, hogy az asztal mellé leüljön harapni valamit. Ma sem hiányozhat a pálya mellől, ha a csapat játszik. Mára - 1996 áprilisa óta nyugdíjas – a kert maradt hobbinak. Nyugdíjazásakor megkapta személyesen Göncz Árpádtól a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjét. Gáborfi Lajos (GL) tanár urat, ha nem is vizsgakérdésekkel, de a múltra ablakot nyitó kérdésekkel „zaklatta” Hetyei Gábor (HG):

HG: 1990 előtt 12 évig volt már tanácstag. Mi volt az oka, hogy ilyen feladatot vállalt?

GL: Mert kértek. Lengyel István agitált, hogy legyek az utca megbízottja. Pedagógusként Kádár Miklós meg én voltunk a tanács tagja. Nagy volt a létszám, 35-40 is lehetett a tanács tagok száma. Mindenkinek megvolt a fix helye. Egyik oldalamon a Kádár Miklós, a másikon a Varsányi Gyula bácsi ült. Gyula bácsi gyakran elaludt, ha valamiről szavazni kellett, megbökttem, akkor felriadt és szavazott (*nevet*). Már akkoriban elindultak a nagy beruházások. Mentek az útépitések, és a vízrendszer kiépítése voltak akkoriban a nagy beruházások.

HG: '90 tavaszán kormányra került az MDF. Lezajlott a rendszerváltás, jogi értelemben legalábbis. Mi motiválta, hogy önkormányzati képviselőjelölt legyen: politikai, gazdasági, esetleg hatalmi okok vezettek a jelöltté válásához?

GL: Egyik sem, egyik sem! Egyszerűen felkértek a Magyar Demokrata Fórum tagjai, hogy legyek jelölt. Nem csak engemet, többünket is. Én elvállaltam, és viszonylag előkelő helyen, talán 5. helyen bekerültem¹. Ők felkértek, én meg egyszerűen igent mondtam. Soha nem voltam párttag, addig sem, azóta sem.

HG: Mit gondolt a szituációról? Más rendszer következik? Várta, gondolta, hogy egészen más lesz az egyén és az állam viszonya, változik a polgár szabadságérzete az előző rendszerhez viszonyítva?

GL: Lényeges változást mutatott, hogy jóval kevesebben voltunk a testületben: 11 fő és a polgármester. Ez már önmagában is nagyobb egyéni felelősséget rótt a képviselőkre. Korábban a tanácsülésen elmondták az előterjesztést, és mi szavaztunk. Az önkormányzatban viszont hozzá kellett szoknunk ahhoz, hogy mi alakítjuk az előterjesztést, és vitatkozva döntünk. Feltétlenül más volt már a lelegején, hogy mindig megkaptuk előre az anyagokat, hogy fel tudjunk készülni – korábban sosem volt ilyen: beültünk a tanácsülésre, ott felolvasták az anyagot. Ha megértettük, jó, ha nem, akkor nem, aztán az előterjesztést egyöntetűen megszavaztuk. Most nem így működött. Volt, hogy a többség ellen szavaztam, ha nem értettem egyet velük. A tanácsülésen – úgy gondolom – nem várták igazából azt, hogy véleményt mondjunk, a képviselő- testületben viszont sokszor komoly vita alakult ki. A tanácsnál ott kellett lenni; és szavazni, az önkormányzatban viszont elvárták, hogy érdemben is hozzászóljak, de én is éreztem, hogy tudok alakítani a döntéseken a véleményemmel. Egészen más volt a testület munkája e tekintetben.

HG: Pártlobogó alatt indult. Az MDF adott-e iránymutatást a testületi munka tekintetében?

1 A jegyzőkönyv szerint 4. helyen került be a testületbe a szavazatok 45%-val.

GL: Érdekes, de nem. Nem volt ilyen elvárás. Soha meg sem kérdeztek, de még a választások előtt sem fogalmaztak meg elvárást velem szemben vagy az általam képviselték vonatkozásában. Programalkotás vagy kampánytanácsadás nem volt. Igazából még erős agitáció sem irányomban.

HG: Milyen célt, irányt határozott meg a testületi munkájában?

GL: Nekem nem volt szakmám az a munkaterület, amely akkoriban az adonyi közvéleményt nagyon érintette és érdekelte is. Ezek: a vízrendszer kiépítése és működtetése, aztán a gáz-, majd a csatornahálózat fejlesztése. Mivel nem értettem hozzá, ezért többet hallgattam e témákban, mint irányítottam volna a határozati munkát, de nagy odaadással fordultam a fejlődés ezen irányára felé. Králl Pista, Solti Feri, Heteyi Jancsi - tőlük kértem tanácsot a gáz, meg a csatorna kiépítésében. „Ti mondjátok meg, hogy hogyan legyen, én nem értek hozzá!” Nagyon egyetértettem a céllal, de a hogyan nem tudtam meghatározni. Általában megszavaztuk, aztán volt, hogy ellene szavaztunk az előterjesztésnek.

HG: A testületet nézve: volt KDNP-s, MSZP-s, SZDSZ-es, MDF-es tagja... (nem engedi még a kérdést sem elmondani, olyan hevesen tiltakozik)

GL: A képviselő - testületben ilyen soha nem volt. Nem volt politikai kérdés, csak a település érdekét néztük. Sem politikai, sem világnézeti kérdések nem határoztak meg semmit. Mindent mindig meg tudtunk beszélni.

HG: Mi volt a legfontosabb feladat, melyet a testület maga elé tűzött?

GL: A csatornaépítés volt az első, mindenekelőtt. Nagyon hosszú ideig ez volt a fő feladat. Nehezen indult, de aztán sikerült megvalósítani. Adony ekkor nagyon úttörő volt, a környéken mi csináltunk először csatornát a községek közül. A kivitelezés aztán már simán ment.

HG: A saját elképzeléseit mennyire sikerült keresztülvinnie a testületen?

GL: Általában egyöntetűen szavaztunk, de néha előfordult, hogy ellenszavaztam. Ebben Lauber Pista volt többször a társam. De jellemzően nagyon kompromisszumkések voltunk egymás problémáinak megoldása terén. A testületen belül az összetartás is jó volt, közösségként működött. Akkoriban indultak az egésznapos sportnapok. Iváncsán Molnár Tibor, az akkori polgármester szervezte. A környékbeli önkormányzatok labdarúgó csapatokkal képviseltették magukat a rendezvényen. Ecsődi, Solti Feri voltak a védők, Iglódi volt a kapus, Králl Pista és Glashütter Csaba volt középen, én voltam elől. De szurkolók is voltak: Köller Feri, Ilonka, Pauluszné Ili, zászlónk is volt. Meg is nyertük a tornát. Először Perkátával játszottunk, velük ikszeltünk, de a többi meccset megnyertük... Én három gólt lőttem.

HG: Mit tart személyes sikerének a testületi munkában?

GL: A szívem félig-meddig hazahúzott. Amíg önkormányzati képviselő

voltam, mindig komoly támogatást kaptam az adonyi sportélethez. Ha kellett valamilyen rendezvényhez, utazáshoz 5-10 ezer forint, általában a dupláját akarták adni (*nevet*), de mondtam, hogy köszönöm, nekem ennyi elég. Akkoriban én voltam a járási diákolimpiai szervezet vezetője, a megyei szervezet helyettes vezetője, az országos bizottság tagja. Mivel Adony nagyon sok versenyen szerepelt, sok jó helyezést ért el, ezért a járási pénzek elosztásából több jutott nekünk. Az adonyi diáksportkörnek így általában volt pénze, nem kellett az önkormányzatnak nagyon sokkal kipótolni. De a termelőszövetkezet és a KTSZ is sokat segített az utaztatásban. Amikor már nem voltam képviselő, lényegében a felét sem kaptuk utána már az önkormányzattól (*nevet*).

HG: Egy cikluson keresztül volt csak testületi tag?

GL: Igen, nem akartam tovább... Nem volt időm semmire. Sajnáltam rá az időt: én a gyerekekkel szerettem lenni, reggeltől estig. Nem értem rá. Nagyon lelkes voltam, sok diák közül választhattam: meg is volt az eredménye. Sok szép sikert értek el a tanítványaim.

HG: Volt-e kudarca a képviselői tevékenysége során?

GL: Nem, nem, nem, nem, nem volt ilyen. Nekem az iskolában voltak a „nagy harcain” (*nevet*), a testületben nem.

Az adonyi zárda iskola története
**Egy korabeli cikk az adonyi jótevőről és
a kedves nővérekről**

Idézzük fel – korabeli cikk alapján -,hogyan is zajlott a karácsonyi ünnep 118 évvel ezelőtt Adonyban, az Irgalmas Nővérek zárdájában a település „színe-java” előtt:

„Karácsonyi ünnepélyek Duna-Adonyban. Duna-Adonyban az irgalmas nővérek zárdájában ez évben kivételesen korán köszöntött be a gyermekek Jézuskája, aki az áldott lelkű Zichy Nándorné grófné nagy bőkezősége folytán egy nagy s gyönyörű karácsonyfával és sok szép meg hasznos ajándékokkal lepte meg a 150 főnyi óvodás gyermekereget.

A nemes grófné és leánya, Zichy Lívia grófnő saját kezű ajándék osztását december 16-án délután az óvodások karácsonyi ünnepélye követte, amelynek tárgysorozata öt pontból állott s amelyet meglepő készültséggel adtak elő. Mindenki bámulhatott azon, hogy a nővérek fáradságot nem ismerő buzgósága folytán mire nem képesek még az ilyen serdületlen gyermekek is. E kedves, felejthetetlen gyermek ünnepélyen, mint levelezőnk írja, jelen voltak: Zichy Nándorné és Zichy Lívia grófnők, Csöngedy Gyula plébános, Nagelreiter Alajos dr. káplán, Borsiczky Ferenc dr. járásbíró és neje, Czieleszky Vilmos aljárásbíró és neje, Apt Ödönné szolgabíróné, Sajgoi Gusztáv uradalmi orvos és családja, Gémesi Károly uradalmi intéző és neje, Schoderbeck Mártonné főtanítóné, Háder János betétszerkesztő és neje, Faragó Antalné postamesterné, Kiss János uradalmi lovász mester és neje, Fischer János uradalmi gépész és neje, Maertensz Aladárné uradalmi pénztárnokné, Farkas Imréné állatorvosné, Török Kálmán vendéglős és neje, Müller Jenőné, Müller Vilmosné, Stanczel Béláné, Tischner Jakab, Schneider István, Torma István és mások.

Az irgalmas cselekedetek gyakorlásában soha szünetet nem tartó Zichy Nándorné grófné ez évben sem feledkezett meg a szegény sorsú nagyobb iskolás gyermekekről sem, akik részint Duna-Adonyban, részint az uradalmi pusztai iskolákba járnak tanulni.

Miként minden évben, úgy ez idén is 150 szegény gyermeknek osztott ruhát karácsonyi ajándéku. E nemes lelkű ajándékozás értékét emeli főképp az, hogy e ruhákból, ami csak varrható vagy köthető, azt a bőkezű grófné saját kezűleg készíti el leányával, Zichy Lívia grófnővel egyetemben és leányával együtt személyesen ki is osztja a gyermekek között. Adjon a szent Isten Magyarországnak csak tíz Zichy Nándornét és hazánk minden szegényén biztosan segítve lézen! A leleményes grófné továbbá még az úgyis gazdagon felszerelt duna-adonyi plébánia templom részére is talált

karácsonyi ajándékot egy finom művészettel elkészült, körül belül 600 korona értékű keresztút alakjában. A 14 kép mindegyike bronzból való, égetett festéssel. A templomnak végül egy művészi hímzéssel díszített, ünnepi széles stólát is ajándékozott még a nemes grófné.”¹

1 Alkotmány, 1902. december 19.

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - III. RÉSZ

Adonyban született – Bálint Sára adonyi meséi
Bálint Sára: Miska, a róka

Ahogy nőttünk, növegettünk, széthordott bennünket a sors az erdészházból. Elsodrott falevelek voltunk a nagy diákvárosban, és visszavágytunk a fához, ahonnan elszakadtunk.

Végre a húsvéti vakációra hazakerültünk.

A rücskös nyakú pulykák és fehér bóbitás gyöngytyúkok között ismeretlen jövevényt láttunk feszíteni talpig vörösbén: ez volt Miska, a kistróka.

- Filó, a görbelábú tacsó húzta ki egy vadászaton a róka farkából – magyarázta Imre bácsi, a kocsisunk. – Eleinte ketrecben tartotta az erdész úr, aztán vékony láncon vezette az udvaron. Most már nem bántja a csirkéket, de ehhez sok terpentinbe mártott döglött csirkét kellett az orrához veregetni!

Persze nagyon szerettünk volna Miskával megbarátkozni, de ő nem volt barátságos természet. Kivételt csak édesanyánkkal tett – ha ő kijött az udvarra tyúkokat etetni, rögtön besompolygott utána a konyhába. Már persze ha Néró és Cézár, a két vizsla vadászaton volt. Velük ugyanis ki nem állhatták egymást. Ha Miska meghallotta a csaholásukat, máris iszkolt a jégverem földig érő nádtetejének a kévái alá, ott fúrt magának egy titkos barlangot. Sőt még az is megesett, hogy a kutyák elől a ketrecébe menekült, ha pedig nem találta nyitva, idegesen futkosott előtte, míg valami jótét lélek be nem engedte, és rá nem fordította a zárat.

Mondanom sem kell, mennyi csodálója akadt az ilyen rókának, amely előtt nyolcat is kukorékolhatott a kakas anélkül, hogy elkapta volna a nyakát. Bizony, nagy volt Miska tekintélye!

Ki tudja, még milyen magasságokba emelkedett volna Miska köztisztelet dolgában, ha a sors a házunkhoz nem vezérli Lencsi néni. Lencsi néni igen terebélyes asszonyság volt, és a nagy hőségben megkívánta a házunk előtti padot. Ott fujtatott, mint egy túlfűtött mozdony. Orcájáról szakadt a veríték, de nem tudta letörölni, mert mindkét kezében egy-egy jókora kakast lógatott – fejjel lefelé.

Édesanyánkban rögtön megszólalt az állatbarát:

- Ejnye, Lencsi néni, ne lógassa azokat az állatokat! Képzeld csak el, mit érezne, ha valaki magát lógatná így!

Lencsi néni göcögve nevetett:

- Szeretném látni én azt az embert, aki engem a 110 kilómmal lógatni tudna!

Édesanyám éppen ki akarta venni a kezéből a kakasokat, mikor Lencsi néni valami meleget érzett a cipőjére csorogni.

- Jesszus Máriám! Hol a kakasok feje?!

Hogy hol? Édesanyám rögtön tudta. Körülnézett, és meg is pillantotta Miskát, amint éppen a száját nyalogatta.

Mit volt mit tenni, a baromfiaktól hemzsegő udvaron kerestek két másikat. Lencsi néni lefejezett kakasai helyett.

Anyánkban azonban összetörött a Miska erkölcsébe vetett hit. Hiába vigasztalta édesapánk azzal, hogy a mi tyúkjainkat nem bántja, anyánk csak ingatta a fejét.

- Belekóstolt a friss pecsenyébe, most már nem lehet mit tenni!

Ám Miska semmi okot nem adott a gyanúsításra. Már-már feledésbe merült az eset, amikor egy napon a csendőrőrs szakácsnője hozzánk is betért az elveszett fehér búbos tyúkját keresni.

- Nézze meg az összes ólat, asszonyosság! – biztatta édesanyám.

A terebélyes gazdasszony azonban csak Miskát bámulta, amint békésen sétálgatott a sárga orpington tyúkok között.

- Bárcsak az emberek lennének ilyen becsületesek, mint ez a róka. Ez bezzeg nem veszi el a másét...

Mert gyanúja szerint tolvaj vitte el a tyúkot.

A rákövetkező napokban egyre csökkent a csendőrőrs baromfiállománya. A búbos után eltűnt a kendermagos, a cirmos, a kopasznyakú – és sehol semmi nyom!

A hétvégén a szakácsnő megint betért hozzánk egy kis panaszkodásra:

- Tessék elképzelni, már csak az egyetlen kakas van meg az egész állományból. Az is úgy nekibúsult özvegyi állapotában, hogy sírva fakadok, ahányszor ránézek!

Miska ezalatt minden gyanútól megtisztulva, ismét a megbecsülés verőfényében sütkérezett... ..egészen addig, amíg...

Amíg Nóra húgunk új pöttyös labdája be nem gurult a jégverem nádszegélye alá. Valamennyien nekiálltunk keresni, és karókkal, piszkavassal addig kotorásztunk, míg Laci öcsém el nem kiáltotta az örömhírt:

- Itt van egy lyuk! Csak ide gurulhatott a labda!

Nosza, előkerült a kiskapa, nagykapa, gereblye, és Miska barlangbejárata egyre szélesedett. Elő is került a pöttyös labda, de a búbos tyúk, a fehér, a kopasznyakú, a kendermagos is ott hevert szépen sorban a homokba rakva, mint ahogy a gondos háziasszony teszi el télire a zöldséget.

Másnap Miska visszakerült a ketreche. Arckifejezéséből nem lehetett leolvasni, hogy tudja-e, miért került újra rabságba. Mi gyerekek persze sajnáltuk, úgyhogy harmadnap résnyire kinyitottuk a ketrec ajtaját. Miska azzal hálálta meg, hogy vadul kitört, és a fejünk felett átugorva világgá ment. Persze nagyon megrémültünk, hogy most mi lesz.

Hát az lett, hogy nemsokára erősen a kerítésnek lapulva, mindig az

árnyéket keresve egyszer csak megjelent Miska, szájában a csendőrök özvegy kakasával!

Imre bácsi, gaztetteink eltussolója és csínyeink elsimítója segítségünkre sietett. Nyomban elvette Miskától a kakast, amely megborzolt tollait rázogatva talpra állt, és dülöngélve lépegetni kezdett, mint a részegek.

- Egyet se búsuljanak! Majd én visszalopom az őrsre a kakast! – vigasztalt minket Imre bácsi.

Nem tudjuk, sikerült-e visszalopnia vagy sem. De az biztos, hogy amikor a gróf úr meglátta nálunk az udvaron sétálgató rókát, annyira megtetszett neki, hogy elkérte a gyermekei számára játszótársnak – és édesapám örömmel odaadta. Mi sem nagyon tiltakoztunk, mert úgy gondoltuk, hogy egy nagy díszparkban szegény Miska jóval kevesebb kísértésnek lesz kitéve, mint a faluban, ahol lépten-nyomon káráló tyúkok ugrálnak fel előtte. Végülis bármennyire szeretnénk, egy vadállat ösztöneit nem tudjuk megváltoztatni.

Kis kincses

Mersics-Morva Dóra:

A tündér, akitől fordítva kellett kívánni III.

Folytassuk hát Jakab, hitvese és Hajnaltündér történetét ott, ahol abbamaradt: az első kívánság nem úgy teljesült, ahogy várták. De mi lesz a másik két kívánsággal? Lássuk hát...

Másnap megint ment Jakab, hogy találkozzon a tündérrel. Rögtön elmondta neki, hogy mi lett a tegnapi kívánságból. Hajnalka nagyon csodálkozott, s ő sem értette a dolgot. Nem győzött bocsánatot kérni, ígérte, valahogy jóváteszi, s kérte a fiút, hogy most mondja el a második kívánságot. Jakab elmondta, hogy munkát szeretne kapni a faluban, hogy el tudja tartani a családjukat. Hajnalka elküldte a faluba, elmondta kihez kell bekopognia, kit kell keresnie, hogy munkát kapjon. Jakab ment is tüstént a faluba nagy boldogan, s bekopogtatott oda, ahova Hajnalka mondta. De amikor elmondta ki ő, és miért jött, kinevették és elzavarták, hogy ő itt bizony nem fog munkát kapni, ne is számítsen rá.

Hát, ment haza Jakab, de nagyon össze volt zavarodva. Elgondolkozott... Eddig minden, amit kívánt a tündértől, fordítva sült el...fordítva, fordítva... Jakabnak eszébe villant valami: Eddig jó dolgokat kívánt, s minden balul sült el. Mi lenne, ha most rosszat kívánna, hátha abból valami jó kerekedne.

Mi van akkor – gondolkozott –, ha ettől a tündértől fordítva kell kívánni?! Na, ezen jól elmorfondírozott hazáig, s eldöntötte, hogy holnap elmondja a tündérkének, hogy mire jutott. Így is lett.

Hajnalka eltűnődött rajta, s nem értette, hogy ha ez valóban így lenne, akkor ez miért alakult így. De egy próbát mindenképp megér – gondolta, s megállapodtak, hogy most Jakab valami olyat fog kívánni, aminek azt szeretné, ha az ellentettje teljesülne. Jakab így szólt:

- Akkor azt kívánom, hogy semmi pénzem ne legyen soha, a házam pedig ennél is romosabb, szegényesebb legyen!

- Jól van, Jakab, megettem, amit kértél. – válaszolt a tündér – Most menj haza, s nézd meg, hogy sikerült a kívánság.

Rohant is Jakab megint, úgy érezte, az utóbbi pár napban végig csak rohant ide-oda. Amint a házához ért, nem hitt a szemének. Egy takaros kis házikó állt a romos viskó helyén. Nem palota volt, nem volt fényűző, de Jakabnak a legszebb. A kapuban várta a felesége. Amint meglátta Jakabot, rohant elé, s kérdezte: mi történt?

Jakab mindent elmesélt neki, aztán együtt bementek a házba, s leültek a konyhába. Az asztalon egy vászonzsák volt, benne pénz, de annyi, hogy akár évekig is megélhetnek belőle. Azt sem tudták, mit csináljanak örömeikben. Jakab visszament az erdőbe, hogy elújságorolja a tündérnek a jó hírt. Hajnalka alig akarta elhinni, furcsállotta nagyon a dolgot, s mondta tegyenek még egy próbát. Jakab nem volt rest:

- Azt kívánom, hogy soha ne legyen munkám, soha ne kapjak a becsületos munkámért olyan fizetést, mellyel el tudom tartani a családom! – sorolta a legény.

Rohant Jakab a falusi öreg pékhez, aki tárt karokkal várta:

- Gyere, fiam! Legyél az inasom. Én már öreg vagyok, és ha beletanulsz a szakmába, én szíves örömet rád hagyom a pékséget, vigyed te tovább. Kenyérre mindig szükség van, és egy szorgalmas pék becsülettel meg tud élni a munkájából, én is eltartottam a családom, felneveltem a gyerekeimet – csaptak egymás tenyerébe.

Hajnalka ezek után visszament édesanyjához, és elmondta a történeteket. Az anyja sejtelmesen elmosolyodott:

- Kerek százévente egyszer fordul elő ilyesmi, és hát pont most telt le a bűvös száz év! De ne szomorkodj emiatt! Te egy nagyon különleges tündér vagy, különleges varázserővel – nyugtatta meg Hajnaltündért az édesanyja. A kis tündér elfogadta, hogy ő az, akitől rosszat kell kívánni, s mégis jó lesz belőle.

A különleges varázserővel bíró tündér ettől kezdve még inkább kereste a világban azokat az embereket, akik érdemesek a jóra, de valahogy a sors nem adta azt meg számukra. És ha megtalálta őket, akkor segített rajtuk. De minden alkalommal előre szólt:

- Tőlem csak olyat kérjeteK, amit nagyon nem szeretnéteK!

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei **Az olasz melő, főszerepben: Gianfranco Simonit**

Fordította: Németh Dorottya

Bár én Olaszország más részén nőttem fel, kisgyerekként a szüleim gyakran elhoztak ide, a Karszt vidékére. Ebben a kis faluban, San Martino del Carsoban éltek rokonaink, akiket sokszor meglátogattunk, és közösen hosszú sétákat tettünk a hegyek között.

Felnőttként is folytattam ezeket a látogatásokat, és elkezdtem kutatni azokat az emlékeket és tárgyakat, amelyek az első világháború történéseit idézték. Legtöbbször egyedül jártam fémdetektorral a kezemben az egykori doberdói hadszíntér frontvonalait, a bozótokban és a dolinákban reméltem, hogy találok olyan személyes és különleges tárgyakat, amelyek segítenek felidézni az itt harcoló és halálukat lelő vagy a harcokban eltűnt katonák személyes élettörténetét.

A San Michele hegyről őrzök egy számomra nagyon kedves gyerekkori emléket: egy fotót, amelyen a 4 éves ikertestvéremmel ülünk a múzeum előtti téren felállított ágyún.

2000-ben, amikor a két gyermekem is hasonló korú lett, újra ellátogattunk a múzeumhoz, hogy megkeressük az ágyút,

de azt már nem a múzeum előtt találtuk, hanem a redipugliai katonai temetőben. Így sok évvel később a gyerekeimet is megörökítettem ugyanazon az ágyún. Ezt a történetet azért mesélem, mert azon a napon, amikor édesapám elkészítette a régi családi fotót, jól emlékszem, láttam mást is a múzeumban, ami nagyon mélyen az emlékezetembe égett és végigkísért az életemen.

Azon az ötven évvel ezelőtti napon, nagyon szíven ütött egy olasz katona fotója, aki a gáztámadástól próbált menekülni, megszabadulván ruháitól, mintha az hozná meg számára a szabadulást. Ez a kép 1916. június 29-én, a gáztámadás idején készült.

Az azt követő években, amikor hallottam, hogy a Nagy Háborúról beszél valaki, mindig ennek a katonának a fotója jelent meg előttem; annak a katonának a képe, aki túl akart élni, de helyette megfulladt a harctéri gáztól.

Néhány évvel később megkeresett a helyi Barlangász Egyesület, akikkel közösen úgy döntöttünk, hogy megalapítjuk a Nagy Háború Múzeumot San Martino del Carsóban.

Azóta érlelődött bennem egy terv, amit 2016. június 29-én, a gáztámadás 100 éves évfordulójának napján sikerült is megvalósítanom. Szerettem volna valami olyat létrehozni, ami emléket állít a harctér áldozatainak, különösen annak a férfinak, akit a fotón láttam. 2016. június 29-én több ezer néző foglalt el minden zsebkendőnyi helyet San Martino del Carso főterén egy olyan előadást megnézni, amelyik a gáztámadás eseményeit idézte fel. Éveken át készültünk erre az előadásra, írtuk-átírtuk a szövegkönyvet a színészekkel, zenét válogattunk és szereztettünk, akkurátusan megterveztük a fényhatásokat, hanghatásokat, effekteket, amelyek minél pontosabban idézik fel a gáztámadást. A falakra a harctéren készült fotókat vetítettük az előadás alatt.

Az előadás utolsó képe annak a haldokló katonának a fényképe volt, amit 1967-ben a szüleimmel és testvéremmel San Michelen, a múzeumban láttam. Előtte ezt senkinek sem meséltem, de ott, az előadás végén felfedtem 50 éve tett ígéretemet, és feloldoztam magam ennek a súlya alól. Ma San Michele múzeuma már multimediális, a fotót sem lehet már megnézni ott, így nem tud ilyen hatást gyakorolni senkire. Sok éven keresztül a San Martino Del Carso múzeumának történelmi kutatásokért felelős vezetője voltam, manapság a szervezet elnökeként segítem a kutatásokat.

A mi kis múzeumunk, San Martino del Carsóban 2007. június 30-án nyitott, a Barlangász Egyesület székhelye mellett.

A múzeumban nagyrészt olyan tárgyakat láthatunk, amelyeket az évek folyamán az egyesület tagjai találtak barlangkutatásaik közben az egykori San Martino del Carso-i harcmezőkön. A múzeum nyitása előtti években alapítottuk meg a Barlangász Egyesület Történelmi Kutatások részlegét, amelynek én voltam a vezetője.

A múzeum megnyitásának másnapján, július 1-jén érkeztek meg hozzánk az első magyar történésszervezők. Azon a napon, amikor Rózsafi János, Pintér Tamás, Stencinger Norbert eljutott hozzánk, számunkra is kitért a világ. Egy olyan világ, amelyről még álmodni sem mertünk korábban, és még a mai napig sem hisszük el, igazából mennyi mindent köszönhetünk ennek az első látogatásnak.

Attól a pillanattól kezdve dolgoztunk azon, hogy baráti kapcsolatot alakítsunk magyar szervezetekkel és személyekkel, ennek köszönhetően hazai és nemzetközi viszonylatban is fontos eseményeket valósíthatunk meg. De mindennél hálásabbak vagyunk a barátságért, amely a közös kutatói szenvedélyen túl is összekötött minket.

A múzeum hivatkozási ponttá vált mind az olasz, mind a magyar, mind a szlovén iskolák számára, és nemkülönben egy biztos találkozási hely

számos kutató, egyesület, múzeum és baráti társaság körében. Mindezt ennek a három személynek köszönhetjük, akik belépve kis múzeumunk portáján, megnyitották számunkra is egész Magyarországon -és nemcsak ott- a lehetőségek ajtaját.

Az utóbbi években a múzeumunk sok magyar egyesülettel szervezett kiállítást igen neves múzeumokban, mint Rómában a Museo Vittoriano, a szegedi Móra Ferenc Múzeum, a római Magyar Akadémia, a budapesti

Hadtörténeli Múzeum, a kecskeméti Katona József Múzeum, a temesvári Banatului Múzeum, a nagyváradi Vármúzeum, a goriziai Nagy Háború Múzeum, a pákozdi KEMPP múzeum, a duinói Kastélymúzeum és más kisebb kiállítás több magyar, olasz és szlovén múzeumokban vagy kiállítóhelyeken. Több magyar minisztert is fogadtunk. 2015 júniusában a Magyar Köztársaság elnöke, Áder János is megtisztelt bennünket látogatásával.

A múzeumunk emlékművek helyreállításával és újraépítésével is foglalkozik, több emlékhelyet is gondozunk olasz és magyar kooperációban. Amikor megtudtuk, hogy az adonyiak filmet szeretnének készíteni nálunk, nagyon megörültünk a hírnék. Szívesen gondolok vissza az adonyiak első látogatására San Martino del Carsóba Németh Dóra vezetésével, és a mi első magyarországi utazásunkra 2010 májusában, ahol az adonyiak igen szívélyesen fogadtak minket Adony így mindig is kedves volt és az is marad

a szívünknek. Időről időre kapunk híreket adonyi barátainkról Dórától vagy Jánostól, és néhányukkal a Facebookon is tartjuk a kapcsolatot.

Már elég régen voltunk ebben a szép kis városban, ezért hamarosan szeretnénk visszatérni. Múlt nyáron elhaladtunk az autópályán Adony mellett, és bevallom, nosztalgiával töltött el, amikor megpillantottam

az Adony táblát: eszembe jutottak a barátaim, a kiváló vendéglátás, a vacsorák és a közös nevetések. A kedvenc fényképalbumom is őrzi az adonyi emlékeket és természetesen, a múzeumban is jól látható helyen vannak a fotók adonyi barátainkról.

A filmforgatás napjai San Martinoban és Szlovénia közelében nagyon zsúfoltak voltak, de jól éreztük magunkat

barátaink társaságában, és szívesen osztottuk meg a közös történelmi emlékezet történeteit. Az időjárás is kedvező volt, a meleg és napos idő segítette munkánkat. Esténként, a forgatás befejeztével, a vacsora után, ismét nekiálltunk dolgozni és térképekkel, dokumentumokkal a kezünkben terveztük a következő napi forgatás eseményeit. Figyeltünk arra, hogy a legautentikusabban tudjuk megmutatni a nézőknek a száz évvel ezelőtti harcokat, ahol olasz és magyar felmenőink küzdöttek egymással akarva-akaratlanul.

Az utolsó felvétel után búcsúztunk el egymástól, hiszen magyar barátaink jelezték, hogy hajnalban szeretnének indulni, ezért nem volt alkalmunk elköszönni egymástól, úgy, ahogy illik. De a sors mégiscsak úgy akarta, hogy

újra lássuk egymást, hiszen a kamera egy darabja itt maradt véletlenül a múzeumban, így mégiscsak együtt tudtunk reggelizni a stábbal, hiszen vissza kellett jönniük a kameráért a múzeumunkba.

Gianfranco Simonit

A szövegben lévő fényképek: Gianfranco Simonit archívum

San Martino fotó: Pintér Tamás

Olaszország, a Doberdó-fennsík San Martino del Carso, a Nagy Háború Múzeuma bejárata előtt

Balról jobbra a képen láthatók: **Pintér Tamás** történész-levéltáros, NHKA¹ kuratóriumi elnöke, **Dr. Juhász Balázs** történész, olasz szaktolmács, **Gianfranco Simonit** helytörténész, GSC elnöke, **Nevio Visintin** GSC önkéntes segítője, **Rózsafi János** tudományos kutató, NHKA kuratóriumának a tagja, **Filotás Mihály** operatőr, **Dr. Stencinger Norbert** történész, NHKA kuratóriumának a tagja.

1 Rövidítések: NHKA: Nagy Háború Kutatásáért Közhasznú Alapítvány, GSC: Gruppo Speleologico Carsico di San Martino del Carso - San Martino del Carso-i Karszti Barlangász Szervezet

Április

*kép: Nógrádi Katalin: Adonyi víztorony
fotó: Sebőkne Buday Györgyi*

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

		1 Hugó	2 Áron	3 Buda Richárd	4 Izidor	5 Vince Virágvasárnap
6 Vilmos Bíborka	7 Herman	8 Dénes	9 Erhard Dusán Nagycsütörtök	10 Zsolt Nagypéntek	11 Leó Szaniszló Glória Nagyszombat	12 Gyula Húsvét
13 Ida Húsvét	14 Tibor	15 Anasztázia Tas	16 Csongor Joakim	17 Rudolf Kiara	18 Andrea Ilma	19 Emma
20 Tivadar Odett	21 Konrád Zsombor	22 Csilla Noémi	23 Béla	24 György Debóra	25 Márk Márkó Márkus	26 Ervin
27 Zita Mariann	28 Valéria Nimród	29 Péter	30 Katalin Kitti Kata			

Programok Adonyban

Április 4. szombat: Német nyelvi játszóház
Helyszín: művelődési ház

Április 12. vasárnap: Húsvéti vásár és Locsoló bál
Helyszín: művelődési ház

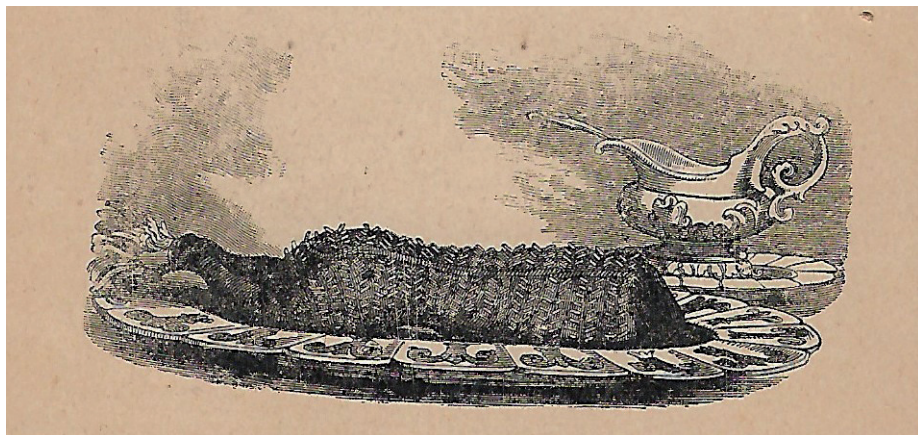
Április 22. szerda: Költészet napi szavalóverseny
Helyszín: művelődési ház

Április 25. szombat: A Tánc világnapja
Helyszín: művelődési ház

Kistérségi borverseny

*kép: Nógrádi Katalin.: Áprilisi hangulat
fotó: Boldog József*

Sertéspecsenye régen

Ebben a hónapban egy igen egyszerű, de annál finomabb húsos recept következik. Köretként bármit adhatunk mellé. Elkészítéséről annyit, hogy szita helyett a botmixer tesz jó szolgálatot a pürésítéshez.

A házi praktikák közül azt mutatjuk be, hogyan kezelték régen az égéseket, amelyek gyakoribbak voltak, amikor még fával vagy szénrel fűtött tűzhelyen rotyogott az étel. A könyv 25 módszert sorol fel, ebből mi csak néhányat idézünk.

Sertéspecsenye barna lével

„Forró zsírban egy fej vöröshagymát, egy szál petrezselyemgyökeret, sárgarépat, zellert vékony szeletekre vágva, gyorsan puhára párolunk s ha megpuhultak, kevés paprika és tört feketeborssal barnára piritjük. A megmosott, sózott sertéshúst (lehet az fehérpecsenye vagy czombja) beleteresszük s kevés vizet öntünk alá, gyorsan pároljuk, mindaddig, míg megpuhul; ha a levét elsüti, mindig sós forró vizet pár kanállal öntünk rá, nehogy a zöldség alatta megégjen, de szép sötétbarnának kell lenni; ha a hús puha, kivesszük s míg felszeleteljük s forró tálcra rakjuk,

ismét forró vizet öntünk a pirult zöldségre s forni tesszük; a felszeletelt húsról azután szitán áttörjük. Igen kellemes szószt nyerünk így, fő dolog, hogy meg ne égjen, de sötétbarna legyen.”

Házi praktika: égések kezelése

- 1. Frissen reszelt burgonya, sárgarépa, rothadt alma és tinta borogatások, egyenlő mennyiségű ecetből és olajból készített keverék s tiszta zsír.*
- 2. Tejfelt kenünk rá.*
- 3. Az égést liszttel hintjük be, aztán darab száraz vásznat teszünk rá. A liszttel behintést időről időre ismétljük.*
- 4. A megégett részt hosszabb időre mézbe dugjuk.*
- 5. Friss hársfaágak héjja vízzel nyákká verve.”*

Gastro ABC

Dresszing: saláták tetejére öntött vagy mellé tálalt fűszeres folyadék.

Főbb csoportjai:

- ecet-olaj dresszingek
- tejtermék alapú dresszingek
- majonéz alapú dresszingek
- hollandi alapú dresszingek
- paradicsomos dresszingek

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág **Ami a művészeket is megihlette: poszáta és fülemüle**

Sokan olvastuk, hallottuk Arany János tanulságos versét, mikor két szomszéd – Péter és Pál - a fülemüle füttyén összeveszett, és minden bizonnyal legalább annyian látták az Éhezők viadala trilógiát a mozikban, melyben a fecsegő poszáta szimbólum kíséri végig a filmet. Ha fecsegő nincs is, de barátposzáta annál inkább. Még nálunk is, Adonyban.

Üdezőld pázsiton, tarka virágok közt sétálhatunk a réteken, az erdő fái friss hajtásokat nevelnek, fehér ruhába öltöznek a kökénybokrok. A fekete bodza és a fűz bokrai már sűrű takarást biztosítanak az egyre nagyobb számban visszaérkező énekes madaraknak. Március végén, április elején érkezik vissza mediterrán és közel-keleti telelő területeiről a leggyakoribb hazai poszáta faj: a barátposzáta. Ebben az időszakban nagyobb számban találkozhatunk velük, mert az északra vonulók is áthaladnak hazánkon. Ősszel a vonulás már augusztus közepétől kezdődik, és szeptember második felében csúcsoódik ki. Enyhe teleken, városokban minden évben vannak áttelelő példányok. A barátposzáta veréb méretű, alapjában szürke színű, a szárnya mutat egy kis barnás árnyalatot. A testalja világosabb, mint a hát és a szárny. A hímek szemvonala fölött fekete, a tojók és a fiatalok barna sapkát viselnek. Szeretik a gazdag aljnövényzetű erdőket. Gyakoriak a sziget szederindás részén, az elhagyott szőlőkben, kertekben, de a kastélypark bokros területein is megtalálhatók. Évente kétszer költenek. A többnyire 5 tojásos fészekaljából 13-14 nap alatt kelnek ki a fiókák, és 10-13 napos korukban el is hagyják a fészket. Tavasztól nyár derekáig rovarokkal táplálkoznak, majd áttérnek bogyó- és gyümölcsvészre. Nagyon kedvelik a fekete bodza termését. Magyarországi állományuk 800 ezer és 1 millió pár között van. Védettek. Természetvédelmi értékük: 25.000 Ft.

Április elején találkozhatunk a másik gyakori, sokak által ismert énekesmadárral: a fülemülével. Hosszú utat tesz meg, míg elér ide hozzánk a Duna-partra, hiszen Afrikában a Szaharától délre eső területeken telel át. Tavasszal, április hónap folyamán éri el költő területét, melyet július és szeptember között el is hagy. A verébtől egy kicsit nagyobb, barna színezetű, a testalja világosabb, mint a háta. A farokrész vörösesbarna színe jellegzetes. Ha a bokrok között átlibbenő madarat látunk vöröses farokrésszel, az biztos fülemüle. Hím és tojó azonos színezetű, a fiatalok tollazata pettyezett. Évente egy alkalommal költ. Április végén, május elején rakja le 5 tojását, a legtöbbször talajon az avarban megépített fészkebe. A fiókák 13-14 nap alatt kelnek ki, és még ugyanennyi nap kell a kirepüléshez is. Talajon mozgó rovarokkal, pókokkal, csigákkal táplálkozik. Magyarországon a költő állomány nagysága 225-280 ezer pár között van. Védett. Természetvédelmi értéke: 25.000 Ft.

- 1 sz. kép Hím barátposzta a fényben
2 sz. kép Hím barátposzta fürdik
3 sz. kép Tojó barátposzta
4 sz. kép Fülemüle
5 sz. kép Ki énekel ott? Fülemüle
6 sz. kép Fülemüle fürdik
7 sz. kép Fiatál hím barátposzta
(vedlésben még látszik a barna sipka)

Áprilisban már csak vonulásban látni a környékről eltűnt csodálatos szépségű énekesmadarat: a kékbegyét. 1990-es években még költött a líviai tavakat körülvevő nádas-bokros részen, de ma már nem hallhatjuk több madár énekéből összerakott strófáit.

Április-május hónapokban minden énekesmadár hallatja a hangját. Igazán szép és változatos énekkel szolgál a fentebb bemutatott két madárfaj. A barátposzáta szólamaiban már március végétől gyönyörködhetünk a bokrosok mentén és a szigetben. A hímek érkeznek vissza először és területet foglalnak, melyet énekkel jeleznek fajtársaiknak, valamint a később jövő tojóknak. A tojókat énekkel és épülő fészkekkel fogadják, melyből a véglegeset a tojó választja ki. A hím a költési idő alatt is énekel. A fülemüle sok más madárhoz hasonlóan az énekével csábítja magához a tojót. Szintén revírt tart, és harcol a környező hímekkel. A hangja olyan változatos és sokszínű, hogy egy madár sem vetekedhet vele. Egy jó hangú hím több száz strófát tud előadni. Énekét a legjobban külvilágtól csendes helyen este vagy éjszaka lehet élvezni, mert a fülemüle még ekkor is énekel, miközben párja a fészken ül. Április végén érdemes felkeresni a Duna-part bokrosait, és meghallgatni ezt a csodálatos ingyen- koncertet. Nagyon sok és változatos énekben van részünk, ha egy sétát teszünk a nádasok mentén. Itt a tó és csatornapart növényzete közt énekel a cserregő, foltos nádiposzáta, itt hallhatjuk a nádírigó hangos „*karra-karra-karra-krik-krik*” hangját. Ezekhez a hangokhoz jó aláfestő zenét ad a nádi tücsökmadár hosszú pirregése (mintha tücsök szólna a nádbugán). Madarének szól a kertés házaknál is. Alig virrad még, és a feketerigó megszólal valamelyik bokorból vagy a háztetőről. Rögtön csatlakozik hozzá csikorgó hangjával a házi rozsdafarkú, majd bűg a balkáni gerle és a házi veréb csiripelése teszi teljessé a reggeli ébresztőt.

Becsapott fülemüle

Egy széles, bokrokkal benőtt erdősávban helyeztünk el itatót, mert itt, távol minden vízfolyástól, reméltük kihasználni előnyét. Kora tavasztól jöttek is a kismadarak a víz csábítására, jó alkalmat adva a fotózásra. Egy szárazabb időszakban május elején beültem a lesbe, és vártam az itatóra érkező madarakat. Várakozás közben fülemüle énekére lettem figyelmes. A les mögötti bokrosból szólt, és nem is messze. Majd csak kiszárad a torkod, és bejössz a les elé inni - gondoltam. A helyzet azonban az idő múlásával nem változott, a madár egy helyről szólt. „*Na, lássuk mi lesz, ha egy idegen hím is elkezd énekelni?*” Telefonra letöltöttem egy fülemüle éneket, és elkezdtem lejátszani. Három-négy lejátszás után a madár válaszolt, majd hallottam, hogy közelebről szól. Folytattam a hergelését, mert már egész közelről jött az éneke. Aztán megjelent az itató szélén, és kereste a rivális társat. Nem is kellett sokáig keresnie, hiszen meglátta magát a tükröződő üvegben.

Egészen közel jött, majd dühödten próbálta megcsípni a vetélytársat, de csak az üveg kopogott. Elbizonytalanodott, nézegette magát az üvegen, és néha odacsípett. Mivel a megjelenése után már nem játszottam le az idegen hangot, megnyugodott, először ivott, majd alaposan lefürdött és sietősen távozott. Közben én sem tétlenkedtem, és megörökítettem a jelenetet.

Králl László ornitológus, fényképész

Anekdoták **Repül a bálna!**

Adonyban is kedvelt hobbi lett a kis kerti tavak építése, gondozása. Ez kedves színfoltjává válhat a kerti ökoszisztémának, sőt a vízfelület nagyságától függően még hatással is lehet az udvarunk klímájára. A vizes élőhely, a változatos növények, virágok látványa nyugtató hatással is bír a hajtós nap után, ha partjára leülve kicsit elmélázunk az egyre gyorsuló világunk lényegi kérdésein. Ennél már csak az csodálatosabb, ha nemcsak növények élnek a vízben, hanem állatok is. Na, most nem a szúnyogokra gondoltam elsősorban, hanem a halakra.

A kerti tavak egyik legelterjedtebb és nagyon látványos hala az aranyhal, latin nevén *Carassius gibelio auratus*. Számtalan változata van, és mozgékonyásával, aktivitásával, pompázatos színeivel, csodás, fátyolos úszóival tavunk díszje lehet. Órákon át képes az ember gyönyörködni a vöröslő, vagy éppen aransárga forgatagban a hosszú tikkasztó nyári délutánon az árnyas kerti tó partján ülvé. És higgyék el, nagyon nagy élmény, amikor a saját szaporulat is megjelenik a tavaszi ívás után...

Egy alkalommal az utcán egy olyan kert mellett sétáltam el, melynek embermagasság fölé nyúló palánk kerítése mögött egy természetes kerti tó díszlett. Legnagyobb meglepetésemre a palánkon keresztül egyszer csak átrepült egy kis hal, majd még egy, aztán egyszerre három. Nem voltam rest, megálltam, és a palánkra felkapaszkodtam és belestem fölötte – a tulajdonost jól ismertem, ezért vállaltam az intim szféra megsértésének esetleges vádját. A tó partján ott állt a gazda, és emelőhálóját éppen akkor engedte be a tó vízébe.

- Mit csinálsz? – kérdeztem meglepetten miután köszöntöttük egymást.

- Végre sikerült átteleltetnem az aranyhalaimat – mondta –, de

valahonnan a tóba kerültek a kárászok. Most leívtak, és ki is keltek a kárász ivadékok. Valószínűleg elverték az aranyhalakat az ívóhelyükről, mert azokból egy sem kelt. Nincs egy darab aranyhal ivadék sem, csak ezek a kis kárászok – és a tó partján vergődő 1-2 cm nagyságú kishalra bökött keserűen.

- Te, várj már egy pár percet, míg hazaszaladok, ne halássz tovább! – mondtam neki, és a választ sem várva rohantam haza a kedvenc akvarisztikai könyvemért, a „Horn-Zsilinszky”-ért. Otthon felkaptam a könyvet, és visszaroohanást kerestem ki az aranyhalakra vonatkozó részt, hogy sejtésemnek nyomatékot adjak.

Visszaérve mutattam a fontos fejezetet a bős halásznak: az aranyhal az ezüstkárász (*Carassius auratus* faj) színes tenyésztésváltozata. Az aranyhal ivadék korában kinézetre teljesen megegyezik az ezüstkárással. A tavas gazdánknak nemhogy sikerült átteleltetni az aranyhalakat, de a szaporításuk is jól sikerült – szerencsére. Annak ellenére, hogy tucatnyi kishalát kidobott a tóból abban a hiszemben, hogy betelepült kárászivadékok, még maradt elegendő, hogy a nyár közepére szépen benépesítsék az élőhelyüket.

Lejegyezte: Hetyei Gábor

Kép: Aranyhal

Forrás: National Geographic <https://ng.hu/tudomany/2017/09/13/alkohol-a-tulelesert/>

*Számos és számtalan –
képes és képtelen, most a 20-20-20 apropóján*
**Mérlegen a felhasználás:
a fűtési rendszerünk igénye 2.**

(Célok: üvegházhatású gázok csökkentése, megújuló energia növelése, energiahatékonyság- növelés.)

Előző fejezetünkben ott hagytuk abba, hogy mekkora fűtési energiát igényel az adonyi átlagházunk (szigetelés nélküli, porotherm falazatú 100 m²-es házról van szó, kétrétegű üveglablakkal, 1 szintes, 8 cm-es szigeteléssel ellátott födémrel, nem fűtött tetővel). Az eredmény 12.966 kWh/év lett. Mint ígértem, megnézzük, hogyan tudunk ezen az értéken javítani.

Két irányba tudunk továbblépni: szigeteljük az átlagházunkat 20 cm-es hőszigetelő anyaggal, kicseréljük a nyílászárókat újakra. Ezzel 7.633 kWh-ra tudjuk csökkenteni a hőszükségletet, egyben a klímagáz-emissziót. A 45,1%-os megtakarítás nagyon biztató kezdet.

A másik irány a fűtési rendszer lecserélése. Amennyiben a villamos energiára alapozott fűtést választjuk, az elektromos paneles, vagy elektromos kazános megoldás mellett is dönthetünk, azonban ezzel várhatóan magasabb üzemeltetési költséget okozunk magunknak, hiszen 1 kWh hőenergia előállításához ebben az esetben 1 kWh villamos energia szükséges (ennek a jóságfoka tehát 1 SCOP¹). A SCOP minél magasabb, annál hatékonyabb a rendszer működése. A hőszivattyúk működtetésével tudunk 1-nél jóval hatékonyabban működő rendszereket is felépíteni. Nézzük a három alapvető rendszert!

Levegő-víz hőszivattyú: a levegő-víz hőszivattyú egy olyan ventilációs rendszer, amely a külső levegőt beszívja, majd egy levegő hőcserélőn keresztül lehűti azt és visszaengedi a lehűlt levegőt a környezetbe, miközben a belső vízfűtéses (radiátoros) közegnek átadja a hőt. Minél alacsonyabb a külső levegő hőmérséklete, annál kevesebb hőenergia hasznosítható belőle, tehát hidegben folyamatosan romlik a hatásfoka. +7 külső hőmérsékletnél ennek a rendszernek a jóságfoka 3-4 körüli. Ha 3,5 SCOP-val számolunk, akkor szigetelt, új nyílászárókkal felszerelt átlagházunkat 2.181 kWh villamos energiával ki tudjuk fűteni (megtakarítás: 83%). Hasonló a helyzet a levegő-levegő rendszerek esetében is (jellemzően ezek a fűtő, hűtő klímák). Ha kint -15°C fok van, akkor is működik, de a SCOP-je ekkor már közelít az 1-hez.

1 SCOP (Seasonal coefficient of performance): a fűtési rendszerek minősítésére használt hatékonysági mutató, mely azt mutatja meg, hogy 1 kWh felvett villamos teljesítmény mekkora hőmennyiség leadására képes (szezónális teljesítmény együttható).

A föld-víz rendszerek (a földfelszín alatt 1-2 méterre telepített kollektorok nyerik a talajból a hőenergiát) stabilabban működnek, mint a levegőből hőt nyerő rendszerek. Ezek SCOP mutatója – a talajhőmérséklettől függően – 4,5-5 között van. Az átlagházunk fűtését egy 2 méter mélyre helyezett kollektor rendszerrel már 1.527 kWh-val biztosítani tudjuk (megtakarítás a kiinduló állapothoz viszonyítva: 88%).

A víz-víz, vagy földszondás rendszerek előnye az előbbiekkal szemben, hogy állandó és magasabb a hőenergiát adó közeg, a földalatti víz (10-12° C körüli), ilyen hőszivattyúk 6 körüli SCOP-vel működnek. A felújított átlagházunk 1.272 kWh-val (7.633 kWh/6 SCOP) is kifűthetővé válik. Ha mélyebb a kút, melegebb vizet is tudunk a fűtésre biztosítani, ezzel tovább tudjuk javítani a hatásfokot (és növelni a beruházási költséget).

Ha nézzük a kezdeti állapotot, melyben 12.966 kWh energiával fűtöttük ki a házunkat, és a szigetelés, nyílászáró csere, földszondás fűtőrendszer telepítése után ez az igény 1.272 kWh-ra csökken, azaz kevesebb, mint a tizedére (megtakarítás:90%). De ez nem kevés beruházást igényel.

A fűtésünket - az adonyi napsütéses órák számát is figyelembe véve - a tetőnkre szerelt elemekkel tudjuk biztosítani. Városunkban a napcellák teljesítménye 1.265 kWh/kWp² optimális tájolás esetén, melyből a különböző veszteségek (pl. a panelek nyári melegedése, az invertálás, visszatükröződés stb. miatt) 15,4%-ot visznek el³. Azaz Adonyban a jól tájolt 1 kWp teljesítményű napcellánk várhatóan 1.070 kWh/m² teljesítménnyel fog termelni éves szinten.

Térjünk vissza az eredeti felvetéshez! Ha az energetikailag rendbetett átlagházunkat hűtő- fűtő klímával fűtjük, mekkora napcella felületre van szükségünk? A klímák már viszonylag alacsony bekerülési értékkel megvalósíthatók. Ezek éves fűtési energia igénye – mint ahogy néhány bekezdéssel ezelőtt már láttuk – 2.181 kWh/év. Ekkora energiaigényt 2 kWp napcellával tudjuk megtermelni (2.181 kWh/1.070 kWh/m²), azaz a tetőnkre kicsivel több, mint (2 kWp/0,275 kWp/db) 7 darab 275 Wp-es panelt elegendő feltenni, melynek felülete 11,9 m². A helyes válasz tehát az a). Ezzel nemcsak a fűtési számlánkat felejthetjük el, de a szén-dioxid kibocsátással sem terheliük a környezetünket.

Ugye nem gondolta volna?

Hetyei Gábor

2 Azaz 1 kW teljesítményű panel ennyi villamos energiát képes termelni egy év alatt.

3 A szimulációt a HeliScope rendszerrel végeztük.

1. fősor A Szárító kanális XIX. századi neve.
2. fősor A Szárító kanális XX. század első felében használt neve.
3. fősor A Szárító kanális lezáró árvízvédelmi kap ipari műemléke.

Kiált			Natura			Költő	
Ver			Egész			Kötekedő	
Római 1			Csökkent a vizszint				
			Indíték				
			Gallium vegyjele				
Labdát berüg							
1. fősor							
Névelő							
						Amper	Firenze csapata röviden
						Alél	Fluor vegyjele
							Legyilkolás
Kazah nagyváros							
Szakit			3. fősor				
Lángol							
	Török népi hangszer			Fának a virágából készül			
	Névelő			24. órai			
				Oszták gk.			
						Másodperc rövid.	
						Helyet foglal	
Kutya tulajdonosa	Et cetera rövid.			Fém röviden			Kórház jele
	Mosás utáni folyadék			Kikerget			Liba mondja
Sugár jele				Időszámítás előtt			
			Újdonság			Puha	
			Eleje felé (névutó)			Nem régi	
Vörös		Szem angolul			Urán		Ortodox szerb
Bit jele		Igekötő			Hirtelen keresztül nyúl		Nem érdekes
Vércsoport							
				Eszméletét veszti			Kötőszó
				Sajt-féle			Grammy díjas énekes (Hale)
Alatta lévő helyről						Valakinél határozószó	
Citátum						Kelet	
Észak			Rábizott dolgot ellalajdonít				
			"Kétszer" a nehézségi gyorsulás				
Görög betű		Kecske kicsinye				Liter	
Névmas		Engedély röviden				Volga jobb-oldali mellékfolyója	A nagy varázsló visszafelé
Ablakom							
Ős							Év rövidítve angolul
							Belize-i gk. jele
			Rámutat közeli dologra (régies)		Fülke		
					Méter		
Szenvedés							
Zúgó egymemű betűi			Durván szemtelen				Amper

SK – Saját kezűleg Tojás díszítése írókával

Az írókát más helyen gicának, kesicének is hívják. Ez az eszköz egy 15-20 cm-es fa rudacska, az egyik végén egy kis rézcsövecskével, amibe akár lószórt is tettek. A gica végét a forró viaszba mártogatják, és a viasszal megírják a fehér tojásokat. Aztán bemártják a festékbe, ha megszáradt leolvasztják róla a viaszt, egy ronggyal finoman áttörölik. A viasz helye fehér marad, a többi színes a festéktől. Régebben szalonnával is átdörzsölték, amitől szép fényesek lettek a tojások. A mintákat általában a felosztással kezdik, húznak egy-két hosszanti és egy vízszintes vonalat körben a tojáson, a felosztott részekbe hasonló minták kerülnek, ami lehet levél, virág vagy csillag minta. Arra érdemes figyelni, hogy egy-egy vonallal készítsük a mintát, mert nem igazán javítható. Ahol már viaszos lett, ott nem fogja meg a festék.

A megfestett tojásokkal várták húsvét másodnapján, húsvét hétfőn, a locsoló legényeket a lányok. Illet ilyenkor süteménnyel, itallal is kínálni őket. A legények szép versekkel készültek, amit elmondtak, majd meglocsolták a lányokat, hogy el ne hervadjanak. Ezt régebben vízzel, manapság kölnivel teszik. A fiúk csoportokba verődve járták a lányos házakat. Ez a hagyomány kezd egyre inkább kikopni hazánkból. Este locsoló bált rendeztek, ahol felfogadott zenészek húzták a talpalávalót. A húsvétot megelőző böjtben tiltott volt a táncolás, mulatás, illetve a húsfogyasztás is korlátozott volt, így húsvétkor a böjtből felszabadultan újra táncolhattak, ami az udvarlásnak is színtere lehetett.

Családommal 8 évvel ezelőtt költöztünk ide, így az adonyi hagyományoknak csak kis szeletét ismertem meg. Az adonyi katolikus templomban szokás húsvétkor az étel megáldása, illetve a templomkertben a gyermekek kereshetik a tojásokat, ahogy otthon is. Húsvét hétfőn a fiúk csapatostul járkák a lányos házakat, szóda vízzel, kölnivel locsolnak, a lányok mindenféleképpen (csoki tojás, hímes tojás, pénz) kedveskednek nekik, illetve süteménnyel, itallal is megkínálják őket. A mi családjunkban pohárba tett vizet egy kis virággal (ibolyával, százsorszéppel) hintik a lányok fejére a fiúk. Több helyen készítenek tojásfát is, ami egy váza barkára aggatott hímes, festett tojásokból áll.

Adonyban második éve van locsoló bál, bár nem népzenei jellegű. Illetve a kultúrháznál vásár, tojásfa állítás is szokott lenni. Az óvodában és az iskolában is meglocsolják a fiúk a lányokat, a lányok édességgel, tojással kedveskedhetnek nekik. Évek óta szokásteremtően elhívtam nagypénteken vagy nagyszombaton az utcánk asszonyait és lányait tojásfestésre, ami mindig hangulatos közösségépítő elfoglaltsággá sikeredett a sok egyéb készülődés között.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

*Adonyi emberek – adonyi értékek:
érdekes emberek közöttünk*
Dr. Glashütter Csaba, képviselő

1961-ben Székesfehérváron született. Iskolai tanulmányait Mezőszentgyörgyön kezdte, majd Székesfehérváron érettségizett 1979-ben a József Attila Gimnáziumban. Orvosi diplomáját 1985-ben a Szegedi Orvostudományi Egyetemen szerezte meg. Orvosként a csákvári kórház tüdőosztályán töltött pár hónap után bevonult sorkatonának, és a leszerelést követően kezdte el háziorvosi pályafutását Adonyban.

Két leánygyermek van. 2006-ban orvosi hivatása és alpolgármesteri feladatai mellett elkezdte világi lelkipásztori munkáját az adonyi Sarlós Boldogasszony Templomban.

Králl Gabriella (KG) "vizsgálta" Dr. Glashütter

Csaba (GCs) képviselői múltját. Fotó: Králl Gabriella

KG: Mi szél fújt hozzánk, Csaba?

GCs: 1987-ben kerültem Adonyba - emlékszem, június elsején kezdtem el dolgozni - egy véletlen folytán. Akkoriban katona voltam, és nem szerettem volna leszerelés után a csákvári kórházba visszamenni. Olvastuk az újságban, hogy háziorvost keresnek. Jelentkeztünk is a volt feleségemmel, mikor is kiderült, hogy az eredeti hirdetésen Abony szerepelt. Így Isten uja vezetett ide, egy betűn múltott.

KG: Ezek szerint a rendszerváltáskor még csak 3. éve éltél közöttünk. Hogyan képzelted el a helyed a település vezetőinek körében?

GCs: Mindig is volt az én előéletemben közösségi munka, őrsvezető voltam, KISZ titkár voltam, párttag is voltam. Ez utóbbit a rendszerváltás hál' Istennek kihúzta alólunk. Az természetes volt a részemről, hogy ha már ebben a faluban élek, találjam meg a helyem a közösségi munkában. Számomra kézenfekvő volt, hogy ha van egy vezető testület, akkor abban részt kívánok venni.

KG: Felkértek erre a feladatra esetleges pozícióból kifolyólag vagy magad jelentkezéssel?

GCs: Az etikett azt írta elő, hogy kérjenek fel, de én azt is el tudom képzelni, hogy én magam ajánlkoztam, lennék szívesen képviselő. Az 1990-es országos választáson is aktív szerepet vállaltam. A kezdet kezdetén az SZDSZ szimpatikus pártnak tűnt, részt is vettem a választási kampányában, a bátyámmal kentük a plakátokat (*nevet*), de – most azt mondom, szerencsére - nem nyertünk. A párt utóélete már nem volt számomra követendő példa, és attól az időtől kezdve, elhatárolódtam minden politikától. Ez volt az utolsó megmozdulásom, amikor valamilyen párt munkáját segíteni igyekeztem, így képviselőségemben sem játszott szerepet a politikai hovatartozás.

KG: Kívülállóként nézted az esetleges pártpolitikával átitatott felvetéseket, testületi vitákat?

GCs: Az első testületben volt egy elég erős és nagyspektrumú politikai jelenlét, a képviselők egy része delegált volt (MSZP, Hazafias Népfront, SZDSZ, Keresztény Demokrata Párt) én jómagam független voltam. A testületi munkában nem lehetett tapasztalni a felülről való irányítást. Elkötelezettség volt, de a testület egy falusi, kisvárosi testületként működött, ahol mindig a helyi problémák megoldására törekedtünk. Az első ciklusban mindenképpen. Inkább az egyéniségek, a személyiségekből fakadó ellentétek okoztak nézetbeli különbségeket. Létezett egy erős TSZ-lobbi, ami sokkal dominánsabb volt, mint a pártok jelenléte.

KG: Lehetett-e érezni a mindennapokban, a munkátok folyamán a rendszerváltást?

GCs: Tudod, a helyi célok megvalósításához ritkán, vagy nem túl sokszor játszik kézre az országos közélet. Lehetett érezni, hogy a politika hangja rendszerváltó volt, de mi egyet éreztük a bőrünkön, azt, hogy nincs pénz. A normatív támogatás nem volt elég azokra a dolgokra, amivel nekünk számolni kellett már akkor. Erre föl jött az ötlet, hogy váljunk várossá, a normatív támogatás maximalizálása érdekében. Mire város lettünk, az aktuálpolitika ezen is csavart egyet, és hát sokat nem nyertünk a városi ranggal. Anyagilag, úgy értem. Itt volt mindjárt az első óriási beruházás, a

csatornázás. Rengeteg vita előzte meg a döntést. A bizottságok még nem úgy működtek, mint napjainkban. A testületi ülésen feszültek egymásnak a nézetek. Jómagam ellene szavaztam, mert 29 évesen úgy gondoltam, hogy ha valamire nincs pénz, nem veszem meg. Persze az öreg rókáknak lett igazuk, akik sokkal több információ birtokában igennel szavaztak.

KG: Mit gondolsz, hány éves kortól érne meg egy fiatal a testületi munkára?

GCs: Minden fiatalnak van helye és szerepe a közéletben, de a magánvéleményem alapján 40 évesen jön meg az ember esze (*nevet*).

KG: Te a 30-as éveid elején hogyan dolgoztad fel a kritikákat? Mi bosszantott fel leginkább?

GCs: Ami a legnehezebb volt a munka folyamán, hogy sokkal kevesebb információval rendelkeztem alpolgármesterként, mint néhány képviselőtársam. Iglódi Pista mandátumának vége felé kacérkodtam a polgármesterséggel. Nem titokban, nyíltan, mindenki tudott róla. Akkoriban nagyon rossz anyagi helyzetben volt az önkormányzat, sok pénz hiányzott a költségvetésből. Ezért úgy gondoltam, egy önkormányzati ingatlan eladásából finanszírozhatnánk a Vetus Salina út megépítését, és ez végül olyan rosszul sült el a testületben, hogy inkább lemondtam a polgármesteri ambíciómról.

KG: Mit éreztél, minek, kinek szólt mindez? Idegen volt esetleg a szemléleted?

GCs: Más szemlélettel álltak neki ők a dolgoknak, és más információk birtokában a maguk képére formálták a döntéseket. Nehéz volt a tsz-lobbival szembenézni. Megengedtek maguknak sok olyan manipulatív viselkedést, mellyel maguk mögé állították a többieket, ettől függetlenül a képviselőtársaim egyéni szakmai kvalitásait mindig is nagyra értékeltem. Utólag örülök, hogy a szakmában maradtam, hálát adok a Jó Istennek, hogy nem lettem polgármester! Képviselőként ellenben sosem gondoltam, hogy abbahagyom ezt a fajta közösségi munkát.

KG: Egyéni céljaid, önmagad felé formált elvárásaid voltak-e?

GCs: Személyes ügyemnek tekintettem a tenispálya megépítését, később a kerékpáros zárandoklatot, az egyházi dolgok képviseletét. A várossal kapcsolatban nem voltak egyéni terveim. A közösségi érzés javítására törekedtem mindig.

KG: Mennyire álltál az akkori turisztikai fejlesztések mellett?

GCs: Én is nagyon szerettem volna, de realitás nem állt mögötte. Egyéni ellenérdekek is erősen jelen vannak ebben a kudarcban. A szőlőhegy magától sikeres, azoktól a tulajdonosoktól, akik ezt a sikert maguk is szeretnék. Ugyanez, bár tapasztalható a Duna-parton is, már mégis sokkal kisebb létszámban.

KG: Miben látod az akadályt? Az adonyi emberek habitusában? Kevés a közösségért önmagát háttérbe helyező személy?

GCs: Kevés az igazi közösségi ember, kevés. Ahhoz kevés, hogy nagy dolgot tudjál megvalósítani. Lehet társadalmi munkákat szervezni, mint nemrégiben a szemétszedés volt, de adonyiak mondják, hogy az ős adonyiak kicsit irigyek, és ebből kifolyólag önzők. Állami pénz közösségi célokra nemigen volt akkoriban, magánbefektetők nagyon kevesen voltak/vannak, az önkormányzat ekkora tőkével meg nem rendelkezett soha. Az a projekt lehet sikeres, ami mögé alakul egy jó kis közösség, és magukra vállalnak szinte minden feladatot. Erre van pozitív példa, mint például a teniszpálya, és sajnos negatív példa is, mint a szintén a kastélyparkban megépített és igen gyorsan enyészeté vált röplabda pálya.

Személy szerint nagyon zavar a Nagy-Duna partunk állapota. Sokszor próbálkoztam már valamit tenni, de inkább találkozom a „miért nem lehet válasszal”.

KG: Mit éltél meg kudarcnak?

GCs: Orvosi szakmai életemben isteni ajándék János, akivel 30 éve tart a szinte jótestvéri kapcsolatunk. Kudarc itt nem ért. A testületben sem, mert ha valami nem sikerült, akkor az mindenkinek egyformán fájt.

Visszatérve kicsit egyéni céljaimra, jövőbeli tervem egy minigolf pálya megépítése valahova a presszó mögé, ami köré szeretnék egy kis közösséget is létrehozni. Na, ha az nem valósul meg, akkor azt kudarcként fogom megélni (*mindketten nevetünk*).

KG: Mi az, amit mostani éned másként csinálna?

GCs.: Továbbra is örülök, hogy nem lettem polgármester. Valószínűleg képes lettem volna rá, ismerve a múltamat, ha szervezni kell, vezetni kell, akkor én tudok ilyet csinálni. A polgármesterség rendkívül hálátlan feladat, nem tudsz mindenkinek megfelelni és mindig lesz hangos ellenzéked. Orvosként ezzel nem szembesül az ember. Másodsorban nagyon átpolitizált a polgármesterség. Ma már ezzel is bajom lenne. Ellehetetlenülnek azok, akik nem találják meg azt a nyugodt arany középutat, ami még eltűri a függetlenséget.

Az adonyi zárda iskola története

Szeretetház Adonyban

A nővérek hamar részeseivé váltak az adonyi életnek: 1903 júliusában Zichy Nándorné grófné születésnapjának tiszteletére a „Magyarországi Szent Erzsébet” című 5 felvonásos színdarabot adták elő a község lakossága előtt.¹ De a nővérek jótékonyága, segítő szándéka túlnyúlt Adony határain, mint ahogy az Alkotmány című lap 1904. január 2-i száma

hírül adta: a nővérek – és tanítványaik – színi előadást tartottak az iváncsai templom javára. Ez alkalommal is – hisz az előadás éppen karácsony napján volt - 150 gyermeket ajándékoztak meg ruhával, cipővel és 100 koronát osztottak szét a szegények között a kedves nővérek – vélhetően a grófnő hathatós támogatásával. Eleinte az Irgalmas Nővérek szatmári anyaháza delegálta az adonyi kedves nővéreket, melyektől a stafétát 1920-ban a párizsi nővérek vették át. A húszas évek – túl az első nagy világegyeszen – aztán sok keserűséget és szegénységet is hoztak az adonyiak számára. A Nemzeti Újság² így ír az Adonyban tapasztalt szegénységről:

„Néptelen falusi utcákon tavaszutói elvirágzás fanyar illata és valami nyomasztó fáradt csend. Az ember önkéntelenül is keresi, kívánja a mozgást és szinte jól esik ebben a csöndben és mozdulatlanságban, ha egy pille néha felkavarja az utca porát, a fülledt nyári szellő eltakarja a földhöz lapult nádtetős házak szegényességét és nyomorúságát. Nem jó a falusi utcákat egyedül róni. A magyar élet minden keserű problémája itt él ezekben a szegény, verejtékszagú házakban.”

A nyári időben, a kedves nővérek szeretetházat működtettek. Ez három funkciót látott el. Egyrészt ma úgy mondanánk talán, napközi otthonként üzemelt. Feladata volt csaknem 100 falusi gyerek gondozása kora hajnaltól késő estig – mindaddig, amíg a szülei – döntően a grófi birtokon - dolgoztak. A gyerekek itt kaptak reggelit, ebédet, és ha szükséges volt, vacsorát is. Másrészt a szeretetházban volt az öregek otthona is: elaggott, munkaképtelen, szegény emberek számára volt berendezve a ház egy része. Harmadrészt a szeretetházban került kialakításra a szülőotthon! A korabeli leírás alapján bárki bemehetett ingyenes gondozásra, orvosi kezelésre és teljes ellátásra. A szülőotthonban Czirják Mihály doktor, járási tisztí orvos és egy szakképzett bába látta el az érkezőket. A ház finansziális

1 Alkotmány, 1903. július 3.

2 Nemzeti Újság: Látogatás az adonyi „Livia szeretetházban”, 1929. június 16.

hátterét továbbra is a grófi család biztosította: ekkoriban Zichy Livia grófnő volt a fő adakozó. A szeretetházra, aztán ahogy múlt az idő - az 1929-33-as nagy gazdasági világválság érezte hatását -, egyre nagyobb szükség volt. 1935-ben még működött: szülőotthonnal, bölcsődével (akkor már az óvoda átköltözött a mai épületébe), nyári napközi otthonnal. Telente már napi 100 ingyen ebédet osztottak ki a rászoruló gyerekeknek, az öregek otthonában 19 fő ellátását biztosították, de ezen kívül a nővérek további 60 család számára nyújtottak még a családok otthonában valamilyen szintű ellátást.³

Hetyei Gábor

3 Nemzeti Újság: Adony, a legboldogabb község, 1935. június 23.

Adonyban született –
Bálint Ágnes visszaemlékezése adonyi gyermekkoráról
Bálint Ágnes: Házak, szobrok, temetők

Kisgyermekkoromban még állt a ház, amelyben édesanyám (Bálint Lajosné, Müller Sára) 1896-ban született. Léckerítése a mögötte sötétlő tujasorral ugyanolyan volt, mint a templommal szemben épült Zichy kastélyé, jelezve, hogy urasági épület volt ez is. Ablakai hajdanán a Dunára néztek, míg meg nem épült a magas töltés a ház és a Duna- part közé.

Már nem tudom, láttam-e, vagy csak anyám elbeszéléséből rémlik, hogy láttam azt a kőből faragott kezet, amely a ház falán mellmagasságban mutatta, hogy egy régebbi árvíz meddig ért. Azt sem tudom, ki lakott gyermekkorom idején a régi, sokablakos, sötét házban. Egyszer csak lebontották, és egy kocka alakú sárga épület nőtt ki a helyén – a járási szolgabíróház épülete.

Akkoriban az volt a szokás, hogy esténként ismerősökkel sétálni mentünk „fölfelé”. Különböző határmezsgyék voltak. Első: Fekete Vilmos hengermalma. Akkor még ez volt az utolsó épület a község északi oldalán, a Pest felé vezető úton. Új volt, fehér alakokat lehetett benne látni, és folyton folyton dohogott.

Jóval följebb állt a Vöröskereszt. Ha nagyon messzire akartunk sétálni, elmentünk a Vöröskereszten túl a kőhídig. Ez nagyon romantikus hely volt nekem, mert le lehetett mászni a vizes, mohos kövekig és nézni, hogyan folyik a cicolai halastavakból csörgedező víz a Duna felé. Azt hiszem, nem is kőhídnak, hanem zsilipnek hívtuk.

Jobbra egy lejáró vezetett a Zuhogóhoz, balra volt a Szalmacsárda. Apám szerint valaha szalmazsuppos teteje volt. Cimborák című meseregényemben ebből lett a Félfülű nyúl csárdája.

Ha fölfelé mentünk a Duna parton, először jött a Koller utca, aztán egy névtelen út, ami a tenispályához vezetett. Ennek az útnak a sarkán állt a Mudri ház, hosszú, alacsony, régi úriház sok ablakkal, amelyek mind a Dunára néztek. A nénire emlékszem, kedves, idős hölgy volt, de a Mudri bácsitól félttem, mert agyvérzése folytán nem tudott beszélni, csak artikulátlan hangot hallatott.

A Mudri ház mellett volt a csendőrség, melynek nevezetességét számomra az adta, hogy „hídon” kellett bemenni. Az épületet az országúttól elválasztó mély árktól ugyanis áthidalták egy kis híddal.

Kisgyerek koromban még nem volt meg az ártézi kút, hanem azon a helyen hatalmas, öreg madárcezesnyefák álltak körben, nagy csoportban. Ha mentem Törökékhez játszani, elmentem Herbst számtartóék háza mellett, ahol egy szerencsétlen, magatehetetlen lány élt, járni sem tudott, csak feküdt. Aztán jött egy kis ház, Bothné lakott benne egyedül. A vele párhuzamos ház volt Sajgóéké. A Sajgó lányok úgy öregedtek meg, hogy nem sikerült férjhez menniük.

Aztán ott, ahol az utca kezdett a Koller utca felé elkanyarodni, volt egy kis házikó... már nem emlékszem a lakók nevére, de rémlik, hogy láttam egy apró fekete bársonyzekek asszonykát is ott, állítólag mézeskalácsosok voltak. Téli estéken, ha arra jártam, az utcalámpa halvány fényében titokzatosnak tűnt a házacska. Nagy része van az Egérkisasszony Cukoranyójának megszületésében.

Adonyban összesen három szobor volt: a parókia mellett állt egy ódon Szent Ferenc szobor, lent a révben Nepomuki Szent János, három vadgesztenyével körítve, a Nagytemető mellett pedig Szent Vendel szobra.

A Kis temető jóval előkelőbb volt, mint a Nagy temető, ahol nagyapám pihen. A Kis temetőben ugyanis grófok is voltak temetve, például Zichy Nándor, akinek halála évfordulóján mindig küldöttség jött Pestről.

Később azután felhígult a temető, minthogy az Új házak felől a parasztok is odatemetkeztek a grófi komornák, inasok, és egyéb „előkelőségek” közé.

Kis kincses

Horváth-Bártfai Anikó: Égszínkék cipellő

Egyszer volt, de régen volt, élt egyszer egy eldugott kis házikóban egy csodálatosan szép égszínkék cipellő. Nagyon csinos kis lábbelinek született, finom anyagból készült, apró szalag díszítette, icipici kövek csillogtak az oldalán, a kövek pedig egy hófehér, kedves madárkát öleltek körbe. A kis cipő nagyon büszkén viselte ékeit, és nem lehetett nála boldogabbat látni közel s távol, ha hegyes sarkait az utca macskaköveihez koppanthatta. Öröme annál nagyobb volt, kopogásának hangja minél messzibbre visszhangzott, és a zengő hangra minél többen csodálták meg szépségét. Hej, ha tehetne volna ezt gyakrabban, nem is elégedetlenkedett volna soha sorsával. De a kis cipellőnek a gazdája egy olyan szegény kicsi lány volt, akinek ez volt az egyetlen lábbelije, amire vigyáznia kellett, mint a szeme fényére. Hordta volna ez a kicsi lány a cipellőt, hogyne hordta volna, akár éjjel-nappal is. Nyáron a csodálatos szépsége miatt, télen azért, hogy lábát melegítse. De mivel nem tudtak másik cipőt venni - ez a cipő is valami kacifántos ajándékozás-adományozás során jutott csak a gyermekhez -, édesanyja arra kérte leánykáját, hogy nyáron inkább mezítláb járjon, ne koptassa, télen meg otthon melegedjen, ne menjen a fagyos hidegbe, hiszen egyéb meleg ruhája is kevés akad. Az égszínkék cipellőt így legtöbbször kis gazdája nézegette, szeretgette, becézgette, simogatta, ami melengette ugyan a szívét nagyon, de számára elegendő csodálóhoz mégiscsak akkor jutott, ha illegethette magát az utcákon. Erre az úri kacifántra pedig leginkább akkor kerülhetett sor, ha a család templomba vagy orvoshoz igyekezett.

Ó, de sokat gondolkozott a kis cipő, hogy hogyan juthatna még többet a napfényre, az imádott utcákra. Hányszor állt keresztben az ajtó előtt, hátha mégis lábára húzza a kisleány. Hányszor ugrott be a táskájába, és kísérté el útjára kis gazdáját, tán útközben meggondolja magát, és mégis felveszi. De bárhogy próbálkozott, a gyermek szófogadó volt, és nagyon vigyázott a kincset érő cipőjére, nem koptatta többet, mint amit édesanyjával már annyiszor, de annyiszor megbeszéltek. Egyszer aztán a kis égszínkék, kopogós megelégette a helyzetét, és úgy döntött, ő biza világgá megy, és keres egy gazdag kisleányt, aki mindennap felveheti, bársonyos krémmel ápolhatja és kopoghat végre kedvére nap mint nap a macskaköveken. Éppen kapóra jött neki, hogy hamarosan orvoshoz kellett mennie a kisleánynak, és

a vizsgálatához a lábbelit is le kellett venni, ráadásul a zsúfolt váróteremben hagyni. A szökevény másra sem várt, azon nyomban beleugrott egy táskába, ami egy kevésbé kopottas ruhájú kislány mellett állt. Jól meg is lapult a mélyén, nehogy rátaláljanak. Hallotta kis gazdája keserves sírását, a keresést, kutatást, a hívást, fájt is a szíve egy kissé, de még jobban fájt, ha arra gondolt, hogy nem tündökölhet, pompázhat eleget. Így egy centit sem moccant, egy pissenést sem hallatott, még levegőt is csak lopva vett. Végül örömmel nyugtázta, hogy furcsa járműve mozgásba lendült és eddigi életét hátrahagyhatta.

Hú, ha tudnátok, hányféle módon utazott. Hogy ugrott egyik táskából a másikba - persze mindig a fényesebbe, a gazdagabbnak látszóba. Milyen cselekhez folyamodott. Nem is merem nektek részletesen elmesélni, nehogy valakinek egy világtúrára vágyó csuda lábbelije meghallja a mesét, és utána csak üres polc és búslakodás maradjon. Legyen elég annyi, hogy nem telt bele egy hét, és a csodálatra és használatra vágyó égszínkék cipellő bejutott a város leggazdagabb házába, annak is a legfontosabb szobájába. Addig ügyeskedett, okoskodott, mígnem felkerült egy kislány cipőspolcára - mit cipőspolcára, cipősszobájába. A többi cipő közt a fő helyen ott csillogott, villogott, parádézott, merthogy azt is elérte, hogy szépen kicsinosítsák, finom, illatos krémekkel kenegessék, és szebb legyen, mint valaha. Türelmetlenül várta, hogy a kislány felfedezze és szépségébe beleszeretve soha le ne vesse. Nem is kellett sokat várnia, a terve egy szempillantás alatt valósággá lett.

Másnap a fénylő nap sugarai a hatalmas ablakon bekúszva éppen selymesen cirógatták - amit a kis cipellő kellemesen bizsergetőnek érzett és igyekezett minden pillanatát kiélvezni -, amikor a békés napozást egy szélvészhez hasonló jelenség szakította meg. Meg is rettent, de aztán szája vidám mosolyra húzódott, amikor rájött, hogy éppen az érkezett meg, akiért olyan sokat küzdött, és akit oly nagyon várt. Egy csupa nevetés - finom égszínkék selyemruhába bújtatott - kislány viharzott be a szobába, majd nem telt bele egy perc, már őt nézte hatalmasra kerekedett, csodálkozó égszínkék szemekkel. A kis cipellő máris puha gyerekezek ölelésében hintázott, és a szélvész kisasszony fergeteges futásba kezdett, kezében új szerzeményével:

- Mamzel¹! Mamzel! Kérlek, gyere! Nézd, milyen csodálatos cipőcskék! Kitől kaptam? Mikor kerültek ide? Csodaszépek. Varázslatosak

1 Házi tanítónő, akit egy előkelő család alkalmaz gyermekeinek nevelésére, házi tanítatására; nevelőnő.

- kérdezett és csacsogott, ámult és sikongatott egyszerre a loknis hajú csöppség. - Nézd, pompásan illenek az új égszínkék ruhámhoz is, mintha csak egymás testvérei lennének.

A cipellő szíve egyre büszkébb lett, boldogabb volt, mint valaha. Ilyen biztos még soha nem volt a döntésének helyességében -, mely döntés a szegény sorsú kisleány elhagyására készítette -, mint ebben a bódító pillanatban. Hevesen vert a kis a szíve örömeiben. És még hogy repesett, amikor kiderült, hogy tökéletesen illik a lábbeli az apró és szinte folyamatosan ugrabugráló, hófehér selyemharisnyába bújtatott lábakra.

- Leonóra drágám, mutasd csak ezeket a kis csodákat. Tényleg pompásak. A kövek szinte elvakítanak a csillogásukkal. És ezek a bájos hófehér madarak - álmétkodott a kislány nevelőnője is.

Álmétkodásából egyértelműen kiderült, hogy tőle nem fog válasz érkezni arra vonatkozólag, hogy miként kerültek a kék topánok a házba. Nem is szerette volna a cipőcske, hogy tovább folytatódjék a faggatózás, kutakodás múltjára és érkezésének körülményeire vonatkozólag, nehogy gyorsan az ajtón kívül találja magát. De éppenséggel nem is kellett olyan nagyon tartania további nyomozástól, mert a város leggazdagabb házában lakó kislány szülei olyan elfoglaltak voltak, hogy ilyen aprósággal, inci-finci dolgokkal nem volt idejük foglalkozni. A ház új lakója akkor ezt még nem tudhatta, így egy picit mégiscsak aggodalmaskodott, ám a folyamatosan felé érkező dicséret hamarosan felülkerekedett ezen az érzésen, és maradt a még tovább dagadó boldogság. A kislány attól a naptól kezdődően minden nap ilyen cipellőszívet simogató szavakkal ébresztette égszínkék kedvencét:

- Legcsodálatosabb, tündöklő, drága cipellőim! Menjünk sétálni!

Máskor:

- Legkedvesebb kék cipőcskék! Gyertek! Szaladjunk!

Esetleg:

- Kedvenc, imádott cipellők! Ébresztő! Ideje a bálra készülni!

A csillogó cipellők, ha lehet, minden nappal még boldogabbak lettek, örömmel szolgáltak a kislány lábán. Kopoghattak minden áldott nap, tündökölhettek reggeltől estig, szemet kápráztathattak és bókokat zsebelhettek be. Igaz, ami igaz, ehhez el kellett viselni a kislány többi cipőcskéjének sóhajtozását, sírdogálásának hangját, a szurkapiszkálódását, hiszen a gazdag kislány többi - szintén igencsak mutatós - cipője ugyancsak kevés, sőt mondhatni, semmi figyelmet nem kapott ez idő tájt. De még

ez is sokszor megoldódott, mert a cipőcske legtöbbször a habos, fodros, tüllruhás ágy mellett kapott helyet, ahova a sok sóhajtozás hangja már nem ért el. Teltek a hetek, a ragaszkodás és a szeretet már nem is lehetett volna nagyobb a kisleány és varázslatos cipellője között. A kicsi cipőben fel sem merült, hogy bármi is megváltoztathatja az életét, azt hitte, az idők végezetéig és talán még azután is így fognak ők kettesként élni.

Hanem akkor jött egy szépen induló, de borzalmasan végződő este. Nem tudta rögtön a kis cipellő, hogy számára milyen szörnyűséges változás kezdete leszen ez az éjszaka, de amint megpillantotta a ház legújabb lakóját, hirtelen addig nem ismert érzés öntötte el a szívét, ami egyre hatalmasodott és szinte fojtogatta, ahogy a kislányt és annak örömét nézte. Egy aranyszínű masnival átkötött hófehér doboz látványával kezdődött minden. Amit az ő imádott, kék szemű kis gazdája ritkán látott édesapja tartott kesztyűs kezében. Kesztyűsnek azért kesztyűs, merthogy épp akkor ért haza egy hosszabb utazásról, és egy percet sem szeretett volna várni ajándékának átadásával. A ládika egy cipősdoboz volt, ami egy másik szépséget rejtett magában. Mit szépséget, valóságos csodát. Az a másik aranyban pompázott. Csillogott, szinte szikrázott. Külön-külön táncolt rajta minden egyes lámpa fénye. Kecses volt. Bársonyos volt. Világszép volt. Ilyennek látta a kislány, és ilyennek látta a kék cipőcske is. A gazdag ház bájos kislányát, kitől oly sok szeretetet és bókot kapott a kék színű topán, egy pillanat alatt elbűvölte az aranyszínű. Aznap este már csak őt hordta a lábán, azon a lábon, amelyet hetek óta csak a kis égszínkék cipellő érinthetett.

Azon az éjjelen még helyet kapott az ágy mellett mindkét pár cipő, de sajnos lassan megváltozott minden. Már nem az égszínkék cipellő járt csak a kislány eszében, bár még igen gyakran felhúzta apró lábaira őt is. De ez már nem ugyanaz a bódító érzés volt a kis cipőnek, mint korábban. Nagyon fáj a szíve, rettenetesen, maróan. Ahogy aztán telt az idő, saját sajnó fájdalomáról egyre többet jutott eszébe a szegény lány, akit cserbenhagyott, és aki talán hasonló fájdalmat élt át, mint most ő. Volt ideje gondolkozni, töprengeni a múlton, hiszen mind kevesebbet használták, és egyre inkább ráébredt arra, mit tett a szegény kislánnyal, aki nagyon szerette, akinek az egyetlen cipellője volt, és aki féltésből nem hordta őt, de szíve minden szeretetével őt ölelte. Egyre kevésbé volt már saját bajával elfoglalva, ehelyett mind többet foglalkozott a hazajutás gondolatával, és azzal, hogy mihamarabb helyrehozza azt a rosszat, amit szökésével okozott.

Hogy hogyan jutott haza? Biztos sok szökésben lévő cipőnek nyújtana segítséget, ha elmesélném, de majd legközelebb tán sort kerítek erre is. Legyen elég annyi, hogy hazaérkezett. A szegény kisleány, alig akart hinni a szemének, amikor egy reggel, ébredés után megpillantotta világlátott kis cipellőit, amik éppen úgy álltak keresztben az ajtóban, mint azelőtt, mintha ez a bizonyos eltűnési ügy soha nem is történt volna meg. Hatalmasat sikított, örömeiben potyogtak a könnyei, ölelte, szorította az elkészült, és már ugrott is belé, hogy nagyot sétáljanak a jól ismert macskaköveken. Ami ezután következett, az volt csak az igazi boldogság. Ilyen nagy megbecsülésben talán még soha nem volt cipőnek része, mint amilyen a fehér madaras, apró köves, égszínkéék cipellőnek jutott a város egyik legszegényebb házában. És amikor a szegény kisleány már kinőtte elkészült-megkerült cipőit, azok a legjobb helyen, az ablakban kaptak helyet. Azon a gyönyörűségees helyen, ahol a napsugarak folyton cirógatták, csiklandozták, kényeztették, és nap nem telt el úgy, hogy ne kapott volna egy kedves szót, simogatást. Végleges otthonra lelt a kis csavargó. Boldog volt. Mérheterlenül boldog.

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei

A Beszkidek Hadtörténeti Klub

A szlovákiai homonnai központú Beszkidek Hadtörténeti Klub a katonai történelem iránt érdeklődőket tömörítő civil társulás, amely 2004-ben alakult, és azóta széles spektrumú tevékenységet fejt ki, amelyek három fő területre oszthatóak.

Az egyik a történeti kutatások végzése. A szervezet megalakulása óta több professzionális történész is tevékenykedik a klubban, akik az első világháború történetét kutatják. A társulás történészei a mai Észak-Szlovákia területén lezajlott hadi tevékenységet vizsgálják – elsősorban tehát a Kárpátokban lezajlott háborús eseményeket 1914/1915-ben. Kutatásuk egy része a háborús temetők feltérképezésére is irányul, valamint azokra a katonákra is, akik ezeken a kegyeleti helyeken vannak eltemetve. Az utóbbi öt évben főként a mai Szlovák Köztársaság területéről származó katonák első világháborús csatatereken megélt sorsát térképezték fel. Ebben a tevékenységben a klub intenzíven együttműködik külföldi partnerekkel, különösen a Cseh Köztársasággal, Magyarországgal, Lengyelországgal, Ausztriával, Oroszországgal, Szlovéniával, Szerbiával, Olaszországgal és Ukrajnával. A klub történészeinek számos tudományos monográfiáját, illetve szak-, és népszerűsítő cikkét jelentették meg.

A klub másik tevékenységi területe az első világháború elhanyagolt háborús temetőinek helyreállítása, melyben nemcsak hadtörténészek, hanem a történelem iránt érdeklődő rajongók is aktívan részt vesznek. A klub tagjai önkéntesek bevonásával már több mint tíz háborús temetőt újjítottak fel Északkelet-Szlovákia területén. E tevékenység során is szorosan együttműködnek külföldi partnereikkel. Nyáron az önkéntesek nemcsak Szlovákiából, hanem Magyarországról, Lengyelországból és a Cseh Köztársaságból is érkeznek Északkelet-Szlovákiába.

Az utóbbi években a Beszkidek Hadtörténeti Klub igyekezett az első világháború Északkelet-Szlovákiában található műemlékeit oktatási-turisztikai helyszínekké fejleszteni. A Kárpátokban fekvő volt csatatereken négy ilyen oktatási-turisztikai pontot épített, amelyek közé nemcsak a háborús temetők, de egy újonnan épült emlékmű, továbbá az elesett katonák emlékére szentelt harangláb is található. Ezek az oktatási-turisztikai helyszínek Szlovákia északkeleti részén, pontosabban Mikulášová/Miklósvölgye (Bártfai járás), Vel'krop/Velkő (Sztropkói járás), Výrava/Virava (Mezőlaborci járás) és Hostovice/Vendégi (Szinnai járás) községekben találhatóak.

Az egyesület harmadik tevékenységi területe a katonai történelem, különösen az első világháború történelmének népszerűsítése. E kérdés előmozdítása érdekében a klub különböző területeken működő partnerekkel dolgozik, hogy az első világháború eseményeit minél közérthetőbben továbbítsa a laikus közönség számára is. A klub több éve rendszeresen szervez kirándulásokat az egykori csataterekre. Az ilyen eseményeknek egy részét az egykori harctereken vagy a katonai temetőekben történő kegyeleti megemlékezések képezik. A népszerűsítés során a hagyományőrzésre is nagy hangsúly helyeződik. Együttműködünk olyan művészekkel, akik minden évben Kelet-Szlovákiába jönnek és képeket festenek az egykori csatatér témájában. Ilyen jellegű tevékenységeinkben már népi énekegyüttesek is közreműködtek. A közönség számára legnépszerűbbek a katonai hagyományőrző bemutatóink, melyek során szorosán együttműködünk a Visegrádi Négyek országaival.

A klub történészei több kiállítást is készítettek az első világháború különféle aspektusairól. Különösen népszerűek a hordozható kiállítások, amelyeket számos eseményen bemutatunk, és több ezer néző tekintette meg azokat. Az egyesület szakmai tagjai évente több tucat előadást, szemináriumot és vitaestet tartanak.

Igen eredményes kapcsolatot tartunk a budapesti Nagy Háború Kutatásáért Közhasznú Alapítvánnyal. Az alapítvány levéltári kutatási eredményekkel segíti munkánkat, a terepkutatásokon közösen veszünk részt. Tisztelettel vettük kérésüket, hogy az I. világháborús adonyi katonákról készülő filmükben beszámoljunk a klubunk feladatairól, elért eredményeinkről.

Mgr. Martin Drobňák

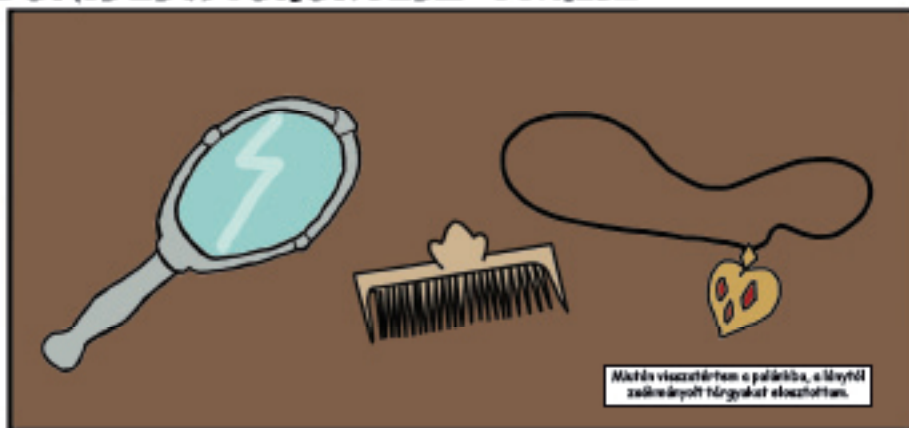

Fénykép: Pintér Tamás

Felvidék, Szlovákia, Takacsány, I. világháborús katonai temető bejárata
Balról jobbra a képen láthatók: **Rózsafi János** tudományos kutató, NHKA¹ kuratóriumának a tagja, **Radoslav Turik** történész, KVHB vezetője, **Szabó Viktor** könyvtáros, tolmács, KVHB tagja, **Dr. Stencinger Norbert** történész, NHKA kuratóriumának a tagja, **Pintér Tamás** történész-levéltáros, NHKA kuratóriumi elnöke, **Martin Drobňak** történész, KVHB vezetője

1 Rövidítések: NHKA: Nagy Háború Kutatásáért Közhasznú Alapítvány, KVHB: Klub vojenskej histórie Beszkydy - Beszkidek Hadtörténeti Klub

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - IV. RÉSZ

Nagy 2019

Május

*kép: Nógrádi Katalin: Dunaág
fotó: Boldog József*

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

				1 Fülöp Jakab <i>A munka ünnepe</i>	2 Zsigmond Zoé	3 Tímea Irma
4 Mónika Flórián	5 Györgyi	6 Ivett Frida	7 Gizella Bendegúz	8 Mihály Győző	9 Gergely Édua	10 Ármin Pálma Míra
11 Ferenc	12 Pongrác Gyöngy	13 Szervác Imola Imelda	14 Bonifác	15 Zsófia Szonja	16 Mózes Botond	17 Paszkál
18 Erik Alexandra Szandra	19 Ivó Milán	20 Bernát Felícia	21 András Konstantin	22 Júlia Rita	23 Dezső	24 Eszter Eliza Vanessza
25 Orbán	26 Evelin Fülöp	27 Hella	28 Emil Csanád	29 Magdolna Magdaléna Léna	30 Janka Zsanett	31 Angéla Petronella <i>Pünkösöd</i>

Programok Adonyban

Május 1. péntek: Városi Majális

Helyszín: művelődési ház

Horgászverseny:

Helyszín: Duna holtág

Május 8. péntek: Óvodai ballagás

Helyszín: Hóvirág Óvoda

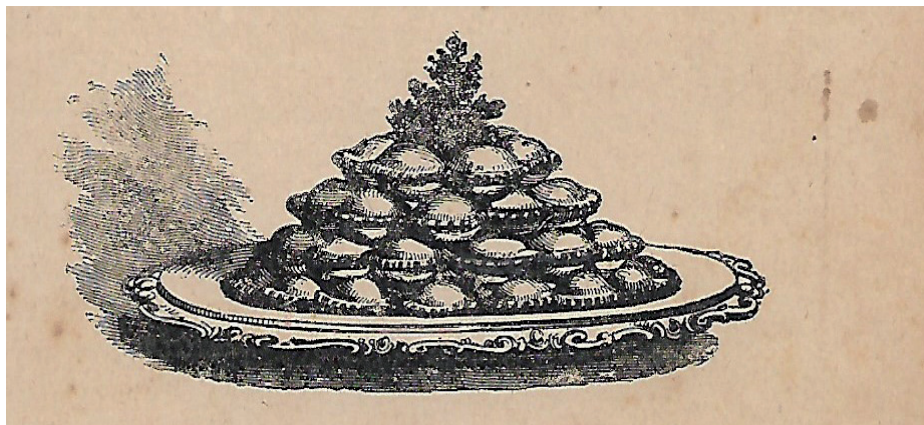
Május 23. szombat: Szent Orbán ünnep

Helyszín: Szőlőhegy, Kápolna- sor.

*kép: Nógrádi Katalin.: A Dunánál 2015
fotó: Boldog József*

Egy szakácskönyv meséi – gasztronómiai rovat
Finom thea-sütemény

A mandula, mint sütemény alapanyag, kezd méltatlanul feledésbe merülni, de hozzájárulhat eltűnéséhez borsos ára is. A régi receptekben sokkal gyakrabban fordult elő. Hajdanában ritka volt az olyan szőlő Adonyban, amelynek a végében ne állt volna mandulafa. Hogy közkedvelt és közismert csonthéjas volt, mi sem bizonyítja jobban, minthogy a Szőlő-hegy vonulatának egyik részét Mandula-hegynek nevezik a mai napig.

Szerencsés az, akinek manapság is terem mandulája, mert nem tartozik az olcsó alapanyagok közé. Az alábbi receptet azért választottam, mert nagyon egyszerűen készíthető; a mandulát még a barna héjéből sem kell „kiugratni”, ami már kicsit „macerásabb” munka. Nem beszélve arról, hogy a hámozott mandula szárítás közben igen csak kopik, mert mindenki szeret csemegélni belőle.

Finom thea- sütemény

„Egy pohár tört cukor, egy pohár tört hajas mandula, egy pohár liszt, egy egésztojás és kettőnek a sárgájával, fél citromnak levével és reszelt héjával jó kemény tésztát gyúrunk. Fésfoknyira kinyújtjuk, aztán egy tojás fehéréből porcukorral kemény habot kavarrunk, s ezzel az elnyújtott tésztát bevonjuk, meleg késsel ujjnyi vastag rudacskákra vagdaljuk, vajjal kikent papírra tepsibe rakjuk, gyenge tűznél sárgára kisütjük; lehet csokoládéval is bevonni.”

Rántott Mandola

„Tizennyolcz dekagramm (10 lat) finom lisztet, tizennégy dekagramm (1/4 font) tört cukrot, ugyanannyi, héjával együtt megőrölt mandolát, kilencz dekagramm (5 lat) vaját és kevés tört fahéjat a nyújtófával deszkán jól eldolgozunk, kis újjnyi vastagságra kinyújtjuk, az ehhez szükséges formával mandolákat szakítunk ki s ezeket forró zsírban szép sárgára sütjük; tála rakjuk, cukorral és fahéjjal behintve, melegen adjuk az asztalra.”

A magyar gazdasszony kincsestára: gombapor készítése élvezhető gombákból

„A különféle élvezhető gombákat összegyűjtjük s a napon vagy tűzön megszáritjuk, e közben többször megforgatván azt: mihelyt megszáradtak, mozsárban porrá törjük s pléh-szelenczébe tesszük el. Ezen port vagdalékokhoz, levesekhez, mártásokhoz lehet használni és ha nem éppen levesnek van szánva, a szelenczébe kevés fűszert is lehet közé vegyíteni.”

Gasztró ABC

Flambírozás:

Kétféle módja van. Egyik mód: a nyersanyagot átsütjük, átforrósítjuk és leöntjük valamilyen alkohol tartalmú itallal, majd meggyújtjuk. Miután a lángok kialudtak, folytathatjuk az étel párolását. A másik mód: a teljesen kész ételt öntjük le valamilyen szesszel, meggyújtjuk, és lángolva tálaljuk fel.

Fondant (ejtsd: fondan): Alapja a porzselatin, porcukor, vaj és méz megfelelő arányú keveréke. A vajnak köszönhetően a fondant-nak világos tojásszíne van, de ha kókuszszírral készítik, akkor fehér alapmasszát kapnak. Ezt színezik ételfestékkel. Az egyik legnépszerűbb torta- és süteménybevonó.

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág **Adony emblematikus madara, a gém**

Május a madarak szaporodásának legfőbb időszaka. A különböző élőhelyek már mindenhol megfelelő takarást nyújtanak a fészkek elrejtéséhez, és a táplálék is rendelkezésre áll a költéshez, fiókaneveléshez. Most lehet pontos képet kapni a környezetünkben költő madárfajokról, ha sokat tartózkodunk a természetben.

A tavakközi gáton sétálva hallgatom a gémtelep felől jövő hangokat. Az előző évek nádszálaiból épített fészkekben már hangoskodnak a szürke gémekek fiókái, erősen követelve az ennalót. A szürke gém korán visszaérkezik, vagy éppenséggel el sem megy telelni. Az utóbbi évek enyhe teleinek köszönhetően egyre nagyobb számban telelnek át a be nem fagyó vizek mentén. Ha elvonulnak, akkor is a legtöbb példány Afrika északi részén, a Földközi-tenger partján figyelhető meg a téli hónapokban. Az állomány kisebb része a Szaharán túli területet veszi célba. A szürke gém nagytestű, hosszúlábú, alapjában szürke színű madár. A nyaki részen van fekete és fehér csíkozás, valamint a hasalja fehér. Az öregek a szem mögül induló fekete bőbitát viselnek. Röpte nehézkes, lassú szárnycsapásokkal halad, a gémfélékre jellemzően behúzott nyakkal. Költése sokszor elhúzódik, március-április hónapokban rakja le 3-6 tojását, és a fiókák 24-25 nap múlva látják meg a napvilágot. A szülők először félig emésztett hallal és vízi állatokkal etetnek, majd folyamatosan áttérnek a friss táplálékra. 7-8 hétig a fészkekben vagy annak közelében maradnak. A szürke gém halat, kisemlősöket, kétéltűeket, hüllőket, csigákat és rovarokat fogyaszt. Késő ősszel gyakran látni lucerna tarlókon, réteken, amint csapatosan egerészik. Magyarországon 2.500-3.500 pár fészkel. Védett madár, természetvédelmi értéke: 50.000 Ft.

Az Adony környéki tavakon és csatornákon gyakori egy meglehetősen ritka gémféle: a vörös gém. Szintén vonuló madár, de télen jóval délebbre repül, és soha nem kockáztatja meg az áttelelést. A Szaharától délre, Nyugat-Afrikában vészeli át a téli időszakot, és mi csak áprilistól-októberig láthatjuk. Valamivel kisebb testű, mint a szürke gém, csőre hosszabb és vékonyabb. A fejtető fekete, nyaka vörösbarna alapon, feketén csíkozott begye gesztenyebarna, felső szárnyfedői szürkék. A fiatalok homokbarna színűek, nyakukon fekete sávozással. Nádasban laza telepeken költ. A 4-6 tojásból álló fészekaljból 25-28 nap elteltével bújnak ki a fiókák, és 7-8 hét után lesznek röpképesek. Táplálkozása hasonló, mint a szürke gémekek, csak a vízi rovarok és lárvái nagyobb hangsúlyt kapnak a szárazföldi rovarok mellett. Kifejezetten szeret szűk, növényzettel benőtt csatornákon vadászni. Magyarországi állomány 900-1.500 pár. Fokozottan védett! Természetvédelmi értéke: 250.000 Ft.

A cicolai tórendszer nagyobb nádasaiban több helyen is van kisebb gémtelep, ahol a bemutatott két fajon kívül találkozhatunk a nagy kócsaggal,

és van olyan év, hogy költ a kanalasgém is. A gémtelpek megőrzése nagyon fontos, állandósága sok befolyásoló tényezőn múlik. A környezetnek háborítatlannak kell lennie tejes költési időszakban. A gémtelep közelében 200-300 méteres körzetben meg kell hagyni a régi nádat. Folyamatos és állandó vízszintet kell tartani a fészkek miatt. Az előző években mindez teljesült, és nagyon-nagyon öröm volt látni a kirepülő fiatal madarakat.

Vadászláz a szürke gémnél

Nyár közepére összehúzódott a víz az Adony és Ivánca közti csatornán, az apróhalak tömege a legmélyebb részre tömörült. Ez az esemény nem maradt rejtve a madarak előtt sem. A környék összes hallal táplálkozó gémféléje megjelent, hogy kivegye részét a lakomából. Én sem voltam rest, és követtem az eseményeket, egy úszó lest tartva a csatorna vizén, hogy a kellő pillanatban feltűnés nélkül örökítsem meg a legjobb pillanatokot a nagy tumultusról. A madarak ilyenkor akár egymásnak feszülve is, de megpróbálják teletömni a gyomrukat. A gémek koránkelők, így nekem is időben kellett érkezniem, még teljes szürkületben. Gumicsizmát és a fotós felszerelést felkapva máris a gát tetejére értem. A túloldalon igyekeztem gyorsan eltűnni a sás között lehorgonyzott lesben. Soha nem sikerül időben érkezniem. Ez alkalommal is felzavartam pár kócsagot és bakcsót. Fényképezni még nem lehetett, tehát előkészültem, és közben figyelemmel tartottam az eseményeket a csatornán. Mindig valami történik, csak győzze az ember figyelemmel. Az egyik öreg szürke gém már a második nagy ezüstkárászt fogta, és alig ment le a torkán, ismét nagyot fogott, és oldalt szökelt, hogy nyugodtan tudja lenyelni. Kevés volt a fény, de ezt már sikerült megörökítenem. Majd fotóztattam a többi madarat is, de a szürkét is lestem, mert nagyon ügyesen halászott. Ahogy számoltam, még két kisebb kárászt elnyelt, és folytatta a vadászatot. A következő nagy kárászt, amit megfogott, kivitte a part szélére, többször megforgatta, megcsípte, és miután nem mozdult, hagyta, hogy egy másik gém elvegye. Már csak a gémet figyeltem, hogy mit csinál. Visszaállt a csatorna mélyüléséhez folytatva a vadászatot. Nem bírt ellenállni a szenvedélyének. Enni már nem akart, de fogott még néhány halat, és miután megölte a zsákmányt, mindig mások ették meg helyette. Érdekes jelenség volt, mert a természetben az állatok annyit zsákmányolnak, ami nekik vagy a fiókáiknak szükséges, ebben az esetben pedig kifejezetten úgy tűnt, hogy a madarat a vadászat sikerélménye tartja lázban.

Králl László ornitológus, fényképész

Képek leírása:

1 sz. kép Szürke gém nagy kárással csőrében

2 sz. kép Megakadt a kárász félúton

3 sz. kép A csőr néha szigonyként szolgál

4 sz. kép Már nem érdekli zsákmánya

5 sz. kép Öreg vörös gém a csatornán

6 sz. kép Vörös gém ebihalat fog

7 sz. kép F fiatal vörös gém nádcsomónak álcázza magát

Anekdóták a téeszből **Az adonyi BSE járvány**

Balázs Ferenc az Angus Kft. volt ügyvezetője meséli:

„Az adonyi Angus állomány több alkalommal veszélybe került: a szivacsos agyvelőgyulladás (BSE) érintett állományokat Európa szerte kivágásra ítélték. Mivel a BSE által erősen érintett országból – Nagy-Britanniából – származott az adonyi törzsállomány, ezért több alkalommal érkezett (konkurens országokból) követelés, hogy az angol származású állatokat ki kell vágni. Szerencsére igazolni tudtuk, hogy sem korábban, sem az akkori állományban nem volt érintett állat, nem volt olyan elhullás, mely gyanút ébreszthetett volna a tekintetben, hogy idegrendszeri eredetű okok miatt történt az elhullott, vagy kényszervágott állat kivétele a könyvekből. Ez a történet a szenzációra éhes újságírókat sem hagyta hidegen. Egy alkalommal a feljelentés híre eljutott a TV2 riportereihez is, akik megszállták az Angus Kft. irodáit követelve, hogy mutassák be a BSE-vel fertőzött – a valóságban azonban nem létező – állatokat. Hevesen tiltakoztam a feltételezés ellen, és nem is járultam hozzá, hogy a helyszínen forgassanak tartva attól, hogy az így készült anyagot később akár manipulálni is tudják, ezzel rossz színben tüntetve fel az itt lévő állatállományt és tenyésztői munkát. Hosszú vita után a neves riporter még mindig kötötte az ebet a karóhoz. Hogy dolga végezetlenül ne menjenek el, ő mindenképpen szeretett volna vágóképeket forgatni a helyszínen. Végül látszólag beadtam a derekam és a következő kompromisszumot ajánlottam:

- Na, akkor egyezzünk meg abban, ha ennyire mindenáron híryanagot akarnak csinálni, akkor egy konkrét BSE esetet tudok önöknek mutatni. Azt le is fényképezhetik, közölhetik is a televízióban... De utána elmennek, ugye?

- Hú, végre! Hol van az? – lelkesült fel a riporter.

- Jöjjenek csak ki, és mindjárt megmutatom!

Kimentünk az udvarra és az iroda mellett a parkolóban ott állt a kisteherautóm, rajta a rendszámmal: BSE-870.

- Tessék parancsolni, lehet fényképezni.

Úgy vonult ki a téesz udvarból a stáb, hogy az autójuk által felvert por talán órák múlva is ott szállt a meleg nyári délelőttön.”

Lejegyezte: Heteyi Gábor

Kép: Angus Kft.

*Számos és számtalan –
képes és képtelen, most a 20-20-20 apropóján*
Májusi eső aranyat ér
(Célok: energiahatékonyság növelése.)

A klímaváltozás egyik szembeszökő hatása hazánk területén a csapadékviszonyok változása. Az éves csapadékmennyiség nem csökken (1985-től 2018-ig nézve tendenciáját tekintve Magyarországon nőtt a csapadék mennyisége), de annak eloszlása jelentősen változik, a hulló esők intenzitása nő. A városiasodás egyik jellemzője a csapadékvíz kezelése: minél gyorsabban összegyűjteni és a településről elvezetni a vizet. Ennek – és a „mindent leburkolok betonnal” módszerének - azonban káros következménye a települések talajaink kiszáradása. Pedig a legjobb víztároló a talaj. Adonyban is gyakorlattá vált, hogy a nagyon várt esőt minél gyorsabban elvezetjük a Dunába, és aztán öntözünk, öntözünk, öntözünk. Az éghajlatváltozás miatti jövőnk azt mutatja, hogy ősszel, télen általában több, tavasszal és nyáron viszont kevesebb eső fog esni.

Pedig jól tudjuk: „A májusi eső aranyat ér!”

Ennek a szólásnak a jelentése, hogy a májusban lehulló csapadék nagyon kedvező hatással van a szántóföldi kultúrákra – a virágzó gabonákra, a kelő kapás növényekre, a gyümölcsösökre, meg úgy általában mindenre, ami növény –, hogy annak hatása csak az arannyal vetekedhet. Ezzel nagyjából tisztában is vagyunk. Már mint a szólás értelmével. De azzal tisztában vagyunk-e, hogy ténylegesen mennyi aranyat ér a lehulló csapadék? Tehát az e havi számolásunk: mennyi aranyat ér az Adonyra lehulló eső?

Kérem, becsülje meg a mennyiséget: Adony teljes közigazgatási területére (kül- és belterületeket, zártkertet is beleértve) egy év alatt az elmúlt 12 év átlagos csapadékmennyiségével és az adonyi vízdíj mértékével számolva mennyi arannyal megegyező érték hull?

a) Öt akatatkányi arannak megfelelő arannyal egyenértékű.

b) Két személygépjármű után akasztható utánfutó telne meg arannyal.

c) A magyar állam aranytartalékának tizedével megegyező mennyiség.

Adony közigazgatásában a külterületi művelésben lévő földterület 3.930 hektár szántó, 452 hektár rét, legelő, 446 hektár erdő, 74 hektár nádas, 3 hektár mocsár, 110 hektár halastó és elenyésző gyümölcsös. Ez így együtt Kulcstól Pusztaszabolcsig, Perkátától a Dunáig összesen 5.016 hektár művelésben tartott terület. A művelés alól kivett terület 391, a Duna adonyi szakasza 241, a belterületi és zártkerti rész pedig 454 hektár. Mindösszesen Adony 6.103 hektáron fekszik.

Az országra hulló csapadékmennyiség – úgy tanultuk a földrajzórán – 550-650 mm között várható éves viszonylatban. Ezt az elmúlt 12 év nem cáfolta meg: 616 mm a Magyarország különböző mérőpontjain mért

eredmények átlaga¹. Ettől Adony minimálisan tér el. A Helianthus Kft. által mért csapadékmennyiség Adonyban szintén 2007-2018 évek mennyiségi adatait átlagolva 599,4 mm². Tehát, Adony az éghajlatra jellemző csapadékviszonyokkal rendelkezik, ami a mennyiséget illeti – az éven belüli csapadékeloszlás azért még lehet szörnyű. (Mint a mezőgazdaságban dolgozó ember állítom, minden gazdász esküszik, hogy aszály esetén náluk mindig kevesebb eső esik, így sokszor találkozom azzal a vélekedéssel, hogy Adony lényegesen csapadékszegényebb hely, mint az ország többi része. Láthatjuk, ez azért nem teljesen igaz...) Jó közelítéssel megállapíthatjuk, hogy Adonyban átlagosan 600 mm csapadék hull évente.

A 6.103 hektár terület 61.030.000 m². A hatvanegymillió minden négyzetméterére hull 0,6 méter csapadék évente, azaz 36,5 millió m³. Egészen pontosan: 36.578.331 m³/év. Adonyt 2018-ban 3.840 fő lakta, így minden lakosra – a csecsemőtől az aggastyánig – esik (szó szerint) 9.526 m³ eső! Az adonyi vízdíj mértéke (2019-ben) 236,60 Ft/m³. (Figyelem! Vízdíjról beszéltem, ebbe nem értendő bele a csatorna díja!) Tehát az éves adonyi csapadék értéke a vízdíjjal számolva 8,6 milliárd Ft (egészen pontosan 8.654.432.996 Ft).

2019. március végén 1 gramm befektetési aranyat (mely 999,99/1000 tisztaságú) 12.162 Ft-ért lehetett venni. 8,6 milliárd forintért 711,6 kg aranytömböt lehetett venni.

Talán sokan emlékeznek a Kelly hősei című filmre. Abban 14 ezer aranytömbről van szó, amit az amerikai katonák megszereznek a német bankból. Az Adonyra hulló eső 711 aranytömb értékével ér fel, így 20 év elegendő ahhoz, hogy a filmben szereplő aranyak megfelelő eső hulljon településünkre (elvileg).

A magyar jegybank 2018 októberében megtízszerezte a hazai aranytartálékunkat, így most Magyarország „trezorjában” 31,5 tonna arany van³. Az adonyi egy éves eső vízdíjjal számolt értéke a magyar állam aranytartálékának 44-ed része Egy utánfutó hozzávetőlegesen 350 kg hasznos terhet tud szállítani, így a 711 kg arany két utánfutót telítene meg. Tehát a helyes válasz a b) „Két személygépjármű után akasztható utánfutó telne meg arannyal.” Hitték volna?

Még hogy az eső megfizethetetlen!

Hetyei Gábor

1 A meteorológiai megfigyelőállomások főbb adatai (1985–) KSH, http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_met002a.html?down=331

2 A Helianthus Kft., Adony mérése, gyűjtése

3 Trading Economics: Aranytartálékaink – országok listája, <https://hu.tradingeconomics.com/country-list/gold-reserves>

1. fősor Cicolán ered, a Tóth tanyák mellett folyik, majd a Dunába torkollik.
2. fősor Az 1. fősorban szereplő patak üzemi neve ma.
3. fősor Az 1. fősorban szereplő vízfolyásra épített mű a 6-os út alatt.

Bársonyvirág		Kiváló	Brazil és holland gk.	Vendéglői lap		Szinivonal	Móricznál "Úri" volt!
Bőr vegyjele	→	Joule röv.		Saját magam	→	Római 1000	
Merev ügyintézés		Vas megyei község	Belga gk	1. fősor		Rim, rigmus	Nem dombos
	→		Hajtódárda				
			Vége angolul		Színész nő (Eva)		
			Vízgörgőteleg		Gáztűzhely alsó része		
4. dimenzió							
Egyénné válik	→						
Szén vegyjele							
	→			A görög abc 13. betűje		Európai Közösség	Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (1949-91)
Színész (Gábor)			Római 5	Építőanyag márká		Védelméz	
Két Kálium	→		Becenév Adonyban (Král Zoltán)	... Varso (lengyel focicsapat)			
Ellenben							
		2. fősor					
		Virág		I			A
		Szintén				Rizikóskála	
		Női név				Közel	
		3. fősor				Fizetési meg-hagyás (röv.)	
	→		Zala m-i község				Kezdőpont
			Nő németül				A motort forgatja meg
Ajkad							
Nyelvbottás	→					Strázsa	
Kórház jele						Igekötő (arrafelé)	
	→		... Tafari (vallás-alapító)		Haza, hon (régiesen)		
			Bruttó hazai termék (röv.)		Másnak adott vélemény		
Kan, kos				Asztácium vegyjele		Női név becézve	
Szövetség	→			Nikkel vegyjele		Liter röviden	
Méter							
	→						Ige-végződés
Folyton-folyvást		Parkoló jele	Elektromos töltéssel rendelkező részecske			Kettős betű	
Foszfór jele	→					Római 401	
						Hé (olasz)	
				Tetjére hull			
				Jód vegyjele			
						Tárgyrag	Az elektro-mos feszült-ség mérték-egysége röviden
				Angol mértékegység (hüvelyk)		Mega jele	
				Író (Isaac)			

SK – Saját kezűleg Gyapjú, nemez

Tavasszal (hagyományosan a kihajtás, azaz Szent György nap előtti hetekben) a birkáknak levágják a bundáját, hogy ne legyen olyan melegük nyáron. Ezt a gyapjút sokféleképpen hasznosítják már időszámításunk előtt 3 ezertől a mai napig (szigetelő anyag, gyapjúfonal, nemez formájában). Régen a jurtákat (lakó sátrakat) is ebből készítették. A nemez (gyári nevén filc) a birka levágott gyapjából

készül, miután kitisztítják, kifésülik (gerebenezik), esetleg megfestik, gyakorlatilag bármire használható. Lehet belőle egyszerűbb (karkötő, labda, tulipán) és bonyolultabb (mamusz, sapka, mellény, táska) dolgokat készíteni. A fellazított gyapjú víz, meleg és gyúrás hatására összeáll minden ragasztó vagy kötőanyag nélkül. Egyszerűen összeakadnak (gubancolódnak) a szálak, a munka során egyre közelebb kerülnek egymáshoz, az apró pikkelyek összekapcsolódnak, ezáltal tömörödnek. Szappannal gyorsítható a folyamat. A nemez igazi hazája Közép- és Belső-Ázsia, a legkiválóbb mesterek török és iráni nyelvű népek asszonyai. A nemez fénykora egybeesik a ló háziasításával, a harci szekerek elterjedésével, ekkor a harcosokat, a lovakat is nemez borította. A mai napig legszebbnek mondható nemezeken ebben a korban készültek.

Természetesen a birka gyapját (leginkább a racka juhét) fonalként ismerjük inkább, főleg a kötött pulóverek, sálak, sapkák, mellények, illetve a szövött tarisznyák, takarók, szőnyegek kapcsán. A fonal a gyapjú fonásával, sodrásával készül, az orsóval a guzsalyra vagy fonókerékre fonják a kártolt, gerebenezett gyapjút. Régen a férfiaknak teljes öltözetet készítettek gyapjúból, a nőknek szoknyát, kötényt. Moldvában és Gyimesben még a mai napig használják a lányok és az asszonyok a szőtt szoknyákat (úgy nevezett katrincákat), kendőket, a férfiak övet, tarisznyát, illetve a falat is beborítja a rengeteg szőtt falvédő, a földet pedig szőnyegek.

Ha karkötőt szeretnénk készíteni, válasszunk színes szalag gyapjút, körülbelül másfélszer olyan hosszút, mint a kézfejünk, bár ez az arány anyagonként eltérő lehet. Vastagságát pedig az határozza meg, hogy milyen

szeretnénk. Viszont azt tudnunk kell, hogy az anyag tömörödik és összemegy a megmunkálása során. Először nagyon finoman, óvatosan vizezzük a gyapjút, egy kis szappanhabos kézzel be is locsolhatjuk az egészet. Ha a karkötő az illesztésnél nagyjából egymáshoz tapadt, akkor egyre erősebb mozdulatokkal simogathatjuk, majd dörzsölhetjük a nemez. Időnként kimoshatjuk a szappant belőle, kinyomkodhatjuk. Közben figyeljük meg, hogy a szálak mennyire tapadtak egymáshoz. Először az anyag kissé megnyúlik, majd elkezd egyre tömörödni. Ha a szálak teljesen egymáshoz tapadtak, akkor kész is vagyunk a munkával.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

*Adonyi emberek – adonyi értékek:
érdekes emberek közöttünk*
Hetyei János, képviselő

Hetyei János (1935. február 12. – 2007.07.11.) Szabó kisiparos apa és háztartásbeli anya gyermekeként Adonyban született. Itt járt polgári iskolába, ahol a mezőgazdasági ismeretekkel ismerkedett meg behatóbban, mely életre szólóan meghatározta szemléletét, világlátását, életpályáját. A budapesti Szent László Gimnázium elvégzését követően 1954-től a Magyar Nemzeti Bank adonyi fiókjánál helyezkedett el. A bankban nemcsak a pénzügyekkel és az agrárvállalkozásokkal, de későbbi feleségével, Jankó Teréziával is megismerkedett, akivel 1959-ben kötött házasságot. Ez a frigy életre szóló volt. Két fiuk született.

A bank után az ercsi Béke MGTSZ főkönyvelője, majd a perkáti Magyar-Kínai Barátság MGTSZ belső ellenőri feladatait látta el. 1979. november 21-én az adonyi Március 21 MGTSZ elnökének választották, mely munkát 2006-ig, nyugállományba vonulásáig ellátta: hatszor választották meg a szövetkezet elnökének. Élete fő művének az adonyi Március 21 Szövetkezet egybentartását tekintette, mellyel munkahelyek százait mentette meg.

Az Adonyban folyó politikai, kulturális életben is jelen volt. Előfordult, hogy 14 választott tisztséget is betöltött egyszerre. Leginkább a civil és kulturális szervezetek álltak hozzá közel: a táncsoport, a női kórus, a fúvósok, a lovas klub – mindannyian élvezték segítő közreműködését és támogatását.

40 éven keresztül, 1967-től volt tanácstag, majd a rendszerváltást követően 2007-ig képviselő Adonyban. Tevéleges részt vállalt a víz-, a gáz-, a szennyvíz-, a telefonrendszer szervezésében, megvalósításában, a települési utak portalanításának megoldásában, a polgárőrség megalakításában. Máig gyakorlat a képviselő-testületnél, hogy a képviselők a tiszteletdíjukat felajánlják valamilyen, általuk fontosnak tartott települési cél érdekében – ezt Heteyi János kezdeményezte, és tette meg elsőként.

Munkája, közéleti tevékenysége elismeréseként 1986-ban a Munka Érdemrend Arany Fokozata kitüntetését kapta meg. 1995-ben a Magyar Köztársaság Arany Érdemkereszt kitüntetését Göncz Árpádtól vehette át. Erre a kézfogásra nagy büszkeséggel emlékezett. 1999-ben Kulcs Községért címet adományoztak számára. 2000 augusztusában megkapta Adony Város Díszpolgári kitüntetését. 2005-ben MOSZ Nívódíjjal jutalmazták.

Ecsődi László:

Heteyi Jani nagyon fontos volt az önkormányzat működésében. Jani óriási pénzügyi és gazdasági tapasztalattal rendelkezett, vezetői szinten. A testületnek a tanácsrendszerben megszokott direktívák követése után meg kellett tanulni önállóan gazdálkodni.

Dr. Glashütter Csaba:

Lengyelországi testvérvárosi utunk kapcsán olyan vidám képet őrzök róla, ami közös képviselői munkánk alatt ritkaságszámba ment. Nagyon jókat ettünk, ittunk, még tánkra is perdültünk, felszabadult és boldog volt mindenki. Ezt a mindannyiunk számára boldog pillanatot Jani egy „csóklopás”-sal még meg is koronázta.

Iglódi István:

Jánosnál tudomásul kellett venni, hogy ő nagyban gondolkozott. Nemcsak a téesz szintjén, hanem országos viszonylatban kezelte a mezőgazdasági

problémákat, kereste a megoldásokat. Nagyon tartotta a kapcsolatot a különböző szövetkezetek vezetőivel és az érdekképviseleti szervezetekkel. Tisztában volt nemcsak az általa vezetett üzem helyzetével, de a település valamennyi üzemét, vállalatát figyelemmel kísérte. Nagyon nagy kapcsolatrendszert épített ki szerte az országban. Tudor volt a kapcsolatok jó hasznosítója terén.

Králl István:

Nagyon hasonló habitusú emberek voltunk. Amikor idekerült az adonyi térszhez a hetvenes évek végén, a politika nem támogatta őt. Nem volt párttag. Mégis a szakmai hozzáértése, elért eredményei miatt engedték vezetőként dolgozni. Olyan ember volt, hogy más emberek véleményét is engedte érvényre juttatni még akkor is, ha a döntő szót neki kellett kimondania. Az a fajta személyes kapcsolatunk, és az a fajta Szent István utcai összetartozás, mely kettőnk között volt, a megítélésemet döntően befolyásolja. Sokkal több pozitív dolgot tudok róla elmondani, mint negatívát, annak ellenére, hogy nem volt közöttünk a személyes kapcsolat mindig felhőtlen. Olyan volt, mint én: nem nagyon szerette, ha ellentmondanak neki.

Lauber István:

János számviteli szakemberként nagy segítsége volt az önkormányzat munkájának és a település közéletének.

Müllerné Csikós Ildikó:

Szerettem, tiszteltem, becsültem.

Solti Ferenc:

Hetyei Jánost ki kell emelnem a testületből. Ő volt a legagilisabb a képviselőtársak között. Nagyon sok mindenben tudott segíteni képzettsége, munkaköre miatt. Neki nagyon sokat köszönhet a település. Rengeteget tett azért, hogy kilábaljunk az akkori nehéz anyagi helyzetből, amiben volt a településünk.

Dr. Szász Károly:

Hetyei János számomra egy példakép volt. Megtanultam tőle, hogy hogyan kell fontos dolgokért, olyanokért, amik a közösséget érintik, akármilyen ellenszélben kiállni. Láttam rajta azt a példát is – ő nem sokkal a rendszerváltás előtt minisztériumi főosztályvezetővel is konfrontálódott nagy tömeg előtt -, amit én is próbáltam követni, és jelenleg is azt gondolom, hogy a köz érdekében ki kell állni bármilyen ellenszéllel szemben is annak, aki valamilyen felelősséget érez a közösség iránt. Ez kötelez bennünket.

Adony életének. Most még vannak olyan idős emberek, akik ott jártak elemi iskolába, és emlékeznek az ott töltött évekre, tanáraikra és az iskola mindennapjaira.

Közülük Berkes Györgyné (Kassai Erzsébet), Klein Lajosné (Králl Margit) és Friedrich Istvánné (Ördög Mária) osztotta meg velem emlékeit, és mesélt az ott töltött évekről.

Az iskola történetét, mindennapi életét hallgatva sok az átfedés az emlékek

között, de a sok hasonló emlék mellett mindegyik emlékezésben van olyan sajátos, csak a mesélő emlékezetében élő momentum, ami valóban egyedivé, életszerűvé teszi a képet, amit életüknek erről a korszakáról őriznek.

Az emlékezők közül először Berkesné Erzsike mesélt nekem a kisiskolás évekről. Bámulatos memóriával, elevenességgel, színesen emlékezett ezekre az évekre. Magával ragadó stílusa velem is láttatta a régi épületet, az ott zajló életet. Ő már óvodába is a kedves nővérekhez járt. Az épületben ugyanis az iskolai osztályok mellett kezdetben volt egy óvodai csoport is. Az óvodáskori képén a Szűz Mária szobor mellett áll, amit később a templomkertbe hoztak át és ma is ott található.

Óvodai emléke nem sok van, de máig emlékszik például a madarak és fák napi ünnepélyre, melyet az óvoda udvarán a kápolna előtt tartottak. Erről képet is tudott mutatni.

Berkesné Erzsike visszaemlékezését a következő hónapban folytatjuk.

Szabó Ferencné

*Adonyban született – Megfogalmazva a
megfogalmazhatatlant*

Kerekes Fanni: Megfogalmazhatatlan

Szeretek úgy élni, hogy az élet a szívemet szaggatja;
de boldog értelemben;

mikor egy-egy rész az egésztest helyre rakja.

Szeretek úgy élni, hogy egy zene szétfeszít,
lelkem ritmusa azonnal táncra perdít.

Szeretek úgy élni, hogy egy festmény a padlóra küld;
mert azt érzem, az a hangulat az én vállamon is ült.

Szeretek úgy élni, hogy egy könyv ámulatba ejt;
mintha végtelen gondolataim lennének a lapokon, miket szívem rejt.

Szeretek úgy élni, hogy közben írok, s az élet magával ragad;
mert ha egyszer már nem leszek, egy kevés belőlem is itt marad.

És hátha valakinek verseim szaggatják majd szívét;
de boldog értelemben.

Kerekes Fanni: Fekete (vagy) fehér

Kiparancsoltál a horizontra.

A végtelenség élére állítottál

és arra kértél, döntsek:

nappal vagy éjszaka?

Világaim határán

hever a lelkem kettéhasadva...

Kerekes Fanni: Téli álmot alszik a remény

Mondd, Kedves, reményedet épp most veszted? Hisz tavasz van;
repülj az égen a madarakkal.

Ébredj a kelő nappal,

növekedj a földből kibúvó maggal.

Tisztulj meg egy záporos estén,

sütkérezz a mező szélén.

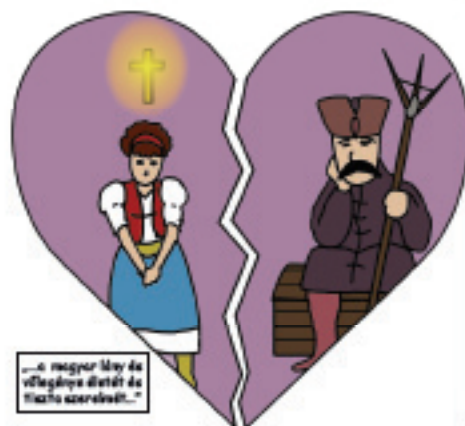
Hited soha el ne hagyjon!;

a természetnek is kell olykor, hogy szunnyadjon.

S, ha eljön az idő, hagyd, hogy minden virágba borulhasson...

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - V. RÉSZ

Kis kincses

Mersics-Morva Dóra: A színes szirmú kisvirág

Egyszer volt, hol nem volt, egy hatalmas nagy tisztáson volt egy picike erdő. Ebben az erdőben lakott egyedül egy szegény özvegyasszony. Olyan egyedül, hogy a madár is csak néha tévedt arra. Pedig amikor arra tévedt, akkor mindig tudott min álmélkodni, ugyanis a kedves öregasszonynak csodaszép kertje volt. Mivel a férje meghalt, gyermekei pedig nem voltak, így a kerti virágokban lelte minden örömét.

Szebbnél szebb és különbözőbbnél különbözőbb virágok nyíltak ott: a hófehér hóvirág, a kedvcsináló krókusz, a tulipiros tulipán, az illatos ibolya, a narancsos nárcisz, a játszadozó jácint, a gyöngyöző gyöngyvirág. Tele volt a háza s az egész kertje virágokkal, gondozta őket, beszélt hozzájuk, mintha értették volna. De...szerintem értették is. Gyönyörűségükkel, pompás illatukkal hálálták meg az öregasszony gondoskodását.

A házban, a legfényesebb ablakban akadt egy olyan szépség, ami még inkább különbözött társaitól. Ez a virág nem volt nagy, s különösképpen illatos sem. Viszont minden egyes szirma más színben pompázott. Olyan volt, mint egy szivárvány! Az asszony nagy becsben tartotta, nála mindig picit többet időzött, mint a többi növényénél. A kis virág azonban szomorú volt. Őt pont a különlegessége zavarta, hogy más, mint a többiek. Úgy érezte, kilóg a sorból, és a többi virág is furán nézett rá. Így a kisvirág sokat szomorkodott.

Egy nap, mikor az öregasszony vásárolni ment be a közeli faluba, a fülébe jutott, hogy virágkiállítást rendeznek vasárnap a piacon. Nagyon megörült, s egyből tudta, hogy melyik virágát nevezi be a kiállításra. Sietett is haza, hogy elmondja a virágocskának a jó hírt. Együtt örültek, s nagyon várták a vasárnapot.

A nagy nap nagyon hamar el is érkezett, s izgatottan indult be a faluba az asszony, kosárcájában a színes szivárvány szirmú virágocskájával. A kiállításon rengetegen voltak, s pompázatos virágokat lehetett megcsodálni. De olyan, mint a színes szirmú kisvirág, egy sem volt. Különlegességével ő nyerte meg a versenyt, és nagyon boldogok voltak. Az asszony szinte szaladt hazáig, hogy a többi gyönyörűségének is elújságolja a nagy hírt. De a kisvirág is nagyon boldog és büszke volt, hogy a kerítésén túlra, a faluba is hírét vihette az erdei tisztáson megbúvó kert szépségének. A hír szájról szájra terjedt, és nemcsak a falu lakói, de távolabbi környékről is eljöttek megcsodálni a virágos kertet: ámuldozva nézték nemcsak a szivárvány virág szirmait, de a hófehér hóvirág harangocskáit, a kedvcsináló krókusz kedvességét, a tulipiros tulipán tündöklését, az iciripiciri illatos ibolyát,

Illusztráció: Kisémet Tímea

a narancsos nárcisz násztáncát, a játszadozó jácint jóságát, a gyöngyöző gyöngyvirág gyöngédségét.

Ezek után már a többiek sem néztek rá furcsán, rossz szemmel, hiszen az emberek csodálatából jutott mindahányuknak, és a kis szivárvány virág sem szomorkodott már az ablakban egyedül. Ő is kiköltözött a többi virág közé a kertbe. Megértette, hogy ha valaki más, mint a többiek, még barátságban együtt tudnak élni, szerethetik, tisztelhetik egymást.

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei **Munkában az operatőr, Filotás Mihály**

Fotó: Pintér Tamás történész-levéltáros, Nagy Háború Kutatásáért Közhasznú Alapítvány (NHKA) kuratóriumi elnöke

Rózsafi: „Na, látsz valamit?”
Szlovénia, Monte San Gabriele

(Filotás, Rózsafi)

Filotás: „Ez egy jó vágókép lesz!”
Olaszország, Doberdó-fennsík
Monte San Michele
(Filotás)

Filotás: „Biztos, hogy ott akarsz állni?” Filotás: „Elviszem magammal az emléket!”

Olaszország, Doberdó-fennsík
Monte San Michele
(Rózsafi, Filotás)

Szlovénia, Nova vas,
4-es honvéd emlékgúla előtt
(Filotás)

Filotás: „Na, milyen kilátást találtam?

Isonzó fölött a Monte Santo oldalában
(Pintér, Dr. Juhász, Filotás,
Dr. Stencinger, Rózsafi[®])

Szöveg: Heteyi Gábor

Filotás: „Örökre nyomot hagy
bennem ez a kép!”

Felvidék, Szlovákia, Takcsány
(Filotás)

Június

*kép: Nógrádi Katalin: Repceföld mentén 2012
fotó: Boldog József*

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

1 Tünde Kund Pünkösöd	2 Kármén Anita	3 Klotild Kevin	4 Bulcsú	5 Fatime Ferdinánd	6 Norbert Cintia Norman	7 Róbert Roberta Robin
8 Medárd Zarád	9 Félix Zaránd	10 Margit Gréta	11 Barnabás Barna	12 Villó	13 Antal Anett	14 Vazul Herta
15 Jolán Viola Violetta	16 Jusztin Arany Tina	17 Laura Alida	18 Arnold Levente	19 Gyárfás Zóra	20 Rafael Dina Polett	21 Alajos Leila Alojzia
22 Paulina	23 Zoltán Édua	24 Iván	25 Vilmos Maxim	26 János Pál	27 László	28 Levente Iván
29 Péter Pál	30 Pál					

Programok Adonyban

Június 20. szombat: Iskolai ballagás

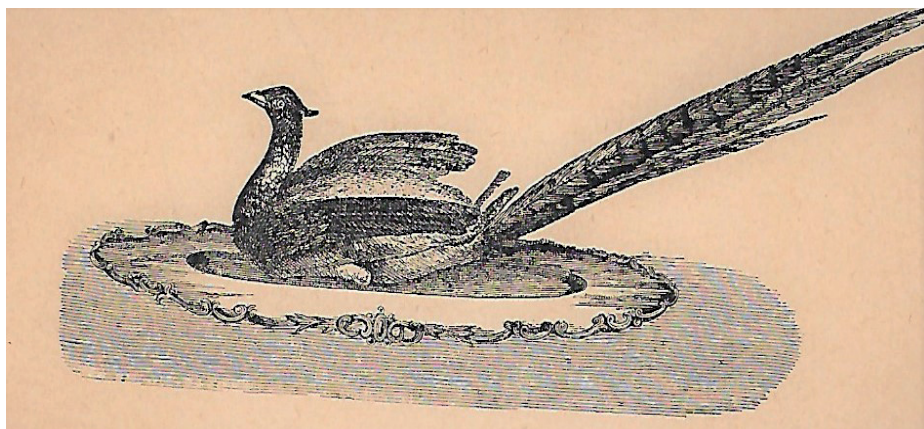
Június 20. szombat: Nagy Koccintás
Helyszín: Szőlőhegy, Rác- hegy

Múzeumok éjszakája
Helyszín: művelődési ház

Június 26- 29. Szent Orbán Borrendek Találkozója

*kép: Nógrádi Katalin: Vadászterület 2012
fotó: Boldog József*

Egy olyan receptet mutatok be, aminek a neve keltette fel az érdeklődésemet. Először azt gondoltam, hogy valami húsfétel lehet, de amikor elkezdtem olvasni, meglepődve láttam, hogy ez egy zsírban sült édesség. Hogy mitől lábatlan tyúk a neve, ne kérdezzék, mert nem találtam semmi információt erről. Így csak a fantáziánkra hagyatkozhatunk. De találgatások helyett inkább készítsék el az igazán egyszerű édességet!

Lábatlan tyúk

„Ez nem húsos étel, hanem tészta, melyhez palacsintatésztát készítünk, de sokkal keményebbre és vastagabbra, mint a palacsintatészta szokott lenni. Ebből gömbölyű kanálnyit kiveszünk, azt forró zsírba tesszük, és vigyázva, nehogy szétmenjen, sárgára kisütjük, megcukrozza feladjuk.”

Házi praktikák: díszmosónő

A mosás, ami szintén külön tudománynak számított a régi időkben főzés mellett a gazdasszony másik fontos teendője volt. Minden textílfajta más és más eljárást és mosóanyagot igényelt. Nem léteztek készen kapható mosószeresek, hanem azokat házilag kellett előállítani különböző összetevőkből, amit éppen a mosandó anyag igényelt. A **Képes Budapesti Szakácskönyv** 23 féle textil mosásához ad tanácsot, és elmondja, hogy milyen anyagokat kell összekeverni, hogy megfelelő mosószer lehessen előállítani.

Bevallom, hogy ez a fejezet fogott ki legjobban rajtam. Az egyes textíliák elnevezésével még csak boldogultam, de a különféle mosószerek „összekutyulása” már nem menne. Nem tudom, mi az a sokat emlegetett velencei vagy marseillei szappan, vagy mi a gumivíz, de a többször előforduló sóslórumról sem halottam még eddig. Aztán a különféle eljárások is szokatlanok lennének manapság. Például az aranypaszományt egy éjszakára vizeletben vagy borban kell mosás előtt áztatni, aztán fényesíteni meg tört mézga, sáfrány meg pálinka keverékével.

A szappankészítés szintén fontos teendőnek számított. A könyv nyolcféle szappan elkészítésének a receptjét adja meg.

Mivel a régebbi időkben nagyobb becsülete volt minden darab textilnek, nem dobták mindjárt félre, ha kifakult vagy nem tetszett a színe, hanem átfestették.

„Olyan ruhadarabokat, melyeknek színe kiment és megfakódott, de anyagjuk még tartós, megfestés által még igen jól helyre lehet állítani. Gondos eljárás és az előadott szabályok pontos figyelembe vétele mellett, minden nő maga tehet ezzel kísérletet.” - olvashatjuk a festésről szóló fejezet bevezetőjében. 16 féle szín festését tanulhatták meg a régi kor lányai, asszonyai. Nem hiszem, hogy akadna manapság olyan háziasszony, aki ezekbe a műveletekbe belefogna!

Gasztro ABC

Gratin (ejtsd: gráten): Csőben sült zöldség. A darabolt vagy szeletelt zöldséget legtöbbször előfőzik, majd tejszínes/tejfölös- sajtos keverékkel nyakon öntik, és sütőben addig sütik, amíg a teteje ropogós nem lesz.

Gravy mártás vagy **gravy szósz** (ejtsd: grévi): Sok változata lehet, a lényeg, hogy a hús sütőben sütésekor lecsöpögő húslét használják fel, ebből készítik különböző sűrítőanyagokkal és ízesítőkkal a nagyon finom mártást.

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág Récék a tavon

A nyár első hónapjában, bár nem mindig nagy a hőség, de a madárvilág mozgásának intenzitása már a kora reggeli és késő délutáni órákra tevődik át. Napközben a meleg és a napsütés az árnyék nyugalmára kényszeríti a madarakat. Korán kell kelni ebben az időszakban, ha betekintést szeretnénk nyerni a madarak életébe, és kilesni kívánjuk titkaikat.

Az Adony környéki vizek elmaradhatatlan koránkelői a récék. Vonulási időszakban nagy számban vannak jelen, de költés szempontjából csak kevés marad itt a nyári hónapokra. Tavasszal és ősszel vonulásban láthatjuk a csörgő, kanalas, bőjti, nyílfarkú és kendermagos récét. A tavakon és a csatornákon költ a mindenki által ismert tőkés réce, valamint a barátréce és a cigányréce. Ez utóbbi két faj a bukórécék csoportjába tartozik. A barátrécét enyhe teleken egész évben megfigyelhetjük a be nem fagyó vizeken, mert csak részben vonul el a Földközi-tenger medencéjébe. A gácsér feje és nyaka gesztenyebarna, hátoldala szürke. A tojó első része barnás, háta szürkésbarna. Csőre kékesszürke fekete véggel. A tőkés réce után a második leggyakoribb récefaj Magyarországon. Állománya: 2.000-3.000 pár között mozog, míg tőkésből 100-150 ezer pár költ. Tavaszi és őszi vonulásban természetesen sokkal többet látni, mint költési időszakban. Védett! Természetvédelmi értéke: 50.000 Ft. A cicolai tórendszer vizein

folyamatosan minden évben költ. Szereti a széles, náddal-gyékénnyel benőtt partszegélyeket, ahova a fészket legtöbbször a víz fölé építi. A költés elhúzódik áprilistól-júniusig. Fészkalja 8-11 tojásból áll, de gyakori az összetojás. Ilyenkor egy fészekbe több tojó is lerakja tojását, vagy más récefajok fészkébe is tojik. Kotlása 23-25 nap, csak a tojó üli a tojásokat, a hím közelben őrködik. A fiókák fészekhagyók, de csak az anyjuk vezeti őket. 7-8 hetes korukban válnak röpképesé, de közben nagy a pusztulási arány. A ragadozó madarak megszedik a vámot az elővigyázatlan fiatal egyedekből. A barátréce vízből szerzi meg a táplálékát. Zöld növényi részeket, hínárt, rovarokat, csigákat, kagylókat eszik.

A cigányréce ritkább, és nem is minden évben költ a városunk szomszédságában lévő vizeken. Mindig látni belőlük pár példányt, de a költést már jóval nehezebb bizonyítani, mert nagyon rejtőzködő abban az időszakban. Kifejezetten a sűrű növényzettel rendelkező tavak, mocsarak a kedvelt élőhelyei. Az ivarok egyformák, gesztenyebarna színűek, csak a gácsér sötétebb, és a szeme jellemzően nagyon világos. Az alsó farkfedők és a hasközép fehér. Röptében jól látni a fehér szárnyszalagot. Vonuló madár, de alkalmilag néha áttelel. Téli hónapokra a Földközi-tenger keleti medencéjébe és a Fekete-tenger déli részére repül. Magyarországon 800-1.500 pár költ. Fokozottan védett! Természetvédelmi értéke: 500.000 Ft. Költése elég kései, májustól június végéig tart. 8-12 tojást rak, és itt is gyakori, hogy több madár tojik egy fészekbe, vagy más récefaj fészkébe. Így nem csoda, hogy rossz a kelési arány, és a növekedés során is fogyatkozik a fiókák száma. Két hónapos korukban röpképesek, de ezt a kort csak kevesen érik meg. Táplálkozása szinte megegyezik a barátrécével, gyommagokat, rovarokat, zöld növényi részeket, csigákat fogyaszt. Amint természetvédelmi értéke is mutatja, ez a madár az Adony környéki vizek egyik legdrágább, legféltettebb kincse.

A récék nagyon figyelmes, óvatos madarak. Fokozottan igaz ez a pár napos fiókáit vezető tojó- madárra. A fészekhagyó apróságok közvetlen anyjuk közelében úsznak, tartózkodnak az első napokban. A fiókáit vezető madár mindig takarásban a növényzet mentén vagy között igyekszik táplálkozni és tartózkodni. Teljesen nyílt részen az első napokban véletlenül sem viszi át fiókáit. Idővel, ahogy a fiatalok nőnek, változik a rendszer. Bukó récéknél a fiatalok hamarabb eltávolodnak az anyjuk közeléből, és önállóan táplálkozva lemaradoznak a vezető madár mögött. Teljesen nem szűnik meg a kapcsolat, viszont egy szűk területen laza csoportot képeznek.

1 sz. kép Bőjti réce gácsér

2 sz. kép Kanalas réce gácsér

3 sz. kép Csörgő réce gácsér

4 sz. kép Cigány réce gácsér

5 sz. kép Cigány réce tojó

6 sz. kép Barátréce tojó pár napos fiókákkal

7 sz. kép Tollasodó tőkés récék pihenőben

8 sz. kép Kendermagos réce gácsér

9 sz. kép Barátréce gácsér

1

2

3

4

5

6

8

9

A szűk terület aztán kitágul aszerint, ahogy a fiatalok is egyre inkább tudnak vigyázni magukra. Az úszó récéknél, konkrétan a tőkésnél, ez a kapcsolat mintha szorosabb lenne. A tojó gondoskodása, figyelme talán nagyobb, mint a bukó récéknél. A fiókák is tovább összetartanak, együtt keresgélnek az ennivalót, együtt pihennek. A tőkés tojó már szinte felnőtt, tollasodó fiatalokat vezetve még mindig elől úszik, és a kis csapat követi. Barátréce tojónál ilyen megfigyelésem nem volt. A már tollasodó fiatalok elvegyültek a többi réce között.

A récészámtalan fajtájával találkozhatunk az év folyamán. Mindnek megvan a vonulási ideje, amikor gyakorinak számít, de vannak különlegességek is Adony környékén, amik ritkán tűnnek fel. Télen, ha az állóvizek befagynak, a Dunán található meg a tengeri récék közé számító fekete és füstös récét, valamint a Skandináviából idelátogató nagyon mutatós jeges és kerцерécét. Akit érdekelnek a különleges madarak Magyarországon tartózkodásának helyei és ideje, látogasson el a www.birding.hu honlapra. Terepmadarászok ide töltik fel a megfigyeléseiket az előforduló ritka madarokról, néha képpel is illusztrálva. Érdeemes a honlapot jobban végigböngészni, mert a sok hasznos információ mellett szép képeket lehet nézegetni a galériában.

Králl László ornitológus, fényképész

Anekdoták **A kéklő hegyen innen és túl...**

A szőlők növényvédelmében még ma is van szerepe a rézgálicnak, illetve a rézgálic vizes oldatának, a bordói lének, bár a megjelenő újabbnál újabb szerek lassan háttérbe szorítják. A gombás fertőzések megelőzésében játszik nagy szerepet ez a szer. Hivatalosan réz-szulfát, azonban a régies köznyelv kékkőnek hívta. Nem véletlenül. Maga a vegyület gyönyörű kék színben pompázó kristály, az ebből készült permetlé is megőrzi a kék színt, sőt! A kiszórt anyag a

szőlő levelein megtapadva gyakorlatilag kékre festi az ültetvényt.

Jó 40 évvel ezelőtt – meséli Králl István, a Dunamenti Szent Orbán Borrend nagymestere – gyakorlatilag abban merült ki a szőlők növényvédelme, hogy a gazdák időről időre rézgáliccal beszórták a szőlőt, mely jó hatékonysággal

megvédte a növényt a gombás fertőzéstől. Peronoszpóra, lisztharmat, botrítisz, orbánc – a legismertebb, leggyakoribb betegségek okozói mind gombák. Nem véletlen, hogy elődeinknél a permetezése egyenlő volt a bordói lével való megszórással.

Hetyei János mindig elől járt az újdonságok kipróbálásában, használatában. Főként a mezőgazdaságban alkalmazott új módszereket, technológiákat, technikákat igyekezett bevezetni nemcsak a szövetkezetben, de a háztáji gazdálkodásában is. Történt egyszer, hogy a család, János, Terike és a két gyerek üdülni készült. De a nyári, párás melegre való tekintetre az indulás előtti nap délelőtt valami új és várankozása szerint hatékony szerrel beszórta a szőlőt, hogy amíg a család pihen, addig a szőlőt ne egye meg a gomba. Délután az „igazi” szőlősgazda, János édesapja, a korosodó János bácsi, felült a biciklijére és kitekert a szőlőbe, hogy megnézze, hogy sikerült a permetezés. A szőlőszomszédok – Pálfai bácsi, Klein János bácsi – egy pohár borra meghívták, és azzal húzták az öreget, hogy nézze meg, be sincs permetezve, hiszen nem kék, mint ahogy a rendes permetezés után ki kéne, hogy nézzen.

A fiatalabb János is legalább kétszer állt sorban ott, ahol az akaratosságot osztották, de volt kitől örökölnie, tanulnia ezt: az öregebb János azzal tért haza, hogy permetezze be újra a szőlőt úgy, ahogy kell, rendszeren, rézgáliccal. A családnak így egy nappal el kellett halasztania az utazást, hogy az elvárásoknak megfelelően, kék színben pompázzon a parcella. Úgy, ahogy az a „rendes permetezés” után elvárható.

Lejegyezte: Hetyei Gábor

Kép: Rézgálic kristály

Forrás: Wikipédia

*Számos és számtalan –
képes és képtelen, most a 20-20-20 apropóján
Dunába vizet...*

(Célok: energiahatékonyság növelése.)

A két évvel ezelőtti Salináriumunkban terjedelmesen foglalkoztunk Adony egyik legfőbb környezeti kincsével, a Dunával. A klímaváltozás a Dunát sem hagyja érintetlenül. A vízgyűjtő terület csapadékviszonyainak változása fokozatosan és folyamatosan csökkenti a vízszintet úgy, hogy annak szélső értékei lényegesen gyakoribbá váltak. A legnagyobb vízszintet Adonynál 2013. június 10-én mérték (766 cm), míg a legkisebb vízszintet 2018. október 25-én (- 61 cm)¹. Sokkal gyakoribbak az árvizek, és sokkal gyakoribbak azok az idők, amikor hajózhatatlan a folyam magyarországi szakasza vízhiány miatt. Ez leginkább az egyre hosszabb aszályos időszakoknak és az azokat felváltó özönvízszerű esőknek az eredménye. A tendencia egyértelmű: az éves átlagos vízszint határozottan csökken (a XX. század elején 180-200 cm között volt a jellemző átlagos vízállás, az évszázad közepére inkább a 210-250, a végére 170-190, míg az új évezredre pedig 160 cm jellemzi inkább a Duna átlagos vízszintjét). A folyó vízhozamát egyértelműen a vízgyűjtő területén lehulló csapadék mennyisége határozza meg, melyet jelentősen befolyásol a helyi időjárási helyzet (párolgás) és a folyóból történő vízhasználat. Mivel a Duna vízhasználat az elmúlt évtizedekben lényegesen nem változott, így a folyónk vízhozamát az éghajlati viszonyok változása okozza: kevesebb csapadék, nagyobb párolgás, tehát a klímaváltozás közvetlen és döntő hatással bír a Duna vízhozamára, aktuális vízszintjére.

Adonyban (is) gyakran hallani azt a mondást, mikor úgy tűnik a beszélőnek, hogy a szerencse, a véletlen, a jó sors valakit, akinek egyébként is bővebben adatott, még megsegít, hogy „Dunába vizet...” Nálunk ez a szólás igen élő, hiszen mi, Duna-partiak tudjuk csak igazán, hogy mennyi vizet is hömpölyögtet napról napra, évről évre a medrében.

De álljunk meg egy pillanatra! Tényleg tudjuk? Tisztában vagyunk-e azzal, hogy mekkora az a vízmennyiség, mely lefolyik Adonynál a Dunán? És miközben közvetlen mellettünk folyik el a világ egyik legnagyobb vízhozamú folyója, abból mennyit használunk fel az egyre gyakrabban megjelenő nyári aszályos időkben?

A Dunán átlagos vízhozam mellett naponta (hangsúlyozom: naponta) lefolyó víz mennyisége Adony teljes területét

a) térdig érő vízzel borítaná el.

b) egy átlagos embert nyakig érő vízzel fedne.

c) a családi házak plafonjáig érő vízzel töltené fel.

¹ Operatív vízállások, Vízügyi Főigazgatóság, Vízügyi Honlap, <https://www.vizugy.hu/?mapModule=OpGrafikon&AllomasVOA=16496185-97AB-11D4-BB62-00508BA24287&mapData=Idosor#mapData>

Menjünk sorjában...

A világ legnagyobb vízhozamú folyója – ezt tudja mindenki – az Amazonas (110.000 m³/másodperc közepes víznél), a Duna a 19. (6.430 m³/másodperc a torkolatnál)², Európában csak a Volga van előtte (a 17. helyen másodpercenként 8.150 m³ közepes vízhozammal).

Természetesen Adonynál egészen más a Duna vízhozama, hiszen mire elér a Fekete-tengerig, addig számos más folyó táplálja őt: Tisza, Dráva, hogy többet ne is soroljak...

Az elmúlt 10 év átlagos és közepes vízszintje Adonynál (a nulla pont a Balti-tenger kronstadti közepes vízszintjéhez viszonyított tengerszint feletti magasság felett 91,68 méterrel) 152 cm. Ennél a vízszintnél 2.200 m³ átlagos másodpercenkénti vízhozam várható. (Vannak időszakok – áradások –, amikor a vízhozam eléri a másodpercenkénti 8.000 m³-t, de természetesen van másik véglet is.) Ha másodpercenként Adony mellett elhőmpölyög 2.200 m³ víz a Dunán, akkor az naponta 190 080 000 m³, évente 69 379 200 000 m³ (69 milliárd m³). Mint tudjuk, Adony teljes területe 6.103 hektár. Ha ezt az irdatlan mennyiségű vizet a 6-os út, mint gát nem tartaná mederben, akkor az 1 napi vízhozam Adony teljes területét (190 millió m³/61 millió m²) 3,1 méter vízzel borítaná el (egyenletes elosztás mellett). Tehát a válasz a kérdésre: c) (plafonig érő vízzel borítaná az egész városi területet, beleértve a szántókat, erdőket, szőlőket). Ha egész évben tudnánk gyűjteni és tárolni a Duna hozamát, akkor a 6.103 hektárt 1.137 m magas víz fedné – ez magasabb, mint a legnagyobb magyar hegycsúcs, a Kékestető...

A Helianthus Kft. a kevés mezőgazdasági üzemek egyike, aki rendelkezik a Dunából történő vízkivételi és öntözési engedéllyel. A vízjogi engedély 157 hektárra szól – az adonyi szántóterület 4%-a! Ennek során évente 235.000 m³ vizet öntözhetnek a szántóra. Ilyen legutóbb 2013-ban történt, hiszen a szokvány terményeket nem éri meg öntözni, viszont hibridkukoricát, csemegekukoricát, cukorrépát azóta nem termeltek itt. Jelenleg a saját vízkivételi költségeken túl vízjogi járulék is terheli a Dunából való öntözést. Ez számomra kimondottan képtelennek tűnik: amikor nemcsak a termelőnek lenne érdeke, hogy a szántóföldi kultúra minél intenzívebb, minél magasabb hozamot, így nagyobb hozzáadott értéket, tehát GDP-t termeljen, hanem az államnak is, hiszen ezzel ahhoz is hozzájárulna az öntözést alkalmazó agrárvállalkozás, hogy az állami vagyron részeként számon tartott termőföld ne száradjon ki, az édesvízbázis pedig a talajokban növekedjen. Csak még egy szám: a Helianthus Kft. vízjogi engedély alapján az öntözhető vízmennyiség (235.000 m³) a Dunán – átlagos vízhozam esetén – 1 perc 47 másodperc alatt folyik le. Hitte volna?

Hetyei Gábor

1. fősor A Szentmihályi erdőben található forrás neve.
2. fősor A 6-os főút melletti mocsár, mélysége miatt legendák fűződnek hozzá.
3. fősor Adony belterület, Perkátai út, Szőlőhegy, Lívia által határolt terület XIX. századi neve.

1. fősor	Marionett	Szintén	Lejebb dob	Uralkodó			
Méter	Bőr v. jele	Jód v. jele	Amper	Compact Disk röv.			
Belga autók jele	Pincóbe megy	Kétszer:	Műszerész	Férfinév			Csecsemőt etet
							Kén vegyjele
							3. fősor
Februári vallási áldás			Vízi izelt-lábúra halászó				
Rebeka bec.			Együttes				
Római 1		Befejező beszéd					
		Mobilbldén					
Hókunyhó		Gyönyörű					
Számár szava		Magyar gépkocsik jele					
Oxigén							
			Parkoló	Általános röviden			
			Helikopter forgószárny	Nyárfa (tájszó)			
Lakóhely		Lom					
Szögmérték		Afrikai ország					
Japán autók jele		Luteinizáló hormon röv.				Saint röv. (szent)	
						Óld Timer autók rendszám betűi	
Törvényhozó				Duplán: mesehős (Csukás István)			
Visszavétel franciául				Érzelmi összhatás			Balti nép tagja
Jód vegyjele							
		A	Sokat dolgozik				
			Hétfő után jön				
Jegyezte	Tankönyv röviden		Relatívus (feltételes) röviden			Európai minősítés betűjele	
Dehogy!	Svéd teniszező keresztneve (Borg)		A fonográf fentalálója			Kivesz	
Spanyol gk.		Két egyforma magánhangzó		Rágcsáló			
		Kezével jelez		Valóságos			
SEB betűi keverve	Héber eredetű germán nyelv					Szemmel érzékel	
	Magyar középhegység					Szólimizációs hang	
2. fősor							
Fluór vegyjele							A szőlőhegy leve
			Ragadozó madarak				Bőr vegyjele
			Strázsa visszafelé				Ellenben
Szőlő termése		Piros színű pl. bor, hús				Állami bevétel	
Kalauz nélkül		Kálium vegyjele				Gyümölcs	
Indíték						Kérdőszó	
	Király németül, magyar zene szerző is (Péter)						

SK – Saját kezűleg Nemez tulipán

A tulipánhoz szükségünk lesz egy féltenyérnyi kerek vagy ovális kavicsra. A gyapjút két irányból rátekerjük, hogy teljesen befedje. Az előzőekhez hasonlóan, szappanos vízzel belocsoljuk, majd óvatos mozdulatokkal elkezdjük simítani. Először az illesztésnél a száliránynak megfelelően, majd egyre erősebb mozdulatokkal. Ha összetapadt, akkor az egyik ívben ollóval egy x-et vágunk rá, akkorát, hogy a kavicsot ki tudjuk szedni belőle. Ha ezzel megvagyunk, még a tulipán szirmait kicsit dörzsölgessük, hogy ott is megnemezeldődjön. A közepére egy kis golyócskát készíthetünk, ehhez kisebb golyónak sodorjuk a gyapjút, majd a szappanos vízzel először finoman, majd egyre durvább mozdulatokkal gurigázzunk a tenyerünkön. Ha megkeményedett, tegyük a tulipán közepébe, hozzá is ölthetjük. Rávarrhatjuk egy hajgumira, karkötőre, vagy önállóan kulcstartónak is használhatjuk. Ahogy a golyócskát elkészítettük, ugyanúgy kell a labdát is készíteni, csak nagyobb mennyiségű gyapjúra lesz szükségünk. Régen ilyen szőrlabdákkal játszottak a gyerekek.

Ha táskát, mellényt, sálát, terítőt vagy takarót szeretnénk nemezelní, akkor rátétes mintákat is készíthetünk. Először például egy sál esetén mérjük ki a sál hosszát, számoljunk rá 40-50 %-kal hosszabb és szélesebb mennyiséget, majd keresztbe is tegyünk a gyapjúból és még egyszer hosszában. Erre a nagy felületre ráteszünk a szálirányra merőlegesen színes virágokat, leveleket, vagy amilyen mintát szeretnénk, először ezeket kezdjük eldolgozni, majd a nagy felületet is mindkét oldalán. Ha már valamennyire összenemezeldődött, akkor sodrófával, illetve textilbe csavarva is dolgozzuk át többször az egész felületet, amíg mindenhol összekapcsolódnak a szálak. A tűnemezelés egy újabb technika, ilyenkor az anyagot szárazon, általában hungarocellre, vagy vastagabb szivacsra, esetleg egy rizzzel töltött jutazsákra rögzítik a nemezeldőtű segítségével, így mindenféle térbeli formákat készítenek belőle, például állatfigurákat, díszeket, babákat.

Adonyközpontjában és még néhány háznál tartanak birkákat. Karácsonykor a templom mellett megnézhetőek a kisbárányok is, az élő Betlehem tagjaiként. Általában a birkanyírásra felkért nyírók a bunda gyapját is magukkal viszik. Míg a gyapjú fonalból Adonyban is szívesen kötnek, a nemezt kevésbé ismerik. Néhány alkalommal a kézműves foglalkozásokon nemezeltünk, a gyerekek szívesen csinálták az újabb és újabb karkötőket, illetve a tulipánt is többen kipróbálták.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

*Adonyi emberek –
adonyi értékek: érdekes emberek közöttünk*
Köller Ferenc, képviselő

Köller Ferenc (született: Adony, 1930., elhunyt: 2003.). A nyolc elemi iskolát Adonyban végezte, majd 1947-50 között inaséveit, mint szobafestő és mázoló Benke Pál mester mellett töltötte. 1948-tól a színjátszó kör tagja lett. Itt a legendás Székely Sándor tanítótól és Varga László tanártól sajátította el a játszás kultúráját. 1950-ben az adonyi templom festésében nemcsak a sima falakat, de a képek egy részének újrafestését is rábízták: az ódon falak ma is őrzik kezének nyomát. Az itt szerzett gyakorlatot és a festészet iránti szeretetét a később készült sok-sok festménye is bizonyítja: fő témája Adony volt (Kis utca, Bálinték háza, Jégzajlás a Dunán). 1953-ban nősült, felesége, Kovács Teréz, a mindenki által szeretett és tisztelt Teri néni lett, akivel szeretetben és békességben éltek Feri bácsi haláláig a Kinizsi utca végi házukban. 3 fiúk született: Ferenc, László és János. 1962-ben mestervizsgát tett, mint szobafestő, mázoló, így már inasokat is oktathatott. Számptalan, ma már mester került ki a keze alól. Egész életében a szakmájában dolgozott. Munkahelyei: Adonyi Földműves Szövetkezet, Sztálinvárosi Vegyesipari Vállalat, Országos Szakipari Vállalat, Besnyői Sallai Mgtsz, Dunaújvárosi Tanács Kórháza, de volt a hatvanas évek második felében egyéni vállalkozó is. 1987-ben ment nyugdíjba. A katolikus egyházhoz, a hithez egész életében szoros kötelék fűzte, az adonyi egyházközség tagja, majd elnöke is volt. 1963-ban kapcsolódott be a községünk önkormányzati működésébe: tanácstagnak választották, és 35 év (!!!) tanácstagság és önkormányzati képviselőség után 1998-ban hagyott fel a település hivatásos szolgálatával – ezt követően „csak” magánemberként szolgálta a városunkat.

1953-ban nősült, felesége, Kovács Teréz, a mindenki által szeretett és tisztelt Teri néni lett, akivel szeretetben és békességben éltek Feri bácsi haláláig a Kinizsi utca végi házukban. 3 fiúk született: Ferenc, László és János. 1962-ben mestervizsgát tett, mint szobafestő, mázoló, így már inasokat is oktathatott. Számptalan, ma már mester került ki a keze alól. Egész életében a szakmájában dolgozott. Munkahelyei: Adonyi Földműves Szövetkezet, Sztálinvárosi Vegyesipari Vállalat, Országos Szakipari Vállalat, Besnyői Sallai Mgtsz, Dunaújvárosi Tanács Kórháza, de volt a hatvanas évek második felében egyéni vállalkozó is. 1987-ben ment nyugdíjba. A katolikus egyházhoz, a hithez egész életében szoros kötelék fűzte, az adonyi egyházközség tagja, majd elnöke is volt. 1963-ban kapcsolódott be a községünk önkormányzati működésébe: tanácstagnak választották, és 35 év (!!!) tanácstagság és önkormányzati képviselőség után 1998-ban hagyott fel a település hivatásos szolgálatával – ezt követően „csak” magánemberként szolgálta a városunkat.

A képviselőről Králl Gabriella, Pletser Nándor és Hetyei Gábor gyűjtötte össze a volt képviselőtársai véleményét, emlékeit...

Ecsődi László:

Köller Feri bácsi nagy tapasztalattal és rutinnal rendelkezett. Aktívan részt vett a korábbi fejlesztésekben. Nagyon tiszteltem a tradicionális vallásosságáért.

Dr. Glashütter Csaba:

Feri bácsi rendkívül jóindulatú volt, és igen komolyan vette, hogy ebben

a testületben ül. Nekem már akkor is öregembernek tűnt, de igen tiszteletreméltó volt, hogy a lehetőleg jó szavazáshoz minden tőle telhetőt megtett, hogy meg is értse, amiről szavazni kell.

Iglódi István:

Feri bácsi leginkább azzal járult hozzá az önkormányzati munkához, hogy mindig ott volt, volt véleménye. Kereste a kapcsolatot másokkal. Nem volt elsődleges projektora sehol senkinek, még a plébániának sem volt a szószólója. De lokálpatriótaként például sokat segített abban, hogy felkutattuk az adonyi születésű plébánosokat, és amikor személyesen kerestük őket, általában ő jött velem.

Králl István:

Az volt a jellemző Köller Feri bácsira, hogy amiben benne volt, ahhoz teljes mellszélességgel állt oda. De becsületesen megmondta és belátta azt is, ha valamihez nem volt megfelelő kapacitása. Nem biztos, hogy mindenben tudott velünk, akkori fiatalabbakkal tartani, de ezzel ő tisztában volt. Nagyon aranyos ember volt, nagyon sokat segített nemcsak az önkormányzati munkában, de az egyházi feladatokban is. A Szent Orbán kápolna felújítását megelőző időszak karbantartásában szerzett nagy érdemeket. Nagyon becsületes, jó ember volt.

Lauber István:

Feri bácsi a testület korelnökeként élettapasztalatát, megfontoltságát bizonyította.

Müllerné Csikós Ildikó:

Édes drágám... Ő a legidősebb tagja volt a testületnek. A Csanádihoz kell visszamenni. Nekem a Csanádihoz kötődésem van. Ott éltek a nagyszüleim. A Feri bácsi ott élt az utolsó házban. Szerettem, ő volt a rangidős a testületben. Amikor úgy gondolta, hogy mond valamit, akkor mindig az emberekről beszélt.

Solti Ferenc:

Nagyon szívesen emlékszem vissza Köller Feri bácsira, aki már az idősebb korosztályhoz tartozott akkor. Egy egyszerű ember volt, de nagyon agilis, mindenbe belekapcsolódott.

Dr. Szász Károly:

Köller Feri bácsi volt akkoriban az egyházi képviselőtestület világi elnöke. Őt nagy örömmel üdvözöltem az önkormányzati testület tagjai között. Feri bácsi ugyan lojális volt a régi vezetéshez és kevésbé támadott, vagy alkalmazott reformokat, fogalmazott meg kritikákat.

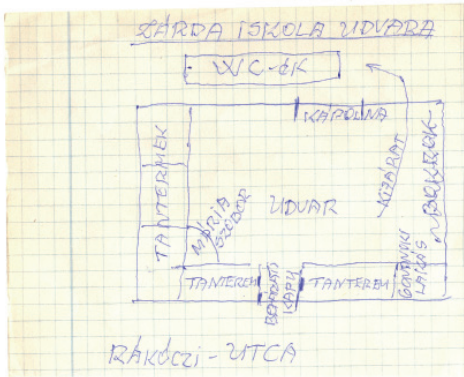
Az adonyi zárda iskola története **Az emlékekben tovább élő zárda 2.**

Előző hónapban kezdtük Berkes Györgyné emlékeit felidézni Önöknek. Most folytatjuk...

Iskolájára, az udvarra, a kápolnára, a tantermekre Erzsike néni tisztán emlékszik. Úgy mesél, mintha csak tegnap hagyta volna el az iskola épületét. Hogy jobban láttassa velem is, lerajzolta, hogy is nézett ki akkoriban az udvar.

Az iskola tulajdonképpen egy épületekkel körülvett zárt területen volt. Bejárata a Rákóczi utcáról nyílt. Egy boltíves fakapun keresztül lehetett bemenni, és mindjárt a kapualjból nyílt jobbról-balról egy-egy tanterem. Jobbra a tanterem mellett volt a gondnoki lakás, a gondnokok Hollentoner Ferenc és felesége Oláh Teréz voltak. Az udvar jobb oldalán egy kőfal állt, előtte gyönyörű jázminbokrok.

A tantermek aztán balra tovább folytatódtak, de ezeknek már az udvarról volt a bejárata. Szemben, egy kicsit jobbra állt a kápolna, emellett elhaladva hátrafele a kápolna mögötti WC-k voltak. Nyolc darab. Nagyon érdekes, hogy ezek a mindig ragyogó tisztára súrolt fa ülőkék különböző magasságúak voltak, alkalmazkodva a gyerekek méreteihez.

Viszonylag nagy belső udvara volt az iskolának, ami minden reggel tisztára söpörve várta a gyerekeket. Sok gyerek volt az osztályokban, akik a szünetekben aztán birtokba vették az udvart, ugróiskolát, fogócskát, kiszámolóst játszottak.

Az iskolában kedves nővérek tanítottak. Közülük Flóra volt a főnök. Szigorú, keveset mosolygó nővér volt, mindenki tartott tőle. Gizella, a másik tanító nővér szerette a gyerekeket, kedves, barátságos

volt, néha még huncutságra is biztatta a kisdíákokat, nem haragudott a gyerekes csínyekért.

Erzsi néni jobban Klára nővért szerette. Emlékei szerint nagyon szép, fiatal, jólelkű nővér volt.

A mai napig gyakran gondol hálás szívvel a nővérekre, áldja emléküket, mert az, hogy ma sem tud tétlenül, ölbe tett kézzel ülni, nekik köszönhető. Minden kézimunka-technikát megtanultak. Kötöttek, horgoltak, hímeztek, és ezeknek a technikáknak a széles skáláját tudja még ma is. Mutatott nekem egy kis piros horgolt terítőt, ami több mint 75 éves, mert a zárdaiskolában készítette alsó tagozatos korában.

A tanórák sorában egészségtan is volt, ahol olyan hasznos ismereteket sajátítottak el a gyerekek, amelyek közül néhány még most is átsegíti kisebb „balesetein”, egészségügyi gondjain.

A számtan, olvasás mellett németet is tanultak a tisztelendő nővérektől. Ünnepeken Pohárnok Jenő verseket szavaltak a leggyakrabban.

A fő tantárgyak egyike a hittan volt. Reggelente misére mentek hosszú sorban. Áldozás előtt nem szabadott semmit enniük. Egy alkalommal olyan éhes volt, hogy napraforgómagot bontogatott titokban, hogy majd a mise után megeszi. Megmondták a többiek a

kedves nővérnek, aki nem haragudott, hanem szelíden megsimogatta fejét, kérve, hogy ne egyen áldozás előtt.

Az elsőáldozás fontos esemény volt a gyerekek életében. A fényképen, amit őriz róla, a gesztenyefák virágai, mint gyertyák veszik körbe az ünneplőbe öltözött kislányt.

Összefoglalva emlékeit: nagyon jó szívvel emlékezik életének zárdaiskolás korszakára.

A háború után változott a tanítás helyszíne, változtak a tanítók is. A polgári iskolába jártak, a Rákóczi utca elejére, a tanítók a nővérek helyett világi tanítók tanították a gyerekeket.

Az ottani tanítóira - Tunkel Géza, Székely Sándor, Ulahrik Ágoston, Ulahrik Ágostonné, Torma István - is tisztelettel és szeretettel emlékszik.

Szabó Ferencné

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - VI. RÉSZ

Adonyban született – Szép nap

Kerekes Fanni: Hajnaltájt

Van, ami csak ekkor szép.
A holdfényben úszó görbe háztető,
a tegnap óta nem moccanó árokperti kő.
A kutya, aki mindig ugatva őrzi a helyét,
most álmosan lógatja csipás fejét.
A harmatban lubickoló fűszálak illata,
s a pék szeme alatt futó sötét karika.
A hűvös levegő, mi bőrömet csípi,
döcögős nénike pongyolában a tyúkokat ereszti ki.
Próbálkoznak itt ezek a suta rímek,
de legyintek; hisz csak kergetik a hajnali szépet...

Kerekes Fanni: Lélekszagató reggel

Egy szívből dübörgő zene;
a háztetőkön megcsillanó-felkelő napsugár;
a rohanástól még éppen tiszta, nyugalmas tér;
és egy korty hajnali kávé:
amiben még benne van a mai nap összes reménysége...

Kerekes Fanni: Valaki pihen a végtelenben

... és Te csak fekszel a horizonton,
bőröd színe az égi kékbe tűnik át,
pilláid mögül figyeled az elmúlt este utolsó csillagát;
a világ peremén lógatod a lábad,
félálomban fordulsz egyet, s a Mindenségnek veted neki a hátad...

Kerekes Fanni: Éjszakai égbolt

Csillagnak röppent föl lelkemből a megvalósulatlan álom;
fakón heverek szerte-szét; s a meg nem élt életemet csak esténként látom.

Horváth-Bártfai Anikó: Zsivatolók nyomában I.

A szerdánként és szombatonként árusoktól zajos piactér közelében, a kattogó-zakatoló vonatok szomszédságában, egy hatalmas fákkal övezett, kacskaringós sétautakkal színesített park ölelésében álldogált egy óvoda. Szivárványszínben pompázott, bizonyosan azért, hogy minden ovilakónak, ovilátogatónak, de még az ovikerülgetőknek is a kedvében járjon. Falai közé ősztől tavaszig zshivajozó, futkározó kislányok és kisiúúk, no meg megfontolt nagylányok és nagyfiúúk sokasága járt. Megannyi vidám gyerekrajz díszítette, mindennapjait éneklés, nevetés színesítette, néha-néha a napokat sírás keserítette. Élettel volt teli majdhogynem egész évben.

De csak majdhogynem. Ugyanis nyáron, a többi óvodához hasonlóan, apránként, lassan teljesen kiüresedett. Aztán nagy szomorúságára minden évben eljött az az időszak, amikor gyereket nem látott. Még egy icike-picikét sem. Bármennyire kíváncsiskodott, nyújtogatta nyakát, pillantgatott díszes ablakaival az utca és a kapuk felé, akármennyire is hiányzott neki a zajos, zshivatoló társaság. Mérheterlen – már-már tűrhetetlen – csend ülte meg ilyenkor. Olyan nagy csend, hogy a rekkenő hőségben hallani lehetett a legyek szárnyainak rebbenését, a darazsak dűnnyögését. Bár hiheterlen, de még a hangyák szuszogása és nyögdecselése is hallatszott, ahogy az élelemdarabkákat cigölték, cincálták. Ám ezen a nyáron, ha valaki nagyon fülelt, még valamit hallhatott. Meglepő, furcsa, óvoda kertbe nem illő zajok és beszélgetés szűrdött ki a melegtől kókadozó és a szárazságtól zörgő bokrok alól.

Puff. Durr. Piff. Csatt.

- Na, most ülj rá megint!
- Ne, még mindig tartsd! Kérlek!
- Hova mész? Csak itt ne hagyj te is! Így soha nem leszünk kész!

Csatt. Puff.

- Na, még egy kicsit! Kérlek!

Patt.

- Jó, szuper! Kész! Köszönöm!

Bang.

- Neeee! Most kezdhetem előlről...
- Hahó! Ki segít? Ne széledjete szét! Halljátok, lóköttők! Gyertek vissza hamar és segítsetek!

Elárulom, mert – talán – ha napestig gondolkoznátok, sem jönnétek rá, hogy mi történt az ovi kertjében június végén, a tomboló meleg kellős közepén, a kiüresedett óvoda melegtől pihegő bokrainak aljában. Bod Anti és felesége, Bod Anett, apró gyermekeikkel – Bod Alizzal, Bod Andorral, Bod Atival és Bod Amállal – azon szorgoskodtak, hogy fekete-piros bőröndjüket valahogy be tudják csukni. Merthogy éppen egy jól megpakolt és persze csukott fekete-piros bőrönd tűnt elengedhetetlen kelléknek ahhoz, hogy útra keljenek egy fergeteges, kalandos bodobács nyaralásra. Bár, hogy a valósághoz teljesen hűek legyünk, a pöttyös apróságok leginkább az árnyékban bújócskáztak, és ha mégis rászánták magukat a segítségre, akkor meg biztos a legrosszabb pillanatban unták el magukat, és huppantak le a már majdnem bezáruló bőröndről, ahogy azt az előbb is hallhattuk. Anett és Anti azért döntöttek a fárasztó és végeláthatatlannak tűnő készülődés és az ismeretlenbe történő utazás mellett, és hoztak a bodobácsok között szokatlannak, sőt, egyenesen példátlanak számító döntést, mert izgága, folyton rohangászó gyermekeik nagyon unatkoztak a csendes óvodakertben. Az óvoda kapuk nyár eleji bezárulta utáni némaság nem csak az óvodát viselte meg, hanem a Bod család játékra éhes, szeleburdi, ovis pajtásokhoz szokott gyerekeit is. Minden bizonnyal, a történetet hallgatva most a legtöbb volt és mostani ovis szeme nagyra kerekedett. Merthogy nem valószínű, hogy egyetlen gyereknek is eszébe jutott volna valaha, hogy vajon az ezer és ezer bodobáccsal az óvodák udvarán – akikkel oly sokat játszanak év közben – mi lehet nyáron, miközben ők nyaralnak, strandolnak, bringáznak, szaladnak, és az óvoda környékére még csak véletlen sem mennek. Ugye-ugye? Ti is elfeledkeztetek róluk! No, éppen mondhatnánk, hogy rendjén van ez így, nyáron nem az oival kell foglalkozni. De ha belegondolunk, érthető az is, hogy Bodék megunták a nagy csendet és inkább elindultak a gyerekek után az ismeretlenbe, hogy aztán ősz elején visszatérjenek szívárványos otthonukba, és újra élvezzék a jól ismert zsbongást, gyerekkurjongatást. Bod Anti és Anett ezért addig szuszakolták bodobács mintás bőröndjeiket, hogy a sokáig engedetlennek tűnő cipzárak végre-valahára bezárultak, és peckesen várakoztak az árnyékban.

- Utazó bodobácsok, sorakozó! A nyári karaván pillanatokon belül indul! Kérjük, minden családtag szálljon fel, ha csak nem akar itthon bóklászni nélkülünk egész nyáron! – adta ki gyorsan a felhívást Anett, mire a gyereksereg egy szempillantás alatt köréje gyűlt, mert érthető módon, senki sem szeretett volna az ismeretlen és egyben titokzatos útról lemaradni.

Látszólagos libasorban a kalandvágó bodobácsok hamarosan útrakeltek,

miközben az otthonmaradó nem kevés ismerős és rokon bodobács figyelte őket. Néhányan egy rövid ideig sétálgattak mellettük, az ovikertben maradó többi bodobácsgyerek izgatottan rohangált fel-alá, míg mások csak figyelték a távolodókat. Akadt, aki rosszállóan a fejét rázta. Akadt, aki elismerően mosolygott a bátorságon. De olyan is akadt, aki csak legyintett csápjával, és húzódott be a jól ismert kövek alá. A kíváncsi szemek kereszttüzében az elszánt kis család pedig csak menetelt előre. A menetet a családapa, Bod Anti vezette. Széles, fekete karimájú kalapot tett a fejére, nehogy a nagy meleg megártson neki. Különössége volt az is, hogy háta nem a szokásos piros-fekete mintázatúra sikeredett, hanem szinte teljesen fekete ruhát hordott. Őt követte a legnagyobb csemete, Bod Aliz, aki már majdnem kinőtt az óvodáskorból, hatéves korára igazi kis bodobács hölgy lett. Neki is akadt különleges ismertetőjele, a piros szoknyácskája. És különös szokással is megáldotta az ég. Napjában nem egyszer azon kapták, hogy éppen tengelye körül próbál pörögni és a szoknyáját minél szebben pörgetni, ami nem kicsit volt megmosolyogtató látvány, lévén, hogy egy kis ízeltlábú próbálkozott ezzel. Ráadásul Aliz gyakran a hátán landolt, égbe meredő lábakkal, és viccesen kapálózott, kalimpált, mire újra egyenesbe küzdötte magát. Bohókás kis bodobácslány volt ő. Bod Amál, aki aprócska lábait nagyon szedte, hogy a tempót tartani tudja a többiekkel, szorosan Aliz után haladt a szedte-vedte libasorban, néha-néha nagy igyekezetében bele is ütközött nővérébe annak bosszankodására. Amál volt a legifjabb csemete, és olyan pöttömre sikeredett csak nőnie, hogy szüleinek sokszor többször körbe kellett néznie és futkároznia a környéken, hogy megtalálják őkisasszonyosságát. Nem akart persze lemaradni a divatban Aliz mögött Amál sem, ő piros szoknyácska helyett piros kendővel büszkélkedhetett és büszkélkedett is, soha le nem vette volna a fejéről. A lánycsemeték után meneteltek a bodobács ikrek, Bod Andor és Ati, akik akár fel is cserélhették volna magukat a sorban, lévén, hogy tökéletesen egyformán néztek ki. Fekete pólójukon csak két-két sötétpiros folt ékeskedett, amit kalózkendőjük – ők meg anélkül nem mozdultak sehova sem – még így is legtöbbször elrejtett. A sort bodobács anya, Bod Anett zárta, aki büszkén nézett végig családján. A csomagoláson – szerinte a nehezén – már túl voltak, útrakeltek, és várhatóan csodás nyaralásban és kalandokban lesz részük. Legalábbis ez járt göndör, barna fürtös hajjal keretezett anyukafejében, miközben mosolyogva követte az ismeretlenbe cipekedő férjét és bohókás gyermekeit.

Hogy merre vitt a bodobács család útja, a következő hónapban olvashattok arról!

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei **Munkában a rendező, Rózsafi János**

**Fotó: Pintér Tamás történész-levéltáros, Nagy Háború Kutatásáért
Közhasznú Alapítvány (NHKA) kuratóriumi elnöke**

Rózsafi: „Ellátsz a kamerával odáig?”

Szlovénia, Monte San Gabriele
(Dr. Stencinger, Filotás, Rózsafi)

Amikor a rendező egyben
asszisztens is!

Szlovénia, Monte Sabotino
(Dr. Stencinger, Rózsafi)

Dr. Stencinger: „Menjek még hátrább?”
Szlovénia, Monte Sabotino,
az Isonzó völgye fölött
(Dr. Stencinger, Rózsafi, Filotás)

Rózsafi: „Figyelni a szakadékra...”
Szlovénia, Monte Sabotino,
háttérben a Monte Santo
(Filotás, Dr. Stencinger, Rózsafi)

Együtt a csapat!

Szlovénia, Nova vas
4-es honvéd emlékgúla előtt

(Pintér, Filotás, Rózsafi Dr. Stencinger)

Szöveg: Heteyi Gábor

Rózsafi:

„Csak látszólag vagyok
a másik oldalon.”

Felvidék, Szlovákia, Girált,
az ellenséges csapatok
kiűzésének az emlékére emelt
korabeli emlékmű mellett
(Dr. Stencinger, Pintér, Rózsafi)

Július

*kép: Bálinth Tibor: Daja 2007
fotó: Boldog József*

Július

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

		1 Tihamér Annamária	2 Ottó, Ottokár Sarlós Boldogasszony	3 Kornél Soma	4 Urlik Babett Szvetánia	5 Emese Sarolta
6 Csaba	7 Appolónia Apolka	8 Ellák Edgár	9 Lukrécia Marina	10 Amália Alma	11 Nóra Lili	12 Izabella Dalma
13 Jenő	14 Őrs Stella	15 Henrik Roland Vladimír	16 Valter Kármén	17 Endre Elek Dzsesszika	18 Frigyes Kamill	19 Emília Esztella
20 Illés	21 Dániel Daniella	22 Magdolna Magda	23 Lenke Borisz	24 Kinga Kincső	25 Kristóf Jakab Zsaklin	26 Anna Anikó Anita
27 Olga Liliána	28 Szabolcs Alina	29 Márta Flóra	30 Judit Xénia	31 Oszkár		

Programok Adonyban

Július 6- 10.: Német nemzetiségi tábor
Helyszín: művelődési ház

Július 18.: IV. Adonyi sörfesztivál
Helyszín: művelődési ház

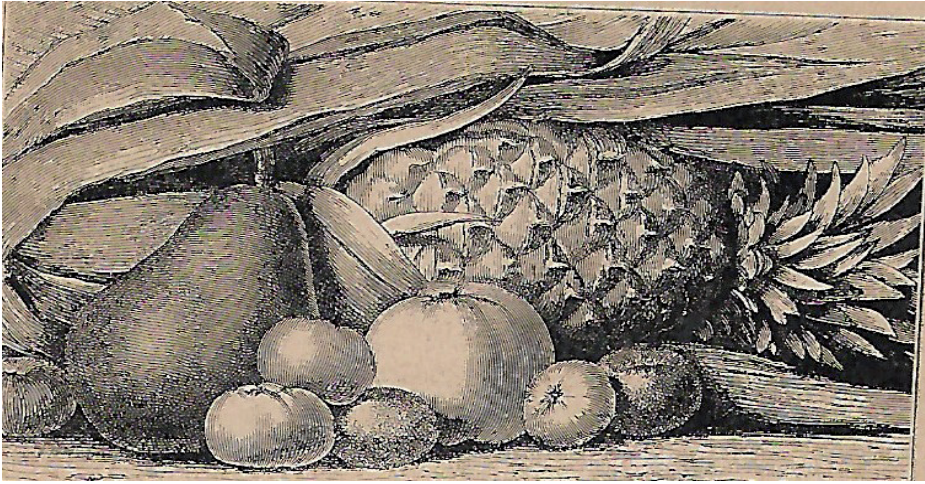
Július 20 -24.: Horgász tábor
Helyszín: Bárka Vendégház

Július 27 -31.: Horgász tábor
Helyszín: Bárka Vendégház

kép: Nógrádi Katalin: *Learatva*, 2019
fotó: Boldog József

Egy szakácskönyv meséi – gasztronómiai rovat Kompótok

A különféle kompótok elkészítésének külön fejezetet szentel a **Képes Budapesti Szakácskönyv** szerzője. Ez nem véletlen, hiszen a kompótoknak nagy szerepük volt különösen a téli menük összeállításában. Friss gyümölcsöz nem könnyen juthattak, csak a télre eltárolt alma, körte, birs és aszalt gyümölcsök álltak rendelkezésre, no meg a kamra polcain, a „stelázsikon”, sorakozó befőttek. Eddig nekem mindig szétfőtt a birsalma kompótom, de ezentúl én is az alábbiak szerint fogom készíteni egy kis fahéjjal, szegfűszeggel és citromhéjjal megbolondítva.

Birsalma-kompót

„Három-négy birsalmát vízben kússé felforraltván, azokat hideg vízbe teszszük, ha kihültek, héjukat levonjuk, négy gerezdre osztjuk és csutkájukat kivágjuk. Huszonnégy dekagramm (12 lat)

fotó: iStock.com/Dmitry Melnikov

czukrot két deciliter (félmészely) vízzel addig főzünk, míg a cukor nehéz cseppeket vet; a birsalmát most a cukorba tesszük, többször megfordítjuk, hogy mindkét oldalon megpuhuljanak a nélkül, hogy széthullanának, aztán tálra rakjuk s a kevés levet aláöntjük.”

fotó: iStock.com/ddsign_stock

Almakompót

„Egyforma szép nagy masánszki almákat hámozzunk meg, hanem úgy, hogy a szár rajtok maradjon; aztán két-három kanál barackszörpöt vízzel elhabarunk s annyira meghigítünk, hogy elég legyen az almák párolására, darab cukrot adunk hozzá s egy citrom levét facsarjuk bele, az almát beleteszszük, felfőzzük a nélkül, hogy széthullanának, aztán egészben tálra tesszük s a mártást alája.

kép: Masánszky alma www.biokiskert.hu

Házi praktika: fémtisztítás

„Rozsdás aczélt megtisztítani. Az aczélt szétfolyt borhóssóval kenjük be, egy óra múlva gyapjúdarabbal ledörzsöljük s ezen eljárást addig ismételjük, míg megtisztul.

Üveget törünk finom porrá s darab vászon segélyével azt a rozsdafoltokra dörzsöljük. Vagy rozsdapapírral dörzsöljük a tárgyakat, melyet minden városban lehet kapni.”

Gasztro ABC

Julienne (ejtsd: zsulien): Gyufaszálnyi csíkokra vágott zöldség.

Jus (ejtsd: zsü): A húsból sülés közben kifolyó peccsenyelevet beforralják borral vagy konyakkal, és visszaöntik a peccsenyére.

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág **A kanalasgém, ami nem is gém...**

A nyár legmelegebb hónapja ez. A hosszabb-rövidebb kánikulai hőséget kiadós záporok-zivatarok tarkítják pár napos lehűléssel. A hosszú nappalok első és utolsó pár órája nyújt csak megfelelő fényeket a madarak fotózásához. A verőfény különösen alkalmatlan a hófehér madarak megörökítéséhez, pedig ebben az időben repülnek ki a kanalasgém fiókái. Ez az esemény, valamint az utána következő pár hét mindig csodálatos fotókat eredményez a szülő-fióka kapcsolatáról. Ismerkedjünk egy kicsit a kanalasgémrel, ami nem is gém.

Rendszertanilag az íbiszfélékhez tartozik. Egy kanalasgém röpképét megnézve ez rögtön kiderül, mert nem a valódi gémekekre jellemző behúzott nyakkal repül, hanem nyakát és csőrét kinyújtva összetéveszthetetlen sziluettet rajzol az égre. Vonuló madár. Nálunk március második felétől szeptember végéig láthatjuk, de kivételek mindig vannak. A közte lévő időszakot főleg a Földközi-tenger partvidékén tölti, de észak-afrikai országokban is megfigyelték. Hófehér tollruháját csak a nász időszakában töri meg egy sárgás begyörv, valamint egy sárgás bóbíta. Fekete, kanálszerűen kiszélesedő csőre vége sárga, a fiataloké fehéres-rózsaszínű, mely idővel folyamatosan sötétedik. Lábuk fekete. Telepekben költ. Fészket ártéri erdőben fára, halastavakon a nagyobb kiterjedésű nádasokba építi. Más gémfélékkel vegyes telepet alkot. 3-5 tojásából 21 nap után kelnek ki a fiókák. Négy hét múlva elhagyják a fészket, majd újabb 3 hét telik el, míg tökéletesen repülnek. A kanalasgém kizárólag vízből táplálkozik. Nyakának kaszáló mozgásával csőrét vízben tartva szerzi az élelmet. Megeszi a vízi rovarokat, azok lárváit, csigákat, férgeket, piócat, ebihalat, békát, halat. Fokozottan védett! Magyarországi állománya: 850-1.400 pár között mozog. Természetvédelmi értéke: 500.000 Ft. Nem véletlen a kanalasgém magas természetvédelmi értéke.

Ha az európai állomány számát nézzük, akkor a magyarországi populáció a legmagasabb. Az utóbbi években a líviai 2-es tó gémtelepén nem láttam költő párokat, de Szabadegyháza-Perkáta között a cicolai vízfolyás mocsaras részén mindig van költés. Ezek a fiatalok a szülőkkel együtt jelennek meg a környék vizein, ahol táplálékot találnak. Általában nyílt, sekély vizeken keresgélnek. Július hónapban már az Adony-Ivánca közti csatornán láthatók a környéken költő családok, de távolabbról is idelátogatnak az élelemért. Mondhatom mindezt teljes bizonyossággal, mert az új színes gyűrűs jelölésnek köszönhetően pontos információval rendelkezem a jelölt madarokról. A 2016-2017-es évben a csatorna madarait fotózva sok

hajnalt töltöttem kint, és nagyon sok fiatal kanalasgém színes gyűrűjét olvastam le. Pár napon belül hét, a cikolai vízfolyáson kelt és gyűrűzött madár került elém, hat fiatal példány pedig Apajról, az ürböpusztai halastavakról jött a csatornára a leolvasott jelölés alapján. Az adatokból látni, hogy az egy hónapja még röpképtelen, a fészekben megjelölt madár már 40 km távolságot megtett légvonalban. A szülőket követve mászkálnak a vízben, utánozva a táplálékszerző kaszáló mozgást. Ha sokáig nem járnak sikerrel és éhesek, hangosan kiáltozva, hajbókolva követik az öreg madarakat. A séta addig folytatódik, míg az egyik szülő megszánja és megeteti a kis éhenkórász. Napok múltával ezt egyre ritkábban teszik, hogy az önálló életre neveljék a fiatalokat. A fiókák próbálkozásai idővel egyre többször járnak sikerrel. A nagy, kanálszerűen széles csőr tele van idegvégződéssel, és azonnal érzékeli, ha valami ehető a kávék közé kerül. Sokszor láttam, hogy a kanalasok egymás mellett haladva a vízben szabályszerű hajtást végeztek az apró halak között. Így az egész területet átfésülve sokkal eredményesebbek, és a sorban álló fiatal madár is többször jut zsákmányhoz. A nagy csőrnek sok előnye van a táplálkozásnál, de hátránya is megmutatkozik. Tolláskodásnál a csőr hosszánál is nagyobb rész elérhető a madár számára a nyakon. A társaságkedvelő kanalasok kisegítik egymást. Párok és a kicsik is rendezgetik, tollásszák a másik madarat azokon a részeken, amit saját csőrével nem ér el.

A vízimadarak kapcsán már megemlítettem az úszó lest, amit a fotózáshoz használunk. Most kicsit részletesebben bemutatom az alkalmatosságot. Egy deszkából összecsavazott lapot képzeljünk el, olyan méretűt, hogy egy vagy két ember kényelmesen tudjon feküdni rajta. A lap maga körbe van szegve egy sor deszkával, ez alá kerül a lépésálló hungarocell vagy pet palackok tömege, gondosan rögzítve. A lényeg, hogy a beépített felhajtóerőt szolgáló térfogat elbírja a les és a fotós súlyát, de minél közelebb legyen a víz színéhez. A takarás kiépítéséhez a legvékonyabb betonháló szolgáltatja az alapot, U alakban meghajlítva, és a széldeszkhöz rögzítve. Az U alak felső részére fólia kerül, erre pedig dupla nádszövet külső takarásnak, ez segít abban, hogy a szerkezet beleolvadjon a környezetébe, a madarak ne tartsák zavarónak. Az U alak két végét OSB lap zárja, az egyik oldalon a bejárattal, a másikon a kitekintő üveggel, és az objektív nyílással. Az így megépített les a vízszintet követve mindig megfelelő perspektívát nyújt a vízben közlekedő madarak fotózásához.

Králl László ornitológus, fényképész

- 1 sz. kép Kanalasgém család a líviai tó felett
- 2 sz. kép Öreg kanalasgém (6 éves) a csatornán
- 3 sz. kép Tolláskodás
- 4 sz. kép Párok segítik egymást a tolláskodásban
- 5 sz. kép Fiatal kanalasok halat zsákmányolnak
- 6 sz. kép Kéregető fiatal követi a szülő
- 7 sz. kép Mama!!! Fiatal madár magányossága
- 8 sz. kép Úszó les építés közben

Anekdóták a téeszéből

Az Angus - borjak és a halak

Balázs Ferenc, az Angus Kft. volt ügyvezetője meséli:

„Évente legalább két feljelentőm volt azért, mert a ridegen, legelőn tartott Angus tehének a hidegben, esetleg hóban ellették le a borjaikat. A feljelentés indoka: állatkínzás. De tudvalevő, hogy ez az ellés teljesen megfelelő módja annak, hogy a kis jószágok egészségesen vágjanak neki az életünknek. Az így leellő állatokhoz nagyon-nagyon ritkán kellett csak állatorvost hívni, de akkor is csak azért, hogy az időnként előforduló farfekvéses újszülöttet a világra segítse.

Bálint Tibor, aki az országos főállatorvos volt – adonyi származású, jó barátunk – időnként rám telefonált:

- Na, megint feljelentettek ám! – mondta.
- És hányadik kerületből? – kérdeztem vissza.
- A másodikból.

- Ott remek szakemberek vannak – neveltünk rajta egyet. És ezzel általában el is volt intézve az ügy.

Egyszer egy hihetetlenül erőszakos páciens tett feljelentést, aki követelte, hogy indítson eljárást ellenem az országos főállatorvos. A szakmai érvek ellenére nekiesett az ország elsőszámú állatorvosának:

- Nekem ne magyarázzon, látom, hogy azok a szerencsétlen állatok kint fekszenek a hó tetején. Ott ellenek, ez állatkínzás. Követelem az azonnali eljárást!

Bálint Tibor megunva a parttalan vitát, lezserül lerázta a feljelentőt:

- Nem én foglalkozom ezzel személyesen, hanem a Fejér megyei főállatorvos, Dr. Berey Attila.

Az illető következetes volt, felkereste a megyei vezetőt, aki gondolta, ha Tibornak sikerült ez a trükk, akkor ő is megpróbálkozik vele:

- Ebben az ügyben a területileg illetékes szakállatorvos a kompetens, Dr. Gombos Zoltán. Forduljon hozzá bizalommal, ő kezeli ezeket az ügyeket. Nem röstellte felkeresni a szakállatorvost, de már úgy indított:

- Maga most már nem fog lerázni, és ragaszkodom az intézkedések megtételéhez!

A szakállatorvos nem volt annyira diplomatikus, mint főnökei:

- Hagyjon engem békén, nem történik itt semmiféle állatkínzás!
- Akkor feljelentem magát is! – tromfolt az illető.

- Igen, asszonyom, de akkor ne csak ezért jelentsen fel! Képzelve, hozzám tartoznak a cikolai halastavak is, ott meg télen a befagyott tóban tartják a halakat! – válaszolta az állatorvos, és ezzel letette a telefonkagylót.”

Lejegyezte: Hetyei Gábor

*Számos és számtalan –
képes és képtelen, most a 20-20-20 apropóján*
Ház vásárolt energia nélkül

(Célok: üvegházhatású gázok csökkentése, megújuló energia növelése.)

Elkötelezett klímavédő vagyok. Vitatkozhatunk azon, hogy milyen gyorsan változik a klímánk, de azt nem vitathatjuk, hogy változik, a föld átlaghőmérséklete emelkedik: hatását látjuk. Nyáron hajózható az északi sark környéke, az Antarktisz jege gyorsuló ütemben olvad. Ezek tények. Vitatkozhatunk azon, hogy az embernek van-e ráhatása a változásra, de azt nem vitathatjuk, hogy az elmúlt évmilliók során a légkör szén-dioxid-koncentrációja és hőmérséklete szoros összefüggést mutat: ha nő a koncentráció, nő a hőmérséklet és fordítva. Meg vagyok arról is győződve, hogy a fosszilis forrásból származó (szén, földgáz, kőolaj) energiafelhasználása növeli a légkörben lévő szén-dioxid mennyiségét. Ha az összes szénhidrogént, ami a föld mélyében van, elégetjük, a sok millió évvel ezelőtti légkör fog kialakulni, ahol helye van az óriáspáfrálynak, de nincs helye embernek. A föld alkalmazkodik az új klímához, de mi, emberek nem, vagy csak nagy áldozatok árán tehetjük meg.

Ezek alapján célunk volt, hogy – amennyiben lehet – a saját háztartásunk környezeti terhelését, ökológiai lábnyomát csökkentsük, amennyire lehet. Több „projekt” is fut e cél elérése érdekében: szelektív hulladékgyűjtés, fenntartható élelmiszerfogyasztás, fosszilis energia felhasználás csökkentése. Ez utóbbiról – ezt tartom a legfontosabbnak – osztom meg tapasztalatunkat.

A házunk 1987-ben épült, a kor technikájának megfelelő szinten. Néhány éve hőtérképet és energetikai javaslatot készítettünk egy szakemberrel, aki a következőt javasolta: ha lényegesen csökkenteni akarjuk a fűtésre fordított energiát, akkor szigeteljük le a falakat, az aljzatot, az alapot és a födémeket, cseréljük ki a nyílászárókat. Ha csak egyiket vagy másikat csináljuk meg, olyan, mintha semmit sem tettünk volna, lényeges javulást nem fogunk elérni. De hát ez majdnem egy új ház építése...

Más utat kellett választanunk. Ha a fűtési energiát nem tudjuk minimalizálni, akkor a meglévő energiafelhasználási szinten annak forrását kell megváltoztatnunk.

2015-ben napcella beruházásba fogtunk. Ennek során 24 panel került fel a házunk tetejére 6kWp teljesítmény értékkel. A tetőnk nem déli, hanem délkeleti fekvésű, a tájolás tehát nem tökéletes.

Az éves villamos energia termelésünk a következőképpen alakult: első évben (2015. május közepétől 2016. május közepéig) 6.226 kWh/év, majd 6.605, aztán 6.618, és végül 2019. májusig bezárólag 6.210 kWh/év. Mire elég ez a teljesítmény? Még egy nagyon lényeges kérdés minden erre vonatkozó beszélgetés során: mennyi idő alatt térül meg a beruházás?

Tényleg... Mennyi idő alatt térül meg?

a) Soha meg nem térülő beruházásról van szó.

b) 16 év alatt térül meg a beruházásra fordított kiadás.

c) Van olyan felhasználási mód a háztartás során, amikor kevesebb, mint 7 év alatt megtérül.

Az éves villamos energia fogyasztásunk 2.790 kWh volt a projekt előtt. Emellett a háztartási meleg vizünket (HMV) gázzal állítottuk elő. Mikor telepítésre került a napcella rendszer (2015.05.11-én történt az első watt feladása az országos hálózatra), ezzel is átálltunk villanyra. A HMV éves energiaigénye 1.580-1.620 kWh között mozog. Lecseréltük a gáztűzhelyet indukciós lapra és elektromos sütőre. Bár naponta nem főzünk, azért minden napra jut ok bekapcsolni. A tűzhely 750 kWh villanyt eszik. Nem vagyok híve a klímaberendezésnek, de a lakás egy részét felszereltük hűtő-fűtő klímával. És itt a fűtő egységen van a hangsúly. Ennek hatékonysága (levegő-levegő hőcserélő!) 4 SCOP, ami azt jelenti, hogy 1 kWh villamos energiából produkál 4 kWh hőenergiát 7°C külső hőmérséklet mellett. Ezzel rásegítettünk a fatüzeléses fűtésünkre. Összességében 5.200-5.300 kWh lett az éves villamos felhasználásunk. Így az első időszakban képződött némi túltermelésünk, melyet vittünk tovább a következő évre. A beruházás, ha csupán a háztartásunk villamos energia igényének kiváltását célozta volna meg, akkor a megtérülés 15,88 év. Azzal, hogy a fűtési költségünk 50%-át a fűtő klímával fedezni tudjuk – további beruházást igényelt ugyan –, a teljes projekt megtérülése 11,82 évre csökkent.

Nagy álmunk vált valóra, amikor megvásároltuk a teljesen elektromos gépjárművet, mely szintén növelte a beruházási kiadásokat (38%-kal magasabb volt a jármű ára, mint a hasonló kategóriás benzines járművéké, és ki kellett alakítani otthon a töltőpontot), de az évi 17.000 km futásteljesítményünkre nem kell benzint vásárolnunk! Ezzel így a projekt együttes megtérülése 6,71 évre csökkent.

Idén tovább bővítettük a rendszert: nagy élmény, amikor nem kap az ember villanyszámlát (évente egy nulla körüli elszámoló számla csenget csak be), és a benzinkutat sem kell felkeresni. Ehhez hozzá lehet szokni. Ezért úgy döntöttünk, hogy a gázzámlát is el fogjuk felejteni teljesen. A háztető északnyugati héjazatára 16 panel került fel, mely fedezetet biztosít további 5.000 km ingyen autózásra és a ház teljes elektromos fűtésére.

Tehát: nincs áramszámlánk, idéntől nem lesz gázzámlánk, nincs benzinszámlánk... Nagyon fontos: nincs szén-dioxid kibocsátásunk! A házunk ugyan nem passzív ház, de nem kell hozzá vásárolnunk energiát, sőt a közlekedésünk is vásárolt energiától mentes.

És hát a projekt beruházási kiadása hét évnél rövidebb idő alatt megtérül – ez sem utolsó dolog.

Hetyei Gábor

1. fősor Belterületi időszakos vízállás az Alvégen.
2. fősor Belterületi mesterséges tó.
3. fősor Belterületi időszakos vízállás Adonyban.

		A 4 szent város egyike			Fut	Varázsló	Gödörből saját erőből kikerült
		Szem.névmás			Csodálkozó	Kelvin	
		Káitum			Ajánl, kínál	Mitkus gyikszerű lény	
							U
		1. fősor			Állati melléktermék rövidítve		
		Pest megyei község					
		Áram teszi					
Italfüggő		... fia (filmcím)				"... ponty" lecsós, krumpolis, haitéti	
Mint, angolul		Jelfogó				Ezen a helyen	
Névelő		Havasalföldi vámpír			Bicikli-taxi		
					"A legyőzhetően..." kínai harcművészeti film címe		
					Áldás is, egér is, barát is		
Major Alsó-cikola mellett					A láb része		
Íves (pl. betű)				Onálló			
43. betűnk				Kérdező angolul			
		2. fősor					
Francia író (Émile)		Kiszipolyoz, pénz kizsárol			Művészeti népszerű idegen szó	Testvér (biz.)	
Kórház jele					Igekötó	Torna Club	
500						Kis adag az étteremben	
Székesegyház (latin)							Kötöző
Órvendz							Titkos jelkombináció
Rádiusz				Műszaki cikk márka			
				Marhapásztör Dél-Amerikában		Hosszú időn át	
						Feladata, munkája	
Lett főváros		Fél adag "GUBA"!!!!			Kártyajáték magyar kártyával		
Üres SÍP!!!!		Kevert "TÁP"!!!!			Adakozó, véradó		
Onosanál mondjuk					Oxigén vegyjele	Átnyújt	
					Államkötvény röv.	Kicsinyítő kepző	Vigyázza, védi
						Gyűrűbe fog	
Pénzt küld							Személyes névmás
Vélgagot levág							Előde, felmenő rokona
	Földet forgat						
	3. fősor						
	Csacsi beszéd						
		Honvédelmi Minisztérium			Természetes hosszmeték		
		Étel angolul			Német gk. jele		
		Farad röv.					
Dunába folyó csatorna						Tenger a görög partoknál	
Nem valódi							

SK – Saját kezűleg Szalmadíszek

Az aranszínű búzakarászából szépséges szalmadíszeket, angyalt és koszorút készíthetünk. Nyáron, Péter Pálkor (június vége) kezdik aratni a búzát. A szalmadíszek általában a levágott búzaszárakból készülnek, illetve a rozs vagy árpa szárából. Akár kalászos búzából is készíthetünk szebbnél szebb dekorációt. Természetesen, a búzából lisztet őrölnek, és kenyér készül belőle, meg persze sütemény, tészta. A búzaszemeket az állatok, mint például a tyúkok is megeszik a kukorica és egyéb magvak között. A Luca napi búzáról is hallhatunk, amit régóta Luca napján, december 13-án vetnek, és karácsonyra már szépen zöldell, akár 20-30 cm magasra is megnő a szoba melegében.

A búzaszárát, azaz szalmát az állatok alá teszik, illetve az állatok számára táplálékként is szolgálhat, bár ez kevésbé jellemző. Ugyanakkor az erős, természetes anyagot felhasználták a vert fal készítésénél is (Adonyban is épültek így házak), illetve a kézműves foglalkozások alkalmával is dolgozhatunk vele.

A kézművesség szempontjából fontos, hogy törésmentes, kézzel aratott szálakból dolgozzunk. Sok ügyességet kíván a törékeny anyag, még akkor is, ha vízbe áztattuk, kevésbé hajlékony, mint a csuhé vagy a gyékény. A szálakat mindenképp jól áztassuk be, közvetlenül a felhasználása előtt. Többszöri áztatás nem tesz jót neki. Készíthetünk szalmából csillagot, angyalt, harangot, szívet, koszorút. A csillag készítésénél sok egyforma méretre vágott szalmaszállra lesz szükség, érdemes egyforma vastagságúakat választani hozzá. A hosszúsága 5 centiméterestől akár 30 centiméteresig, a búzaszál töréspontjáig szabadon variálható. A kisebb csillagokhoz kevesebb szál is elég, a hosszabbakhoz többet kell összefognunk. Középen rafiával megkötjük, a szálak végét ék alakúra vagy cikcakkosan bevághatjuk. A harangot, szívet, koszorút már bonyolultabb technikával tudjuk elkészíteni. A szívet fenni szokták, 3-4-5 vagy több ágú fonással, a több ágúak, inkább már szövésre hasonlítanak, tehát egyszer fent egyszer lent haladva a szálakon.

*Adonyi emberek –
adonyi értékek: érdekes emberek közöttünk*
Králl István, képviselő

Kráall István (1943.) születése óta erősen kötődik szülővárosához, Adonyhoz. A székesfehérvári középiskola elvégzése után rövid ideig – a munkájához kötődően – itt is telepedik le, azonban a szíve hazahúzza. A kézilabda edzői végzettsége arra is predesztinálja, hogy a dunaújvárosi sportélet mellett, az adonyi kézilabda sport fellendítésébe is döntő szerepet vállaljon. A műszaki végzettsége és affinitása miatt az adonyi költségvetési üzem zászlóvivője lesz, mely pozícióból számos adonyi beruházás (víz, csatorna, gáz stb.) tevőleges irányítója és szervezője. A kilencvenes évektől a civil élet fontos szereplője, több szervezet alapítója, vezetője. Feleségével ma is az adonyi családi házban él, ahova mindennapos látogatók az unokák és a gyerekek.

Az első önkormányzati ciklusról Kráall Istvánnal (KI) beszélget Heteyi Gábor (HG).

HG: Mi volt az a motiváció, amely az önkormányzati választásokon indulásra sarkallta?

KI: Lokálpatrióta vagyok. Mindig azt vallottam, hogy Adony nélkül nem tudok létezni. Bár a középiskola elvégzése után – 1962-ben – Dunaújvárosban, a Vasműben kezdtem dolgozni és sportolni. Egyik kézilabda csapattársam fűzött meg, hogy menjek a 316-os Makarenko Szakközép- és Szakmunkásképző Intézetbe tanítani. 10 évet tanítottam a szakmunkásképzőben, közben edzősködtem a kézilabda csapatnál, és egy dunaújvárosi albérletben laktunk eleinte a feleségemmel. Itt ismerkedtem meg Iglódi Istvánnal – öt évig együtt tanítottunk -, akivel való barátságom készítetett arra, hogy először, mint tanácsstag, majd 1990-ben, mint önkormányzati képviselő tegyek Adonyért. Pista miután Mezőfalván tanácselnök lett, felépítette ott a vízműtársulatot. Adonyban is épült volna a vízmű, és a párt belenyúlt akkoriban felülről, és idehelyezte, hogy itt is építse ki a vízművet. Ebben a munkában próbáltam neki segíteni, és azt gondoltam, ha tanácsstag leszek, akkor jobban lesz lehetőségem tenni ebben a munkában.

HG: Mit gondolt 1990-ben a választások előtt: van-e valamilyen különbség a tanácstagság és az önkormányzati képviselőség között?

KI: Én úgy gondolom, hogy aki azt hitte, hogy különbözik a kettő, az nem mond igazat. Aki azért választotta a tanácstagságot, hogy tudjon valamit segíteni a településének, és az, hogy minek hívják – tanácsnak-e vagy önkormányzatnak-e -, az teljesen mindegy. Más politikai rendszer épült fel, de én az első időszakban nem láttam különösebb nagy különbséget a kettő között: azt a települést kellett szolgálni, amely megválasztotta őket. A választások során majd utána számomra nem érződött ki, hogy itt a szabadság kiteljesedett volna. Voltak olyanok, akik megpróbáltak hátrább lépni egy lépéssel, voltak olyanok, akik előtérbe kívánták magukat helyezni. Az idősebbek meg keverték a kettőt, nem találták a helyüket. De mindig büszke voltam arra, hogy a szülővárosom apolitikus volt.

HG: Az első testületben voltak azonban politikai pártok színeiben indulók. Ön képviselt-e valamilyen pártot?

KI: Nem. De bármennyire is próbálok visszaemlékezni, nem tűnik úgy, hogy a testületben voltak olyanok, akik pártokat képviseltek volna. A testületi munkát is a pártsemlegesség jellemezte, nem pártérdeket, hanem a város érdekét szolgálta mindegyikünk.

HG: A város felvirágoztatásának az igénye volt az, ami az önkormányzati képviselőség felé vitte. Mik voltak azok az elsődleges célok, amikért hajlandó volt küzdeni, harcot vállalni?

KI: Elsősorban a város érdeke. De nagyon fontos volt számomra a tanácselnök, később polgármester, Iglódi Pistának a személye. Számomra ez is meghatározó volt.

HG: Voltak-e a '90-ben felállt testületben keményebb frontvonalak, szembenállások?

KI: Édesapád (Hetyei János) és köztem volt egy konfrontáció abból adódóan, hogy mind a ketten eléggé hirtelen emberek voltunk (*nevet*). Volt egy képviselő-testületi ülés, amikor egyszer nagyon megbántott engem, de utána – lehet, hogy valahol még megvan – egy nagyon szívélyes hangú bocsánatkérő levelet írt nekem. De ebből nem volt harag köztünk – gyerekkorunk óta ismertük egymást, egy utcában nőttünk fel, egy bandában voltunk. De ez a habitusunkból származó összezőrdülés volt, a testületen belül nem voltak ellentétek. Bátran kimondhatom: annak idején minden képviselő a nagyközség érdekét tartotta szem előtt, ki vehemensebben, ki csendesebben képviselve azt.

HG: A fő cél érdekében – a település jobbá tétele – együtt húzott a csapat. De a részcélok tekintetében voltak-e különbségek?

KI: Szerencsés helyzetben voltunk. Azt hiszem, hogy a legfontosabb kérdésekben mindenki egyetértett. A gáz, a telefon, a víz, a csatorna építése,

lakóházak komfortosítása. Nagy feladatot vállaltam ebben személy szerint is, hiszen a közműtársulat vezetője voltam. A közművek megteremtésével a kilencvenes években óriásit fejlődött Adony, annak ellenére, hogy roppant kevés pénzzel gazdálkodott az önkormányzat. A közművesítésben a lakosság jelentős saját forrás befektetésével vállalt részt. Volt azonban egy ütközőpont, ami a szűkös anyagi források elosztásával vált nyilvánvalóvá. El kellett döntenünk, hogy a csekély forrásból mire szánunk. A konfliktust az akkori bölcsőde okozta, hiszen mindenki tudta, hogy csak 5-6 gyerek jár a bölcsődébe. Én azt javasoltam, hogy takarékoság végett meg kell szüntetetni. Végül bezárt, és nekem ez volt a nagy bűnöm, hogy bezárattam a bölcsődét.

HG: Mit tart személyes sikerének az első önkormányzati ciklus során?

KI: Két dolog van – úgy gondolom -, ami részben nekem is köszönhető. Az egyik a közműfejlesztések, nagyon büszke vagyok az elért eredményekre. A másik büszkeségem az első adonyi civil alapítvány, az Adonyért Alapítvány, melynek a kezdő embere lehettem Lendvay apát plébános úrral. Az első kuratóriumnak az alapító önkormányzat által delegált tagja és elnöke lehettem, és azóta is – majd negyed évszázadon keresztül – csináltam egészen az utóbbi időkig. Most is az egészségi állapotom megromlása miatt kell lemondanom az elnökségről. Úgy gondolom, hogy az elmúlt évtizedek egyik legjobb adonyi civil szervezete volt az alapítvány. De meg kell említenem a Dunamenti Szent Orbán Borrend működését is, mely az önkormányzat támogatásából is tudott fejlődni. Ez a szervezet tette a legtöbbet talán annak érdekében, hogy a város határain túl is ismerjék és elismerjék Adonyt.

HG: Van-e olyan, amit személyes kudarcként élt meg?

KI: Személyes kudarcom, hogy '94 óta a város lakossága nem tartott igényt a munkámra. 1994-ben nem voltam képviselő, mert nem választottak meg. A bölcsőde megszüntetését nagyon sokan az én bűnömnek rótták fel. 1998-ban ismételtelen nem választottak meg.

HG: Volt-e olyan ebben a ciklusban, amit megbánt, és most már máshogy csinálna?

KI: Nem. Nem bántam meg azt sem, hogy a bölcsőde ügyében beledugtam a hurokba a fejem, hiszen meggyőződésem szerint akkor úgy kellett dönteni, az önkormányzatot az húzta ki a rossz helyzetből.

Az adonyi zárda iskola története **Az emlékekben tovább élő zárda 3.**

Az elmúlt hónapokban Berkes Györgyné osztotta meg emlékeit velünk a zárdaiskoláról. Most Friedrich Istvánné, született Ördög Mária, Erzsike néni osztálytársa, barátnője emlékezik. A mai napig szeretettel beszél a gyerekkori barátságukról, amit most is ápolnak.

Ő is kedvesen fogadott, és készségesen mesélt a régmúltról. Előljáróban mesélt az iskolás kora előtti évekről, a nehéz gyerekkoráról. Korán félárván maradtak a nővérel, édesanyjuk fájdalmasan fiatalon, 32 évesen meghalt. Mostohaanyát kaptak, aki sajnos a szó igazi értelmében mostoha volt, úgyhogy nem sok örömük volt kisgyerekkorukban.

A zárdaiskolában 1941-től tanult. Az iskola épületéről, az udvarról Erzsikével megegyezően adott pontos leírást. Az iskola konyhájáról is mesélt, ami egy boltíves, üvegablakos része volt az épületnek, a jobb oldalon. Minden reggel egy pohár tejeskávét és egy szelet kenyeret kaptak a nővérektől reggelire, délben pedig meleg ebédet. Ezért a szülőknek nem kellett fizetni, ezt a nővérek adták.

Az osztálykülönbségeket már akkor is érezte, és éreztették is vele. Azt mesélte, hogy a nővérek, de még a gyerekek is másképp bántak a módosabb, iparos és paraszt gyerekekkel, és lenézték a szegény családok gyerekeit.

Gizella, Klára és Flóra nővér emléke benne is él, bár ő Gizellára, mint szigorú nővérré emlékezik. Klára szép és kedves fiatal nővér volt, és mindhárman inkább németül beszéltek emlékei szerint.

Az iskolában a nővérek felváltva tartották az órákat. Ebéd után a gyerekek hazamentek. Kevés gyereknek volt könyve. Füzetekbe írtak, vagy csak egyszerűen emlékezet után tanulták az órán elhangzottakat. Sokan voltak egy osztályban, fiúk-lányok vegyesen.

Egyenruhájuk nem volt, kötényben jártak a lányok iskolába, úgynevezett ruhakötényben, ami - mint a neve is mutatja - inkább egy kötényruha volt, mint csak kötény. A módosabb lányok szoknya-blúzt viseltek, de a többiek iskoláskoruk végéig a ruhakötényt.

Nagy átéléssel mesélt a reggeli misékről a kápolnában, amit gyerekként csodált, és áhítattal vett részt az ünnepeken ott tartott szentmiséken. Nagyon sajnálja, hogy nem építették újjá, hagyták tönkremenni az évek során. A hit, a hittan fontos szerepet játszott az életében már ezekben az években is. Az elsőáldozás máig szép emléke és szomorúan nézi, hogy most

évről évre kevés a gyerek Adonyban, akik elsőáldozók.

Nekik minden reggel misére kellett menniük. Aki nem ment, az büntetést kapott. (Itt jegyezze meg, hogy ugyanaz a tanár, aki háború előtt azért büntette őket, ha nem mentek misére, háború után meg azért, ha mentek.) Egyik napról a másikra minden a feje tetejére állt az iskola hitéletében, és ők, gyerekek nem értették, hogy miért. A nővéreket családok fogadták be, amiért cserébe ők sokat segítettek a befogadó családnál a háztartásban, a gyerekek gondozásában, nevelésében. Néhány évig, ameddig még Adonyban voltak, szervezték a nagyobb lányoknak a Mária egyletet. Úgy is hívták az idejáró lányokat, hogy Mária-lányok. Imádkoztak, énekeltek, szigorú szabályok szerint hitéletet éltek.

Szabó Ferencné

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - VII. RÉSZ

Adonyban született – A tó elkísér egy életre

Levéltitkot sértek, talán megbocsátja nekem **Sebőkné Buday Györgyi** néni. A képekkel közlöm a hozzám írt levelét:

„Kedves Gáborkám! Ígértem önnek, hogy amit tudok a tóról, azt leírom. 1954-ben költöztünk a kastélykertbe, amikor a házunk elkészült. Attól kezdve

gyakran jártunk, illetve sétáltunk édesanyámmal a tóhoz. Nagyon szerettük azt a részt, a tó körül kitaposott út volt és az út mellett körben bokros, fás ligeterdő. Békés volt és érintetlen. Ezt úgy értem, hogy akkor még a gyerekek nem tördelték a fákat és a bokrokat. Lehetett ez azért is, mert a Zichy grófok a parkot lezárták a köznép elől, és talán beleivódott az emberekbe, hogy ahhoz nem szabad nyúlni! A fotókon, melyeket küldtem, látni lehet, hogy édesanyám már azelőtt ráakadt a parkra, mielőtt odaköltöztünk volna, mert a képen 4-5 évesnél több nem lehetek. Sajnos a keletezése nem maradt meg emlékezetemben.

Noha télen nem volt olyan barátságos a tó, de korival bementünk a közepén lévő kis szigetre. Nyáron viszont nem tehetem meg, mert édesanyám nem engedett a vízbe, mivel nem volt számunka ismeretes a tó mélysége.

Amikor 21 éves koromban Dunaújvárosba költöztem, a lelkem szakadt meg. Ez a hely volt az otthonom, a fiatalságom és a házasságkötésem helyszíne. Amikor hétvégeken hazamentem édesanyámhoz, estefelé sétálni mentünk a szokott helyünkre. Sokszor elszorult a szívem, hogy letört ágakat és eldobott papírokat láttam. Megmondom őszintén, hogy már semmi sem a régi. Nem bírtam megnézni, hogy milyen a mi tónk, amikor már kiszáradt és nincs. Tudom, nem hiszi el Gábor, de ahogy írok, végig hullnak a könnyeim. Adja a Jó Isten, hogy sikerüljön mind azt szépséget újra visszaállítani, amely bearanyozta gyermek és fiatal éveimet. Csak azt nem tudom, hogy az embereket hogy lehet rávenni, hogy tisztán őrizték meg azt a csodás helyet.

Kis kincses

Horváth-Bártfai Anikó: Zsivatolók nyomában II.

Az ovi udvarában lakó kis bodobácsok, Bod Anti, az apuka, Anett, az anyuka, Aliz és Amál, a lányok, Andor és Ati, az ikerfiúk a nyári szünet elérésekor útrakeltek, hogy élményeket, kalandokat keressenek...

- Apa, mikor érünk oda? – csattant fel ekkor egy igencsak váratlan kérdés, amit sok gyakran útrakelő szülő már biztosan ezerszer hallott, és fel sem kapja rá a fejét, de Bod Antit nagyon meglepte, hogy még tízet is alig léptek, máris egy ilyen mondat üti meg a fülét.

- Aliz, még egy kicsit menjünk, hiszen még az óvodakapun sem jutottunk ki. Ha nyüzsgésre és új szórakozásra vágysz, akkor úgy tűnik, sétálnunk kell tovább – válaszolt türelmesen legnagyobbikának, miközben azon méltázott, hogy biztos jó ötlet-e ez a nyaralásos dolog, vagy esetleg tévúton járnak.

- Apa, mikor kapok vizet? Nagyon meleg van! Alig bírom már – reppent fel a következő szenvedő hangúra sikeredett mondat, immáron Andor szájából, ami már csak széles mosolyra készítette a családfőt, hisz pár perce – indulás előtt – mindenki jókat kortyolt még az ovi békás kútjánál, a család törzshelyénél.

- Türelem. Annyit szoktatok rohangálni, amikor a gyerekekkel játszatok, hogy egy kis túrázás meg sem kottyánhat nektek – nyugtatta a csapatot Bod Anti nagykarimájú kalapjának árnyékából.

Mindeközben átkeltek a szivárványos ovi szivárványos udvarán, ahol meglepve számoltak meg a számukra ismeretlen udvarrészekben három homokozót, négy csúszdát, két kutat – egy oroszlánosat és egy kígyósat –, egy meglepően magas mászókat és egy bodobácsokkal ékesített hintát. Csak ámultak, hogy közvetlen szomszédságukban is mennyi érdekesség található, és értetlenkedtek, hogy miért is nem kirándultak még ide sem el. Persze hamar úgy döntött a család, hogy nem állnak meg, mert a legfontosabbak, akik miatt végül is útrakeltek – a nyüzsgő gyerekek – innen is hiányoztak. Apró lábaikat szedve végül hamarosan elérték a kerítést. A fala mellett formás kis lyukat találtak egy terebélyes fűcsomó mögött elrejtve, amin akár még egy kiséger is átfért volna, ha éppen arra vitte volna az útja. De mivel nem vitte, ezért szabad volt az átjáró, és ezen keresztül széleseben ki is tudtak volna jutni az óvodakertből. De nem

jutottak, mert az alagút az állandóan energiával teli két bodobács fiúnak annyira megtetszett, hogy többször oda-vissza vágtaztak, suhantak, rodeóztak. A mókának Anti apa vetett véget, és nyakon ragadta őket az aznapi továbbhaladás reményében. A biztonságos otthon kapuin kívül – némi tanácskozás után – végül átvágtak a forró úttesten, bár, nem kicsi szerencse kellett hozzá, hogy az előttük, mellettük, fölöttük elsuhanó autók kavalkádja között ne essen bántódásuk, és épségben megérkezzenek a már messziről is gyönyörűségeken pompázó virágos parkba. Végül ép bőrrel, bár pihegve és porosan odaértek. Miközben a szülők megpihentek, a kis bodobácsok nagyokat nevetve és hancúrozva, felszabadultan kergetőztek. Ismerkedtek az új virágokkal, a leesett faágakkal, az ágyásokkal, és még egy vicces kis virág alakú csapat is találtak, aminek az aljában lévő vízből nagyokat kortyoltak, és boldogan rohangáltak körbe-körbe. Egyszer csak Ati nagyot kurjantott, szinte visszahangzott a hangja:

- Odanézzetek! Egy óriási medence! Gyerünk fürdeni! – ugrándozott megállás nélkül, és izgatottan, kipirulva mutogatott a közelben csillogó, számára elbűvölő magasságba felnyúló szökőkút felé.

- Induljunk! – buzdította őket Anti is, hiszen családja egyetlen tagja, így jómagam sem találkozott még soha szökőkúttal, és legalább olyan nagyon szerette volna mihamarabb közelről megcsodálni az égis erő látványosságot, mint ugrabugra fiacskája.

Most – érthető módon – tempósabban haladtak, mint eddigi útjuk során bármikor, a korábbi fáradság volt-nincs, teljesen elillant. Andor még a hátára is vette kishúgát, Amált, hogy egy pillanatot se késlekedjenek, mihamarabb fürdőzhessenek az ismeretlen csodában. Amál kacagva kapaszkodott erős bátyja hátába, kendője is hevesebben lobogott rakoncátlan fürtjeit ölelve. Amál magában titokban megfogadta, hogy ilyen lovaglós, száguldozós játéokra máskor is ráveszi testvérét.

- Nézzétek! Hurrá! Végre gyerekek! – kalimpált Aliz szíve a hirtelen örömtől hevesebben, amikor közelebb jutottak, és elsőként ő pillantotta meg a szökőkútnál száraz ágakkal játszadozó két rövidnadrágos, csupa víz lurkót.

- Odanézz! Bodik! – örvendezett a fiúcska is, amint pát pillanat múlva észrevette őket, és gyorsan begyűjtötte mindet, egyiket a másik után.

- Rakjuk őket a hajóinkra, ők lesznek a kapitányok – javasolta a copfos lányka boldogan, és már rá is került Aliz, Amál, Andor és Ati a vízen úszó vidám játékokra.

Anti és Anett egy pillanatig aggódva figyelték az eseményeket, de miután őket is a hajókra emelték a gyerekek, már nagyobb biztonságban érezték családjukat. Vidáman telt az első délutánja a bodobács-utazásnak. A két testvér igazán nagyon kedves volt velük, úgy vigyáztak rájuk, mint ahogy az ovisok szoktak a bodobácsokra, aprócska karcolás nem sok, annyi sem esett rajtuk. Mikor végül a játszópajtások fáradtan hazaindultak, a nap lenyugodott, a Bod család biztonságos alvóhely után nézett. Egy hatalmas diófalevél alá kucorodtak mindannyian, hogy megpihenjenek a számukra újszerű, szokatlan nap után. Szokásukhoz híven jó szorosan összebújva aludtak el, miután sokáig beszélgettek még az első kirándulással töltött napjukról, az óvodán kívüli – addig titokzatosnak tűnő – világról. Először a család legkisebbeje, a teljesen kimerült Amál aludt el. Őt követte Ati, aki köztudottan nagy mormota hírében állt, de nem sokkal maradt le Andor sem. Végül Aliz pillái is elnehezültek, pedig ő még jó ideig az eget szerette volna kémlelni – számolgatni a csillagokat és végre-valahára hullócsillagot látni. Végül elnyomta őt is az álom anélkül, hogy egy aprócska csillag is végigszánkázott volna az égen. Lassan Anti és Anett is lehunyta pilláit. Békésnek tűnt az éjszaka, látszólag nyugodalmas volt minden. Hagyjuk most őket aludni, és a következő fejezetben olvashatjátok, hogy reggelre milyen szörnyű meglepetés fogadta őket.....

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei

Bár az idei Salinárium történelmi visszatekintésében az I. világháborúról készült adonyi dokumentumfilm készítését elevenítjük meg, azonban a II. világháborúban szolgált adonyi bakák parancsnokáról a szomorú aktualitása miatt meg kell emlékeznünk. Olvassuk hát Rózsafi János mementóját.

Az adonyi katonák egykori parancsnoka

2019. március 5-én 104. életévében elhunyt vitéz nemes békei Koós Ottó, magyar királyi százados. A székesfehérvári Szent István 3. honvéd gyalogezredben 1938 és 1944 között szolgáló adonyi katonák mindnyájan jól ismerték a tisztességes, emberséges fiatal tisztet. Ma már ismét ott van közöttük, a „fiúk” között, mint emlegette őket.

1915. december 3-án született Bécsben. Édesapja a pozsonyi 13. gyalogezred tisztje, és fia születésekor a harctéren szolgált. Régi katonacsalád volt az ő családjuk, ezért ő is katonának készült. 1934-ben érettségizett, majd a Ludovika Akadémiára került, és 1938-ban hadnaggyá avatták.

Székesfehérváron kezdte meg a hivatásos szolgálatot.

Századparancsnokként 1938 őszén részt vett a Felvidék, majd 1939-ben a Kárpátalja, 1940-ben pedig Erdély visszatérésében. 1941. október 27-én Ukrajnába vezényelték, ahol a megszálló erőknél teljesített szolgálatot, a székesfehérvári 33. (iker) gyalogezred III. zászlóaljának

parancsnokaként. A frontra indulás előtti nehéz percekről a következőt mondta nekem: *„Amikor láttam a síró szülőket, feleségeket, az apjukba kapaszkodó gyerekeket, tudtam, hogy nekem mindent meg kell tennem azért, hogy épségben hazahozzam katonáimat.”*

Több adonyi katona is ott szolgált a zászlóaljban, közülük Klein Pál visszaemlékezését rögzítettem. Pali bácsi elmondta, hogy a megszállt területen tisztában voltak azzal, milyen messze az otthonuk. A zászlóalj igyekezett jó viszonyt kialakítani a helyi lakossággal, akik nagy nyomorban éltek. Mindig annyit főztek a szakácsok, hogy az éhező gyerekek is kaptak belőle. A németeknek viszont ez nem tetszett.

Akkor voltak nagy veszélyben, amikor járőr feladatokat kellett végrehajtani a hatalmas erdőségekben. Egy ilyen járőrözés során ütöttek rajtuk a partizánok. 1942. február 15-én lövés érte Koós főhadnagy karját. Hosszas itthoni ápolás után 1944. augusztus 10-én indult újra a frontra. A Kárpátok előterében a Turka-i védőállásban váltották le a németeket. Már százados volt a rendfokozata, amikor október 21-én a 3/III. zászlóalj parancsnokának nevezték ki.

1944. október 27-én, a Szent István 3. gyalogezred utolsó harccsoportjával esett hadifogságba. *„Katonáim biztattak: Százados úr vágja le a csillagokat! Csak annyit mondtam: ha élveztem előnyeit, hátrányait is elfogadom! Egy orosz kapitány ért oda embereivel. Lefegyvereztek, és óráinktól is megszabadítottak bennünket”* – emlékezett vissza a fogságba esés perceire. Egy kiváló adonyi katona, Pálfai Lajos szakaszvezető is ott állt parancsnoka közelében, amikor elfogták őket az oroszok: *„Minden irányból jöttek ránk 'Huri – Huri!' kiáltással. Fegyvert eldobni, kezeket felemelni, és máris elkezdtek mindenkit átkutatni.”*

Lajos bácsi 1945. november 5-én érkezett haza a fogságból, nagy betegen, teljesen legyengülve.

Koós századost az Urálba szállították. A zsúfolt lágerben és a gyenge élelmezés következtében elkapta a kiütéses tífuszt. A 185 centi magasságával negyvennyolc kilóra fogyott. Felépülése kisebb csodának számított. Mivel a megszállt területen is szolgált, ezért nem engedték haza. 1950. december 30-án Brjanszkban a szovjet katonai bíróság koholt vádak alapján először halálra ítélte, majd később ezt 25 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre változtatta.

Dolgozott gumigyár építésén, téglagyárban és számos építkezésen. 1955 szeptemberében bekerült a hazatérők csoportjába. Amikor vasúti szerelvényük Csapnál átlépte a határt, azonnal letartóztatta őket az ÁVH. Kegyetlenebbül bántak velük, mint a szovjetek. Jászberénybe kerültek börtönbe, ahonnan 1956. október 8-án szabadult. 4364 napot töltött fogságban.

Szabadulása után, 1956 novemberében feleségül vette menyasszonyát, akivel 1943-ban ismerkedtek meg egy díszvacsorán. 1944-ben eljegyezték egymást, de miután a frontra vezényelték, majd fogságba esett, 12 éven keresztül nem találkozhattak. A következő évtizedekben, mint „ellenséges elemet” megfigyelték. Nehezen tudott beleilleszkedni a civil életbe, mert nem kapott munkát, ha igen, csak segédmunkát.

Csak 1990 után, 76 évesen rehabilitálták. Rendfokozatát 1991. március 15-én kapta vissza, egyúttal őrnaggyá, majd alezredessé léptették elő. Sokáig a Vitézi Rend főszéktartói posztját is betöltötte.

Ottó bátyámmal (mert megkaptam azt a megtiszteltetést, hogy így szólíthattam) és feleségével, Hajnikával 1998-ban ismerkedtem meg. Az adonyi Blaskó Mihály, az ezred egykori ezredkürtöse segített ebben. (Megjegyzem, hogy Misi bácsi temetésére is eljött Koós Ottó, mert tisztelte az egykori fehérvári ezred kiváló ezredkürtösét.)

Mindig szívesen fogadtak gödöllői kis lakásukban, ahol sokat beszélgettünk a székesfehérvári ezredről, a frontszolgálatról, hadifogságról. Ő segített abban, hogy a 3. gyalogezred még élő tisztjeivel felvehettem a kapcsolatot, és anyagot gyűjthettem.

1999-ben ismét találkozott néhány adonyi katonájával. Klein Pali bácsiék József Attila utcai házában került erre sor. Amikor belépett a házba, az őt váró egykori katonái azonnal felálltak „vigyázz”-ba. Tisztelet az egykori parancsnok iránt! „*Ugyan fiúk, szervusztok, örülök, hogy látlak benneteket!*” – mondta Ottó bátyám, és megölelte őket. Hiába telt el bő öt évtized, mégis igen hamar előkerültek a régi laktanyai élmények, harctéri emlékezések.

Koós Ottó magyar királyi századost Székesfehérváron, a Palota úti Hosszútemetőben, a családi sírboltba temették el 2019. március 22-én.

Augusztus

*Kép: Köller Ferenc: Bejárat a szigetre
Fotó: Boldog József*

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

					1	2
					Boglárka Boglár	Lehel Özséb
3	4	5	6	7	8	9
Hermina Kíra	Domonkos Dominika	Krisztina Kriszta	Berta Bettina	Ibolya Afrodité	László Eszmeralda	Emőd Roland
10	11	12	13	14	15	16
Lőrinc	Zsuzsanna Tibor Tiborc	Klára Letícia	Ipoly	Marcell Maximilián	Mária	Ábrahám Rókus
17	18	19	20	21	22	23
Jácint Arika	Ilona Ilka	Huba	István Államalapítás ünnepe	Sámuel Hajna	Menyhért Mirjam	Bence Szidónia
24	25	26	27	28	29	30
Bertalan Jonatán	Lajos Patrícia	Izsó Natasa Tália	Gáspár	Ágoston	Beatrix Erna	Rózsa Rozalinda
31						
Erika Bella Hanga						

Programok Adonyban

Augusztus 19. Városnap

Helyszín: művelődési ház

Horgászverseny

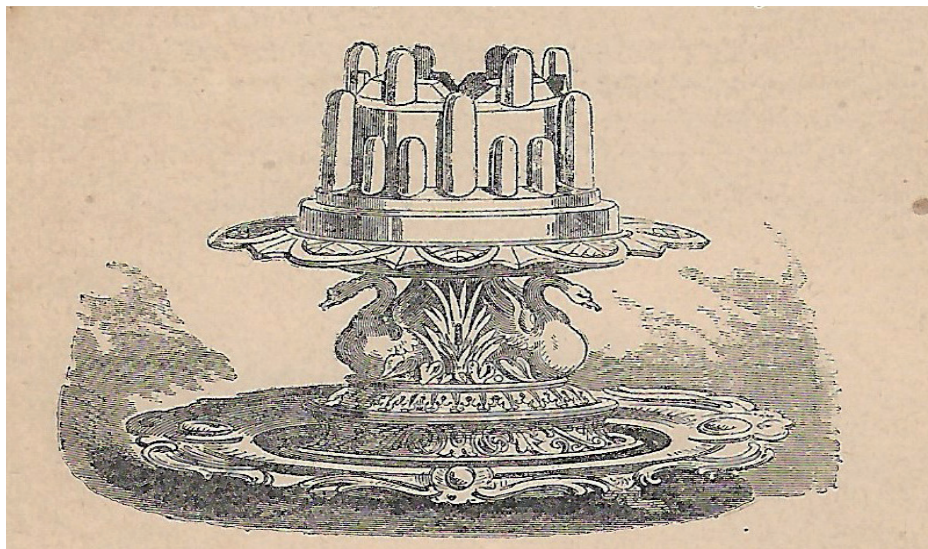
Helyszín: Duna holtág

Kép: Nógrádi Katalin: Csendélet cipóval

Fotó: Boldog József

Egy szakácskönyv meséi – gasztronómiai rovat
Császármorzsóka

A császármorzsa receptjének igen sok változata ismert. Készítik búzadara és liszt fele-fele arányú keverékéből, főtt krumplival, szódavízzel, sütőporral vagy anélkül, de érdekes módon mindegyik recept azt állítja, hogy ez az igazi, eredeti császármorzsa recept. Ebben a hónapban a zárdai változatát ismerhetjük meg. Szeretném hozzáfűzni, hogy nagymamám is eszerint készítette, csak tejszín híján tejet tett bele.

A második részben arról „mesélek”, hogy hol volt (vagy nem volt) a gyerekeknek a helye az asztalnál, hogy zavart ne keltsen illetlen viselkedésével. Mit szólna ehhez a mostani, alfa generáció?

Császármorzsóka, császárhajó

„Hét dekagramm (4 lat) felvert vajba lassankint hat tojás-sárgát és aztán kanalanként nyolcz kanál tejszínt vegyítünk; most még hét dekagramm (4 lat), citromon eldörzsölt, megtört cukrot, kevés söt és hat kanál lisztet teszünk hozzá s végre, ha jól elhabartuk, hat tojás- fehérjének kemény havát. A habarékot vajjal bekent lábasba

öntjük, a sütőben aranyárgára megsütjük s két késsel összetörjük, tálon magasan felhalmozzuk s cukorral behintve feladjuk az asztalra. Ugyanezen keverékből készíthetjük a császárhajókat is; ezen célból a habarékot vajjal bekent lábasba tesszük, világos-sárgára sütjük s éles késsel ferde kockákat vágunk belőle, felül pedig keresztmetszést teszünk, aztán forró zsírban aranyárgára kirántjuk, a bemetszést tetszésünk szerint való befőttel megtöltjük s cukorral behintve feladjuk.”

Gyermekek az asztalnál

„A gyermekek, kik még nem tanulták meg az asztalnál magukat ügyesen és illedelmesen viselni, az elkerülhetetlen meggzavarások miatt, jobb, ha távol tartatnak, kivált, ha gyermekes önhittséggel, okosdúsággal, s a társalgásban rendkívül résztvenni vágyással vannak tele, mert bármennyire divatszzerűek is ezen tulajdonságok, mégis minden vendégnek terhére vannak, és a bosszúság, és az ily kis kinyzó szellemeik kedves szüleinek vaksága és fonáksága egészen megrontja az ebédet.

Ha több gyermek van, és ezekhez talán még a vendégek gyermekei is meghívattak, mellékasztalokon kell őket megvendégelni, vagy legjobb mellékszobában, ha mulatozásuk élénksége a felnőtteknek alkalmatlan lenne.

Gasztro ABC

Konfitálás: Húsokat vagy zöldségeket hosszú ideig sütik-főzik 80- 90 C fokos zsiradékban.

Legírozás: Krémlevesek, mártások, tejszínnel, tojássárgájával való dúsítása.

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág
**Ami fekete is, meg fehér is, az még nem pepita:
gólyák Adonyban**

Nyár végén már jól érzékelhetően hosszabbak az éjszakák, a hajnalok időnként hűvösesek, és a hónap vége felé sokszor ősziessé vált az idő. A hosszútávra vonuló madaraink hó végére csapatosan hagyják el hazánkat. A még várakozók is úgynevezett diszperziós mozgást végeznek az élelem felkeresése és a csoportosulás megkezdése miatt.

Így augusztus vége felé gyülekezik és indul útjára a magyar települések emblematisz madara: a fehér gólya. A gólya erősen kötődik a településekhez és az emberekhez. Az utolsó 100 évben nagyon sok változás történt a falvak szerkezetében, és így a gólyák életében is. Megszűntek a pár házas tanyák, a nádtetős házak, a széles kémények, eltűntek a gólyák fészekrakó helyei. A madarak igyekeztek alkalmazkodni és feltalálni magukat az új körülmények között. Fészekalapnak a szaporodó villanyoszlopokat vették célba. Sajnos a villanyáram kezdetben nagyon sok gólya pusztulását okozta. Az oszlop teteje alapvetően veszélyes a madarakra, a fészek súlyának és nagyságának növekedésével, idővel rálógott a szigeteletlen részekre, és eső hatására áram alá került. A probléma kiküszöbölésére a természetvédők siettek a madarak megsegítésére, megalkotva a gólyafészek-magasítót. A magasító megoldotta a problémát, csak időnként kell a fészekanyag mennyiségét csökkenteni. Sajnos ezen kívül is sok az áramütött gólya, amikor föld-fázis zárlatot okoznak leszálláskor. Megoldás erre is van, csak még nem minden oszlop tartószerkezete szigetelt. Pár adat a hazai állományról. 1941-ben 15-16 ezer pár fészkelte az országban, mely az 1960-as évre egyharmadára csökkent. Az utolsó 2014-2015-ös felmérés szerint 4.950 fészkelő pár van és 2.272 darab üres, fészekanyag nélküli gólyafészek alap várja a letelepedni szándékozó madarakat. A Fejér megyei fészkelők száma 1994-2014 között több mint 20%-os növekedést mutat. Az adonyi fészeknél is változás volt. Az öreg pár után üres maradt a fészek, majd csak éjszakázni használták, de 2018-ban újból volt költés.

A fehér gólya március második felében érkezik a költőhelyre és augusztus végén indul ismét útnak. A közép- és kelet-európai gólyák a Boszporuszon átkelve, Törökország és a Sínai-félsziget érintésével érik el Afrikát. A Nílus vonalát követve haladnak délre. Telelőterületük főleg Kenya és Uganda szavannái, egészen Fokföldig. Visszaérkezés után a gólyák rögtön rendberakják a fészket, és április második felében már teljes a fészekalj. Átlagosan 4-5 tojásból 29-30 nap elteltével bújnak ki a fiókák. Mindkét szülő kotlik felváltva, és a kelés után két-három hétig még melengetik, takarják az apróságokat, míg a másik az élelmet hordja. 8-9 hét múlva hagyják el a

fészket a fiatalok, de a szülők még 1-2 hétig etetnek. Táplálékuk változatos. A réteken összeszedik a sáskákat, szöcskéket, bogarakat, gyíkokat. Vizek partján és vízben ebihalak, halak, békák, vízisiklók adják a zsákmányt. Fokozottan védett faj! Természetvédelmi értéke: 100.000 Ft. Nyár közepén a helyi áramszolgáltató és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület közreműködésével minden évben megtekinthetik az érdeklődők a kis gólyák gyűrűzését. A megyében több helyszínen különböző napokon történik az esemény. A gyűrűző szakember a kosaras kocsi segítségével kiveszi a fiókákat, majd a gyűrűzés után visszakerülnek a fészekbe. Augusztusban egy másik hosszútávú vonuló is útnak indul a telelőhelye felé. A fekete gólya kicsit később kezdi meg útját, de az északról érkező csapatok már feltűnnek a táplálkozó helyeken. Ha bőven van ennivaló, 1-2 hétre megáll a vonulás, és erőt gyűjtenek. A fekete gólya nem kötődik az emberhez, a középhegységi erdőkben, valamint a nagyobb ártéri erdők öreg fáin fészkel. A kelet-európai állomány vonulási útvonala nagyjából megegyezik a fehér gólyáéval, csak előbb érkezik a költőhelyére, és később távozik. Nem ritka, hogy szeptemberben is látjuk nagy csapataikat. Költése április végétől kezdődik. A tojó madár 3-5 tojás lerakása után 30-35 napig kotlik. A költésbe a hím is besegít, és kikelést követően az ő feladata a táplálék hordása, mert a tojó eleinte alig hagyja el a fiókákat. A kicsik július közepén repülnek ki, és kezdik meg az önálló életet. Táplálékuk vízirovarokból, halakból áll, de a réteken is szednek rovarokat, egereket. A fekete gólya állománya Magyarországon emelkedőben van, nagyjából 380-420 a fészkelő párok száma. Fokozottan védett! Természetvédelmi értéke: 500.000 Ft. Ha tovább emelkedik a párok száma, jó esély van rá, hogy az adonyi szigeten is megjelenjen, mint fészkelő faj. A rácalmási szigetvilágban és lejjebb, Tolna megyében is fészkel az ártéri erdőkben. Nyáron, a líviai tavakon időnként feltűnik egy-egy kóborló példány. Nagy tömegben csak egyes években jelentkezik a vonulási időben, amikor a csatornákon bőven van táplálék. Ilyenkor augusztus közepén már az északról érkező madarak pihennek meg itt. Az információ ebben az esetben is a színes gyűrűs jelölésnek köszönhető. A legnagyobb, 65 egyedet számláló csapatban, ami az Adony-Ivánca közti részen időzött 2015-ben 2-2 db cseh és lengyel gyűrűs fiatal madár volt. Ezek a változó létszámú csapatok minden évben megjelennek a vonulásban. Érdekes megfigyelni a fekete gólya vadászatát. Az összes madár nekilendül, és a csatorna teljes szélességében egymás mellett, mögött haladva csőrüket folyamatosan vízbe csapkodva igyekeznek halat fogni. A sűrű csapkodásnak köszönhetően ez sikerül is, de teljesen eltér a megszokott leselkedő stílustól.

Králl László ornitológus, fényképész

1

2

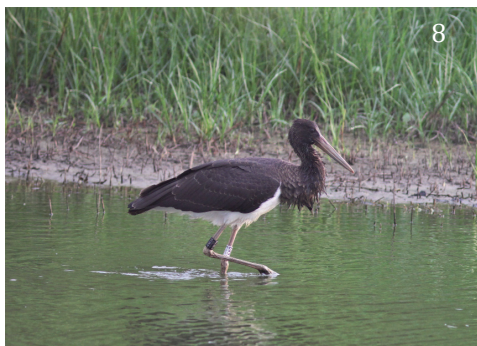
3

4

6

8

- 1 sz. kép Fehér gólya a csatornán
- 2 sz. kép Gólya megszígyonyozott kárásszal
- 3 sz. kép Gólya portré
- 4 sz. kép Fiókák kiemelése a fészekből
- 5 sz. kép Gyűrűzésre várva a kosárban
- 6 sz. kép Gyűrűzés
- 7 sz. kép Fekete gólya csapat vadászata a cikolai csatornán
- 8 sz. kép Fekete gólyapár Adonyban
- 9 sz. kép Fiatal fekete gólya Németországból

Anekdóták a téészből

A pohár sör

A téészben lejárt a műszak. A poros, tikkasztó nyári délután jól esik egy gyöngyöző, hideg korsó sört legurítani a barátok, kollégák körében, hogy aztán az ember újult erővel a háztájiban folytathassa a munkát. Az ötfős csapat kerékpárra pattant a téészben és meg sem állt a legközelebbi kocsmáig, ahol csapolt sört mértek.

A kocsmába térve Pista ért először az asztalához és a pultos felé mutatva nyitott tenyerét jelezte a csaposnak, hogy öt sört kérnek:

- Ennyi korsó sört kérünk! – mondta röviden, hogy a haverja által éppen mondott történetet ne nagyon zavarja meg a rendeléssel. A hetvenes években – amikor a történetünk játszódik – a választékot meg nem nagyon kellett végiggondolni, mert volt a Kőbányai világos, meg a Kőbányai világos...

A pultos csapolt, majd a tálcán négy korsó és egy pohár sört vitt ki a tikkadt társaságnak. Pista elképedve reklamált:

- De hát én öt korsóval kértem, és nem kértem pohárral!

A pultos huncut mosollyal Pista kezére mutatott:

- Úgy látszik, valamit félreértettem! – ugyanis kisujja egy korábbi baleset miatt kurtább volt, és a pultos a hiányzó fél ujjára tekintettel hozott a korsó helyett csupán egy pohárral a szomszjas traktorosnak.

Lejegyezte: Hetyei Gábor

Számos és számtalan – képes és képtelen, most a 20-20-20 apropóján

Passzív jellegű ház – aktív építők

(Célok: üvegházhatású gázok csökkentése, energiahatékonyság növelése.)
Öt-hat évvel ezelőtt válaszut elé érkeztünk, mivel a régi családi házunk a 80-as évek elején épült, elérkezettnek láttuk az időt az épület felújítására. A régi ház az akkori időszakra jellemző méreteekkel, a kornak megfelelő anyagokból és építészeti elveknek megfelelően épült. Meglehetősen nagy alapterülettel a 4 fős család számára, hagyományos alapozással, B 30-as falazattal, beton födémeikkel, kapcsolt gerébtokos nyílászárókkal készült. A felújítás tervezgetésekor már felmerült bennünk a gondolat egy új családi ház építéséről is. Ekkor már kiderült, hogy gyerekeink sajnos nem

Adonyban képzelik el a jövőt, így praktikussági, energiatakarékossági okok vezéreltek bennünket. Nagy segítségünkre volt, hogy Peti fiúnk, aki építész, nagyon kedvelte a passzív házakat, a természetes anyagokat az építészetben. Diplomamunkáját szalmaházak tervezéséből készítette. Sok beszélgetés, számolgatás után egy kisebb, de a kor szellemének megfelelő korszerűbb, energiatakarékos ház építése mellett döntöttünk.

A telek a szomszédunkban volt, aminek a fekvése szinte ideálisnak tűnt az elképzeléseinkhez. A tervezett L alakú ház belső oldala D-DK irányból nagyon sok napot és energiát begyűjthet. A telek sajátossága miatt az L alakú épület két oldala nem 90 fokos szöget zár be, hanem 105 fokot, amivel a napsütést még jobban lehet hasznosítani. Már az alapozásnál elkezdődött a hagyományoktól eltérően- a fokozott hőszigetelés kialakítása. A sávalapozás külső oldala a földben is 10 cm vastag szigetelést kapott, az aljzatbetonozás alá 16 cm, a föld feletti lábazatra pedig 18 cm vastagságú szigetelés került. Az épület falazatánál a minimálisan felhasználható legvékonyabb téгла mellett döntöttünk, mivel az épület kialakítása miatt nem volt szükséges erősebb teherhordó szerkezetre, inkább a szigetelés vastagsága volt a fontosabb. Nyugaton akkor már a hasonló épületeknél csupán 20 cm falazatot alkalmaztak. A téгла falazat mellett a hőtároló képessége miatt döntöttünk.

Az épület falszerkezeténél azt a nyugati országokban elterjedt tervezési gyakorlatot követtük, hogy a tartószerkezetet és hőszigetelést külön kezeltük egymástól. A ház tartószerkezetét és hőtároló tömegét a tartószerkezeti szempontból szükséges vastagságú téгла falazat biztosítja, míg a hőszigetelését a fal külső oldalára kerülő, megfelelő vastagságú EPS hőszigetelés.

Manapság terjedőben vannak az olyan nagyobb falvastagságot eredményező klímateglák, melyeket egyáltalán nem, vagy csak kevésbé kell hőszigetelni. Mivel a hőszigetelési és tartószerkezeti funkciónak egyszerre próbálnak megfelelni, valójában kompromisszumos megoldást eredményeznek (pl. könnyen törik, nincs hőtároló tömege, költséges).

A falazatba 3 rétegű, korszerű, nagyon jól szigetelő nyílászárók kerültek beépítésre, újdonság, nikecellből készült redőnytokokkal. A nyílászárók beépítésekor az úgynevezett RAL szalagokat használtunk, amelyek teljesen légzáróvá teszik a beépítésüket. A hőhíd kivédése érdekében az ablakokat hungarocell hőszigetelő kerettel láttuk el. Az épület hátsó, déli oldalán alacsony parapet magasság lett tervezve és kialakítva a minél hatékonyabb

benapozottság miatt. A nyári időszakra természetesen aktív és passzív árnyékolást is kialakítottunk. Aktív a redőny, a passzív pedig lombhullató növényvel befuttatott pergola. Ez télen átengedi a nap melegét, nyáron viszont kellemesen árnyékol.

Az épület földem szerkezete fagerendás, hagyományos deszkázat fedéssel. A légzárás miatt speciális vastag fóliával hermetikusan lezárva. A gerendák tetejére került a tetőszerkezetet tartó szelemen, mert ilyen módon az oldalfalak 20 cm vastag és a földem 30 cm vastag szigetelése tökéletesen körbezárja az épületet. Természetesen, mivel ennyire hermetikusan lezártuk, a friss levegő ellátására egy hőcserélős szellőztető berendezést építettünk be, amivel nagyon meg vagyunk elégedve. Nem kell a szellőztetés miatt ablakokat nyitogatni, nagyon kevés por kerül a házba.

Figyeltünk arra is, hogy az elektromos hálózat vezetőkei a földemen, a szigetelés alatt legyenek elvezetve. Nem szerettünk volna abba a hibába esni, amit régebben sokan elkövettek, hogy a páralecsapódás miatt a gégecsövekben, vagy akár a konnektoroknál, kapcsolóknál, mennyezeti lámpáknál megjelenjen a kondenzvíz.

Az épület elsődleges fűtési rendszere elektromos kazánnal, éjszakai árammal működtetett alacsony hőmérsékletű (25-28°C) padlófűtés. A padlófűtés több körre leosztva a helyiségek hőmérsékletigényének megfelelően külön termosztátokkal vezérelve. Másodlagos fűtésnek egy téglából készült tömegkályhát építettünk a nappaliba, ami vígan ellátná az egész

épület fűtését, de csak ritkán, a látvány és a sugárzó meleg érzete miatt használjuk. A tömegkályha levegő ellátását falátöréssel egy elektronikusan vezérelt huzatszabályozóval oldottuk meg, így kizártuk a veszélyes gázok és a füst visszaáramlását a páraelszívó bekapcsolása esetén. Az épületen kívül csupán csak egy a tetőszerkezetről levezetett földalatti esővízgyűjtő tartályt építettünk be, ami a konyhakerti növényeink locsolására szolgál. Szép vállalat, vállalkozás volt, de megérte megcsinálni... Hitte volna?

Schmidt Ernő

Képek: Schmidt Ernő

1. fősor Kishalom pusztán ered, az M6-os, a 6-os főút alatt folyik át és a Duna réten át folyik a Dunába.
2. fősor Az 1. fősorban szereplő vízfolyás táplálta tó.
3. fősor Ezen a réten folyik át az 1. fősorban nevezett árok.

	Számok tudománya			Felhívja rá a figyelmét	Pukkan		Ha háromszor leírod, tánc lesz belőle
	Tegnap után			Avégből, azzal	Római 600		Z
	Német gk.				Pite angolul		
		1. fősor					
	Rövid postai közlés						
	Európai nép						
Ajánlat ir		Feljavít					Az ABC ez-zel kezdődik.
Vadállatok csoportja		USA beli város					Hosszúság mértékegysége SI rendszerben
Francia gk.		Balerina					
					Vonatkozó névmás		
					Skót város az adonyi marhák névadója		
Az autó ülés része				Helyi hálózat angol rövidítése			Normál zenei hang
Walesi hercegné volt				Mennyek			Erkölcsei
Intratracheális narkózis		Tellúr vegyjele			Belga koscsik jele	Erbium vegyjele	
Igerag		Mesében szereplő hangya neve			Shakespeare drámája (2 szó)	Röntgen röviden	
Idős (röv.)							
	2. fősor						O
	3. fősor						
Eszköz a biliárdnál			USA beli lábbeli márka			Információs Központ	
Elmaradók			Biztosíték, letét			Híglító, szolvens	
Kardozik							Koszovó országkódja
	Sugár				Személyes névmás		
	Opus ... (Isten műve) katolikus szervezet	Keresztül			Pihen (angol)		
		Színház a Nagymező utcában			Nitrogén		
Bohóckodik				Személyi számítógép ismert angol rövidítése	Billeg		... József Munkácsy-díjas festő
Visszhang					Surran		Hegy-
Pollen							
						... Paulo (brazil város)	
						Kén vegyjele	
	Munkafüzet röviden		Uralkodói rang				
	Létezik		Stroncium vegyjele				
	Egyszerű gép			Istálló		Electric Light Orchestra zenekar (röv.)	
				Áramerősség mértékegysége		10. betűnk	
Bálvány		Altái érkeleg, kítüremkedése betegség					Mega röviden
Kelvin							

SK – Saját kezűleg Harang szalmából

A haranghoz érdemes kalászos szálakat választani, a kalász alatt megkötve rafiával, majd a páratlan 5-7-9. szálát csillagszerűen széthajtjuk. Megfogunk egy szálát, és a mellette balra lévőre ráfektetjük, majd a mellette lévő a következőre, és így tovább körbe, míg az első szálhoz, a kezdőhöz vissza nem érünk. Ekkor az első sor mellé tesszük a következőt, így egy spirálformát kapunk. Majd az előzőekhez hasonlóan folytatjuk, amíg a szálak szinte elfogynak. Ekkor keressünk olyan szálát, amit bele tudunk húzni a másik szálba, tehát, ha széles a szál vége, akkor keskeny szállal próbálkozunk, ha keskeny a vég, akkor szélessel. Minden sort egy kicsit kijebb kell kezdenünk az előzőnél, akkor kapunk harangformát. Ha már az utolsó sort is elkészítettük, akkor a végét el kell dolgoznunk, bár ezt nem mindenki teszi meg, viszont könnyen szétcsúszhatnak, tehát mégis csak érdemes visszahurkolni a végeket, vagy megkötni rafiával.

Ugyanezzel a technikával készíthetünk füzért is, ekkor a sorok a másik sorral egyforma távolságra mennek. Szintén ezzel a technikával készülhet lampionszerű dísz, úgynevezett arató koszorú. Ez utolsók végét, miután a közepétől visszafogyasztottuk a sorokat, egyszerűen megkötjük egy rafiával, mint a kezdéskor.

Az adventi koszorú alapja is lehet szalmából, ehhez sok-sok szála lesz szükség, amiket egymáshoz fogunk, és rafiával vagy damillal szorosan egymáshoz kötünk, mégpedig kört formálva a szálakkal. Erre aztán a későbbiekben ragasztó pisztoly segítségével vagy hagyományosan rákötözve, esetleg drót segítségével, tobozokat, borostyán levelet, szárított virágokat tehetünk, illetve gyertyákat drót segítségével, vagy gyertyatartó lapocskával. Ízlés szerint díszíthetjük gesztenyével, masnikkal, makkal, gyöngyökkel és fenyőágakkal is.

A szalmakalapok is, amiket Erdélyben nagy szeretettel hordanak, hatalmas munkát igényelnek. Ezeket először megfonják, majd egymáshoz varrják.

Kőrispatakon még szalmakalap múzeum is van, Bözödön a szalmadíszeknek van nagy hagyománya. Széken pedig az újkenyér ünnepére készítik el a hatalmas szalma díszeket, amiket a templomban helyeznek el.

Itt, Adonyban az újkenyeret augusztus 20-ára sütik meg, amit a városi ünnepségen szét is osztanak kicsi falatokra vágva. Az

újkenyeret az abban az évben termett búzából őrölt lisztből készítik. Ahogy az újborhoz is kapcsolható ünneplés, úgy ez is fontos esemény itt nálunk is. Nem véletlen, hiszen a kenyér és a bor a kereszténység szimbólumai is voltaképpen. Jézus testét és véréét szimbolizálják. Nagypapám gyerekkorunkban mindig megmutatta a búzaszemen Jézus arcát, ezzel is erősítve hitünket. A szalmának kevésbé van kézműves hagyománya Adonyban, bár a szalmabálák sok udvaron megtalálhatók, és a búza a szántóföldön is szépen zöldell, majd aranylik, mégis az állattartáshoz és az étkezéshez kötött inkább.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

*Adonyi emberek – adonyi értékek:
érdekes emberek közöttünk*
Lauber István, képviselő

Lauber István (1955) Végzettségét tekintve villamos energiaipari technikus. Feleségével, Pintér Évával él Adonyban. Házasságából egy felnőtt lánya van. A MOL Nyrt., majd Magyar Villamos Művek Országos Villamostávvezeték Zrt. munkatársa, szakembere. Hobbija a természetjárás és jellemzően a történelmi tárgyú könyvek.

Hetyei Gábor (HG) faggatta történelemről, a helyi rendszerváltó történelemről Lauber Istvánt (LI).

HG: Volt-e tanácsstag?

LI: Nem voltam tanácsstag.

HG: Elindult a rendszerváltás, túl vagyunk az első szabad választásokon. Győzött az MDF... Mi motiválta Önt a helyi képviselőség felé?

LI: Anyolcvanas évekelejétől már a politika iránt érdeklődő „kis” embereknek is tudomása volt arról, hogy vannak olyan erők és csoportok, amelyeknek elege van a nagy kísérlet végrehajtásából, melyet úgy hívtak, szocializmus. Nálam az alapszituáció, mely nagyban meghatározta, hogy szerepet vállaljak a helyi közéletben, egy országos eseményen való részvételem alapján erősödött meg. 1989. június 16-a, Budapest, Hősök tere, Nagy Imre újratemetése. Ott voltam a helyszínen. Amit ott láttam és hallottam, végleg megerősítette bennem, hogy bizony ez egy rendszerváltó politikai esemény volt. Még ez év október 23-án kikiáltották: Magyar Köztársaság. A következő év, 1990. Olyan volt politikai értelemben Magyarországon, Adonyban és szerte az országban, mint a lavina, mely elindul a hegy tetejéről. Kiemelném az első szabadon ünnepelt és politika által nem gátolt szabad március 15-i tömeges ünnepet Adonyban. Emlékeim sajnos erről az ünnepi esti eseményről huszonkilenc év távlatára miatt nagyon csekélyek. Amire viszont emlékszem és megragadt bennem, az emberek lelkesedése. Tömegesen vonulhattunk, és átélhettük szabadságvágyunk minden rezdülését. A centenáriumi tábla koszorúzása, valamint az ünnepség végén a kastélyparkban, a mai tenispálya helyén a tábortűz gyújtása – körülbelül háromszáz ember részvételével. Még a tavasz folyamán létrehoztuk az

SZDSZ helyi csoportját Adonyban, így könnyítve meg annak a lehetőségét, hogy a helyi közélet gyakorlói lehetséges partnerként tekintsenek ránk. Igen, a demokratikus országgyűlési választások után – akkor még kétfordulós volt – az MDF alakított kormányt.

Engem is sodort az országos politika, a helyi közélet kezdeti változásai. Egyvalamit belülről éreztem, és ennek nem szabtam gátat: a tenni akarásnak. Teljesen tapasztalatlanul, naivitásoktól sem mentesen próbáltam a helyi közéletben tenni valamit. Voltak rajtam kívül mások is, akik ezt így érezték, itt helyben is és szerte az országban. Emlékszem: 1990. év nyarán első alkalommal a helyi pártok képviselőit meghívták az egyik tanácsülésre. Elég furcsa szemekkel néztek ránk a tanácsstagok, kik ezek, és mit keresnek itt. Aztán eljött az őszi önkormányzati képviselőválasztás, és megalakult az önkormányzat vezető testülete. Én is bekerültem az emberek bizalmából. Ez az év mind országosan, mind helyi viszonylatokban azt az érzést keltette bennem, hogy a demokratikus rendszerváltás meghozza a lehetőséget a viszonylagosan gyors fejlődésre. Ma már csak megmosolyogom az akkori önmagamot, hiszen ez az átmenet és fejlődés üteme túl hosszúra nyúlt, és tele van sikertelen törekvésekkel, kudarcokkal.

HG: Mennyire élte meg a választást a szabadság kiszélesedésének, megnyilvánulásának?

LI: Itt helyben, saját ügyeinkben dönteni, megfelelni az emberek elvárásainak és nem utolsó sorban saját lelkiismeretünknek, ezek igazi kihívások. Én ezt egy választási ciklusban próbáltam tisztességgel elvégezni, talán nem eredménytelenül.

HG: Mit gondolt akkor, más lesz-e a képviselőség, mint a tanácstagság? Ha igen, miben látta a különbséget?

LI: Meg kellett tanulni önkormányzati képviselőnek lenni. Azt megelőzően a tanácstag más politikai alapon állt.

HG: Ön az SZDSZ jelöltje volt. A párt adott-e iránymutatást, segítséget a választási programjában, harcában? Mit képviselt, azaz mi volt az elsődleges cél, amit el szeretett volna érni, mint képviselő?

LI: A rendszerváltás kezdetén az SZDSZ számomra egy igazi rendszerváltó párt volt. Nagyon sokan hittek bennük. Köztük én is. Az igazi hibás lépésüket az MSZP-hez való politikai közeledésük jelentette. Az őket támogató tömegek lassan kihátráltak mögülük. Én magam is nagyot csalódtam a pártban, politikájuk számomra már nem volt vállalható. 1991 végén a helyi szervezet megszűnt. Mint az első demokratikusan megválasztott helyi önkormányzati képviselő-testület tagja, magamban eldöntöttem, hogy az országos politika ráhatásait kizárom a saját testületi munkámban. Ezt, úgy érzem, sikerült négy éven keresztül képviselnem. Az első négy év nagyrészt a demokratikus önkormányzat alapjainak megteremtésével

telt. A község fejlesztésére is jutott pénz. Ebből kiemelném a vezetőkes telefonfejlesztést, valamint a szennyvízcsatorna beruházás indítását. A kommunista utcanévek átkeresztelése miatt- ennek anyagi vonzata volt – heves támadások értek. Akkoriban az ügyvitel számítástechnikai hátterének anyagi ráfordításai is komoly vitákat generáltak. Ma már ezen mindnyájan jól derülünk.

HG: A felállt testületben voltak-e világnézeti, politikai identitás szerint kemény szembenállások, frontvonalak, vagy a testületben ezek már eltűntek?

LI: Megítélésem szerint az akkori testület tagjainak eltérő politikai nézetei voltak. Azonban mindenki a helyi önkormányzati feladatokra és a bizottsági munkára összpontosított, félretéve saját politikai nézeteit.

HG: Mennyire voltak a testületben a közép és hosszú távú célok tekintetében lényeges eltérések?

LI: Ebben az önkormányzati ciklusban a két már említett nagy fejlesztési munka a vezetőkes telefon és a csatornahálózat kiépítésének indítása volt a legnagyobb cél. A Duna Adony újságot, és az Adonyért Alapítványt alapították, indították.

HG: Mit tart a legnagyobb személyes sikerének az első ciklus során?

LI: A testületben végzett munkámban a vezérelvem az volt: minden testületi és bizottsági ülésen felkészülten végezzem dolgom a lehetőségek szerint, elősegítve az önkormányzati feladatok megoldását.

HG: Mit tart legnagyobb személyes kudarcnak az első ciklus során?

LI: Ez a négy év nagyon sok feladatot és tennivalót adott a testület tagjainak. Nyilván kellett olyan döntéseket is hozni, melyeket kényszerűségből tettünk meg. Ilyen volt például a bölcsőde megszüntetése. Ezt nevezhetjük kudarcnak is.

HG: Mit csinálna másként, ha tehetné?

LI: Mit csinálnék másként? Semmit. Akkor és abban a helyzetben úgy döntöttem, ahogy döntöttem, úgy cselekedtem, ahogy cselekedtem. Mentségemre legyen hozva: mindig a jóra való törekvés vezérelt.

HG: Indult-e újra a második választáson? Ha nem, miért nem?

1994 őszén nem indultam az önkormányzati választásokon. Magánéletem és családom töltötte és tölti be az életem.

Az adonyi zárda iskola története **Az emlékekben tovább élő zárda 4.**

Harmadik beszélgetőtársam régi kedves kolléganóm, Klein Lajosné, Manyi óvó néni volt. Ő már az adonyi óvoda történetének feldolgozásakor is sokat segített emlékeinek, történeteinek elmondásával. Szinte mindenkit ismer a településen, tisztában van a rokoni kapcsolatokkal, és nagyon jó az emlékezőtehetsége nevek, életkorok vonatkozásában is.

Reméltem, hogy most is számíthatok rá. Igaz, hogy hét évvel később, 1948-tól járt a zárda-iskolába, de történeteivel, tárgyi emlékeivel új színeket hozott az iskola történetének felidézésébe.

Az iskola, elmondása szerint még ekkor is pontosan úgy nézett ki, mint ahogy azt a korábbi beszélgetőpartnereim leírták. Az osztályok, a kápolna, mind-mind a helyén volt még.

A kápolnát Jézus Szíve kápolnának hívták, és ezért az ott rendszeresen tartott litániák Jézus Szíve litániák voltak. Alkalmanként, nagyobb egyházi ünnepeken misék is voltak ott.

Színarabokat is tanultak a gyerekek, amiket aztán az iskola udvarán adtak elő a szülőknek. Élénken emlékszik az „Akárki” című előadásra, amiben ő angyalkát játszott.

Az ő osztályában csak lányok jártak, 21-en, és a párhuzamos osztály volt a fiúké, ők 22-en voltak. Az osztályban fapadok, egybeépített asztallal, melyben középen tintatartó állt. Egyenruha nem volt, a kislányok kötényben jártak, a fiúk pedig amilyen ruhájuk éppen volt.

Iskolatáskájuk sem volt a szó mai értelmében, mindenki abban vitte a gyér felszerelését, ami éppen nélkülözhető volt a családban. Volt idő, amikor neki édesanyja egyik nagyobb méretű ridikülje volt az iskolatáskája.

Az iskolában akkor már világi tanítók tanítottak. A zárdára csak a falon lévő fészület emlékeztetett, ami az első osztályban egy nagy, díszes fészület volt, másodikban egy kis fakereszt, harmadiktól már semmi.

Tanítónője első osztályban Uhlarik Ágostonné volt. Nem adonyi származású, úgy emlékszik, hogy a férjével együtt a Felvidékről jöttek Adonyba.

Második osztályban Steirer Hedvig tanította, aki már Adonyból származott, a Kossuth Lajos utcában laktak. Testvére Dr. Steirer Lajos, aki az Adonyról szóló könyvet írta.

Negyedik tanítónője a szintén adonyi Szűcs Mária volt.

A háború utáni nagy szegénységben nem volt tüzelő az iskolában. A diákok vittek magukkal otthonról fát, csutát a fűtéshez. Ha ez is kevésnek bizonyult, elmentek közösen a gyerekek a tanítójukkal a szigetbe, és ott gyűjtöttek fát a fűtéshez.

Anyakönyvi nyilvántartás 80.

FÉLÉVI ÉRTERESÍTŐ

tanuló által Brüll Margit

sz. Adonyi Etelka általános iskola/népiskola
 első osztályában az 1948/49 tan. év első felében elért eredményről.

Magyarítás	jól
Hír- és értekezés	jól
Beszélgetés — Szabadbeszélgetés	jól
Olvasás — Magyar nyelv és irodalom	jól
Írás	jól
Fogalmazás	—
Nyelvi ismeretek	—
Történelem	—
Föld- és néprajz	—
Az ember élete	—
Természettud.	—
Természetan — Vegytan	—
Számolás és mérés	jól
Rajzolás	—
Ének	jól
Testnevelés	jól
Változatos tárgyak, gyakorlatok : gyakorlatok	—
nyelv	—

Általános tanulmányi eredmény: hétosztályos

A nevelő testület határozata: —

Jegyzet:

Műveltség	4
nyelv	4
gyakorlatok	—

Kelt: Adonyi Etelka igazgató 1948. március 31.

Láttam az apa vagy helyettese: Brüll Margit

Anyakönyvi nyilvántartás 80.

BIZONYÍTVÁNY

tanuló által Brüll Margit

sz. Adonyi Etelka általános iskola/népiskola
 első osztályában az 1948/49 tan. évi első felében elért eredményről.

Magyarítás	jól
Hír- és értekezés	jól
Beszélgetés — Szabadbeszélgetés	jól
Olvasás — Magyar nyelv és irodalom	jól
Írás	jól
Fogalmazás	—
Nyelvi ismeretek	—
Történelem	—
Föld- és néprajz	—
Az ember élete	—
Természettud.	—
Természetan — Vegytan	—
Számolás és mérés	jól
Rajzolás	—
Ének	jól
Testnevelés	jól
Változatos tárgyak, gyakorlatok : gyakorlatok	—
nyelv	—

Általános tanulmányi eredmény: jól

A nevelő testület határozata: mindenkel szabályos leírás.

Jegyzet:

Műveltség	4
nyelv	4
gyakorlatok	—

Kelt: Adonyi Etelka igazgató 1948. március 31.

Láttam az apa vagy helyettese: Brüll Margit

Egy ideig a hetes volt a legjobb osztályzat. Ez csak két évig tartott, de ma is tudja azt a verset, amit a hetest kapott diákok örömmel szavaltak.

De gyönyörű ma a nap,
 Nevet az ég kékje,
 Kémény füstje felleget
 Ereget az égre.
 Feleltem ma számtanból,
 Bizony hetest kaptam
 Nézd csak, még a fenyők is
 Bólogatnak nagyban.
 Öreg tölgy a dombtetőn
 Az is örül, látom,
 Integet a sok levél
 Minden egyes ágon.

Szabó Ferencné

Adonyban született – Szerelmesen, keserűen, édesen

Kerekes Fanni: Reggeli szöszök

Lecsókolok a szemed alól egy ráncot, úgy hátha kicsit könnyebb.
Ne gyújtsd már tovább, teherként a könnyed.

Kerekes Fanni: Örök pillanat

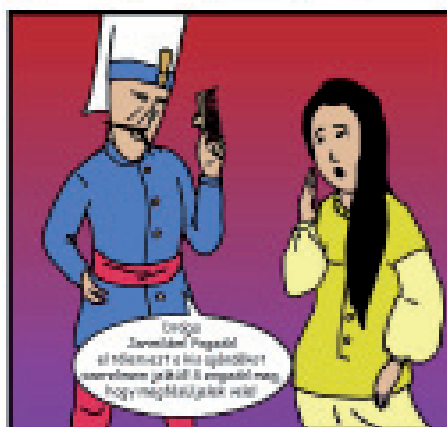
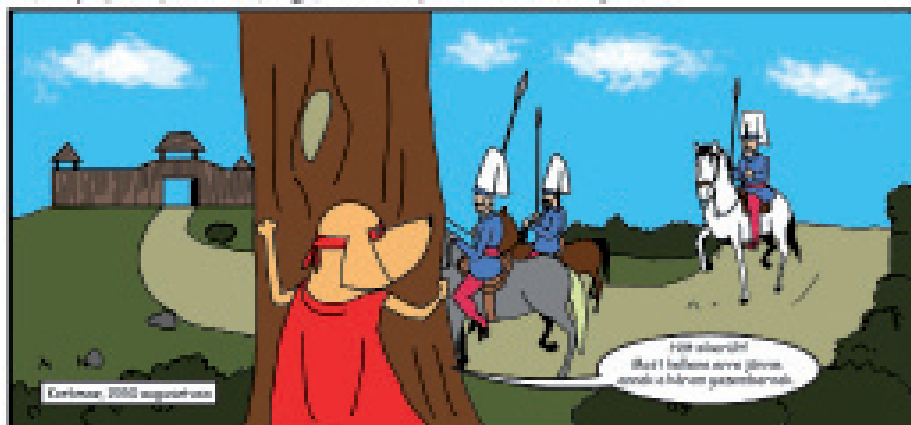
Mikor benne ragadsz a pillanatban;
rabul ejt, kézen fog.
Érzed a felejthetetlen a pirkadatban;
s a napnyugta mindent helyre hoz.

Szerencsés az ember, ha élete pillanataiban sokszor akarja a
„soha véget nem érést”
Mert azt érzi, hogy akkor, ott minden tökéletes.
(S így, ha majd egyszer leperreg az életem, hosszú filmet nézhetek.)

Kerekes Fanni: Sehogy sem jó

Ha nincs az nem jó;
ha van, az meg nehéz.
A túl sok felemészt,
de a fele az kevés.
Kértél, hát rögvest megkaptad.
S közben valahol magadat elhagytad.
Ha nincs, az nem jó;
ha van az meg nehéz.
Meggondolatlan álmok,
beteljesülve rohannak feléd...

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - VIII. RÉSZ

2020. aug. 10.

...!

Horváth-Bártfai Anikó: Zsivatolók nyomában III.

Reggel, miután a bodobács család minden tagja kidörzsölte szeméből az álmot, meglepetten látták, hogy a mindig későn kelő Aliz már nem alszik, sőt még csak a közelükben sincs. Először arra gondoltak, hogy a harmattól csillogó rózsakertnél megtalálják, mert este szinte végig annak szépségéről regélt. De mikor Anti és Andor elszaladt arra, és sehol nem leltek rá, hirtelen megrettentek. Vajon hova mehetett a mindig megbízható Aliz ebben az ismeretlenségben? Anti, Anett és a testvérek egész délelőtt egyre eszeveszettebben keresték eltűnt családtagjukat, a tegnapi vidámságnak és nevetésnek már nyoma sem volt.

- Mi lesz, ha Alizt nem találjuk meg?
- Itt várjunk rá? Hazamenjünk, hátha hazatalál egyedül is és otthon keres minket?
- Egyáltalán, mi történhetett? – kérdezték folyton egymást.

Aliz aznap nem került elő. Az előző esti békés éjszakai alvás nem ismétlődött meg, a család minden tagja éberem forgolódott, és a reggel nagyon nehezen jött el. Aliznak reggel sem volt nyoma, így még inkább nekikeseredtek. Különösen, amikor másnap és harmadnap este is úgy estek ágyba – illetve kucorodtak be a diófalevél alá –, hogy a piros szoknyás bodobácslány alvóhelye üresen tátongott. Egyre inkább meg voltak győződve róla, hogy soha többé nem fogják bohókás, folyton pörgő-forgó családtagjukat látni. Anti és Anett napról napra szomorúbb lettek, hiszen a vidámnak ígérkező kaland rémálommá vált. Éjszakánként nem aludtak, nappal nem pihentek, folyton mentek, kerestek. Nagy elkeseredésükben végül úgy döntöttek, pár napig még maradnak, utána hazamennek a biztonságos ovikertbe. Szívükben még ott pislákkolt egy halvány kis remény, hogy talán Aliz is hazatalál valamilyen óriási csoda folytán.

A következő napon rettentő forróság tombolt, már kora reggel erősen tűzött a nap, csak melegedett és melegedett a levegő. Fél füllel hallották, amint egyre több család gyűlik össze a szökőkút közelében. Amál és az ikrek először csak messziről figyelték a növekvő forgatagot, de aztán mindig egy picit közelebb húzódtak, mert kíváncsiságuk nem hagyta őket nyugodni. Nem tudtak távol maradni a gyereksicsergéstől, hiszen ez állt eddigi életük középpontjában, és vonzotta őket, mint a mágnes. Lassan settenkedtek előre, hangtalan lopakodásukat azonban hirtelen vidám üvöltés szakította félbe:

- Bodobácsok! Az enyémeek!
- Én láttam meg előbb!

- Három van, jut mindenkinek! – szólt a harmadik, aki jóval higgadtabbnak – bár nem kevésbé örömtelinek – tűnt.

- Óvatosan, vigyázzatok rájuk! – csattant fel ismét az első hang, majd a három kis megilletődött bodobács pillanatokon belül meleg kis gyerekekzezek ölelésébe került.

- Éljen! Akkor mind a négy hajónak van már kapitánya – hallották a kis pöttyösök, amit nem értettek, hiszen ők csak hárman voltak – számolni igazán jól megtanultak, legalábbis tízig –, de nem maradt sok idejük ezen morfondírozni.

Pillanatokon belül bekerültek a levélből és fából készített vicces kis hajókba, majd egy pillanat múlva alig hittek elkerekedő szemüknek. A szomszéd úszóalkalmatosságban megpillantották elveszett testvérüket, a látszólag igencsak szomorú és megviselt Alizt.

- Aliz! Aliz! Itt vagyunk! – kapálózott és kiabált Ati, de olyan nagyon, hogy csak futáson edzett lábai és szemfülessége mentette meg attól, hogy ne találja magát rögvest a vízben.

- Ati! Hát itt vagytok! Azt hittem, sosem látlak titeket többet! – örvendezett Aliz, amint felismerte testvéreit, miközben egy könnycseppet morzsolt el a szemében mérhetetlen megkönnyebbülésében és örömeiben. Andorral és Amállal is madarat lehetett volna fogatni, olyan boldogok voltak. Máskor a kis bodobácsok kifulladásig játszottak a gyerekekkel, most viszont mind a négyen azt fürkészték, lesték, mikor tudnának apró lábaikon lelépni játszópajtásaiktól, hogy szüleiket megörvendeztessék, a jó hírt ők is mihamarabb megtudják. Végül először Andornak sikerült a szabadulás. Rohant Antihoz és Anethez, ahogy csak apró lábaitól kitelt, majd bukfencezve, kiabálva megállt, és kapkodva, nevetve mesélte a váratlan és hihetetlen fordulatot. Az öröm mérhetetlen volt, addigi fáradtságuk, elkeseredésük hirtelen elszállt. Hamarosan teljes létszámban a szinte már sajátjának tekintett diófalevél alatt ücsörögtek, faggatták Alizt az eltűnéséről és az eltelt pár napról, miután persze jól össze-vissza ölelgették. Kiderült, hogy Aliz az első éjszaka közepén felriadt, és bár nem látott semmi nyugtalanítót, nem tudott azonnal visszaaludni, így azzal múlatta az időt, hogy hátán heverészve bámulta a csillagos égboltot. Jó ideig nem történt semmi, de még mindig nem jött álom a szemére, amikor egyszer csak majdnem hangosan felkiáltott, mert egymás után két hullócsillag is végigszánkázott az égen, majd egyenesen a közeli szökőkútba pottyantak. Legalábbis Aliz szentül hitte, hogy mindkettő ott ért földet a szomszédságukban. Az öröme olyan nagy volt, hogy nem bírta egy helyben maradni, mindenképpen közletről is látni szerette volna a tündöklő csodákat. Anélkül, hogy egy csepp félelem lett volna benne a nagy sötétség és ismeretlen miatt. Kislisszant a biztonságot adó levél alól, 243

és már úton is volt a vízi és az égi csodák felé. Pár perc múlva aztán a nagy öröm legalább ugyanakkora félelemmé lett, mert a sötétben pillanatokon belül eltévedt a tapasztalatlan bodobáclány. A szökőkutat sehogyan sem lelte, mikor meg ijedtében visszafordult, újból rossz felé indult. Végül egész éjszaka kóborolva teljesen ismeretlen helyre került, addig nem látott virágokat és fákat látott a felkelő nap fényében maga körül.

- Állandóan téged kerestünk – ölelte át szorosan Anett a nagylányát, mikor Aliz ideért a mesélésben, így pár pillanatig csak pislogni tudott anyuka szoros ölelésében.

- Én meg titeket! – folytatta, amikor lazult a szorítás, és végre újból egy cseppnél kicsit több levegőhöz jutott – Mindennap csak mentem és mentem, az összes zugot átkutatva. Segítőim is akadtak, egy kedves katicacsalád, meg két vicces darázsfüű, de a magasba felszállva ők sem leltek rátok. Mára aztán teljesen elkeseredtem, amikor nyakon csípett egy kislány. Azt hittem, még messzebb kerülök tőletek. Aztán meg a lélegzetem majd elállt, mikor a szökőkutunkat megpillantottam.

- Mégis nagyon meglepődöttél, amikor meghallottad a kiabálásomat – nevetgélt Ati.

- Igen, mert olyan hihetetlen látvány voltál, ahogy annyi hiábavaló keresgélés után egyszer csak ott kapálóztál a szomszéd lyukas levélen – bokszolta meg testvérét Aliz, és hatalmas viháncolásba, birkózásba kezdtek, amiből Andor és Amál sem maradhatott ki.

Este a Bod család összedugta csápjait, és hosszas tanakodás után úgy döntöttek, hogy Aliz eltűnése és a rossz kezdet ellenére a parkban töltik a nyarat, hiszen akad ott elég gyerektársaság, a biztonságos otthonuk pedig igazán nincs messze, bármikor hazatérhetnek. Sütkéreztek, szökőkutaztak, játszottak egész nyáron, majd sok örömmel teli puttonnyal érkeztek haza augusztus közepe táján. A szünidő hátralévő részében történeteket meséltek a többi bodobácsnak a kalandjaikról, amiket az otthonmaradók tátott szájjal hallgattak, némelyek egy picit talán irigyeltek is.

Ősz elején aztán az újra hangosan zsvitoló ovisok nem győztek csodálkozni, hogy négy különös bodobács mennyire bátor, már-már vakmerő. Ezer közül is felismerték volna őket. Egyiknek a pöttye piros szoknyácskához hasonlított, kettőnek csak két sötétpiros pötty díszíti a hátát, nyakukban kalózkendőszerű ékesség lóg, a legapróbbnak pedig mintha piros fejkendő ölelné körbe a fejét.

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei

Hadtörténelem és harctérkutatás

„Mit lehet kutatni egy olyan helyen, ahol 100 évvel ezelőtt harcoltak a katonák? Mit tudnak ott találni?” Kutatótársaimmal együtt számtalanszor megkapjuk az idézett kérdéseket. A Nagy Háború Kutatásáért Közhasznú Alapítvány kutatóival valóban a 100 évvel ezelőtti harcok helyszíneit kutatjuk. Ott, ahol az I. világháború súlyos ütközetei lezajlottak. Nem „találni megyünk valamit”, hanem azokat a harcászati elemzéseket elvégezni, amelyek segítségével válaszokat keresünk a levéltári kutatások során felmerült kérdésekre: miért éppen ott zajlottak az összecsapások, miért volt a nagy veszteség, miért volt sikeres az ottani állások védelme, és még sorolhatnám.

A felkészülés

Az 1914-ben kirobbant világháború a mozgó háborúból igen hamar állásháborúvá változott. A frontvonalak megmerevedtek, a harcoló felek beásták magukat, lövészárkok és védelmi rendszerek épültek. A cél az volt, hogy vállalkozásaik során a szemben húzódó állásokba betörjenek, azt megtartsák, bekössék a saját védelmi rendszerükbe. Amikor igyekszünk választ keresni egy-egy frontszakaszban történt, nagy veszteségeket követelő harcokra, előtte levéltári kutatásokat végzünk. Budapesten, a Hadtörténelmi Levéltárban, valamint a bécsi Hadilevéltárban. A több hónapos levéltári kutatások után összesítjük a megtalált parancsokat, feljegyzéseket, harc - és veszteségjelentéseket, védelmi szakaszok vázlatait. Csak ezután kerülhet sor a terepkutatásra. Természetesen csak olyan helyeket kereshetünk fel, amelyek a 100 évvel ezelőtti harcok óta majdnem változatlanok, kevésbé bolygatottak. Ezek az egykori állások maradványai a magas hegyekben, karsztvidéken vagy erdőkben találhatóak. A következőkben néhány terepkutatási történetet megosztok Olvasóinkkal is. Először igen messzire, a volhíniai mocsárvilágba indulunk.

A Pripjaty folyó menti mocsárvidék

2010 augusztusában Ukrajnába, az egykori Volhínia területére utaztunk. Unokái kérésére (akik velünk utaztak) Drávetzky Sándor hadapród őrmester 1916 augusztusi hősi halálának helyszínét kerestük meg. Az

előzetes kutatásokból tudtuk, hogy ma már teljesen lakatlan, mocsaras területet kell majd bejárnunk. A Pripjaty folyó egyik mellékága, a Stochod melletti sűrű erdős, ingoványos területet. Azt a mocsárvilágot, ahol a Nagy Háború során elpusztult kis falvak nem épültek újjá, és mindent visszafoglalt a természet. Megérkezésünk után az utolsó kis lakott településnek,

Povorks falunak picinyke boltja lett a bázisunk, és innen indultunk bele az ismeretlenbe. (Megjegyzem, hogy a helyi lakosok nagyon kedvesek voltak, másnap már vendégül láttak bennünket.) A félig elhagyott település az öreg fagerendás házaival olyan volt, mintha más világba csöppentünk volna. Szinte arra számított az ember, hogy az egyik utcáskon élénk toppan egy I. világháborús orosz katona, annyira ott volt a múlt, szinte megállt az élet. Povorksból „javítottnak” mondott földúton indultunk a két elpusztult egykori falu, Smolary és Zarzecz területe felé. Hamar megtapasztaltuk, hogy az eső szinte járhatatlanná tette az utat. Sőt, vigyáznunk kellett, hova lépünk, mert a járhatónak vélt mohás tereprészen egy pillanat alatt combig süppedtünk az ingoványba. A sűrű erdőben a két elpusztult falu területe kissé ligetesnek tűnt, ez is segített a valaha egy utcás települések behatárolásában. Ahol a házak udvara volt egykor, ott nagy tömegben virágozott a csicsóka. Segítségükkel a házak elhelyezkedésére is választ kaptunk. GPS és a korabeli vázlatok segítségével erről a területről indultunk el az 1916-os nyári magyar állásokat megkeresni. Mivel napok óta esett az eső, küzdeni kellett a sárral, a szúnyogokkal. Hatalmas nádrengetegen átvezető vadcsapásokon, erdőtüzből elpusztult fák között, számtalan kis vízfolyáson átkelve értük el az egykori magyar fővédelmi vonalat. A sűrűn álló nagy fák alatt a félhomályban hirtelen ott találtuk magunkat az egykori súlyos harcok helyszínén. Mivel a földbe nem lehetett árkokat ásni, ezért a katonák földből emelt sáncok mögött húzódtak meg. Így épültek a fedezékek, tartózkodási helyek. Az állásokról készült vázlatok segítségével bejártuk a védelmi rendszer egyes részeit. A földön ott heverték az orosz tűzérség által kilőtt srápnell hüvelyek. 1916 júliusában és augusztusában lezajlott súlyos harcokban nagyok voltak a magyarok veszteségei. Drávetzky

Sándor hadapród őrmester is ekkor halt hősi halált. Egy kidőlt fatörzsön megpihenve újra belenézünk az egykori harcjelentésekbe, feljegyzésekbe. Szinte magunk előtt láttuk a harcoló, szenvedő katonatömeget. Mindez távol a hazától, a családtól. Nekünk megadatott, hogy a madarak énekétől hangos erdőben, békében emlékezzünk azokra, akik életüket vesztették az összecsapásokban, akiknek pokol volt ott minden nap.

A „Villa Olga”

Szlovéniában, a Tolmin város közeli Sleme-hegyen lezajlott harcok történetét kutattuk. Ehhez a bécsi Hadilevéltárban néztük át az egykor ott harcoló ezredek megmaradt iratanyagait. Nagyon jó korabeli vázlatokat találtunk a védelmi rendszerekről, állásokról. Megakadt a szemünk egy nagyon szépen megrajzolt, különleges kavernán, amely

a „Villa Olga” nevet viselte. Bizony felkeltette az érdeklődésünket, hogy miért ennyire különleges ez a kaverna? Vajon mi volt a szerepe a védelmi rendszerben? Az egyik nyári terepkutatás során – kezünkben a korabeli vázlatokkal – indultunk neki a megkeresésének. Mivel a Sleme eléggé meredek lejtőjén kellett keresnünk, ezért fizikailag kimerítő volt a bozótos, sziklás hegyoldalon követni az egykori fővédelmi állás még azonosítható vonalát. Ám sikerrel jártunk, megtaláltuk a „Villa Olgát”! Képzeljünk el egy fél családi ház nagyságú sziklát, amely kimagasodik a környező sziklákból. Amikor alatta álltunk, valami nyílást is láttunk a magasban, az oldalában. Lent a tövénél, az ellenség felől nem látható részen bokroktól takarva üreg féle sötétedett. „*Bejárat lehet!*” – állapítottuk meg. Azért, hogy oda bemászhattunk, a mindent beszövő, beborító tüskés bozóton kellett átverekedni magunkat. Helyesebben mondva átvágni, mert nekiálltunk az ágak vagdosásának, hogy elérjük az egykori bejáratot. Összevágva, karcolva, de sikerrel jártunk, és bejutottunk a szikla belsejébe. Ugyanis a sziklába egy szoba volt kivésve, amelyben egykor 6-8 katona is elfért! Mennyit dolgozhattak kivésésén a korabeli utászok! Az alatta húzóódó olasz állások felé egy kis nyílást vágtak, akkorát, hogy onnan géppuskával tűz alatt

tudták tartani a szembeni ellenséges lövészárkot. Nem csak géppuskaállás lehetett a „Villa Olga”, hanem parancsnoki központ is. Megvédte a benne tartózkodókat, mert a nagy sziklatömb biztosan ellenállt az olasz tüzérség tűzcsapásainak. A történethez hozzátartozik, hogy nem időztünk sokat ebben a „szobában”. Mivel a területen elég nagy a viperaveszély, és a kis helyiségben igen sok volt a korhadó faanyag. Néhány fotó elkészítése után kijöttünk belőle. Apró dolog, de információt kaptunk. és megismertünk egy női név mögé rejtett parancsnoki harcálláspontot.

Egy hírhedt dolina

A Doberdó-fennsíkon 1915. június végétől 1916. augusztus 10-ig zajló állásháború során mindkét harcoló fél „hadiszolgálatba állította” a területén található természetes mélyedéseket (dolinákat) és barlangokat. Az egyik ilyen dolina eléggé hírhedt nevet szerzett a harcok során. A San Martino del Carso falu közelében húzódó 12-es védelmi szakasz fővonala mögött található ez a ma is kb. 14 méter mély, eléggé meredek oldalú dolina. 1915 őszén lent az aljában, az oldalába bevéssett kavernákba települt a védelmi szakaszokban harcoló századok zászlóaljparancsnoksága. 1915 novemberében a Magyar Királyi Székesfehérvári 17. Népfelkelő Gyalogezred (soraikban sok adonyi katonával) századai harcoltak az első vonalban. November 23-án a zászlóalj parancsnoka megbeszélés céljából magához, a mély dolinába rendelte a védelmi szakaszok századparancsnokait. Amikor mindannyian ott voltak, éppen akkor kezdődött egy olasz támadás, amely olyan sikerrel járt, hogy gyalogságuk elfoglalta a magyar állások egy részét, és a mély dolinát is körbevették. Valamennyi parancsnok és az ott szolgáló honvédek bennrekedtek a mély dolina kavernáiban! Az olaszok nem mertek lemenni, hanem bűzbombákat dobáltak le, és megadásra szólították fel a fehérvári katonákat. Időnként géppuska sorozatokat eresztettek a bejáratokhoz. A bentrekedtek nem adták meg magukat, bíztak egy sikeres magyar ellentámadásban. Gondoljunk arra, hogy mit szenvedhettek bezsúfolva a kavernákba, a bűzben, a bizonytalanságban! Csak két nap múlva, november 25-én foglalta vissza a székesfehérvári 17-es tábori ezred

az elvesztett állásokat, és szabadították ki a dolinában rekedteket. 2006 óta kutatjuk a fennsíkon lezajlott harcok történetét, ezért fontos volt, hogy megtaláljuk ezt a dolinát is. Segítségünkre voltak a korabeli állások vázlatai, térképek. Szembesültünk azzal is, hogy a dolina területét ma már nagyon sűrű bozótos borítja, ezért szó szerint azon áttörve jutottunk el a mélyedés széléhez. Stencinger Norbert kutatótársunk vállalta, hogy leereszkedik az aljába. A harcok ideje alatt valószínűleg létrával oldották meg a le- és felmenetelt. Ma már csak az oldalából kiálló bokrokba kapaszkodva lehet lejutni. Norbert sikeresen leérkezett a mélybe, alig láttuk a lenti félhomályban. Egyszer csak ezt a kiáltást hallottuk: „*Hű, de félelmetes itt lenni!*” Később Pintér Tamás kutatótársammal mi is meggyőződünk a váratlan kitörés okáról. Ugyanis mi is leereszkedtünk a mélybe. Lent, a félhomályban sötét üregekkel álltunk szemben: a kavernák bejáratával. Ott voltak félig beomolva, nyirkosan, mennyezetükről csöpögő vízzel. Valóban félelmetes volt! Azon, hogy mit érezhettek ezekbe a kavernákba szorult fehérvári katonák (talán adonyi katona is volt közöttük), el lehet gondolni!

E néhány apró kutatási élmény csak nagyon kis töredéke annak a lassan két évtizedes harctérkutatásnak, amelynek során az 1914-1918-as Nagy Háború egy-egy harctéri eseményét igyekszünk kutatni, megismerni. Nagyon fontos a felkészülés, a levéltárakban töltött sok óra. Csak azután következhet a terepkutatás. Megbízható kutatótársakkal és helyi kutatókkal, akik már a barátaink lettek. Számomra fontos, hogy az egykori adonyi katonák harctéri sorsát, hadiútját előtérbe helyezzem kutatásaink során. A 2019 májusának végére elkészült 2x45 perces DVD is róluk szól. Azokról, akiknek kedvezett a katona- szerencse, és hazajöttek, és azokról, akik a messzi távolban nyugszanak.

Rózsafi János

Fotó: Rózsafi János

Szeptember

*kép: Nógrádi Katalin: Esti horgászás 2010.
fotó: Boldog József*

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

	1 Egyed Egon	2 Rebeka Dorina	3 Hilda	4 Rozália Róza	5 Viktor Lőrinc	6 Zakariás Beáta
7 Regina	8 Mária Adrienn	9 Ádám	10 Nikolett Hunor	11 Teodóra Igor	12 Mária	13 Kornél
14 Szeréna Roxána	15 Enikó Melitta Lola	16 Edit Ditta Ludmilla	17 Zsófia Hildegárd	18 Diána	19 Vilhelmina Dorián	20 Friderika
21 Máté Mirella	22 Móric	23 Tekla Lina	24 Gellért Mercédesz	25 Eufrozina Kende	26 Jusztina	27 Adalbert Döme
28 Vencel	29 Mihály	30 Jeromos Médea				

Programok Adonyban

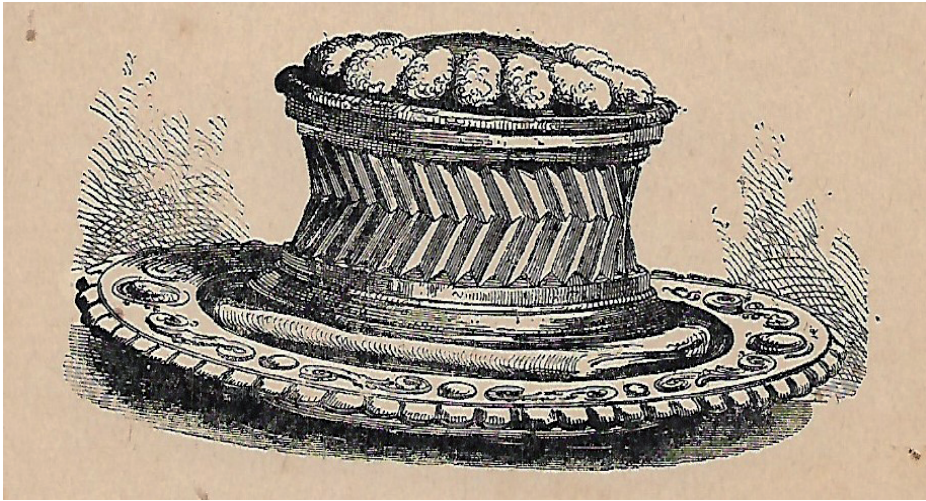
Szeptember 7. hétfő: Német nyelvi játszóház
Helyszín: művelődési ház

Szeptember 19. szombat: Szüreti mulatság.
Helyszín: művelődési ház

kép: Nógrádi Katalin: Kamraablak
fotó: Boldog József

Egy szakácskönyv meséi – gasztronómiai rovat
Morzsasüti régen is

Nincs új a nap alatt, még a gasztronómiában sem. A manapság nagyon divatos morzsasüтик egy 19. századi változatát szeretném most közreadni. Én a lábás helyett jénai tálat használtam, és kemence híján a sütőben sütöttem 180 fokon. Így is nagyon finom lett!

Almás morzsa

„Száras fehér házi kenyérből reszelt finom morzsát jó borral megnedvesítünk, néhány kanál tört cukrot hintünk bele, a megnedvesített morzsából újjnyivastagságnyt vajjal bekent lábásba teszünk, azt kis darabka vajjal kirakjuk, aztán finomra vágott s jól megcukrozott almaszeletet teszünk rá, végre apróra vágott mazsolát, apró szőlőt, mandolát, citromhéjat és tört fahéjat, aztán ezt mind ismétljük így tovább, míg a lábás megtelik. Aztán a kemenczébe tesszük s három negyedóraig sütjük. Ha kisült, tála kiborítjuk s cukorral behintjük.”

Házi praktika: gyöngyöket megtisztítani

„Ócska, megsárgult s megrozsdásodott gyöngyöket legjobban úgy lehet megtisztítani, ha kenyértésztába dugjuk s avval megsütjük. Ezáltal épen olyan szépek lesznek mint előbb.”

Gastro ABC

Marinálás: Az alapanyagok elkészítés előtti pácolása fűszerezett, gyakran savas kémhatású folyadékban, melynek összetétele változó lehet. A pácnál különböző savas kémhatású összetevőket: ecetet, citromlét, bort és fűszereket is használnak. Gyakori a fokhagyma, vöröshagyma, bors, köménymag, babérlevél, borókabogyó, cukor, koriander, borsika, só alapú pác. Az indiai konyhában népszerű eljárás.

Montírozás: Az ételek (levesek, főzelékek, mártások) vajjal történő feljavítása, állományjavítása. Habverővel mindaddig keverjük az ételt, amíg a vajdarabkák teljesen el nem olvadnak.

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág **A természetvédelem címermadara**

Az őszi első fuvallatára szinte azonnal megáll a fák intenzív növekedése, a hajtások végén a levelek üde zöldje elfárad, beolvad a többi közé. Hónap vége felé aztán színesedni kezdenek a fák, ritkulnak a levelek, és sárga szőnyeget terítenek a lombkorona alá. Most jött el az idő a legtöbb madár részére, hogy a költések után a felnevelt fiatalokkal útnak induljanak a telelőhelyek felé.

Így tesz a környéken költő nagy kócsagok többsége is. A magyar természetvédelem címermadarának állománya az 1970-es évek közepétől szinte folyamatosan növekszik. Az 1800-as évek végén és az 1900-as évek elején a divat hóbortjának köszönhetően a kócsagot egész Európában és Észak-Amerikában pusztították, hogy megszerezzék nászruhás dísz tollait. A kócsagtollas kalapok sokáig hódítottak a divat világában, ez eredményezte, hogy világszerte lecsökkent az állomány. A kereskedelem csúcsán a kócsagtoll ára elérte az azonos súlyú arany árának kétszeresét. Magyarországon 1912-ben nyilvánították védetté, de majdnem megkésték az intézkedéssel. 1916-ban 2 telepen mindössze 25 pár fészkelte. A mélyponton, 1951-ben, már csak a Kis-Balaton területén volt 33 pár, és számuk még mindig fogyott. Fokozott védelem hatására megkezdődött a létszámnövekedés, majd egyre több telep alakult ki az országban. A nemzeti parkokban, természetvédelmi területeken a háborítatlanságot meghálálta a madár. A zavartalan költési körülmények, a fokozott figyelem és talán a kócsag alkalmazkodóképessége is elősegítette, hogy a mai több mint 5.000 párt magában foglaló állomány madarait mindenhol láthatjuk a vizes élőhelyeken. Igaz ez a Líviai tavak nagyobb, náddal fedett részeire is, ahol szintén otthonra lelt más gémfajokkal együtt.

A kócsagok nagy része szeptemberben vonul délre, a Földközi-tenger partvidékére. Február végén, március elején már újra a költőhely közelében van. Alkalmazkodóképességét az egyre gyakrabban és nagyobb számban áttelelő csoportok mutatják. Ezek a madarak enyhe teleken a vizek mentén, erősebb lehűléskor a réteken, lucerna tarlókon és a szaporodó repce táblákon találják meg az ételmet. Így volt ez 2018-19-es évek telén is: Adony környéki őszi vetésekben rendszeresen tucatszám, mint hófehér madárijesztők, tanyáztak az itt telelő kócsagok. Az apró rágcsálókat pusztítják ezer számra az egerészölyvekkel versenyben, csak a technikát illetően van lényegi eltérés.

A nagy kócsag március végén, április elején rakja le 3-4 tojását. A szülők felváltva kotlanak 25-26 napig. A fiókák 34-35 nap múlva röpképesek,

de a fészket már korábban elhagyják. Táplálékát főleg apró halak és vízi rovarok alkotják, de megeszi a békát, gyíkot, lótetűt, mezei pockot. A stabil állomány megőrzése érdekében ma is a fokozottan védett fajokhoz tartozik. Természetvédelmi értéke 100.000 Ft.

A nagy kócsaghoz hasonlóan szintén hófehér tollruhát visel, és díszstollakkal is rendelkezik a kis kócsag. A méretbeli különbségen kívül a kisebb rokon nászidőben hátrahajló bóbitát visel, valamint a csőre és a lába végig fekete, csak egy sárga „titokzoknit” visel. Alapvetően mediterrán faj, így ősszel korábban indul útnak, és nem jellemző, hogy áttelelne hazánkban. A Földközi-tenger partján már találunk áttelelőket, de az állomány zöme Afrikába repül. Tavasszal április hónapban jelenik meg a líviai halastavaknál és az adonyi ártéri erdőkben. Fészket legtöbbször fára építi, de az utóbbi időben megjelent a bokros nádasokban is. Május elejétől június végéig zajlik a költés. 3-6 tojást rak, majd a szülők felváltva kotlanak 21-27 napig. A kikelt fiókákat mindkét szülő eteti. Táplálékuk halak, békák, rovarok, kisemlősök, de csigát, piócát is eszik. A fiókák egy hónap múlva repülnek ki a fészekből. Régebben költött 4-5 pár a líviai 4-es tó hegy alatt elterülő széles nádas részén, de mostanában csak a cikolai vízfolyás szabadegyházai részén található fészkelő párok. Vonulásban mindenhol feltűnik kisebb-nagyobb csoportja a jó táplálkozási helyeken. Állománya ingadozó: 750-1.400 pár költ az országban. Fokozottan védett! Természetvédelmi értéke: 250.000 Ft.

A szabadulóművész

A keleti égbolton már látszott a szűrődő fény, de még szinte teljes sötétség volt, mikor a líviai rét szélére érkeztem. Lassan tapogatózva haladtam a vízfoltokkal tarkított réten, mert az előző napi eső megemelte a vízszintet. A szarvasmarhák által kitaposott részen bizony ügyelni kell, nehogy egy gödörbe megmerüljön a gumicsizma. A villanypásztor alatt átkúsztam, és máris a nádszöveget által körbezárt lesben voltam. A szokásos előkészületek után a les előtti nagy tocsogót kezdtem el figyelni. Elsőnek tőkés és kanalas récék szálltak le, és keresgéltek a vízben. Majd egy nagy kócsag landolt a víz szélén, és bizalmatlanul körbenézett. Egy idő után megnyugodva táplálékot kezdett keresni a fokozódó világosságban. Figyelő tekintettel sétált végig a part szélén, majd két-három nagy ugrást követve felkapott egy nagy kecskebékát. A békának ez igen fájdalmas lehetett, mert vertyogó hangok kíséretében mindenféle légtornász mutatványt adott elő. A kócsag igyekezett jobb fogást találni a kétéltűn, de az folyamatosan ellenállt a mozgásával. A madár feldobta, forgatta, csípte, de a béka nagyon eleven volt. Néha már csak a csőr hegye tartotta a természetes kuruttyolót, majd ismét sikerült fogást váltani a kócsagnak. Már elkönyveltem a madár sikerét, amikor a következő pillanatban kiejtette csőréből a zsákmányt.

Rögtön utánacsapott, de nem talált. Egyre fokozódó lendülettel csépelte maga körül a vizet, aztán a gémekekre jellemző topogó mozgással, a lábával kereste tovább a szabadulóművészt. Minden hiába. A megkínzott békának nyoma veszett. A kócsag egy ideig egy helyben állt, mintha emészténé a kudarcot, majd új zsákmányt keresett. A tocsogó szélén egy kis szigetet kerített körbe a víz. A madár figyelmét ez kötötte le. Körbesétálta szűrős tekintettel, aztán hirtelen lecsapott, és máris egy természetes lótetűt fogott. Miután lenyelte, folytatta a vadászatot a sziget körül. Összesen 7 darab lótetűt sikerült fognia a kis kiemelkedésen, ahova a víz elől menekültek a rovarok. Mikor már jó ideje nem volt újabb zsákmány, a kócsag is továbbállt.

Králl László ornitológus, fényképész

- 1 sz. kép Nagy kócsag a csatornán
- 2 sz. kép Nagy kócsag portré
- 3 sz. kép A zsákmányolás pillanata
- 4 sz. kép Kakaskodó kócsagok
- 5 sz. kép Kis kócsag portré
- 6 sz. kép Settenkedő kis kócsag
- 7 sz. kép Nagy kócsag, kis kócsag, szürke gém
- 8 sz. kép Légtornász béka
- 9 sz. kép Lótetű a csőrben

Anekdóták a téészből **„Ördögök” a Duna-réten**

Balázs Ferenc, az Angus Kft. volt ügyvezetője meséli:

„Az Angus üszők először 1987-ben érkeztek Magyarországra, akkor is Adonyba, a Duna Rétre. Nagy energiával készültünk a fogadásukra. Kialakítottuk a legelőn a karámot, sőt, hogy a szállító kamionok minden gond nélkül le tudjanak pakolni, a 6-os út árkát ideiglenesen feltöltöttük, csináltunk ott a két nagy tölgyfánál egy alkalmi bejárót. A két kamion megérkezett, egy pillanatra megállítottuk a forgalmat, hogy be tudjanak fordulni, és a kialakított bejárón behajtottak a gyepes karámba. Leparkoltak, majd elkezdtük a lerakodást. Simán, gördülékenyen ment minden. Az állatok, mintha mindig itt laktak volna, futottak két kört a karámban, és utána a kirakott szénának szépen nekiálltak.

A szarvasmarhák megérkezése kisebb felfordulást okozott a hatos út forgalmában. A sofőrök még sosem láttak ilyen fekete jószágokat, és minden közlekedő ezeket bámulta. A nagy báméskodásnak az lett aztán a következménye, hogy az egyik autó behajtott az árokba, a zsilipnél, és úgy állt ott, mint egy rakétakilövő. Másik kettő egymásba szaladt. Közben már mi hívtuk a rendőrséget, hogy segítsenek. Megjöttek a rendőrök, elkezdték irányítani a forgalmat, de egy kocsi még a rendőrök járművébe is beleszúzott.

Szerencsére, igen lassan ment a forgalom, így személyi sérülés egyik esetben sem történt. Mindezt azért, mert mindenki bámulta ezeket az „ördögöket”.

Lejegyezte: Heteyi Gábor

Kép: Angus Kft.

*Számos és számtalan – képes és képtelen,
most a 20-20-20 apropóján*
Passzív ház szalmából

(Célok: üvegházhatású gázok csökkentése, megújuló energia növelése, energiahatékonyság növelése.)

Korábbiakban – Schmidt Ernő írásából – megismerhettünk egy új építésű, passzív jellegű házat, melyet a mai építőipari anyagok felhasználásával tettek alacsony rezsijűvé. Szintén egy korábbi írásunk mutatta be a 30 évnél idősebb ház alacsony rezsijűvé tételét a villamos energia saját termelésén keresztül. Most egy újszerű, mégis a hagyományokhoz visszanyúló épületkoncepciót ismerhetünk meg, melynek szerzője Schmidt Péter (Ernő építészmérnök fia). Hát akkor, olvassuk figyelmesen!

A vásárolt energia nélkül működtethető koncepció ház egy talajtól elemelt platóra épül. Tömegformálásánál alapvető szempont volt a természet erőinek figyelembe vétele. Déli oldalán meredek hajlású tetővel, és nagyméretű ablakokkal fogja be a nap energiáját, míg északon puffer zónával, és kis ellenállású, alacsony hajlású zöldtetővel védekezik a szél ellen.

Anyagait és szerkezeteit egyaránt az alacsony primer energiatartalom jellemzi. A ház léptékéből következő ragasztott faszerkezeteket a helyi természetes anyagok (szalma, kukoricaszár és vályog) egészítik ki. A termikus burok alapegységét a helyi gazdaságban előállítható kisméretű szalmabála adja, mely meghatározza az épület szegmenseinek méreteit, és kihat a homlokzati nyílásrendre is.

A tartószerkezet ütemezési rendjét is befolyásolja, mely a szalma nedvesség-érzékenységből következik. A plató, illetve tető elkészülését követheti csak a bálák beépítése. A ház gépészeti koncepciója, hogy a saját rendszerei által autonóm legyen. Ennek megfelelően a megújuló energiákon alapuló alternatív rendszerek állítják elő villamos energiáját, mely biztosítja a világítás mellett a használati meleg vizét, látják el szellőztetését és fűtését (hővisszanyerős szélkémények). Árnyékolásában és időjárás-állóságában nagy szerepet kap a homlokzatra felfutó növényzet, és a környezetébe telepített lombhullató fák.

A ház hosszú távú, fenntartható működése az egész közösség érdeke és befektetése, mely az ökológikus építés irányelvei mentén illeszkedik a természet körfolyamataiba, a természetközelség koncepciójába, és egyben megfelel a mai kor támasztotta elvárásoknak.

A környezettudatos építés során az anyag, illetve szerkezetválasztásánál figyelembe kell venni azok Primer Energia Tartalmát (PET), amely az

anyagok előállításához, szállításához, illetve lebontásához felhasználható energiamennyiséget maximalizálja évi 400kWh/m² értékben. Figyelembe kell venni továbbá az épület fűtő-hűtőenergia szükségletét, mely nem haladhatja meg a 70kWh/m²/év mértéket. Tehát az egész épület összesített energetikai jellemzőit tekintve „A” minősítésű, vagyis energiatakarékos besorolással kell rendelkeznie. Fontos szempont ezen kívül anyagainak és szerkezeteinek tartóssága és takarékosága. Mindezek függvényében célszerű a helyben fellelhető természetes építőanyagok (szalma, vályog) alkalmazása.

Fa a ház legfőbb tartó és alkotó eleme. Megjelenik, mint tartó elem (ragasztott fagerenda, FJI magasgerincű fatartó, rétegragasztott földémpanel, rétegragasztott peremtartó, normál fűrészelt fatartók), tető (fazsindely, fedélszék, OSB), nyílászárók (rétegelt lemez ablakdoboz, ajtók, ablakok) külső- és belső padlóburkolat (rönkszelet-, hajópadló), álmennyezet (ritkított deszkázat). A szerkezetként és burkolatként alkalmazott faanyagok többsége lucfenyő, egyedül a hajópadlónál kerül borovi fenyő beépítésre, melyek favédőszerrel kezelték a különböző farontó bogarak, gombák, időjárás hatásai ellen.

A tervezési területen építkezésre alkalmas vályog található, így az alapozásnál kitermelt föld alapanyagul szolgálhat az alépítmény külső és belső falainál alkalmazott vályogtégla készítéséhez. A helyben lévő kisüzemi vályogpréselő géppel készülő téglák névleges mérete: 10x14x29 cm. Vakolatként az alépítménynél és a plató homlokzati falainak külső és belső oldalán, valamint a záróföldem felső lezárásaként is megjelenik. Ezen kívül

előre gyártott, nádszövetre préselt agyag építőlemez kerül beépítésre a belső válaszfalaknál.

Szalma az épület termikus burkának létrehozásában van jelen. A kisméretű szalmabála (40x35x75-80 cm) környezetbarát, jó hőszigetelő és hőtároló tulajdonságú könnyen alakítható helyi anyag. Hőszigetelési képessége hasonló a cellulózszigeteléseknél mért értékekhez

($\lambda=0,05-0,06\text{W/mK}$). Vegyes szerkezetben alkalmazható, ugyanis a szalma védelmének érdekében szükséges mindkét oldalának vályogtapasztása. A rendkívüli épületfizikai és épületbiológiai tulajdonságokkal rendelkező szalmafal az egyik legjobb megoldás az egészséges belső tér kialakításához. PET száma jóval alulmarad az egyéb építőanyagokhoz képest, és később bármikor teljesen visszaforgatható a természetbe.

Kukoricaszár blokkból készülnek az épület belső válaszfalai, a plató lépéshang-szigetelése, illetve az alépítmény talajon fekvő hőszigetelése. Előállítása négy technológiai lépésben történik. A Magyarországon nagy mennyiségben előforduló kukoricaszárát először aprítják, keverik, formázzák, majd szárítják. Kötıanyagként faragasztót használnak fel. Előnye a szalmához hasonlóan, hogy környezetbarát, mind a gyártási, építési és üzemeltetési energiaszükséglete is kicsiny, előállítása során kevés hulladéktermék keletkezik, jól megmunkálható, hőtechnikai tulajdonságai kiválóak ($\lambda = 0,05 \text{ W/mK}^1$). Az alkalmazott blokkok méretei: 40x45cm. Vastagsága falon 20 cm, talajon fekvő hő- és lépéshangszigetelésként 15 cm illetve 6 cm. A beltéri falazatokra 2-3 mm finomanyag felületképzés kerül. Fontos szempont volt a válaszfalak súlyának minimalizálása, ezért ideális megoldásnak tűnik a kukoricaszár blokk vázkitöltő anyag alkalmazása. A homlokzat kialakításánál - szalmabála fal lévén - alapvető szempont volt a csapadék elleni védelem, ami a homlokzati sík kifelé dőlésében (102°),

helyenként növényzet felfuttatásában, illetve a tetősíkok túlnyújtásában nyilvánul meg. Az épület magasgerincű fatartói közé kerülő szalmabálák hálós rendszerbe rendeződnek. A külső nyílászárók ezen raszterbe illeszkednek. A növényzet felfuttatására külső homlokzati síkra szerelt rácsozat áll rendelkezésre.

A ház tervezése során alapvető szempont volt annak energiatudatos kialakítása. Olyan alternatív rendszerek alkalmazása, melyek megújuló energiákkal működtethetőek.

¹ Molnár Viktor, Bozsaky Dávid: Kukoricaszár blokk ismertetése, hővezetési tényezőjének meghatározása, Széchenyi István Egyetem, Műszaki Tudományi Kar, Építésze-ti és Épületszerkezet-tani Tanszék, 2009. <http://docplayer.hu/37834553-Kukoricaszar-blokk-ismertetese-hovezetesi-tenyezojenek-meghatarozasa.html>

Passzív hőtechnika: a ház hőszigetelését mind a falazatok, mind a födémek esetében is a kisméretű szalmabála (40x35x75-80cm) biztosítja. A bálák beépítése a falaknál élére állítva, míg a födémeknél fektetve történik, tehát a hőszigetelés 35 cm vastag. Bár az épület lábakra emelése hőtechnikailag nem feltétlenül előnyös, mégis a szalma hőszigetelés alkalmazásának előnyére válik. Nem okoz problémát a talajvíz elleni védekezés.

A szalma kiváló hőszigetelése miatt a falak belső felületi hőmérséklete jó komfortérzetet nyújt. A külső határoló szerkezetek nyári hőcsillapításában, és téli hőtárolásában a rétegragasztott fa födémpanelek, illetve a szalmabálák belső oldalára felvitt ~6cm vastag vályogtapasztás is egyaránt közreműködnek.

Az aléptítmény külső falszerkezetének hőszigetelését szintén 35 cm kisméretű szalmabála képezi. A talajon fekvő padló esetében a vízszigetelés fölé helyezett, 15 cm vastag kukoricaszár lemez kerül beépítésre, melynek hőszigetelő értéke a szalmáéval megegyező.

A bálaházak a falakon keresztül is szellőznek, vagyis lassú légcseré zajlik a külső és belső tér között. Ez a fajta légcseré is hozzájárul a megfelelő levegőminőséghez a belső térben, ugyanakkor az ellenirányú áramlások okán a külső hideg levegőmolekulák felmelegedve jutnak a belső térbe. A folyamat hasonló a vályog- és földházak lélegzéséhez, illetve a hővisszanyerős szellőztetőrendszerekhez.

A természetes anyagú bálafalak esetében különösen fontos a jó szerkezeti sorrend kialakítása a páralecsapódások elkerülése érdekében. A ház szalmafalánál és zárófödéménél alkalmazott ~6cm vastagságú vályog páradiffúziós ellenállási száma ugyan magasabb a szalmáénál, mégis elkerülhető a páralecsapódás, ugyanis jól szellőző természetes anyag, alkalmazása a szalma védelme miatt azonban nélkülözhetetlen. Nem javasolt, hogy párafékező réteg kerüljön beépítésre a bálaházak esetében. A legjobb védekezés a pára feldúsulása ellen a megfelelő szellőztetés és a jól lélegző falszerkezet.

A ház fűtési hőenergia szükségletét hővisszanyerős légfűtés biztosítja, amely egyben megfelel a szellőztetőrendszernek is. A belső terek szellőzése, fűtése, hűtése megfelelő időjárási körülmények esetén, gravitációs úton passzívan, vagy minimális külső energia befektetésével képes működni. A természetes légáramlat elindulásához szükséges nyomáskülönbség kialakulását a kétszegmensenként elhelyezett szélkémények szívóhatása teszi lehetővé. Minden egyes szélkéményhez kapcsolódik egy hővisszanyerős szellőző berendezés, mely elektromos fűtőpatronnal van ellátva. Ha a külső hőmérséklet -5°C alá csökken, bekapcsol a fűtőszál, mely rásegít az elhasznált levegőből kinyerhető hőmennyiségre.

Schmidt Péter

Tartószerkezet terve: Serfőző István

SK – Saját kezűleg Gyékényszövés

Ezt az évelő növényt könnyű megismerni a sötétbarna buzogányáról, bár sokan azt gondolják, hogy ez a nád. A gyékényféléknek 13 faja létezik, ezek közül a keskeny és széles levelű, amit leginkább hasznosítani tudunk a kézműves foglalkozásokon. Mocsarakban és állóvizekben egyaránt jól érzi magát, de patakok partján is előfordul. Az őséges időben gumóját sós vízben megfőzték kovásznak, illetve lisztes tövét megsütötték a pásztorok, pogácsát készítettek belőle. Valószínűleg, ez már a honfoglalás előtti táplálékunk lehetett. A növény részei egész évben ehetőek. A fiatal hajtásokból a halászok salátát készítettek. A barna buzogányát párnák töltéséhez felhasználták.

A kézműves foglalkozáson a nem buzogányos gyékények használhatóak, ugyanis a buzogány a növény közepe, amely kemény, fás rész, és már csak néhány levél veszi körül. Augusztus végén, szeptemberben lehet szedni (metszőollóval kell levágni a víz felett), a már barnuló szálakat kévébe tehetjük és szárítjuk. Felhasználás előtt vízbe áztatjuk, és újra hajlékony lesz. A gyékénynek hosszabb (1-2 méteres) levelei vannak, mint a csuhénak (20-30 cm). Az áztatást kádban lehet megoldani, míg a csuhénak elég a lavór. A gyékény levelei a közepétől (szívétől) haladva egyre szélesebbek, a felhasználásuk meghatározza, hogy melyikre lesz szükségünk. A szívéből készíthetünk karkötőt, a szélesebbekből szőnyeget, falvédőt, táskát, állatfigurákat. A levelek széléről leválaszthatjuk a selymet, amiből pedig kötelet lehet készíteni. A levelek vége már kevésbé használható, mert könnyebben szakad. Készíthetünk papucsot, kosarat, lábosalátétet és lábtörlőt, ezen kívül régen méhbefogót, kaspót, kenyértartót vagy akár kalapot is fontak belőle. Díszíthetünk vele borosüvegeket, gyakorlatilag rászójjuk az üvegre a gyékényt, közben egy-egy sort kihagyva lyukacsos díszek lehetnek rajta.

Ha szőni szeretnénk falvédőt vagy szőnyeget, akkor kenderspárgára is szükségünk lesz. Ezt a spárgát egy szövőkeretre felvetjük, a keretet magunk is elkészíthetjük faágakból, vagy vékony, keskeny deszkából. Régen egy-egy fához hozzákötötték és belebújtak a felvetőszálak közé, hogy onnan szőjék. Ahogy növekedett a szőnyeg, úgy tekerték össze a

már elkészült végét. A szövéshez kettéhasítunk egy-egy szélesebb levelet, amit a gyékényről leválasztottunk korábban. A szövés (egyszer fent egyszer lent) a felvetőszálakra kerül, és szövőfésűvel tömörítjük egymáshoz a sorokat. Készíthetünk ezzel a módszerrel ülőpárnát vagy térdeplőt, akár még ékszer- vagy fakanáltartót is lehet, amit a falra akaszthatunk majd. Ez utóbbiaknál a szövött sorok közé egy-egy szívből sodort sort teszünk, amire például a fülbevalókat akaszthatjuk majd. Kicsit bővebbre hagyjuk időnként ezeket a sodratokat, hogy könnyebben bele tudjuk akasztani az ékszereket. A sodratok úgy készülnek, hogy két szálát összefogunk, mindkettőt jobbra sodorjuk, majd balra egymásra hajtjuk.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

Adonyi emberek –
adonyi értékek: érdekes emberek közöttünk
Müllerné Csikós Ildikó, képviselő

Müllerné Csikós Ildikó (1953. Adony). Az adonyi általános iskola után a székesfehérvári József Attila Gimnáziumban kezdte meg középiskolai tanulmányait, amit a pusztaszabolcsi Velinszkyben fejezett be. „Ez volt az első számú helyem, ahol rettenetesen jól éreztem magam” – érzékenyül el Ildikó az emlékek hatására. Egyetlen munkahelye az adonyi általános iskola. 1981-ben házasodott, férje Müller Sándor. Két gyermekük született. Hobbija a versek.

Müllerné Csikós Ildikót (MCSI) Pletser Nándor (PN) faggatta arról az időről, amikor képviselő volt.

PN: A rendszerváltás előtt nem voltál tanácsstag. Hogy lettél az első önkormányzati választáskor képviselőjelölt?

MCSI: Úgy lettem, hogy megkerestek emberek – bocsáss meg, már elfelejtettem, hogy kicsodák ,de többen megkerestek -, hogy ők szeretnék, ha én ott lennék a testületben, és hála a jó Istennek, köszönettel az adonyi szavazók egy részének, bekerültem a képviselő-testületbe.

PN: A rendszerváltás előtt az utcabizalmik rendszere működött: utcánként kerültek a tanácstagok megválasztásra. Ez megváltozott, 1990-tól nem területet, utcát képviseltek az önkormányzati tagok, hanem mindenki a település egészét. Kik voltak azok, akik rád szavaztak?

MCSI: Én ezt úgy gondolom, hogy 1976-tól dolgoztam Adonyban tanítóként, és úgy érzem, hogy nagyon szerettek és szeretnek a gyerekek a mai napig is (*elérzékenyül*), és a szüleik is. Soha az életben sem gyerekekkel, sem szülőkkel nem volt konfliktusom. Érdekes játék volt ez. Több esetben a kollégáimmal ütközött a véleményem, általában azért, mert a gyerekeket és a szüleiket védtem. A szülők meg a nagyszülők pedig választópolgárok. Hatalmas dolog volt..., én anyák napját csináltam, ott voltak a nagymamák is..., meg egyáltalán: én adonyi vagyok. Ismerték az apámat, az édesanyámat. Mindegyik közéleti ember volt, apám tanácstag, meg pénzügyi osztályvezető. Amikor bekerültem a képviselő-testületbe, voltak olyan kérdések, amikhez nem értettem, mert én kizárólagosan az oktatásügy, a művelődési ház, az óvoda, az iskola világát figyeltem. Azokat a témákat, amelyek pénzügyi vonalhoz tartoztak, édesapámmal beszéltem meg.

PN: Hogyan fogadtak téged, hiszen a köztudatban az rögzült, hogy idős emberek képviselik a települést?

MCSI: Hát olyan nagyon fiatal már nem voltam, de nehezen fogadtak. Elmondom, hogy miért. Megvolt egy közeg a múltból, én oda újonnan becspepentem, és őszintén szólva, (*nagyon megfontoltan, tagoltan és pontosan fogalmaz meg minden szót, gondolatot*) nem voltam nagyon diplomatikus ember harmincvalahány évesen. Általában a mai napig jellemző rám, ami a szívemen az a számon. Szókimondó, őszinte ember voltam, néha nyersen fogalmaztam, néha intrikusan, de mindig a szívemből. Amit kimondtam a képviselő-testületi ülésen, azt mindig átgondolva és mindig a szívemből mondtam ki, mindig az adonyi emberekért.

PN: Ez azelőtt nem volt szokványos. Talán emiatt nehezen fogadtak be?

MCSI: Nézd, érdekes dolog ez... Nekem más volt a világképem. Ennek semmi köze nem volt az életkoromhoz. Ahhoz volt köze, hogy nekem volt egy családi világom. Volt egy neveltetésem. A régi rendszert, az összefonódásokat megkavartuk. Felkavartam a „Duna vizét”.

PN: Voltak-e elképzeléseid, hogy te mit szeretnél másként csinálni? Elégedett voltál-e a település akkori helyzetével?

MCSI: Azért vállaltam föl ezt a feladatot, mert úgy gondoltam, hogy fölporgetjük az állóvizet. Na, most, elképzelések... Hogy a fenébe ne lettek volna! Nekem volt egy elképzelésem arra a vonalra irányulva, ami az én

szakterületem. Hogy hogyan lehetne jobban. Hogy lehetne az óvoda, iskola egymásra épültségét megoldani, a művház világát kiszélesíteni. De hát ehhez vezetők kellene. Ez volt a cél...

PN: Ebben lehetett akkor eredményt elérni?

MCSI: Lassacskán. Kicsi lépésekkel lehetett előremenni. Nekem ott kezdődik, hogy bölcsőde. Akkoriban nem volt bölcsi, ahogy ma sincs, és ez szörnyű fájdalom volt nekem. Az óvoda és az iskola kapcsolata nagyon meghatározó momentum. Nekem ezért volt nagyon szoros kapcsolat az ovival. Nemhiába voltam én szülői munkaközösség elnöke éveken keresztül, és akkor egy szülői garnitúrát teremtettem. Szülői értekezletet tartottam, mint SZM elnök az akkori SZM tagoknak, és rákérdeztem, hogy mi hiányzik, mondják el. Ezt követően a vezető óvónővel ezt egyeztettem. Sokat bent voltam az óvodában, ebben az időszakban egy nagyon klassz kis első osztályt kaptam. Az óvónővel beszélgettem, elkértem a gyerekek személyi lapját, minden egyes családhoz ellátogattam. Az óvónők, a család véleménye alapján úgy fogadtam a gyerekeket, hogy tudtam róluk sok mindent. Szenzációs időszak volt ez az én tanítói pályámban.

PN: Ciklus közepén lemondta az önkormányzati képviselőségről. Vállaltál-e újabb jelöltséget később?

MCSI: Nem vállaltam, de közszereplésem volt, hiszen férjemmel megalapítottuk a helyi Polgári Kör, a helyi Fideszt. De az önkormányzati munkában nem is akartam részt venni. Később is megkerestek, de nemet mondtam.

Nagyon sok erőt kívánok azoknak a képviselőknek, akik dolgoznak. A hazaszeretet legyen a meghatározó momentum az életükben. Adonynak a szeretete és tisztelete. Aminek nagyon örülnék, minél több fiatal ember becsülettel, őszinteséggel, felelősséget felvállalva dolgozzon ezért a településért. Ami számomra öröm, hogy a tantestületben, aminek nem vagyok már a tagja, nagyon sok olyan kolléga dolgozik, aki a kezünk alól került ki. Mindig célt volt, hogy minél több adonyi fiatal vállaljon itt munkát, hiszen tudom róluk, hogy kik ők. Itt gondolok Auer Gáborra, Lelkes Petire, Fazekas Ildikóra, Tischnerné Szilvikére, akik folytatják a mi munkánkat.

Egy kedves kollégától kaptam ezt a névnap üzenetet, Stanceléktől, álljon ez itt a beszélgetés befejezéséként:

„Tedd azt, amiben hiszel,
higgy abban, amit teszel!
Minden más csak erő-
és időpocsékolás.”

Az adonyi zárda iskola története **Az emlékekben tovább élő zárda 5.**

Nagymamám, Morva Ferencné (szül.: Farkas Ágnes; 1934. január 2.) válaszol. Az interjún jelen volt a szomszéd néni, Friedrich Maris néni, ő 2 évvel fiatalabb Mamánál, néha ő is beleszólt. :)

Mersics-Morva Dóra: Mama, akkor te zárdaiskolába jártál, ugye? Mikor?

Morva Ferencné: Igen, elsőben még az emeletesbe, másodiktól kezdve odajártam.

MMD: De ez hányban volt?

MF: HUU...'40...'41-ben, ugye?

Friderich Maris néni: Igen. Mert '45 után már feljártunk a felső iskolába, ahol most van az autósbolt. Legalábbis én oda.

MF: '41-ben akkor odajártam a zárdaiskolába.

MMD: Értem. Több terem volt, vagy csak egy? Mindig ugyanabban voltatok, vagy mindig másokban?

MF: Nem, 3 terem volt, és éveként másokban voltunk. Másodikban ott voltunk, a harmadikban egy másokban voltunk és akkor negyedikben visszakerültünk újra oda, ahol a másodikasok voltak. A kápolna volt a közepén, az mellett volt a sekrestye és utána volt a másodikos, meg a harmadikos terem, két terem volt és a harmadik terem...a kapu alatt volt kettő az egyik erről, a másik arról.

MMD: Mennyien voltatok egy osztályban? Fiúk-lányok vegyesen?

MF: Hát, 30, de 34-en is voltunk. De ott csak lányok voltunk.

FM: Sokan voltunk, nagyon.

MMD: A nővérek vagy apácák mit viseltek?

MF: Rendesen, azt a nagy fehér fátylat.

MMD: Mindent egy tanító tanított?

MF: Nem, nem. Az elsőt a Flóra nővér tanította, a másodikat a Klára nővér, és a harmadikat a Gizella. De egy éven keresztül mindig egy tanított. És amikor a felső évbe jártunk, hol a kapu alatt volt egyik, a másik meg szemben, akkor már odajártunk.

MMD: A kápolna milyen volt? Fel volt díszítve?

MF: Hát, szép volt a kis kápolna, kicsi volt, de szép volt. Mindig fel volt díszítve virágokkal. Minden reggel be kellett mennünk, ott imádkoztunk.

MMD: Hányra mentetek reggel?

MF: Hát, 7-kor indultam hazulról, fél 8-ra a kápolnában voltunk, ott imádkoztunk, és úgy mentünk 8-ra be a terembe.

MMD: Volt egyenruhátok?

3

Általános adatok.

1. A tanuló vezeték és keresztnéve: Farkas
Agnes

2. Születéshelye: Adony község,
Fejér megye,
Magyar ország.

3. Születési éve: 1934. hó: jan. napja: 2.

4. Vallása: rom. kat.

5. Anyanyelve: magyar

6. Ezenkívül mely nyelveket beszél? _____

7. Beoltották _____ évben.

8. Ujraoltották _____ évben.

9. Hány évig járt óvodába? _____

10. A tanuló atyjának és anyjának, (szüleitnek) családi és utóneve:
Farkas József - Schmidt Anna

10. A tanuló atyjának (anyjának, gyámjának) foglalkozása és lakóhelye: napr. Adony. tel. Károlyi u. 308.

Kelt: Adony, 1942 év dec. hó 21. n.

MF: Nem, nem volt, amilyen ruhánk volt, az volt.

MMD: Csak nők tanítottak?

MF: Csak nők, mindig a kedves nővérek.

MMD: Volt-e a jutalmazás, büntetés?

MF: Hát, büntetés volt, a sarokba kellett térdelni, habár én sose térdeltem (nevet...)

MMD: A termek hogy néztek ki? Egyszerűek voltak?

MF: Nagyon egyszerű volt minden terem, de mindig olyan tiszták voltak... volt takarítónő, minden nap fel volt mosva. Sose felejttem el, az Oláh Annus néni volt.

MMD: Voltak padok, mint most is? Hányan ültetek egy padban?

MF: Voltak. Kettesével ültünk, de volt, hogy hárman ültünk egy padban. Talán harmadikban többen voltunk, akkor volt, hogy a két utolsó padban ültek hárman.

MMD: Hány osztályban folyt a tanítás? Nyolc? Vagy négy?

MF és FM: Hát 4 volt vagy 5.

MMD: Házi feladatot is kaptatok?

MF: Persze, minden nap megnézték a házi feladatot. A kedves nővérek nagyon szigorúak voltak, mindig imádkozni kellett, mikor újra kezdődött az óra, imádkoztunk. A Flóra nővér, aki a másodikban volt, az nem volt olyan szigorú, az mindig úgy elmosolyogta magát, amikor úgy valami volt, a Gizella az szigorú volt.

MMD: Tankönyveitek voltak? Vagy csak füzet?

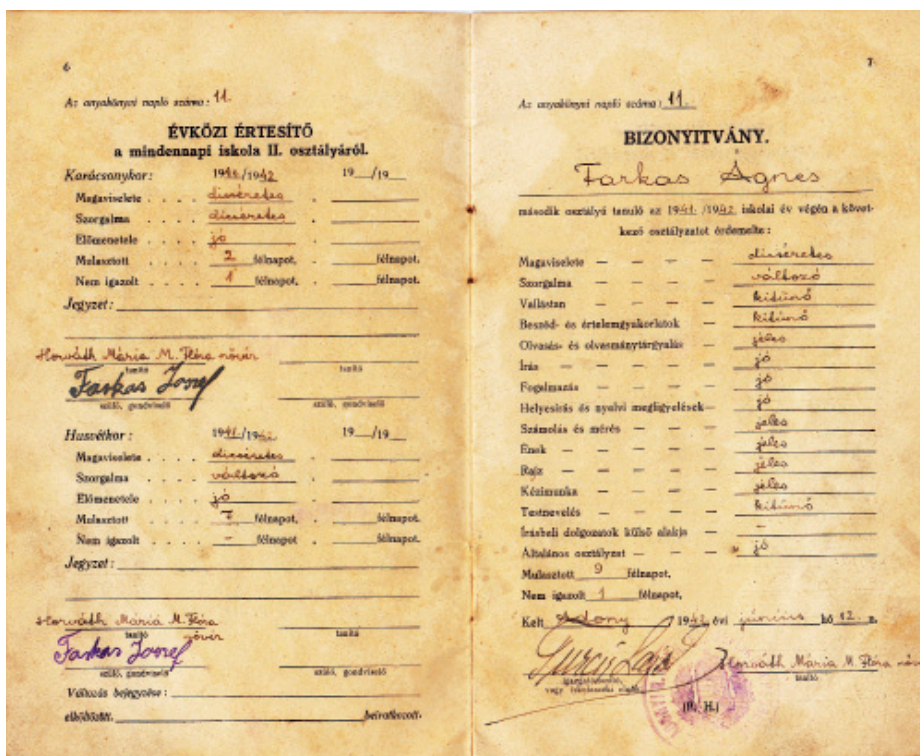
MF: Voltak tankönyvek, aki meg tudta venni. Sose voltak új tankönyveink, mindig megvettük az öregebbektől, akik kijárták, azoktól megvettük.

MMD: Milyen tantárgyaitok voltak? Számтан? Olvasás?

MF: Igen, meg volt, 2-3-szor is egy héten a lelkigyakorlat, ... a hittan! Jött az atya, az tartotta. Földrajz, történelem, minden volt! Olvasás, számтан, írás. Az írást nagyon szigorúan vették, meg az olvasást, mert azt mondták a gyerekeknek az kell a legjobban.

MMD: Milyen volt a számonkérés?

MF: Voltak dolgozatok, kellett írunk fogalmazásokat, hogy mennyit! Meg

mikor reggel odamentünk, a Reza néni, meg a Feri bácsi mondta, „Leányok, aki akar jó meleg tejet inni, tessék bejönni!” Kaptunk tejet meg egy szelet jó barna kenyeret! De én ebédet sose kaptam az iskolában. Mindig itthonról kellett vinni a kenyeret. Zsíros kenyeret szoktunk vinni. Ha volt savanyúság vagy paprika, paradicsom, akkor azt tett rá anyám, de mást nem.

FM: Meg azért általában délben vége szokott lenni a tanításnak, mi délben mindig hazajöttünk, délben mindig vége volt.

MMD: A tanórák között voltak-e szünetek?

MF: Voltak szünetek, kimehettünk, meg akkor ehettünk.

MMD: Füzetbe írtatok vagy táblára?

MF: Nem, füzetbe. Táblára elsőben, csak a Turcsynál volt tábla, palatábla meg palaceruza vagy nem tudom, ami a palatáblára fogott.

MMD: De mikor tanított a Turcsy tanár úr téged?

MF: Az elsőben, oda följártunk az emeletesbe, mindig odajártunk, de ott együtt voltunk fiúk-leányok. És másodiktól voltak a kedves nővérek. De az elsőt mindig a Turcsy Lajos tanította. A fiúk azok ott maradtak az emeletesben.

MMD: Szigorú volt?

MF: Huuuhu, nagyon. Mindig mondta: „*Tartsd a kezedet!*” – akkora körmösöket adott, hogy szikrázott.

MMD: De a lányoknak is?

MF: Mindenkinek!

FM: Én sokat kaptam a kezeimre, én beszélgetős voltam nagyon.

MMD: Meddig tartott a tanítás?

MF: Nyolctól délig.

MMD: Van valami fényképed, vagy tárgyi emléked erről az időszakról? Volt valamilyen kézműves óra esetleg?

MF: Az volt, ott tanultam meg horgolni, kötni, volt kézimunka óra. Még tűbe fűzni, meg varrni is kellett ám. Az is volt, olyan szépeket varrtunk. De aztán közben ugye bejött a háború, aztán minden elveszett.

MMD: Akkor nem maradt meg semmi, fotó sem?

MF: Nincs fotóm, semmi.

MMD: A termekben voltak képek vagy óra a falon? Táblák, tablók vagy térkép?

MF: Volt óra, volt, meg Shovy Lajosnak volt a képe, az püspök volt. Shovy Lajos, úgy hívták.

FM: Meg egy hatalmas nagy térkép volt, azon kellett a földrajz órán mutogatni pálcával. Mutogatni kellett a városokat, országokat. Meg, hát ki kellett a táblához menni, írni is. Oda kellett kimenni, írni.

MMD: A tankönyveiteket miben vittétek? Szatyorban vagy táskában?

MF: Hát, volt nekem is táskám, meg elmondom...volt egy kis táskám, nagyon kis aranyos, alig fért bele valami, nem tudom szegény anyám, honnan szerezte. Majdnem, mint egy kis...hát nem tudom, táska volt, még füle is volt. És akkor sose felejtem el, a kedves nővér azt mondta, hogy ezt énekeljétek, tanuljátok meg: „*Örömmel járok a Csöngedy utcába (a pap, azt hívták Csöngedynek), kis táskámmal viszem a könyvem iskolába. Szorgalmasan tanulok, nem gondolok másra, ennek örömére, perdüljünk hát táncra!*” Ezt valamelyik kedves nővér tanította. Mint egy kis bőrönd, olyan táskám volt. De egyszer megáztunk, aztán úgy szétment, aztán utána kukoricalevélből fontunk szatyrot, abban hordtuk.

MMD: Ki volt a pap akkor? Ki tartotta a hittant, hogy hívták?

MF: A hittant a Horváth, a kispap tartotta. Horváth....de már nem is tudom a nevét. Ez a Csöngedy, ez volt a plébános, és ezért hívták Csöngedy utcának.

MMD: Volt kis üzenő füzet, vagy mint most, ellenőrző?

MF: Karácsonykor, meg év végén, meg húsvétkor kaptunk osztályzatot, így félévi értesítőt kaptunk, meg év végén. Úgy külön nem volt, mint nektek, tantárgyak szerint, év közben. Nekem megvan ez az értesítő!

MMD: Szentképeket kaptatok?

MF: HUUU, szentképek voltak, meg szép kis imakönyvem. Az iskolás már nincs meg. Egy kis csonttáblás kék kis imakönyvem volt, de nincs meg.

(Bogarásszuk az értesítőt)

MMD: Volt énekóra? Ott szent énekeket énekeltek vagy voltak népdalok is?

MF: Hát, inkább csak ilyen szent énekek voltak. Hát, voltak népdalok, de nem sok volt.

MMD: Testnevelés is volt? Átöltöztetek hozzá?

MF: Volt, igen, de nem kellett átöltözni, dehogy. Csak így tornáztunk, még bukfacezni is kellett.

MF: Amikor harmadik meg negyedikbe mentem volna, akkor bejött a háború, akkor meg már nem jártunk, „stikibe” jártunk. '45-ben már össze-vissza jártunk, mert háború volt. Akkor már utána házakhoz jártunk.

MMD: Itt hét osztály van, 7 osztályt jártál?

MF: Kijártam én a nyolcadikat is, csak arról már nincs...Péntek tanár úr volt, meg a Székely, meg volt a Tunkly, már nyolcadikba a Tunkly azt mondta, „*Aki ennyit hiányzott, nem ad bizonyítványt!*” Mert, ugye háborús évek voltak, pufogtattak mindig, szegény anyám nem engedett iskolába! Meg hát nem is mehettünk, nem volt tanítás. És akkor azt mondta a Tunkly, hogy aki nem járt szorgalmasan, nem adunk annak bizonyítványt.

MMD: A májusi litánia volt-e a te korodban?

MF: Volt, volt. Szoktunk menni májusi litániára. Olyan volt, mint most a litánia, imádkoztunk a végén, meg az elején énekelünk. Meg volt a rorate, a hajnali mise, az adventban volt, reggel 6-tól volt 7-ig és úgy mentünk iskolába. A májusi litánia szép volt nagyon, de az délután volt. Voltunk nagyon sokan, nagyon sok iskolás, 50-60 személy volt. Voltam Mária-leány is, kaptam szalagot is. A litániára odamentünk, énekelünk szent énekeket, és akkor mondták, hogy „*Uram irgalmazz!*” Aztán mi is mondtuk. Mondták elő az imakönyvből, és mi csak mindig végigmondtuk az „*Uram irgalmazz!*”-t. Ez egy óra hosszú volt. Aztán nem történt ott semmi, áldozás se volt, csak imádkoztunk.

Mersics-Morva Dóra

Adonyban született – Bálint Sára adonyi meséi

Bálint Sára: Csak tizenegyen vannak!

Nyugdíjas erdész korában ritkán esett meg nagyapával, hogy kibújt a falujából. Össze is szaladt az unokahad, mikor meghallották, hogy nagyapa a szomszéd faluba készül, ahol a rokonok nagymama agglegény unokaöccsének a hagyatékán fognak megosztózni.

Noha csak ide a szomszéd faluba volt az utazás, nagymamám mégis úgy készült, mintha sarkvidéki expedícióra engedné el nagyapánkat. Kolbászt, frissen sütött cipót csomagolt (akkoriban a kenyeret is otthon sütötték faluhelyen az emberek), megtöltötte a lapos formája miatt kiválóan zsebbe simuló, a vadászok által előszeretettel használt kis pálinkás üveget, és a farkas prémmel bélelt lábzsákkal együtt odavitte a szekérhez. Mert szekeret fogadtak, hogy a reménybeli nagy bútordarabokat haza lehessen szállítani. Nagyapa a hosszúszerű pipa, a csibuk mellől dohogott feléje:

- Csak nem képzeled, hogy lábzsákot viszek! Még nincs olyan hideg!
- Hideg még nincs, de reumád már van. – vágott vissza nagymama.

És kiadta utasításait a hagyatékot illetően:

- Aztán valami szép, értékes tálalószekrényt válasszál! Vagy a diófaszekrények közül egyet. Itt a sok lányunoka, jól jön majd nekik. Az se baj, ha elhozod a Károly zongoráját – valamelyik megtanulhat rajta zongorázni. Vagy legalább azt a nagy, zenélő faliképet próbáld az orruk elől megszerezni!

Hogy felelt-e valamit nagyapa vagy sem, nem hallottam, mert a meginduló kocsikerekek zörgése elnyomta a szavát.

Mi, gyerekek egész nap azt találgattuk, vajon mivel tér haza nagyapa. Irénke nővérem magának foglalta le a zongorát, és a kicsi Nórika húgomnak sok hízelkedésébe került, míg annyit elért, hogy miután a zongorának úgyszólván olyan rengeteg billentyűje van, legalább a feketéken ő játszhasson - hiszen marad még Irénkének a fehérekből elég.

Délután anyánk már sehogy sem tudott otthon tartani bennünket. Nagy csapatban vonultunk át nagymamáékhoz, mert az unokatestvéreink is csatlakoztak hozzánk, ők is örökösi minőségben. Ugyanúgy ragaszkodtak a zongorához és a zenélő képhez, mint mi.

Nagymama percenként kiküldött bennünket az utcára.

- Hallgatózzatok, talán hallani már a kocsit... Vagy talán már látni is, hogy jönnek...

Látni ugyan semmit nem lehetett, mert a holdsarló hegyéről igen csak leesőfélben volt az este köpönyege, és mire negyedszer kikémeleltünk, már rá is pottyant a szőlőhegyek vállára.

Hallani viszont végre hallottunk valamit. Kocsizörgést!
Berohantunk a lámpafényes konyhába.

- Jönnék! Jönnék!

Nagymama izgatottan kezdett kikászálódni a kispárnákkal teligyömösölt karosszékéből.

Talán jó is, hogy mindig igyekezett megóvni magát az olyan fájdalmas betegségektől, mint a reuma, a csúz vagy a köszvény, ... mert mire sikerült belebújni a báránybőr bekecsébe és magára terítenie a nagykendőt, azalatt nagyapa nyugodtan lerakodhatta a kocsirakomány... *kutyát!*

Volt ott vizsla, puli, agár, szelindek, uszkár, foxi, tacsó – csak tálalószekrény és zongora nem!

Mikor nagymama – kellőképpen megvédve az őszi hideg ellen – megjelent a küszöbön a konyha fénykörében, a kutyagyülekezet sokhangú dalárdája üdvözölte.

Mindkét kezével a fejéhez kapott, és sokáig csak tátogott, mert a mérge elvette a szavát.

- Hát ezt hoztad?!

- Senkinek sem kellettek ezek a szegény jószágok. Nem volt szívem otthagyni őket gazdátlanul. Hát ezt választottam az örökségből...

- És azt képzeled, hogy én majd etetek ennyi állatot?? Hiszen ez tizenkét kutya - egy egész tucat!

Édesapám erre összeterelt és elvezetett minket. De hátranézve még láttam, hogy nagyapa átkarolja nagymama vállát, és angyali szelídséggel így békítgeti:

- Nincs is ki a tucát. Csak tizenegyen vannak, Fánnikám!

Kis kincses
Mersics-Morva Dóra:
A kiskakas, aki nem tudott kukorékolni

Igen régen történt ez, még akkor, amikor az állatok az emberi nyelvet értették. Egy kis faluban élt egy szegény öregember, Pista bácsi a feleségével, Mári nénivel. Nemsok mindenük volt, de békében éltek, és nagyon szerették egymást. Egész életükben gazdálkodtak, földet műveltek és hatalmas baromfiudvart tartottak.

Volt ott akkora állatsokadalom, hogy felsorolni is nehéz, de azért teszek egy próbát: ott volt Röfi, a kurta farkú kismalac az anyukájával; Mekegi, a kecske, két kiscigijával; Terka és Iboly, a két boci, és Szellő, a villámgyors paci...jaj, és ki ne hagyjam, Göndi és Bori, a két kisbárány. Aztán volt még tíz liba és kacsa, akik mindig hatalmas zajt csaptak az udvarban, egy kakas és öt tyúk. És persze, akik az udvart őrizték, Bodri kutya és „segédjei” Cili és Cirni cica.

Történt egyszer, hogy kiscsibék keltek az udvarban. Vagyis csak keltek volna, ugyanis a rengeteg tojásból, egyetlenegy kiscsibe kelt ki. Vakarta is a gazda a fejét, hogy - „a hét meg a nyolcát”, meg „az áldóját” - ő ilyen még nem látott, furcsállotta is a dolgot, de hát, legalább az az egy megmaradt.

Teltek a napok, hetek, hónapok és a kiscsibéből gyönyörű kakas lett. A farktollai csodaszép színekben pompáztak, ahogy rájuk sütött a nap, a nyaka rozsdabarna-arany színű volt, s a fejét tűzpiros taréj díszítette. Büszke is volt rá a gazda nagyon, ő volt a baromfiudvar ékessége, s tudta jól, hogy ilyen szép kakas az egész környéken nincs. Azonban egy dolog rettentően zavarta: sosem hallotta a kakast kukorékolni. Mindig csak az öreg kakas kukorékolt - kukurikúúúúúú, kukurikúúúúúú - reggelente. Látszott ám, hogy a fiatal kakast is nagyon zavarta a dolog, de hiába, amikor megpróbálta, egy hang se jött ki a torkán. Különösen akkor kezdte aggasztani a dolog, amikor az öreg kakas elpusztult, s neki kellett volna minden reggel kukorékolással ébresztzeni a ház népét és az udvart.

Elment hát Röfihez, a kurta farkú malackához és az anyukájához, s megkérdezte őket:

- Drága malackák, kérlek, mondjátok meg nekem, hogyan kell kukorékolni?

- Oh, hát mi sem egyszerűbb, csak ezt kell mondanod jó hangosan: Rőf-rőf-röööööööf! - válaszolta a két malac.

Nagyon megörült a kakas, hogy a malackák tudtak segíteni neki, gondolta, másnap reggel ki is próbálja. Nem is aludt az éjszaka, annyira várta a hajnalt, hogy mehesse kukorékolni. Amint meglátta az első halvány,

felkelő napsugarat, már ki is állt a baromfiól tetejére, s rákezdté:

- Rőf-rőf-röööööf! Rőf-rőf-röööööf! Rőf-rőf-röööööf!

Rohant ki a gazda, hogy mi ez a furcsa hang, nem tudta eldönteni, hogy most a malac rőfög a kakas hangján, vagy a kakas a malac hangján. A többi állat is furcsán nézett a kakasra, némely tyúk még ki is nevette, és összesúgtak a háta mögött. Feltűnt ez a szegény kakasnak is, s úgy döntött, hogy a többi állatot is megkérdezi, hogyan kell kukorékolni.

Elment hát Mekegihez, a kecskéhez, aki két kisgidájával játszott a közeli mezőn. Tőlük is tanácsot kért:

- Mekegi, kérlek, segíts rajtam, ha tudsz! Mondd meg, hogyan kell kukorékolni! A malackáktól már kértem segítséget a minap, de kíváncsi vagyok, te mit mondasz, drága Mekegi!

- Nagyon jó helyre jöttél – válaszolta a kecske. - Segítek rajtad! Nincs más dolgod, mint hajnalban kiállni a baromfiól tetejére, s jó hangosan ezt kiabálni: Mek-mek-meeeeeeek!

A kiskakas megköszönte a tanácsot, majd továbbment. Feltűnt azért neki, hogy ez teljesen másképp hangzik, mint amit a malacok mondtak... Nem tudta, mit csináljon. Úgy határozott, elmegy Terkához és Ibolyhoz, a két bocihoz. Ők már öregebbek, tapasztaltabbak voltak, itt születtek a gazda udvarában, hátha jobban tudja a dolgokat – gondolta a kakas. A két boci éppen Szellővel, a pacival beszélgetett. „Na, ez pont jó lesz így – töprengett a kis tarajos –, legalább Szellő is tud adni tanácsot nekem!”

Amikor odaért hozzájuk, tőlük is megkérdezte ugyanazt, amit a malackáktól és Mekegi kecskétől: hogyan kell kukorékolni?

- No, itt jó helyen jársz! – mondta Terka és Iboly. - Segítünk mi a problémádon! Ennyit kell csak kiabálnod a baromfiól tetejéről: Múúú-múúú-múúúúúúúúú!

- Jaj, ne beszéljetek bolondságokat! – förmedt rájuk Szellő. Rám hallgass, kiskakas! Ezt harsogd az ól tetejéről reggelente: Nyiha-nyihanyihahahahahaha!

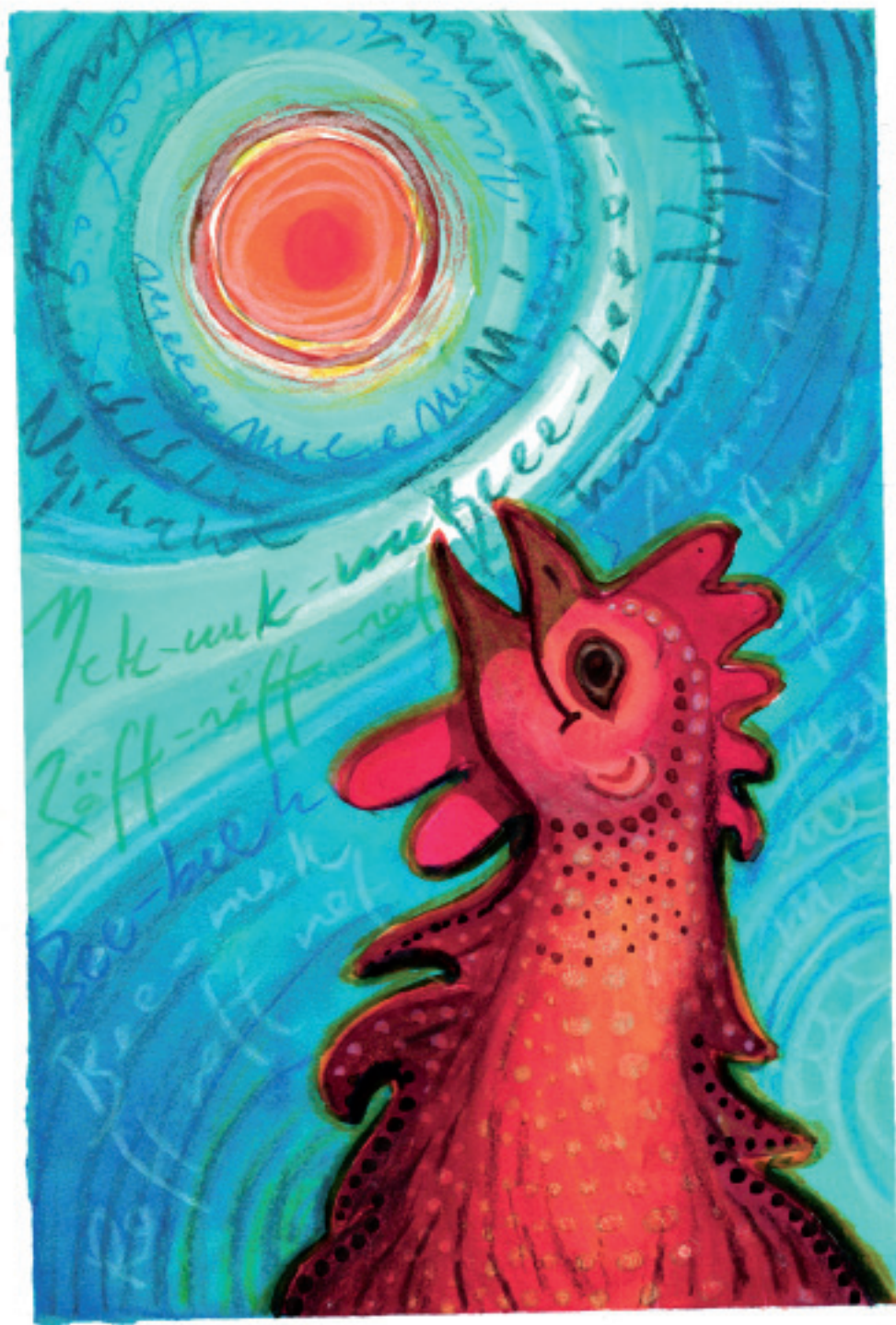
A kiskakas megköszönte a segítséget, és szomorúan elballagott. Eddig minden állat, akit megkérdezett, egészen mást mondott. Teljesen össze volt zavarodva. Végső elkeseredésében, elsétált Göndihez és Borihoz, a két bárányhoz. Gondolta, ennél zűrzsavarosabb már úgysem lehet ez a dolog. A két kis bari a következőt válaszolta a kakas kérdésére:

- Ide, hozzánk kellett volna először jönnöd, kakas komám! – mondta Bori.

- Bizony, bizony – folytatta Göndi –, mi eligazítunk ebben a kérdésben. A felkelő nappal egy időben, ezt kurjongasd az ól tetejéről: Beee-beeee-beeeeeeeee!

A kis tarajos illedelmesen megköszönte a segítséget és hazament. Ott

Illusztráció: Kisnémet Tímea

leült a létra egyik fokára, és teljesen tanácstalan volt. Fogalma sem volt, hogy mit csináljon. Ő sem akart szégyenben maradni az udvar lakói előtt, hogy kakas létére nem tud kukorékolni, s a gazdáját sem akarta kellemetlenségbe sodorni, hogy olyan kakasa van, aki még kukorékolni sem tud. Egész éjjel gondolkodott, mitévő legyen. Egyszer csak támadt egy ötlete: arra jutott, hogy az összes tanácsot, amit kapott megfogadja. Vagyis ezt fogja reggelente kukorékolni: Rőf-rőf-rööööööf! Mek-mek-meeeeeeek! Múúú-múúú-múúúúúúúúúú! Nyiha-nyiha-nyihahahahahaha! Beee-beeeee-beeeeeeeeeee! Így, ahogy vannak, egymás után! Hátha ez lesz végül a jó – gondolta. Jó sokszor elmondta magában, begyakorolta, hogy mikor kell, akkor abban hiba ne legyen.

Csakhamar elérkezett a reggel, s az első napsugarak. A kiskakasnak se kellett több, torkaszakadtából rákezdte a tyúkól tetejéről: „Rőf-rőf-rööööööf! Mek-mek-meeeeeeek! Múúú-múúú-múúúúúúúúúú! Nyiha-nyiha-nyihahahahahaha! Beee-beeeee-beeeeeeeeeee!”

Rohant ki Pista bácsi és Mári néni, hogy megnézzék, mi mennykő van a baromfiudvarban! Látják, hogy a kakas áll az ól tetején, s ő „kukorékol” ilyen furcsán. Először nem tudták, mi lelte a kis tarajost, de aztán egymásra néztek, s jót kacagtak, ahogy az udvar többi lakója is. Végül a kakas is velük kacagott, s nagyon boldog volt, hogy a gazda nem volt mérges rá a furcsa „kukorékolásért”.

Ezek után a szomszédok és a környékeliek, ha meghallották hajnalban a furcsa hangokat, így szóltak: „Na, halljátok?! Felkelt a Pista bátyám kakasa! Ő ébreszt minket legkorábban! Egy kakas se tudja őt megelőzni!”

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei **Blog, alapítvány és film a Nagy Háborúról**

2018 decemberében Rózsafi Jánosnak a hónap első napján megtartott sokadik szombat esti, de akkor valamiért utolsónak gondolt adonyi első világháborús előadását követően fogant meg az ötlet és érkezett a felkérés a Nagy Háború Kutatásáért Közhasznú Alapítványhoz, hogy elvállalnánk-e egy két részből álló, az adonyiak első világháborús részvételéről szóló dokumentumfilmnek az elkészítését?

Az elmúlt évtized során több dokumentumfilmben közreműködtünk már, írtunk és véleményeztünk forgatókönyveket, televíziós stúdiófelvételeken, rádióbeszélgetéseken vettünk részt, így nem volt számunkra ismeretlen a kamera vagy a mikrofon előtt állnunk, de saját magunk még nem készítettünk önállóan filmet az elejétől a végéig. A pozitív döntésben az erősített meg bennünket, hogy Adonyhoz számtalan szállal kapcsolódott már addig is a tevékenységünk, s tudtuk, hogy Rózsafi János archívumában és fejében minden ott van, ami egy ilyen mű elkészítéséhez szükséges, s ő kellően felmérte, hogy mi alkalmasak vagyunk-e, és a helyi a feltételek adottak-e erre. De mit is kell tudni az alapítványunkról, s hogyan is kapcsolódott az eddigi munkánk a településhez?

A Nagy Háború Kutatásáért Közhasznú Alapítványt (a továbbiakban: NHKA) 2011-ben hoztuk létre abból a célból, hogy az első világháborús kutatásaink folytatásához és a kutatási eredményeink minél szélesebb körű megismertetéséhez legyen saját civil szervezeti hátterünk. Ezeket a kutatásokat Rózsafi Jánossal és Stencinger Norberttel 2003 óta közösen folytattuk. Egymásra találásunk is az első világháborúnak köszönhető: Négyesi Lajos, a csata- és hadszíntérkutatás tudományos módszertanának magyarországi kidolgozója és meghonosítója mind a hármunknak jó ismerőse volt, és egy általa szervezett Isonzó melletti kutatótáborban találkoztunk először. A terepkutatásokkal telt évek alatt nem csak az első világháborús hadszíntereket járó „harcostársak”, hanem barátok is lettünk. Tanulmányok, kötetetek születtek közös munkánk eredményeként.

2010-ben az Isonzóhoz készülve, az egyik kötetünket elolvasva, megtalált bennünketegymásikbaráti társaság, s beszélgetéseink nyomán született meg az a gondolat, hogy mindazt az ismeretanyagot, amit eddig csak korlátozott példányszámban kiadott, s néhány helyen beszerezhető nyomtatott kiadványban osztottunk meg a nagyvilággal, az internet segítségével tegyük mindenki számára korlátlanul is elérhetővé. Így indítottuk el 2010. június 28-án az első világháború kitörésének 96. évfordulóján a Nagy Háború blogot (a továbbiakban: NHB). Kezdetben Babos Krisztina, aki a másik baráti társaságból a szerkesztőtársam lett és mi hárman írtuk az oldalt. Kezdetből fogva arra törekedtünk, hogy az NHB ne egy „zárt klub” legyen, hanem minél szélesebb kört vonjunk be annak írásába. Így 2019 nyarára

már 34 állandó szerzőnk van, történészek, levéltárosok, könyvtárosok, muzeológusok, helytörténészek, akik az első világháborúval foglalkoznak. Rajtuk kívül olvasóinkat is megszólítottuk, s az ő személyes történeteiket, háborús családi emlékeiket, dokumentumaikat is vártuk, és megszerkesztve, kijavítva

közreadtuk az ezekből készült posztokat is. Hetente 2–3 friss írást közlünk azóta is. Jelen beszámoló születéséig összesen 1.301 „bejegyzés” jelent meg a blogunkon, aminek a kiadói háttéréként is hoztuk létre az alapítványunkat.

Az NHKA tevékenységét folyamatosan kiterjesztettük, s az elmúlt évek során sok kutatóval, civil szervezettel, intézménnyel kerültünk kapcsolatba, folytattunk közös kutatásokat határokon innen és túl. Közülük kettő, egy szlovák és egy olasz szervezet a filmben is feltűnik. Az elektronikus blogunk mellett nyomtatott kiadványokat is megjelentetünk. Képregény pályázataink füzetei után 2016-tól Nagy Háború Könyvek címmel egy könyvsorozat kiadásába kezdtünk a blogon megjelent legjobb naplókából, visszaemlékezésekből. Emellett doberdói monográfiát és újonnan született háborús regényt is adtunk már ki az elmúlt években.

Az alapítványunk egyik legnagyobb sikere az Isonzó Expressz kegyeleti emlékutak megszerzése volt. 2015–2017 között a szakmai támogatásunkkal, a vonaton és a helyszíneken tartott előadásainkkal a három út során közel 1.500 embert vittünk el az első világháború egyik legvéresebb helyszínére. 2018-ban Egerben járt az Isonzó Expressz, ahol szintén mi voltunk a szakmai program szervezői. 2019-ben újra Isonzóhoz, sőt tovább, egészen Piavéig kísérijük az érdeklődő utasokat.

Adonnyal, a kistérséggel és a helyi intézményekkel is régóta kapcsolatban állunk. Rózsafi János személye képezte mindig is a hidat közöttünk, akinek a hely- és családtörténeti kutatásai összekapcsolódtak a mi első világháborús kutatásainkkal is.

A filmben is felbukkanó doberdói olasz szervezet tagjai 2010-ben a közreműködésünkkel jutottak el Adonyba, ahol nagyon szívélyes és sokak számára emlékezetes vendéglátásban részesültek.

2012-ben Rózsafi János ötletére szerveztünk vetélkedőt az adonyi általános iskoláknak, amire Adonyból, Iváncsáról, Perkátáról és Pusztaszabolcsról is jelentkeztek csapatok. Az *Őseink nyomában* címmel megrendezett vetélkedőn 10 háromfős csapat mérte össze a tudását, s a legjobb hat „alakulat” az adonyi Szent István Általános Iskola és Alapfokú

Művészetoktatási Intézményben vívta meg a döntőt. A győztes csapat jutalma egy közös doberdói út volt.

A helyi iskolával is Rózsafi Jánoson keresztül kerültünk kapcsolatba, és kötöttünk együttműködési szerződést, aminek a keretében több évben is hadtörténeti szakkört szerveztünk az adonyi iskolásoknak. 2016-ban a szakkör lezárásaként szakmai és anyagi támogatásunkkal Isonzóhoz is eljuthattak ennek a résztvevői.

Ilyen előzmények után kaptuk a dokumentumfilm elkészítésére vonatkozó felkérést, amit Rózsafi János szakmai koncepcióját és részletes forgatókönyv tervét megvitatta elfogadtunk, és megterveztük a részvételünket az alkotásban.

A legnagyobb munka a téma helyi vonatkozásainak a legjobb ismerőjére, a film fő készítőjére és rendezőjére, Rózsafi Jánosra várt, aki nagyon komolyan vette új szerepét. Sok rendezővel, szerkesztővel dolgoztunk már együtt, tehát sok mintát láttunk. Utólag átgondolva, ezekből állt össze az ő saját rendezői attitűdje, amit jelentősen befolyásolt az a közeg is, amelynek az alkotás alapvetően készült. Minden elvárásnak tökéletesen meg akart felelni. A külső helyszíni forgatásokon a legkisebb hibát, vagy az ő rendezői koncepciójától eltérő logikával megfogalmazott mondatot is azonnal kijavítottam, újra mondatam a szereplővel, néha „stresszelve” ezzel a megszólalót és saját magát is. Elfogadtuk azonban ezt tőle, hisz régóta ismerjük, s tudjuk, hogy mennyire fontos ez a film számára és hát, ha már rábíztuk a rendezést, akkor legyen olyan, amilyennek ő szeretné...

Az adonyi operatőr és „műszaki mindenes” Filotás Mihály személyében egy kellemes, jó humorú, minden új iránt érdeklődő útitársat ismertünk meg a forgatás és a hosszú utazások során, aki nagyon gyorsan csak „Misi” lett a számunkra is. Nagy érdeklődéssel ismerkedett meg mindazzal, amit megmutattunk és elmondtunk neki a helyszínekről és a Nagy Háborúról. (Mi pedig azzal, amit ő a saját személyes történetéről, a filmkészítésről, a vasútról és a mozdonyvezetésről mesélt el nekünk.) Misi a szakmája iránt elhivatott, a tökéletességre törekvő, felkészült műszaki szakember. Rózsafi Jánossal együtt nagyon jó „alkotói párost” képeztek, akik nagyon nagy munkát végeztek a film elkészítése során a helyszínen és a vágószobában egyaránt.

Misi azt mondta, hogy máskor is nagyon szívesen eljönne még velünk a kutatóútjainkra, mert nagyon élvezte minden percét, és felkeltettük az érdeklődését a téma iránt. Bízunk benne, hogy ha majd a Kedves Olvasó megnézi az alkotást, akkor ön is ugyanígy gondolja. Ez volt a cél!

Pintér Tamás

fénykép: Nagy Háború blog

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - IX. RÉSZ

Ez a
kártya a költőnek
Néző szeméremmel
Tartalmú.

A gond az
az, hogy a kártya
egy török nyelvű
És az én nyelvem
nem
ért.

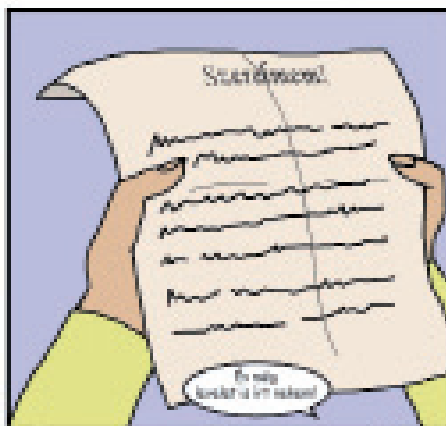
Áh, az
az, hogy a kártya
egy török nyelvű
És az én nyelvem
nem
ért.

Itt van,
ami keresem,
És az én nyelvem
nem
ért.

Itt van,
ami keresem,
És az én nyelvem
nem
ért.

Itt van,
ami keresem,
És az én nyelvem
nem
ért.

Alfred

Alex 2023

Október

*kép: Köller Ferenc Bocskai utca
fotó: Boldog József*

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

			1 Malvin	2 Petra	3 Helga	4 Ferenc Edvin Zóra
5 Aurél Galina	6 Brúnó Renáta	7 Amália	8 Koppány	9 Dénes Andor	10 Gedeon	11 Brigitta Gitta
12 Miksa	13 Kálmán Ede	14 Helén Heléne	15 Teréz Terézia	16 Gál Aurélia Margit	17 Hedvig Hédi	18 Lukács
19 Nándor	20 Vendel	21 Orsoly Orsika	22 Előd Korina	23 Gyöngyi Nemzeti ünnep	24 Salamon	25 Blanka Bianka
26 Dömötör Amanda Armand	27 Szabina Szabrina	28 Simon Szimonetta Szimóna	29 Nárcisz Melinda	30 Alfonz Zenóbia	31 Farkas	

Programok Adonyban

Október 10. Újbor ünnep és hálaadás

Helyszín: Szőlőhegy, Kápolna -sor

Október 23. Városi ünnep

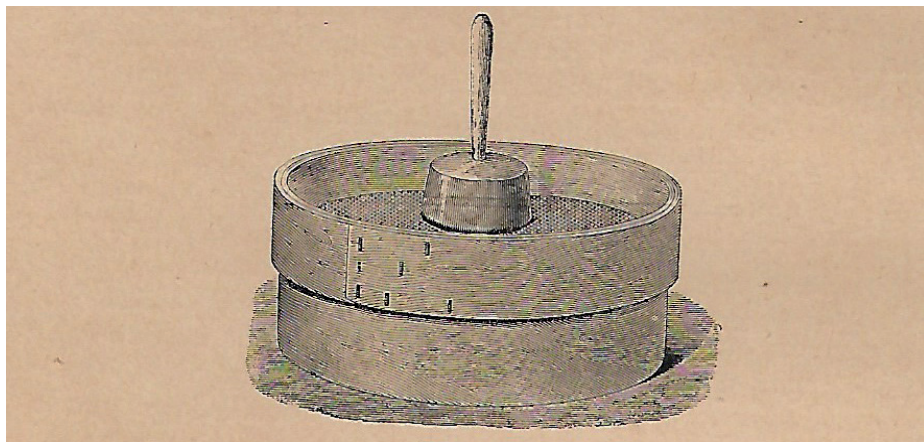
Helyszín: művelődési ház

kép: Bálinth Tibor: Gáton

fotó: Boldog József

Egy szakácskönyv meséi – gasztronómiai rovat Hecsepecse lekvár

A befőzés alapvetően hozzátartozott a gazdasszonyi teendőkhöz. A gyümölcsök, zöldségek tartósításának leggyakoribb módja volt, hogy „üvegbe zárták a nyarat”, azaz megpróbálták télen is változatossá, egészségessé tenni az étkezést. Mivel mélyhűtő nem volt, ahol az ember lánya lefagyaszthatja a nyáron termett zöldséget, gyümölcsöt, a boltok polcain sem kínálták garmadával magukat a lekvárok, befőttek, szörpök, így maradt a befőzés.

Csipkebogyót befőzni

„A csipkebogyót kiszemeljük, ha már egészen megérték, de még nem puhultak, közepen kettévágjuk s a durva részét a késsel tisztán leszedjük, aztán uj csuporba tesszük, melynek már előbb ki kell főznetnie. Most annyi vizet öntünk rá, hogy oda ne égjen s enyhe tűznél folyamatos kavarással közt addig főzzük, míg a víz egészen elfőtt s a hecsepecse megpuhult, mire finom szitán áttözjük. Ötvenhat dekagramm (1font) cukorra hetven dekagramm (5/4 font) csipkebogyót veszünk, a cukrot két deciliter (fél megszely) vízzel addig főzzük, míg fonódik, aztán a csipkebogyót belekavarjuk s folytonos kavarással közt körülbelül tíz perczig főzzük, akkor forrón az üvegekbe töltjük.”

Házi praktika: szúnyogriasztó - anno

„Paráztűzön tőklevelet gyűjtünk meg s avval füstöljük ki a szobát.”

Gastro ABC

Posírozás: A nyersanyagokat kíméletesen, csak félig főzzük savas kémhatású vízben. Általában halakat és tojást posíroznak.

Papillote (ejtsd:papijott): Papírguriga, amit szárnyasok csontjára húzunk, díszítésként, illetve kézzel történő megfogáshoz.

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág És azok a madárfajok, akik hozzánk járnak telelni

Az őszi erdő színkavalkádja a csúcspontjához érkezik. Sárga, piros, barna színek minden árnyalata látható a vegyes állományú erdőkben. Ezt a pompát még fokozzák a különböző bokrok virító termései. Az őszi szelek időközben folyamatosan kopasztják a fákat, amelyet a hónap végén érkező első fagyok megérkezése zár le teljesen. Nagy ütemben folyik a madárvonulás, de most már olyan fajok is érkeznek északról, amelyeknek a mi éghajlatunk már telelésre is megfelelő. A bokrosok madarai közül ilyen a vörösbegy, erdei szürkebegy és az ökörsem.

A vörösbegy őszi vonulásának a csúcsa októberben van. A hazai állomány egy része már szeptemberben elhagyja költő területét, és helyüket a Skandináv- félszigetről érkezők töltik be. Részleges és rövid távú vonuló, tehát vannak területek ahol állandó. Mediterrán részeken és Észak-Afrikában telel. Jellemző, hogy éjszaka vonul. Októberben a prészázak körül, kertekben, szőlőkben, bokrosokban pihennek meg, hogy pótolják zsírtartalékukat. Enyhe teleken az áttelelők megjelennek a városokban, az etetők környékén, de mindig találkozom velük az adonyi szigetben is. Tavasszal március elejétől április végéig tart a vonulás. A veréb méretű madár begye és arca is vörös, háta és a farokrész egyszínű barna. A has alja és az alsó farkfedők világosbarnák. A fiatalok barna alapon fehéren pettyezett. Évente kétszer költ. A fészek helyét a tojó választja, és egyedül építi meg, míg a hím a közelben énekel. A tojások száma 6-7, a kotlási idő 13-14 nap és még ugyanennyi idő kell a kirepüléshez. A vörösbegy az erdős részek leggyakoribb kakukkgazdája. Egy régebbi számadat jól érzékelteti

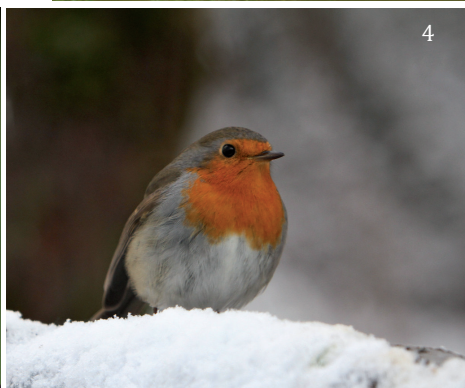
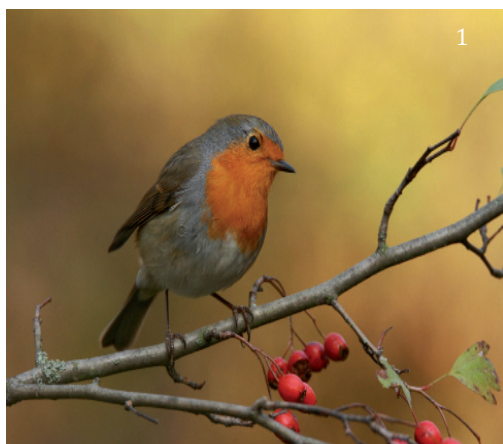
ezt a tényt. 1964-1977 között 517 kakukkfióka közül 484-et vörösbegy fészkeben találtak (a mi környékünkön, lévén leginkább vizes élőhelyekről szó, a kakukk legtöbbször nádírigó fészkebe teszi tojását). Tápláléka rovarok, pókok, valamint ősszel különböző bogyók, alma. Védett madár. Természetvédelmi értéke: 25.000 Ft. Magyarországi állománya: 300-400 ezer pár között mozog.

Az erdei szürkebegy Magyarországon az 1930-as évektől költ. Nyugati irányból terjeszkedett, és ma már az egész országban jelen van. Kedveli a hegyvidéki bükkösöket, fiatal fenyveseket, de az ártéri erdőkben, bokrosokban is költ. Vonulása sok tekintetben megegyezik a vörösbegyével. Mediterrán részekben tel, de sok madár látható télvíz idején a bokrosok és szederindák szövevényében nálunk is. Az adonyi sziget partján lévő etetőnél minden évben feltűnik néhány madár a téli hónapokban. Tavasszal, március, április hónapban érkezik vissza költőhelyére. Szintén veréb méretű madár, sőt hátának barna mintázata is hasonló, mint a mezei verébnek, így megtévesztheti a laikusokat. A szürke fej és kiterjedt szürke begy, valamint a vékony csőr viszont jó megkülönböztető jegyek. Költése április végén kezdődik. Két fészkealjat repít ki minden évben. A hím itt is a tojóra bízta az építkezést, csak a revírt¹ foglalja hangjával. 4-6 tojás lerakása után a kotlásban is a tojóra hárul a fő szerep. 12-14 nap után kelnek ki a fiókák, akik mindkét szülő etetése mellett két hét múlva hagyják el a fészket. Táplálékuk rovarok, pókok, télen apró gyommagvak. Védett madár. Hazai állománya: 1.200-1.500 pár. Természetvédelmi értéke: 25.000 Ft.

Utolsóinak maradt, de talán a legismertebb apró madarunk az ökörszem. Október hónapban érkezik hozzánk a vonulók fő tömege északról. A hazai madarakkal kiegészülve, akik télire elhagyják az erdős költőterületüket, nagyon gyakran láthatjuk az adonyi kertekben, szőlőkben, üdülőterületeken. Az áttelelők lehúzódnak sík vidékre, és ott is kifejezetten keresik a tavak, csatornák náddal szegélyezett partját, valamint a sűrű aljnövényzetet. Ha a líviai tavak gátján végigsétálunk téli hónapokban, szinte biztos, hogy több ökörszemet is láthatunk. A kicsi (9,5 cm-es) madarat nem könnyű észrevenni, de riasztó hangja elárulja jelenlétét. Erős cserregő hang kíséretében repül tovább, ha megzavarjuk. Nád közötti gazos részen keresi a tél elől megbúvó rovarokat, pókokat. Télen apró gazmagokat is fogyaszt. Az északi, telelő csapatok márciusban indulnak útra, és április végére érkeznek a költőhelyre. A magyarországi állomány is visszatér a középhegységi erdőkbe. Tollazata barna alapon harántcsíkos, a hát rész sötétebb színű. Van egy világos szemsávja. Apró farkát gyakran felmereszti, nagyon mozgékony madárka. Költése eltér az előbb bemutatott két fajétól. A fészket a hím építi, sőt két-három fészket is készít az elfoglalt revír területére. A fészkek mélyutak, partszakadások oldalába a csüngő gyökérszet közé, vagy sűrű bokorba, folyondárba készülnek. A tojó ezek közül választja

1

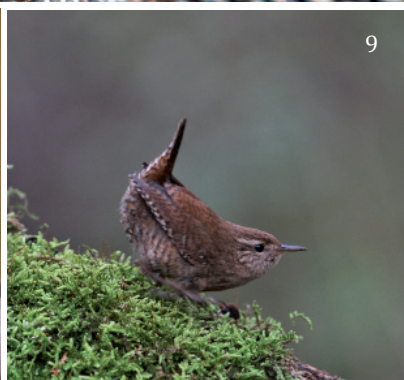
Madarak fészkelési területe, amely egy fészkelő párhoz tartozik.

- 1 sz. kép Vörösbegy vonulásban galagonyán
- 2 sz. kép Vörösbegy fürdik az itatón
- 3 sz. kép Vörösbegy a csúcson
- 4 sz. kép Telelő vörösbegy a holtág partján
- 5 sz. kép Erdei szürkebegy az etető alatt keresgél
- 6 sz. kép Napozó erdei szürkebegy a szederindán

ki, hogy melyikbe teszi 6-7 tojását. A tojó egyedül kotlik 14-16 napig, utána a hímekkel közösen etetik a fiókákat több mint két hétig. Évente kétszer költ. Védett. Természetvédelmi értéke: 25.000 Ft. Magyarországon 27-53 ezer pár van.

Králl László ornitológus, fényképész

7 sz. kép Ökörszem a napraforgóban

8 sz. kép Ökörszem az őszi erdőn

9 sz. kép Ökörszem az itató szélén jellegzetes testtartásban

Anekdoták

Kézilabda gyakorlás a nyolcadikos lányoknál

Valamikor – még a tornaterem építése előtti időkben – az általános iskolások, ha esett, ha fújt jellemzően a kastélyparkban tartották a tornaórákat. Tudom, mostanában testnevelés órák vannak, de akkoriban még tornaórák voltak. Szerintem a torna az nem csupán a szertornát jelenti, hiszen amikor versenyeket rendeznek, és ott egymás ellen küzdenek a felek, azokat is szokták „tornának” nevezni. A lovagi küzdelmekről meg már ne is beszéljek...

Szóval a hetvenes-, nyolcvanas években a tornaórák fő színtere a park volt. Itt küzdöttünk az atlétika – futás, távolugrás, magasugrás (homokágyba) –, sőt a szertorna egyes elemeivel is. Például a fiúk a megyei úttörő olimpiára a gyűrűgyakorlatokat a 150 éves öreg tölgy egyik ágára rögzített gyűrűkön gyakorolták be. De a park kiváló helyszíne volt a labdajátékoknak is.

A mai aszfaltos pálya helyén akkoriban vörös salakos pálya volt. Gáborfi tanár úr eltökélt szándékkal igyekezett a kézilabda sport rejtelmeibe beavatni a hetedikeseket, nyolcadikosokat: volt, akit több, volt, akit kevesebb sikerrel. Az egyik diáklány, aki inkább az utóbbi kategóriába tartozott, sokadik alkalommal is elvétette az átadást: hol túl magasra, hol túl alacsonyra sikerült az átadása, és a pontosság is hagyott kívánni valót maga után. A kishölgy megfelelő kondíciója ugyan alapot adott arra, hogy akár a pályát is átdobhatta volna, azonban az őserőhöz nem párosult ügyesség.

A sokadik pontatlan átadás után a tanár úr megelégedte az ügyetlenséget és a kislánytól 5-6 méterre megállt szétterpesztett lábakkal, széttárt karokkal, és a szokásos vehemenciájával magyarázta a megszeppent delikvensnek, hogy hova is kell célozni átadáskor:

- Katalin! Ide célozz, a homlokomra! Ide a homlokomra! – mondta inkább általános elvárásként megfogalmazva a mondatot, mintsem a cselekvés végrehajtására buzdítva.

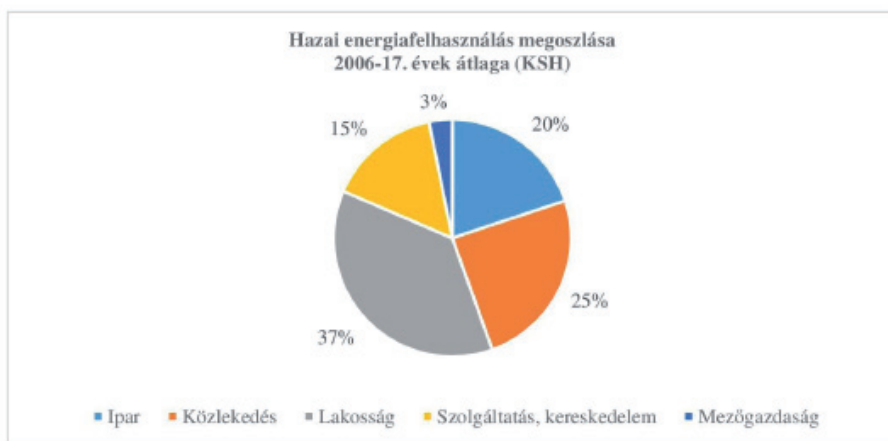
A megszólított a kezében lévő labdával többre sem várt: igyekezett megfelelni a tanár bácsi által megadott utasításnak, és nagy erővel indította a passzt a tanára felé.

Az átadást teljes siker koronázta! A kőkemény labda nagy erővel csattant Gáborfi tanár úr homlokán, de olyan erővel, hogy a vehemens dirigens megsédülve, de a kívánt cél – azaz a pontos átadás – elérésének, sikerének örülve huppant le a pálya salakjára.

Lejegyezte: Heteyi Gábor

Számos és számtalan – képes és képtelen, most a 20-20-20 apropóján Mezőről a benzinkútra

(Célok: üvegházhatású gázok csökkentése, megújuló energia növelése.)
A 3x20-as célkitűzések egyik fontos pontja a megújuló energiafelhasználás arányának 20%-ra való növelése. Az ország energiafelhasználása az elmúlt évtizedben gyakorlatilag állandónak mondható (5% körüli éves szórással). A felhasznált összes energia negyedét Magyarországon a közlekedés emészti fel: ha itt történik előrelépés, akkor lényeges eredményeket lehet felmutatni a szén-dioxid-kibocsátás megtakarítása terén...

A grafikon a KSH honlapján közzétett adatok alapján, saját szerkesztésben készült¹.

A bioüzemanyagok alkalmazásának legfontosabb előnye, hogy elégetésekor csak annyi szén-dioxid kerül a környezetbe, amennyit a növény, amiből előállítottuk, élete során a levegőből a szervezetébe épített. A szén-dioxid kibocsátása így nullszaldós, ellentétben a fosszilis tüzelőanyagok használatával. Az EU 2009/28/EK irányelve (Renewable Energy Directive) valamennyi tagállam számára kötelező célkitűzéseként határozza meg, hogy 2020-ra a közlekedési ágazatban a megújuló energiaforrásoknak legalább 10 százalékos részarányt kell képviselniük az ott felhasznált összes energiából (2017-ben ez 6,8% volt hazánkban).

1 KSH: 3.1.2. Energia (2006-2017.) (http://www.ksh.hu/thm/3/indi3_1_2.html)

Ma lényegében kétféle fosszilis forrásból származó üzemanyagféle van forgalomban: a dízel és a benzin. A dízel esetében biodízel, a benzinnél pedig bioetanol bekeverése került meghatározásra. A MOL Nyrt., mint hazánk üzemanyag előállítója a honlapján a dízel üzemanyag termékklapján² 0,5-7,0% között deklarálta az üzemanyag biodízel (FAME³) tartalmát. Erre egyébként az Európai Unió EN 590:2009. szabványa kötelez minden tagországot. A 95-ös oktánszámú benzin esetében 5% lehet a legmagasabb bioetanol (ETBE⁴) tartalom. A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal „Országos éves energiamérleg, 2017.”⁵ kimutatása alapján azonban egyértelműnek tűnik, hogy a bekevert üzemanyag biokomponense a maximált érték alatt van, hiszen a közlekedésben felhasznált 179.993 terajoule összes energiának csupán a 3,45%-a származott 2017-ben megújuló forrásból. A fenntartható bioüzemanyag-termelés követelményeiről és igazolásáról szóló 343/2010. (XII. 28.) Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése a dízelnél 4,4%-ot, a benzinnél 3,1%-ot ír elő (2010. óta rendelet nem került módosításra!) Így már érthető a 3,45%-os országos részarány.

De nézzük meg, hogy az adonyi határban, melynek szántóterülete 3.930 hektár, mennyi biodízel és bioetanol alapanyag állítható elő. Biodízelt az olajos növények magjából (hazánkban napraforgó és repce jön szóba), bioetanol pedig gabonákból (búza, árpa, rozs), kukoricából szokás előállítani.

Ön szerint Adony szántóterületén megtermelhető-e az adonyi személygépjármű-park éves üzemanyagigénye, ha tisztán biodízelt, illetve bioetanol tankolna minden autót?

- a) Igen, sőt, a szántóterület 17%-a elég hozzá.
- b) Nem, de majdnem, a szántóterület 170%-a lenne hozzá szükséges.
- c) Nem, az adonyi szántó 17-szerese kellene az igény kielégítéséhez.

Az alábbi táblázatban foglaljuk össze, hogy az adonyi határban az elmúlt néhány év átlagát tekintve 1 hektárról mekkora etanol és biodízel hozamot lehet elérni.

2 https://mol.hu/images/pdf/Vallalatiugyfeleknek/Uzemanyagok/mol_dizel_termeklap.pdf

3 FAME (fatty acid methyl ester, zsírsav-metil-észter): biodízel gyűjtőnév: nyálkátlanított növényi olaj és használt sütőzsiradék

4 ETBE: etil-tercier-butil-éter

5 http://www.mekh.hu/download/0/23/90000/7_2_orzasgos_eves_energiamerleg_2014_2017.xlsx

A Helianthus Kft. vetésterületei, hozamai és az ebből számolt bioüzemanyag mennyiség a 2014-2018. évek átlagadatai alapján

Vetett kultúra		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2014-2018. átlag	Bioetanol/biodízel hozam		
								liter/tonna	liter	liter/ha
Őszi búza	terület (ha)	692	814	728	471	473	636			
	átlag (tonna/ha)	5.810	6.450	6.040	7.420	6.140	6.372			
	hozam (tonna)	4 021	5 250	4 397	3 495	2 904	4 050	356	1 441 815	2 268
Takarmány kukorica	terület (ha)	972	902	952	702	1 107	927			
	átlag (tonna/ha)	7.420	6.300	10.550	5.610	10.810	8.138			
	hozam (tonna)	7 212	5 683	10 044	3 938	11 967	7 544	387	2 919 499	3 149
Ipari napraforgó	terület (ha)	632	594	559	720	487	598			
	átlag (tonna/ha)	2.740	2.480	3.930	2.850	3.300	3.060			
	hozam (tonna)	1 732	1 473	2 197	2 052	1 607	1 831	360	659 197	1 102
Őszi káposztarepce	terület (ha)	335	373	364	464	380	383			
	átlag (tonna/ha)	3.550	3.720	5.200	3.400	4.380	4.050			
	hozam (tonna)	1 189	1 388	1 893	1 578	1 664	1 552	360	558 706	1 458

Adatszolgáltató: Március 21. Kft. Marczinka Tamás ügyvezető
Saját szerkesztés

Úgy tűnik, nálunk a kukoricát és a repcét érdemes energiatermelésre befogni: egy hektáron kukorica esetében 3.149 liter bioetanol, repcénél pedig 1.458 liter biodízel hozam várható.

Adonyban 2019. év elején 1.451 személygépjármű után fizettek súlyadót. Az Eurostat adatai szerint hazánkban a dízelek aránya 30%, a benzineseké 68% (2% alternatív)⁶. Ha ezt az arányt nézzük, akkor Adonyban 435 dízel, 987 benzines autó fut. 2018-ban évente 17 ezer km-t autózunk átlagosan – derült ki a Medián felméréséből⁷. A benzines gépjárművek esetén 7, a dízelek esetén 6 liter/100 km-es vegyes fogyasztást feltételezve a gépjárművek 1.174.530 liter benzinszükségletét elosztottuk a 3.149 liter/hektár bioetanol hozammal, akkor 373 hektár vetésterületet kapunk. Ugyanígy járunk el a dízel esetében is (443.700/1.458 = 304 hektár). Abban az esetben, ha minden személygépjármű Adonyban egy éven keresztül csak bioüzemanyagot fogyasztana (tehát nem keverve azt a fosszilis üzemanyagba, hanem tisztán), akkor 373 hektár kukoricát és 304 hektár repcét kellene hozzá vetni. Vagy máshonnan megközelítve: Adony teljes szántóterületének 17,2%-a elegendő ahhoz, hogy városunk személygépjárműveinek üzemanyagigényét kielégítsük, tehát az a) válasz a helyes. Gondolta volna?

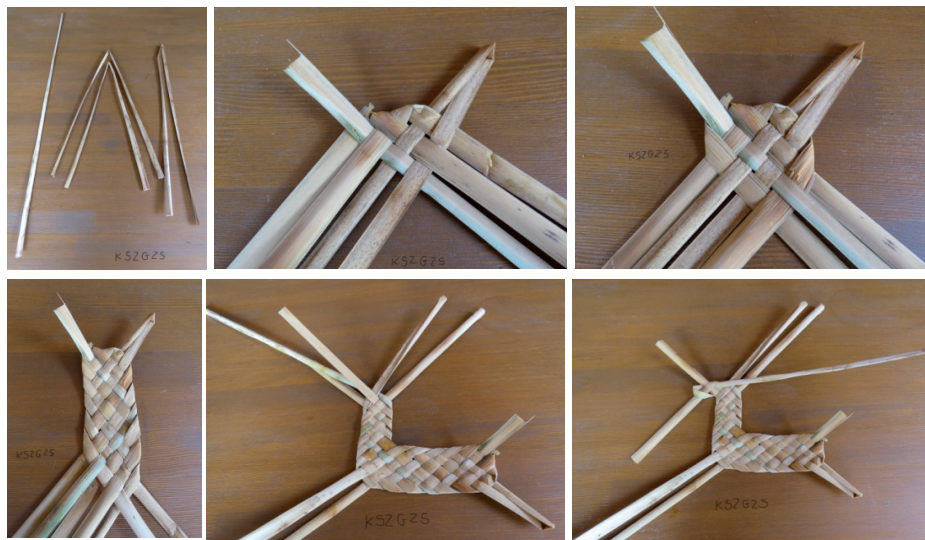
Hetyei Gábor

6 EU-toplistás Magyarország a benzines autók arányában, Portfolio.hu, 2019.01.09. <https://www.portfolio.hu/vallalatok/energia/eu-toplistas-magyarorszag-a-benzines-autok-aranyaban.309893.html>

7 Újabb terület kikerülhetetlen szakértője lett a Bosch, 2018.09.19. https://www.boschmediaservice.hu/sajtokozlemenyt/bosch_autohasznalati_felmeres_2018_szeptember_hun-138.html

SK – Saját kezűleg Gyékény szarvas

A gyékény szarvashoz szükségünk lesz négy szívére, vagy a mellette lévő szálat kell kettéhasítanunk. A négy szálból hármát megfelezünk, egyet hosszában meghagyunk. Úgy állítjuk össze, mintha szőnénk, az egyik oldalra 4 szál kerül, a másikra 3. Az elsőnél az egy szál lóg ki pár centit, ez lesz a farka. Az utolsónál az egyik megfelezett szál lóg ki a felezésénél, ebből lesznek a hátsó lábak. A szálat hol a másik alatt, hol a másik felett visszük el, 6 sor után 2 szálat elhagyunk a mellső lábaknak, és befordulunk a nyaka részhez. Ismét 6 sort készítünk, és elérkezünk a fejéhez, itt megint befordulunk a fejhez, és ismét elhagyunk 2 szálat a szarvaknak. Most már csak 3 sort készítünk, a végét visszahurkoljuk, és készen is

vagyunk. Adonyban a vasútállomás felé, a patak partján található gyékény nehezen megközelíthető, mert a vízben beljebb van, így gumicsizmában próbálkozhatunk szedésével. Bár városunkban nem foglalkoznak ezzel a mesterséggel, ki lehet találni a mindennapi használatra is néhány dolgot, amit elkészíthetünk gyékényből. Készítettem például lámpaburát, mások szemetes kosarat. A kosarak még manapság is használhatóak, akár a lábos alátétek, kaspók vagy lábtörlők. A gyékénnyel nagyon jó dolgozni, ruganyos hajlékonysága miatt, a hosszú szálak lehetőséget adnak, hogy ne kelljen toldani egy-egy munkadarab elkészítésénél. A legegyszerűbb módon is

készíthetünk belőle sok mindent: több szálát kis kötetbe teszünk, és másik gyékénnyel több helyen átszőjük. Ezzel a módszerrel készíthetünk a fent leírt tárgyak közül szinte bármit.

A Tisza-tónál még él gyékénykötő mester, aki a mai napig készít gyékénytárgyakat. Ő még a nagyapjától tanulta, és őrzi a hagyományokat. Itt, Adonyban, néhány alkalommal a foglalkozásaimon ismertettem meg vele a résztvevőket, sok kreatív munka készült.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

*Adonyi emberek – adonyi értékek:
érdekes emberek közöttünk*
Paulusz Józsefné, képviselő

Paulusz Józsefné, Ili néni (1944-2017) Komáromban született, de

gyermekkorát Kispesten töltötte, az ottani általános iskolába, majd a szintén kispesti Landler Jenő Gimnáziumba járt. 1970-ben végzett a Pécsi Tanárképző Főiskolán matematika, fizika szakon. A rácalmási óvodában töltött fél év, az adonyi óvodában töltött két hónap munkaviszony után 1964.08.01-jén került az Adonyi Általános Iskolába tanítani. Akkor költözött Adonyba. 1966-ban házasságot kötött Paulusz Józseffel. E házasságból két gyermekük született. 37 évet dolgozott Adonyban matematika, fizika szakos tanárként. Eközben a dolgozókat is képviselte, mint szakszervezeti titkár. 2001-ben ment nyugdíjba, és még nyugdíjasként is a kulcsi iskolában tanított 5 évet szaktanárként. Csak ezután tudta „teljes munkaidejét” négy unokájára szánni.

Ecsődi László

Tanári mivoltából hozott szociális érzékenysége jót tett a képviselőknek.

Dr. Glashütter Csaba

Ili komolyan vette, sokszor a lelkére is vette a feladatát. A németországi testvérvárosi kapcsolat kialakításakor oroszánrészt vállalt a feladatban. Kiutazásunkkor nagyon örült, hogy én is vele utaztam, mert kéznél volt a háziorvosa, akire már akkor is igen gyakran szüksége volt.

Iglódi István

Ili az iskolát és óvodát képviselte, de felvállalta az idősek és a nehéz sorban élők ügyeinek intézését. Odafigyelt rájuk, nagyon sokukat jól ismert, összetartotta ezeket az embereket. Szociálisan rettentően érzékeny volt. Az iskolai feladatok egészen mások voltak akkor, mint manapság: sokkal nagyobb önállósággal és ebből fakadó felelősséggel rendelkeztek.

Králl István

Ili nénivel nagyon jó viszonyban voltam – közvetlen rokoni kapcsolatban is álltunk. Nem volt vele sosem konfrontációnk...

Lauber István

Óh, Ilike! Tanított az általános iskolában. Mindig felkészült volt a testületi üléseken.

Müllerné Csikós Ildikó

Még a gyereket is tanítottam, meg kollégám is volt. Nagyon szerettem az Ilit. Azt hiszem, egy dologban volt nagyon fontos a közös véleményünk: a szeretet. Iliben is mindig a szeretet volt, bennem is... *(nagy sóhaj)* és a megbocsátás.

Solti Ferenc

Pauluszné Ili, mint pedagógus, lelkesen állt be a csapatba, és a lehetőségeihez mérten segítette a munkát.

Dr. Szász Károly

Pauluszné Ilit, aki pedagógus volt, nagyon is kedveltem. Mindig észszerűen és átgondolva, elképzeléséhez társakat szerezve igyekezett az előrehaladást biztosítani. Neki örök emléket állít a templomkert kerítéséhez emelt, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc tiszteletére emelt alkotás. Az ő kezdeményezésére készült el az az emlékhely. Ő képviselte a humánusabb oldalt a testületben.

MEGBÍZÓLEVÉL

A helyi önkormányzati választásokon Önt,
PAULUSZ JÓZSEFNÉ MÓZES ILONA-t
1990. szeptember 30.-n
A D O N Y településen
képviselő-nek
megválasztották.

Adony, 1990. október 4.
L. And. Fauzes
(választási bizottság elnöke)

Az adonyi zárda iskola története
Az emlékekben tovább élő zárda 6.
Az apácák sem mindig szentek –
legalábbis pedagógiai értelemben nem

Minden családnak vannak visszatérő történetei, amiket százszor hallottunk már, de mindig elhangzanak, ha az adott téma szóba kerül. Egy ilyen szeretnék most megosztani a családi legendáriumból.

Édesanyámék hárman voltak testvérek, három lány: Rozi, Bözsi és Maris.

Rozi néném a zárdába kerülve ügyes, eszes, talpraesett kislánynak bizonyult, jól tanult, hamar az apácák kedvence lett. Nem volt ez másképpen Bözsi nénémmel sem, ő is megállta a helyét, nem okozott csalódást.

Harmadikként került be édesanyám, aki kisgyerekként sokat betegeskedett, vézna, félszeg, visszahúzódó kislány volt, és ráadásul rendkívül anyás. Minden reggel sírva tette meg az utat a zárdába.

A nővérek nem erre számítottak a két nagyobb testvér után, és csalódásukat nem is rejtették véka (fátyol) alá.

Az i-re a pontot F. nővér kézimunka órája tette fel. A kötés tudományával ismerkedtek, zoknit kellett készíteni, de édesanyám valahogy nem haladt vele, elakadt a sarok részénél, belegabalyodott, lassú volt, lemaradt a többiektől. Ezért aztán büntetést kapott: a kötőtűt az összegabalyodott kötéssel együtt beletűzték a hajába, és úgy kellett végigülnie az órát, majd a terem ajtajában végigállnia a szünetet neki, aki egyébként is sírós, visszahúzódó gyerek volt.

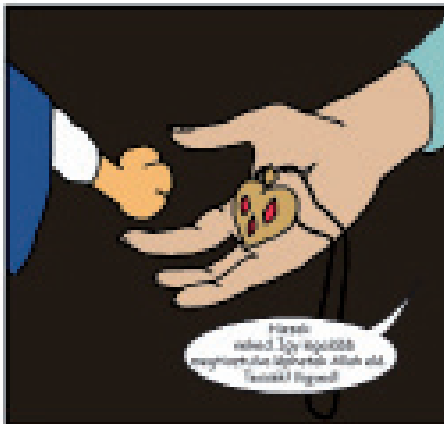
Mikor ezt Rózszi néném látta, hazaszökött, jelezni az édesanyjuknak a bajt. Nagyanyám meg felkötötte a tiszta kötenyt, és békés természete ellenére berontott a zárdába. Ott közölte F. nővérrel, hogyha még egyszer ilyen előfordul, az ő fejről fog lekerülni az apáca fityula.

Ezután aztán békén hagyták anyukámat, akinek, mint később kiderült, nagyon jó érzéke volt a kézimunkázáshoz. Sokat hímezett, horgolásai még ma is a rokonság otthonait díszítik, és csodaszép gobelineket varrt ki még az unokáknak is. Csak kötőtűt nem vett soha a kezébe

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - X. RÉSZ

Nyílt 2012

Adonyban született – Elhagyatva, örökké

DM: Egyedül

Most egyedül ölelem a szerelmet.
Visszazengő szavaid árnyékát
Takarom arcomra,
Védtelen vagyok az éjszakák
Didergő fogai közt,
Mikor hátamon végigfut a csend,
Nytított ablakomon át menekülnék
Magam elöl magamhoz,
Hogy a reggel ne találja üresen
Megvetett ágyamat.

DM: Eros tanatos

Az ölemet, a rózsámat,
Ajkaimat, kezem, lábam,
Szemem, mellyel arcod láttam,
Bőrömet, a haloványat,
A szívemet, kicsi keblem
Nemsokára férgek lakják,
S míg a vérem húlt patakját
A föld issza telhetetlen,
Elgondolom, te is lent vagy,
S vérem utolsó csöppje
Tevéled olvad ott össze,
S így suddogok:
Vedd csak, vedd csak!

Mersics-Morva Dóra: A kalandos királyi bál

Élt a Nevesincs Királyságban egy özvegy király egyetlen leányával, Borbála hercegnővel. Borbála hercegnő nagyon fiatal volt még, mindössze 15 éves, és végtelenül vidám, önzetlen és kedves természetű. De roppantul naiv is volt. Apja éppen ezért – és mert persze egyetlen gyermeke volt – nagyon féltette.

Egy napon meghívó érkezett a szomszéd Nevevan Királyságból, hogy bált rendeznek Vince herceg 20. születésnapjára, s a világ minden királyságából várják a fiatal hercegnőket. Vince herceget egy átok sújtotta, de ezt senki sem tudta, csak ő maga és a szülei. Vince még kisgyermekként a palotában – játék közben – rálépett egy kisegér farkincájára. Az egérkéről kiderült, hogy ő az Egérkirály, aki a palotában lakott, és aki ezért azzal büntette meg a herceget, hogy soha többé ne tudjon nevetni, de még mosolyogni sem. Csak akkor lesz képes újra mosolyra – így szólt az átok -, ha az Egérkirályt egy szép lány őszinte szeretettel megsimogatja a herceg 20. születésnapja előtt. Ha ez nem történik meg, akkor az átok rajtam marad örökre.

Borbála hercegnő nagyon szeretett volna elmenni az ünnepségre. Édesapja eleinte nem akarta elengedni, de mivel a vele egykorú hercegnők már mind jártak bálba, és az ünnepség a mégiscsak a szomszédos királyi udvarban volt, végül beadta a derekát, és elengedte. A herceggkisasszony majd kiugrott a bőréből örömeiben, annyira izgatott lett.

Hamarosan elérkezett a bál napja. A hercegnő aludni is alig bírt előző éjszaka, és már kora reggel felkelt. Az egész napot a mulatságra való készülődéssel akarta tölteni. Elhatározta, hogy lemegy a szakácsnéhoz, mert tudta, hogy neki van valamilyen különleges gyógynövényes főzete, amitől még üdébb, még frissebb és még bársonyosabb lesz a bőre, s ezt el szeretne volna kérni tőle. Mikor a konyhába benyitott, a szakácsnét ugyan nem találta, viszont a tűzhelyen ott rotyogott a lekvár, a különféle befőttek, amit a szakácsné főzött be télire. A sütőben sütemény sült. Nem tudott az ínycsiklandó falatoknak ellenállni, s mindent végigkóstolt. Annyira belemerült a falatozásba, hogy mire észbekapott, már 10 órára járt az idő.

- Jaj, istenem, még a végén nem leszek kész! – kiáltott fel a hercegnő, s rohant fel az emeletre, egyenesen a hálósobájába. Persze a főzet, amiért eredetileg jött, teljesen kiment a fejéből.

A hálósobába érve bevetette magát a szebbnél szebb ruhák és szalagok közé, de nem tudta eldönteni, hogy melyik álomszép ruhájába menjen a bálba. Elhatározta, hogy megkeresi a szobalányát, Gizellát, aki bizalmas barátnője is volt, hogy segítsen neki választani. Hát, ahogy ki akarja nyitni

az ajtót, az nem mozdul. Hiába rángatta Borbála, meg se moccant.

- Jaj, a cselédek biztos takarítanak a folyosón, olyankor zárják be a szobákat – kiáltott fel a hercegnő – Most mit csináljak? – kérdezte kétségbeesetten.

Hiába kiabált, nem hallotta meg senki a nagy sürgölődésben, meg kellett várnia, amíg végeznek, s valaki kiengedi. Ez beletelt egy pár órába, s mire Gizella, a szobalánya kiengedte, már dél is elmúlt. Ezek után végre sikerült vele kiválasztaniuk a megfelelő ruhát, a hozzá színben passzoló szalagot, ékszert és cipőt.

Mire elkészült, késő délután lett. Mikor kilépett az ajtón, már várta őt egy csupa arany, csupa gyémánt hintó, hogy elvigye a bálba.

Az ünnepség nem messze volt Borbála otthonától. A gyönyörű kastély, ahova várták, kétszer akkora volt, mint ahol Nevesincs Borbála lakott. Ámulva nézte a hatalmas épületet, alig mert bemenni, meg hát, őszintén meg is kell vallani, kicsit meg is volt ijedve. De aztán ezt mondta magának:

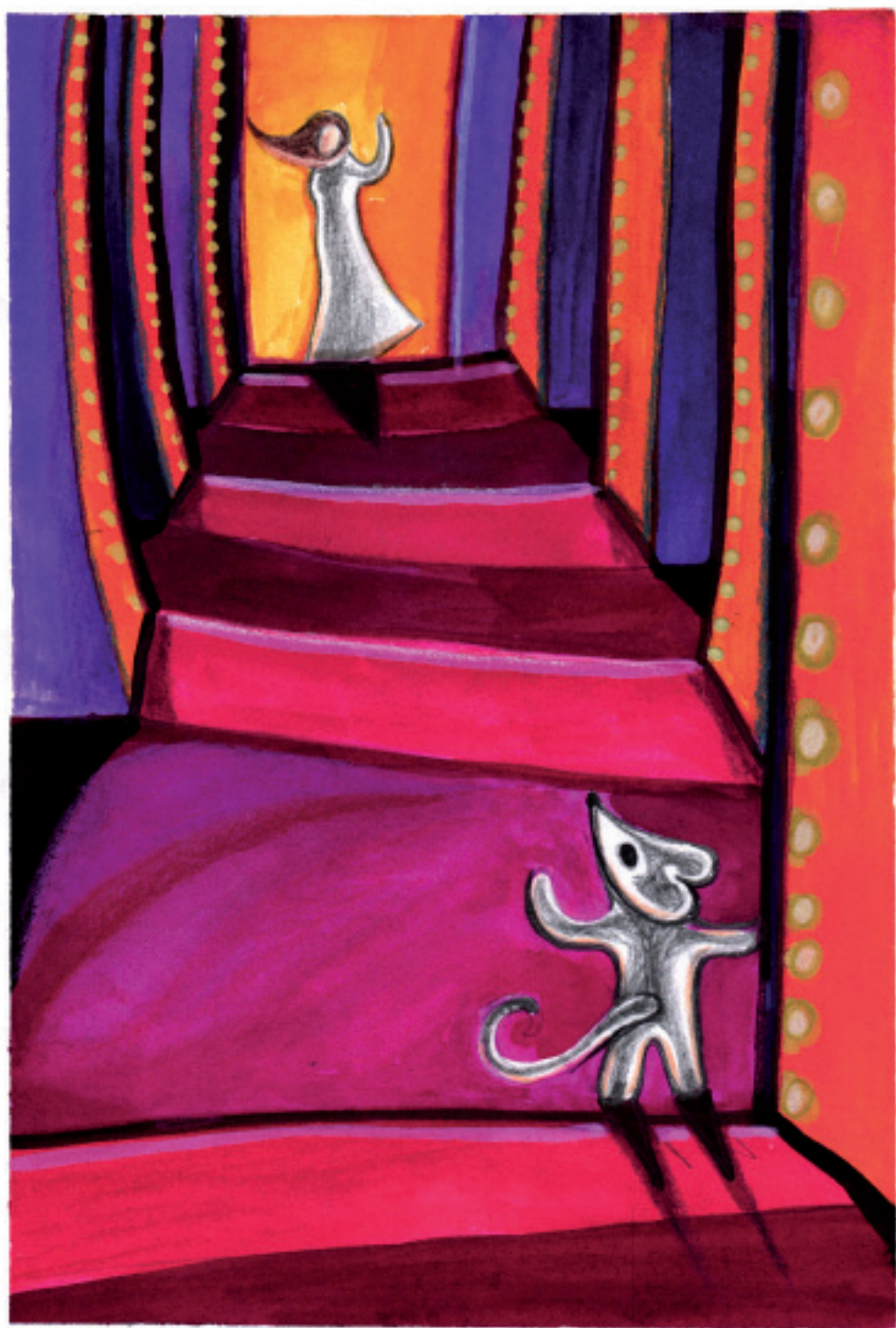
- Jaj, ne legyél már ilyen buta! Ez életed első bálja, szedd össze magad! – korholta magát, és ezzel elindult felfelé a nagy lépcsőn.

Ahogy a palotába ért, ott állt egy komornyik az ajtóban, köszöntötte őt, s elmondta neki merre kell mennie, hol találja a multság helyszínét. Figyelmeztette Borbálát, hogy a palota hatalmas, könnyű benne eltévedni, ne menjen máshova, csak amerre ő most elmondta. A kisasszony hevesen bólogatott, s elindult.

Követe a komornyik utasításait, de egy helyen mégiscsak rossz irányba fordulhatott. Rá kellett jönnie, hogy teljesen eltévedt. Már legalább 20 perce bolyongott, de nemhogy semmiféle bált nem talált, még egy kis halk zene, nem sok, annyit sem hallott, ami elárulta volna, hogy merre is kéne mennie. Elhatározta, hogy a következő ajtón, ami az útjába akad, benyit, hátha talál valakit, aki tud neki segíteni. Nem kellett sokat mennie, talált is egy ajtót, kinyitotta s belépett. Ahogy körbenézett, megállapította, hogy ez bizony a kamra. A kis helyiség tele volt rakva mindenféle finomsággal, a polcok roskadoztak a sok ételtől. Egyszeriben – ahogy így csodálva nézte a kamra tartalmát – odaszaladt a hercegkisasszony lábához egy szürke kiséger.

Az égerke érdeklődve felnézett Borbálára, s kettőt pislogott. Borbála leguggolt a kis egérkéhez, egy nagyot, bánatosat sóhajtott, és végső elkeseredésében elmesélte neki, hogy ez lenne élete első bálja, amire egész álló nap készült, későn is indult, most meg eltévedt, és nem fog odaérni. A mondandója végén elnevette magát, hogy ugyan miért is beszél ő egy egérhez, hiszen az állatok nem tudnak beszélni, és a kis állat úgysem tud segíteni rajta. Erre hirtelen a kiséger megszólalt:

- Na, én aztán tudok beszélni! – mondta fennhangon a kis szürke állat,

mire Bori úgy megijedt, hogy fenékre ült. Egy percig csak nézte az egérkét hatalmas szemekkel, aztán végül megszólalt:

- Ez hogyan lehetséges? És, és, és akkor te mindent értettél abból, amit elmondtam? – kérdezte megszeppenve.

- Én egy különleges kiséger vagyok – válaszolta az egér – és igen, értettem minden szót abból, amit mondtál az imént.

- Itt laksz a palotában? Tudsz nekem segíteni esetleg, hogy merre van a bál? – érdeklődött a hercegnő, de közben furcsán a tudatában volt annak, hogy egy egérrel beszélget.

- Igen, én itt születtem a palotában, és minden zugát ismerem és azt is tudom, hol tartják az ünnepséget. Segítek neked, mert látom rajtad, hogy te egy igazán jólelkű leány vagy.

Ezután a kiséger útbaigazította a hercegnőt, és a lelkére kötötte, hogy ne hagyja eltévedni még egyszer! Borbála nagyon hálás volt az egérkének, milliószor megköszönte a segítségét, majd búcsúzóul gyengéden megsimogatta a kis állatot és nagy szeretettel integetett neki, mikor elindult.

Mikor a hercegisasszony megtalálta a báltermet, az ünnepség már javában zajlott, a táncparkett tele volt. Borbála egy kicsit meg volt szeppenve a rengeteg ember láttán, de ekkor odalépett hozzá egy fiatal herceg.

- Szia, én Vince herceg vagyok! – kezdte.

- Szia, én Borbála hercegnő vagyok – mutatkozott be a hercegnő is, majd szégyenlősen megkérdezte – Te vagy az a Vince herceg, akinek éppen ma van a születésnapja, és akinek tiszteletére tartják ezt a gyönyörű ünnepséget? – mosolyodott el a hercegnő.

- Igen, én volnék az személyesen – válaszolta a herceg komoran.

- Ne haragudj – mentetegetőzött Borbála hercegnő, mert úgy látta, kérdésével megbántotta a herceget – de ez életem első bálja, édesapám eddig nem engedett el, így még nem találkozhattam veled személyesen.

- Óh, értem. Akkor ezért nem láttalak még egyetlen bálban sem – felelte kedvtelen hangon a herceg.

- Igen, ezért, de most végre sikerült meggyőzőnöm édesapámat! – lelkesedett a hercegnő, de közben nagyon furcsállotta, hogy a herceg szinte rá sem néz, nem mosolyog rá, olyan mélabúsnak tűnik.

- Háj-jáj – sóhajtott a herceg -, ez nagy szerencse, az pedig még nagyobb, hogy találkozhattam veled, egy ilyen gyönyörű lánnyal – bókkolt neki Vince herceg, aki ezzel próbálta ellensúlyozni, hogy nem tud jókedvűen beszélgetni a hercegnővel.

Borbála erre nem tudott semmit mondani, csak kissé lesütötte a szemét és elpirult.

- Szabad a következő tánkra? – kérdezte meg hirtelen a herceg.

Borbála felkapta a fejét, és tágra nyíltak a szemei meglepetésében.

- Persze! – hebegte.

A következő táncot így együtt táncolták. És az azutánit is, meg az azt követőt is. Végül egész este együtt táncoltak, végigbeszélgették a bált. Kiderült, hogy mindketten egyke gyermekek, mindkettőjüket túlon túl is féltik a szüleik és az is, hogy mindketten imádják a könyveket, imádnak olvasni. Így hát volt közös témájuk bőven. A hercegisasszony végig mosolygott, néha zavarban is volt, viszont a herceget nagyon lehangoltnak találta.

Mikor elérkezett az éjfél, Vince herceg megköszönte a táncot Borbálának, elköszönt tőle, majd szomorúan elindult felfelé a lépcsőn. Borbála utánaszaladt, mert nagyon bántotta, hogy a herceget ilyen szomorúnak látja, mindenképpen meg akarta tudni, hogy mi bántja, hátha tud neki segíteni. A lépcső tetején érte utol Vincét. Ekkor megjelent előttük egy kisegér – ugyanaz, akit Borbála a kamrában megsimogatott – és így szólt:

- Szervusztok! Én az Egérkirály vagyok. Én átkoztalak meg téged, Vince herceg még kisgyermek korodban, hogy ne tudj többet mosolyogni, nevetni, mert akkoriban ráléptél a farkincámra játék közben. Viszont most megtöröm az átkomat, hiszen ez a gyönyörűséges leány, Borbála hercegnő engem őszinte kedvességgel és szeretettel megsimogatott még mielőtt éjfél ütött volna az óra. Ez volt az átok feloldásának feltétele. Szabad vagy Vince herceg! Élj boldogan!

Ezzel az Egérkirály eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. A két fiatal csak állt ott tágra nyílt szemekkel és tátott szájjal. Borbálának ekkor minden világos lett. A herceg most már nem volt szomorú, sőt nagyon is vidám, boldog. Vince herceg Borbála szemébe nézett, és hosszú idő után szégyenlősen elmosolyodott. Megfogta a kezét, és visszavezette a lányt a bálba. Ettől kezdve nem engedték el többé egymást. Még ma is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei **A múlt és a kutatás összeköt – Gondolatok egy forgatás apropóján**

Tősgyökeres érdi lakosként a település helytörténete és ezzel párhuzamosan az első világháború harcai iránt érdeklődve, természetes volt, hogy figyelmem először lakóhelyem katonáinak hadiútja felé fordult. A figyelmemet már korán felkeltette, hogy talán országosan példátlan módon, óvodám kertjében volt a település két világégés között épült hősi emlékműve. Természetesen, kisgyermekként még a mászóka és a homokozó jobban lekötötte a figyelmemet, mint az első világháborús katona szobra, de így elmondhatom, hogy már korán találkoztam ezzel a napjaink életét is meghatározó történelmi eseménnyel. Mivel Érd – csak úgy, mint Adony–1946-ig közigazgatásilag Fejér vármegyéhez tartozott, kutatásaim során a két település helytörténete gyakran összefonódott egymással. A szívat erősítette, hogy megismertem Rózsafi Jánost, aki akkor már évek óta kutatta szülőfaluja, Adony történetét, hadtörténetét. Ismeretségünk barátsággá mélyült, és Pintér Tamással egyetemben hármásban jártuk, kutattuk a magyar katonák hadiútját a Nagy Háború hadszínterein. Ezek után kézenfekvő volt, hogy örömmel mondtam igent János felkérésének, hogy vegyek részt egy munkában, amelyben bemutatjuk az adonyi katonák első világháborús harcait. Több volt ez, mint egy egyszerű felkérés. Egyrészt remek és követendő példának tartottam, hogy egy település ilyen fontosnak tartja a történelmének kutatását, megőrzését. Másrészt úgy éreztem, hogy ezzel tartozom az érdi katonáknak is, akik egy alakulatban szolgáltak az adonyi fiatalokkal, és egy kicsit nekik is emléket állítunk a film elkészítésével. Harmadrészt tanáremberként lényegesnek tartom, hogy ismereteimet megosszam a fiatalsággal, hogy ők tanulhassanak őseik történetéből. Nem utolsósorban pedig remek alkalom nyílt arra, hogy ismét végiglátogassuk barátaimmal

az általunk kutatott és többször bejárt harctereket. Nem is munka volt ez, hanem sokkal inkább egy kellemes utazás, amely során ismét átnézhettem, és így újra átélhettem a sokévnnyi kutatások eredményeit, és talán egy kicsit összegezhettem is a több mint egy évtized alatt elvégzett munkánkat. Amit mi igazából soha nem éreztünk munkának, sokkal inkább kikapcsolódásnak. A film előkészítése során barátaimmal sorra vettük a lehetséges forgatási helyszíneket, és közben felelevenítettük a helyhez köthető élményeinket is. Számomra az egyik legfontosabb helyszín a Monte San Gabriele magaslat volt, ahol a magyar királyi 20. honvéd gyaloghadosztály 1917 őszen az alakulat történetének talán legkeményebb harcait vívta a támadó olasz csapatokkal szemben. Talán azért is áll közel hozzám ennek a hegynek a története, mert, ha az Isonzó melletti harcok kerülnek szóba, egy kicsit háttérbe szorul a Doberdó-fennsíkkal szemben. Holott, igaz rövidebb ideig, de itt is kulcsfontosságú harcok zajlottak. Ha ugyanis 1917 őszen a hadosztály nem tudja megakadályozni az olaszok előrenyomulását, az hatással lett volna az egész Isonzó front helyzetére, és nem indulhatott volna meg a támadás sem Caporettonál 1917. október 24-én. Barátaimmal sikerült a magaslat kulcsfontosságú helyeit bejárni, az itteni harcok eseményeit kikutatni, és megismertetni a helyszínt a nagyközönséggel. Az előkészületek alatt még jól éreztem magam, de aztán jöttek a kellemetlen pillanatok is: oda kellett állni a kamera elé és elmesélni azt, amit e kis szerkezet nélkül sokkal könnyebb. Röviden, összeszedetten és nem utolsósorban érdekesen ismertetni a helyszín jelentőségét úgy, hogy az a szerkesztőknek is tetszen. Nem volt egyszerű feladat, és bevallhatom, hogy nem is nagyon sikerült elsőre, de végül csak összejött valahogy. Hála érte a szerkesztők türelmének és munkájának. A végeredményt pedig ajánlom mindenki figyelemébe, mert úgy gondolom, hogy méltó emlékezés lett a Nagy Háború hőseire.

Dr. Stencinger Norbert, történész

kép: Nagy Háború blog

November

*kép: Bálinth Tibor: Templomkert
fotó: Boldog József*

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

						1 Mindenszentek Marianna
2 Achilles	3 Győző Hubert	4 Károly	5 Imre Tétény	6 Lénárd	7 Rezső Csenger	8 Zsombor
9 Tivadar Szibilla	10 Réka Ariel	11 Márton Ariel	12 Jónás Renátó	13 Szilvia	14 Aliz	15 Albert Lipót
16 Ödön Edmond Margit	17 Hortenzia Gergő	18 Jenő	19 Erzsébet Zsóka Liza	20 Jolán	21 Olivér	22 Cecília
23 Kelemen Klementina	24 Emma Flóra	25 Katalin Katinka Katrin	26 Virág	27 Virgil Virgília	28 Stefánia	29 Taksony Brenda
30 András Andor						

Programok Adonyban

November 14. szombat: Márton - napi újborkóstoló és Libabacsora
Helyszín: művelődési ház

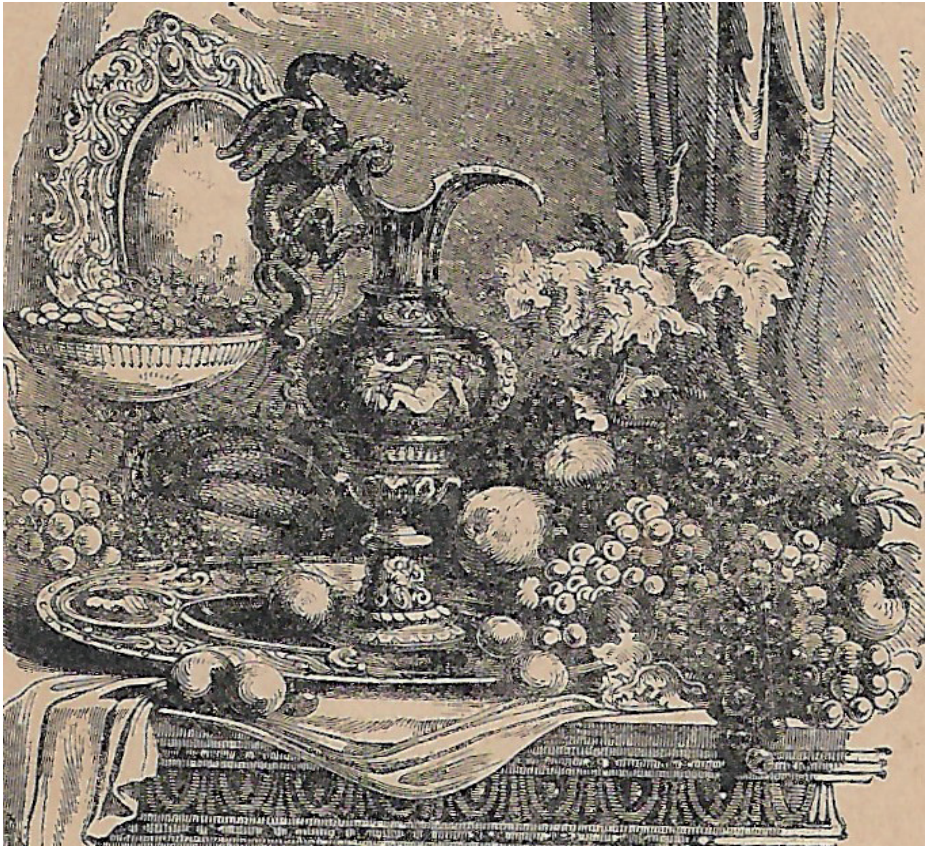
November 21. szombat: Foltvarró találkozó
Helyszín: művelődési ház

November 28. szombat: Mézes - nap
Helyszín: művelődési ház

*kép: Trenkó György adonyi főjegyző: Főutca
fotó: Boldog József*

Egy szakácskönyv meséi – gasztronómiai rovat
Lepények és piték

A lepények és piték a régi időkben is nagyon népszerűek voltak. Feltételezem, hogy az is közrejátszott ehhez, hogy elkészítésük nem nagyon munkaigényes, nem kíván sok pepecselést és méricskélést. A **Képes Budapesti Szakácskönyv** is sok lepény- és pitereceptet ír le. Meg kell azonban jegyezni, hogy az alapanyagokon nem spóroltak: tojás, tejszín, vaj, mandula, mindenféle földi jó kellett hozzájuk bőségesen!

Szegedi tejeles lepény

„Végy a nyújtó deszkára fél kiló finom lisztet, morzsoldj el benne 28 deka (1/2 font) vaját, adj hozzá három egész tojást, 5 deka élesztőt tejbe áztatva, kevés sőt és annyi langyos tejet, hogy kemény tésztát készíthess belőle. Ekkor takard be és tedd meleg helyre, hogy megkeljen. Ezalatt végy 1 liter (3 megszely) édes tejjölt, tégy bele 12 egész tojást, 28 deka (1/4 font) finom lisztet, kevés sőt s keverd jól össze. Ekkor nyújtsd ki a tésztát felüjjnyi vékonyra, tedd egy kikent tepsibe, tedd rá a kavart tejjölt, kend el szépen simára, kend meg a tetejét tojással habart tejjöllel, széleit nyomkodd meg újjaiddal, tedd a sütőbe és 3/4 óráig hagyd sülni; ha megsült, vágd szögletes darabokra és add föl langyosan. Lehet mellé cukrot is feladni.”

Házi praktika: molyirtó praktikák anno

„Arnyékban megszáritott kaporlevelet és virágot teszünk a prémes és gyapjúruha közé.

Forró kőre vagy vaslapra meleg eczetet öntünk, s gőzét a ruhákon át azon szobák falaira bocsátjuk, melyekben a moly van.

Papír-leveleket áztatunk terpentín-olajba s ezeket a kiporolt prémesruha alá, közébe és felibe tesszük.

A prémes- és gyapjú-ruhát minden hónapban szellőztetjük s tiszta száraz időben jól kiporozzuk.”

Gasztro ABC

Redukció: Forralással besűritett, ezáltal intenzív ízűvé tett folyadék.

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág **Cinegék a ház körül**

Kopasz fák között és megbarnult rétek fölött gomolyog az őszi köd, eltakarva előlünk a napot. A magasban elhúzó libacsapatnak csak a hangja ér le hozzánk, útmutatást adva hovatarozásukról. Esős, ködös napok váltják egymást, majd hideg szelek sepernek végig a tájon, megzörgetve a fiatal tölgyek ragaszkodó, barnára aszott leveleit. Szeles, hideg időben jelennek meg belterületeken a cinkék első csapatai. Végigjárják a kertek, házak környékét élelmet és téli alvóhelyet keresve. Leggyakrabban a széncinege és kékcinege kerül a szem elé. A téli etetőkön is sokszor láthatjuk őket.

Széncinege állandó madarunk, csak a téli időszakban élőhelyet váltva kóborol az országban. Fehér arcát egy fekete maszk veszi körbe, és szalagként osztja meg sárga mellényét. A veréb méretű madár háta zöldes, egy fehér sávval a szárnyán. Éneke nagyon változatos, de nem különleges. Sokszor hallatott „nyitnikék” hangját minden ember a tavasszal kapcsolja össze. Legtöbb élőhelyen előfordul, ahol táplálékot és fészkelőhelyet talál. Igen nagy alkalmazkodóképessége itt mutatkozik meg. Fészket épít természetes és mesterséges odúba, falüregbe, postaládába, és sok egyéb lehetetlen helyre. Áprilisban rakja az első fészkekaljat, júniusban pedig az állomány egy része újra költ. Az adonyi szigeten lévő mesterséges odútelepen első költésnél mind a nyolc odúban van fészkekalj, második alkalommal az odúk felében találok új fészket. A tojások száma 6-13 között ingadozik, általában a második költésnél kevesebb. 14 nap után kelnek ki a fiókák, és a szülők felváltva etetnek 20-22 napig. Táplálékuk hernyók, rovarok, pókok, amit főleg a lombkoronában szedegetnek. Téli táplálékuk bogarak, levél- és pajzstetvek illetve magvak. Széncinege az egyik leggyakoribb faj Magyarországon. A fészkelő párok száma 1,3-1,6 millió között változik. Védett. Természetvédelmi értéke: 25.000 Ft.

A egyes cinke csapatok másik gyakori tagja a kékcinege. Jóval kisebb, mint a széncinege (11,5 cm). A fejtető élénk kék színű, a fehér arcot fekete sáv szegélyezi, ami a tarkón körbeér. Melle sárga, háta zöldes, szárnya zöldes-kék. Elsősorban idősebb lomberdőket kedveli, de megtalálható gyümölcsösökben, kertekben, ártéri erdőben. Április elején kezdi a költést, majd május végén, június elején ismét tojást rak a populáció egy része. A tojások száma 6-14 között változik, és a második költésnél itt is kevesebb a fészkekalj. Két hét után kelnek ki, és három hét elteltével hagyják el a fészket. Mindkét szülő etet. Tápláléka megegyezik a széncinegével. Védett faj. Magyarországon 220-295 ezer a költő párok száma. Természetvédelmi értéke: 25.000 Ft.

Téli madáretetés

Madarak etetése nagy segítség szűkös időben tollas barátainknak, de nagy felelősség is. Mikor etessünk? Az első fagyok beálltával kezdődhet az etetés a fagyok megszűnéséig. Itt nem a naptár mérvadó, hanem az időjárás, ami befolyásolja a madarak számára az élelem megtalálását. Fontos! Ha megkezdtük az etetést, akkor azt folytatni kell az egész téli időszakban. A madarak számítanak ránk. Nyáron ne etessünk!

Az eleségek három nagy csoportba sorolhatók. Olajos magvak közül a fekete napraforgó a legelterjedtebb etetőanyag. Könnyen beszerezhető kis- és nagy tételben is. Lehetőség van kész magkeveréket vásárolni, ami tartalmaz kölesféléket a pinyeknek. Nagyon jó a dióbél, ha nem avas csak barna vagy kukacos. A második csoport az állati zsiradékok. Ide tartozik a faggyú, disznóháj, vaj, lágy sajt, valamint a készen kapható cinkegolyó. Lényeges megjegyezni, hogy sós szalonna nem adható madaraknak! A harmadik a gyümölcsök. Alma az, amit szinte minden madár csipeget, de rigóink nagyon kedvelik a berkenye, vadrózsa, kökény és tűztövis bogyóit. Ezekből a növényekből ültethetünk a ház köré. Almát félbevágva bokor vagy fa ágára feltűzve kell kínálni, mert apró madaraink nem tudják megbontani. Mivel ne etessünk? Kenyeret, péksüteményt, sós napraforgót, morzsát és általában olyan ételeket, melyek sósak, ne kínáljunk tollas barátainknak! Sokféle módon etethetünk. Talajetető: Legegyszerűbb, ha egy tiszta földdarabra leszórjuk a madaraknak szánt magot. Van néhány faj, amelyik itt érzi jól magát, főleg azok, akik a természetben is a talajon keresgélnek. Hátránya, hogy a hó befedi és eláztatja az ennilalót. A helyet érdemes jól megválasztani, mert a macskák könnyen garázdálkodhatnak a madarak között.

A lábazon álló fedett etetők ezt a két problémát kiküszöbölik. Klasszikus fedett dúcetető a legtöbb madárnak megfelelő. Ha prérháznál, nyaralónál akarjuk etetni kedvenceinket (ahova csak hetenként járunk ki), akkor a magtartályos önetető a megfelelő választás. A tároló részt feltöltve 1-2 hétre is gondoskodhatunk az utánpótlásról.

A függesztett etetők kivitelezése mutatja a legnagyobb változatosságot. Nagy előnyük, hogy sok helyre felakaszthatók, macskáktól védve vannak a madarak. Egyszerű megoldás még egy sima virágalátét, melybe naponta teszünk friss magot. Lényeges az ennilaló mellett itatóról is gondoskodni. A műanyag virágalátét itt is a legjobb, legolcsóbb megoldás.

Adonyi viszonylatban milyen madarakat várhatunk az etetőre? Elsősorban a bemutatott két fajon kívül feketerigó, vörösbegy, házi veréb, balkáni gerle, nagy fakopáncs, őszapó, tengelic, zöldike, meggyvágó, erdei pinty

megjelenésére számíthatunk. Nem mindenki vállalja az egész téli időszakos etetést, vagy valamilyen okból nincs rá lehetősége. Ha mégis szeretnénk látni madarakat téli etetőn az internet ad rá lehetőséget. Keresőben a „madáretető webkamera” szavakat beütve rengeteg oldal jelenik meg. Ezek között vannak, amik működnek, mások nem. Egy oldal címét emelném csak ki, mert itt a téli etetőn kívül tavasztól őszig a cinkék életébe nyerhetünk bepillantást. Több B típusú mesterséges odúba helyeztek webkamerát, ahol minden látható a költésről. A weboldal címe: www.madarles.hu. Mindenkinek jó nézelődést élőben vagy a képernyő előtt!

Králl László ornitológus, fényképész

1 sz. kép Széncinege galagonyán

2 sz. kép Tollasodó széncinegék mesterséges odúban

3 sz. kép Kékcinege a beszállófán

4 sz. kép Barátcinege napraforgón

5 sz. kép Őszapó az itatónál

6 sz. kép Csúszka az etetőn

7 sz. kép Széncinegék a harkályoknak készített faggyúsávon

8 sz. kép Függesztett kerámiaetető

9 sz. kép Függesztett faetető

10 sz. kép Magtartályos önetető

Anekdoták a térszől **Terítéken a szerves trágya**

Az Adonyi Március 21 MGTSZ (később MSZ, ma már Kft.) mindig élen járt az új technológiák, technikák kidolgozásában – meséli egy, a neve elhallgatását kérő, korábban a tsz-ben dolgozó nyugdíjas. Ez volt, hogy maradandó újításnak és később bevett módszernek bizonyult, és volt, hogy kudarcot vallott, és eltűnt a helyi agrártörténelem később nem alkalmazott megoldásai között. A szerves trágya szórása a szántóföldi művelésben a legtöbb energiát igénylő, így egyik legdrágább munkaművelet, ezért sok

módszert kipróbáltak már eleink, hogy hogyan lehetne a jellemzően azért környezetbarát tápanyag-visszapótlást olcsóbbá és könnyebbé tenni. Nagy problémát jelentett a rengeteg bálamadzag is, mely a trágya közé keveredve folyamatosan feltekeredett a szórógépek alkatrészeire, lassítva, megnehezítve, sokszor meggátolva a hatékony munkavégzést, gyakori karbantartást és javítást követelve. Előre elárulom, ezzel azért nem lövöm le a poént, a most bemutatott módszerrel sem sikerült megújítani a trágyaszórást.

Az újítás abból állt, hogy az állattenyésztésben képződő szerves trágyát teherautókkal, traktorokkal kiszállították a szántóföldre, ott kupacokba öntötték, majd a kupacokat „aláaknázták” és – ez nem vicc!!! – felrobbantották, ezzel terítve szét a trágyát a kupacok környezetében. Ez annyira komoly újításnak bizonyult, hogy ezekről nemcsak szakcikkek jelentek meg, de például az 1980-ban megjelent Ábrahám Lajos: A szerves trágyák kezelése és felhasználása című szak- és tankönyvében is oldalakat szentel a Franciaországból átvett technológiának.

A hetvenes évek közepén az adonyi novemberi határ csendjét is gyakorta felverte az új módszer okozta robbanások zaja. Egyik alkalommal korán beállt már a fagy, és a késő őszi ködös zimankóban a „robbantó mester” és a segédje sorra készítette elő a robbantásokat várva azt a pillanatot, amikor már biztonsággal indíthatják be a „szórást”. A segéd – úgy látszik – gyakorlott robbantó lehetett: ez nem a munkáján látszott feltétlenül, de lényegesen károsult a hallása, vagy mondhatjuk úgy is, hogy tők süket volt. Végre eljött az idő, és a kupacok egymás után robbantak fel, úgy, ahogy az a nagykönyvben meg vagyon írva. Illetve csaknem. A trágya csak nem terült úgy: volt, ahova nem jutott, volt, ahol sok maradt, arról már nem is beszélve, hogy a robbantás helyén komoly lyuk tátongott. A mester nem volt elégedett a végeredménnyel: bosszúsan csóválta a fejét, és inkább magának, mint a társának dűnnyögte:

- Nem jók ezek a robbantószerkek, túl vékonyak a gyutacsok!

A társa nem értette, mit is mond a mester, odakiabált:

- Mit mondasz?

- A gyutacsok vékonyak! – üvöltött most már a mester.

A nagyothalló kedélyesen visszakiabált a társának:

- Konyak? Konyak? Ebben a kutya hidegben tényleg jó lenne...

Lejegyezte: Heteyi Gábor

Kép forrása és leírása:

<https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTO-ZHNnazNyb213UWR0ZXpob3hzcXN2UT09>

Mezőgazdaság - Robbantással szórják a szerves trágyát

Magyarország, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Abádszalók

Abádszalók, 1976. július 13. Hajdú János robbantómester előkészíti a szerves trágya robbantását az Abádszalóki Lenin Termelőszövetkezetben. A szerves trágya szétterítése a szántóföldeken sok munkát igényel, ezért a téves francia módszerrel, a robbantós szórással kísérletezik. MTI Fotó: Fehérváry Ferenc

Készítette: Fehérváry Ferenc

Tulajdonos: MTI Zrt. Fotóarchívum

Azonosító: MTI-FOTO-876641

Fájlnev: F_FF19760713006.jpg

ICC: NikonGrayG2.2 v4.0.0.3000

*Számos és számtalan – képes és képtelen,
most a 20-20-20 apropóján*
Autózás zöld rendszámmal

(Célok: üvegházhatású gázok csökkentése.)

2017 márciusa óta autózom teljesen elektromos hajtású autóval (azaz nincs más motor benne, csak elektromotor, és a működtetéséhez szükséges energiát az akkumulátorokban tárolt villamos energiából nyeri). Az, hogy elektromosan tölthető (plug-in) látszik a zöld rendszámán, és hogy sem dízel, sem benzines robbanómotor nincs benne, azaz nem plug-in hibrid, abból lehet külsőleg legkönnyebben észlelni, hogy nincs rajta kipufogó. Az elmúlt, kicsivel több, mint két évben (795 napja) napi rendszerességgel használtam, ezalatt az idő alatt 37.320 kilométert „tettem bele”. (A napi átlagom: 47 km, ami 17.155 éves futott kilométert jelent.) Ez a futásteljesítmény teljesen megfelel a magyar átlag autónak.

Sokan félnék, hogy romlik az akkuk kapacitása. Tény: az autó 30 kWh teljesítményű akkumulátorral szerelt, melyre 160 km vagy 8 év (amelyik előbb bekövetkezik) garanciát vállalt a gyártó. A 795 nap alatt az akkumulátor teljesítménye a szerviz által és a jármű műszerei által kimutathatóan lényeges kapacitáscsökkenésen nem ment át. Minden bizonnyal fog, de eddig maximálisan elégedett lehetek ezzel.

Többen leszólják, hogy kicsi a jármű teljesítménye, olyan, mint a „dodzsem”. Tény: a motorteljesítmény 80 kW, azaz 107 Le. Ez megfelel egy normál 1,4-1,6 literes benzines kocsinak. A villanymotor azonnal leadja a nyomatékot, azaz gyorsulásban az elektromos autó verhetetlen a maga kategóriájában. Gyári adat: 11,5 sec 0-ról 100 km/h-ra.

Tény: karbantartása egyszerűbb. Nincs olajcsere, évente csak egy átvizsgálás a kötelező szerviz.

Tény: jelenleg nem kell a parkolásért fizetni, nem kell súlyadót, cégautó adót fizetni, de az autópálya használatért természetesen kell. A buszsávot sem használhatja.

Hatótáv: a megtett 37.320 kilométer alatt az átlagos fogyasztás 13,6 kWh/100 km volt. A 30 kWh akkuteljesítmény $(30/13,6 \cdot 100)$ 220,6 kilométerre elegendő. Ebben benne van a téli üzem is, amikor a fűtés (mivel nincs hulladék hó a robbanómotortól) is az akkut terheli. Klímát nem használok, és óvatosan gyorsítok, bár a jármű 160 km/óra végsebességgel is tud menni állítólag (mert én sosem próbáltam J), de jellemzően 90-100 közötti sebességgel közlekedem.

De hogyan is állunk az emisszióval, a szén-dioxid kibocsátással a fenti jármű és egy átlagos robbanómotoros jármű összehasonlításában, ami az

üzemanyagot illeti, ha vesszük az áramot a tankoláshoz?

- a) Az elektromos járműnek nincs kibocsátása, zéró emissziós.
- b) Teljesen mindegy, hogy elektromos, benzines vagy dízel: hasonló a szén-dioxid kibocsátásuk.
- c) Az elektromos autó a robbanómotorosénak 60%-át bocsátja ki szén-dioxidból.

1 liter benzin esetén 2,161 kg, 1 liter gázolajnál pedig 2,489 kg szén-dioxid szabadul fel¹. Ezeknél az üzemanyagoknál egy viszonylag egyszerű képlettel számolható, és jól megbecsülhető, hogy oxigén hozzáadásával a C_8H_{18} -ből (benzin) $8CO_2$, a $C_{14}H_{30}$ -ből (gázolaj) $14CO_2$ (és még mellette 9, illetve $15H_2O$, azaz víz) keletkezik. 1 mól benzin ($8 \times 12 + 18$) 114 gramm, 8 mól szén-dioxid ($8 \times (12 + 2 \times 16)$) pedig 352 gramm. $352/114 = 3,088$ kg_{szén-dioxid}/kg_{benzin}. A benzin fajsúlya 0,7 kg/liter. Az előbbi számot szorozva a fajsúllyal kapjuk meg a 2,161 kg_{szén-dioxid}/liter_{benzin} értéket. A gázolaj esetében ugyanígy számolva (0,8 kg/liter sűrűség esetén) kapjuk a 2,489 kg_{szén-dioxid}/liter_{gázolaj} arányt. Ha tehát 100 kilométert autózunk 7 liter fogyasztású benzines járművel, akkor 15,13 kg CO_2 -t püfögünk ki 100 kilométerenként. Ugyanez egy 6 literes dízel esetén 14,93 kg (egyéb, esetenként rákkeltő gázokról most nem beszélünk).

Természetesen az elektromos autónak is van szén-dioxid kibocsátása, csak nem a kipufogóján, hanem azoknak az erőműveknek a kéményén, ahol az áramot előállítják, vagy éppen nincs, ha azt az atomerőműben vagy napcellában termelték meg.

Ennek a meghatározására ismernünk kell Magyarország energiamixét, amiből az áramunk megtermelődik.

Hetyei Gábor

<> A közúti személyközlekedés klímára gyakorolt hatása, Török Ádám PhD hallgató Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, 2008. <http://real.mtak.hu/5256/1/1139585.pdf>

1. fősor Adony melletti folyó neve.
2. fősor Az 1. fősorban szereplő folyóból leágazó valamikori folyóág.
3. fősor Az 2. fősorban szereplő ágból leágazó valamikori folyóág.

		Földet talicskázik Küttéssel Római 500			2. fősor	Jégmentesítő Téli sport Ligetes		Viselkedéskultúra
			1. fősor	Orosz igen			Los Angeles röviden	
		Bór vegyjele		Mátyás király madarai			48-as tábornok Fenyíteti	
Pottyant		Epikus műfaj	Humorista (József)					
Kérdőszó		Neutron						
Névelő		Hosszú morze jel	Jód					
								Folyadékkal telít például ruhaanyagot
						Alkotás vissza Asztácium vegyjele		
Nyílászáróikon			Ahhoz hasonló					Második betű
Úthossz			Maszk					Osztrák gk. jele
Kötőszó								
		Torzultan szó Írányba rendeztet						
		3. fősor						
Kebel				Sóhajító szó				Római 1
Francia gk.				Római ötven		Spanyol gk. jele Az egész számok halmaza		Mutatónévmás
Munkáitát				Ragadozó madár	10 deciliter röviden	Nitrogén és nátrium vgyj.		
"Drámai" király					Teljesen	3 oroszul		
Szám röv.								
Kaparó			Ujjával, nyelvvel pattint					
Vissza: 365 nap			Verdi opera (férfinév)					
			Kutyafajta					
			Hárman vannak benne				Ittrium vegyjele Női keresztnév	Egyik leggyakoribb ásvány (SiO2)
Gimnáziumot végez				Svéd gk. jele		Napilap rövidítése németül, Tageszeitung	Nulla	Sebesség jele
Közt. elnök				Sí angolul			Kételtű	Könyörög
Zenei hang							Véték	
		Búza egyik örleménye						
		Lutropin hormon röviden						
Zuhatag							Patakocska	
Filmszerrep (Edward)							Elektron jele	
Visszhang								
			-ban, -ben angolul			Fényes szórú, vízi ragadozó		

Kukoricacsuhé

A kukorica az amerikai kontinensről származik, őshazája Peru és Mexikó. Kolumbusz Kristóf 1493-ban hozta Európába, nagy termőképessége és előnyös tulajdonságai miatt gyorsan elterjedt. Magyarországra Itáliából Dalmácián keresztül és Törökországból Erdélyen át jutott el a kukorica. Írásos bizonyíték a termesztésre vonatkozóan 1590-ben keletkezett, de feltehetőleg már előtte is termesztették hazánkban. Felhasználják állatok takarmányaként és emberi fogyasztásra is. A hazai kukoricatermesztés 90 %-át az állatok takarmányaként hasznosítják, de készül belőle keményítő, olaj, invertcukor, kukoricapehely, liszt, dara is. A glutén (liszt) érzékenyek is fogyaszthatják, miközben a búzát, árpát, rozst nem tudják megemészteni. Erdélyben nagy szeretettel kínálnak puliszkával, ami egy kukoricadarából készült egyszerű étel, sok helyen házi túróval készítik. Erős íze miatt nem mindenkinek ízlik. A kukoricalisztre ugyanez elmondható, érdemes keverten használni más gluténmentes lisztekkel (hajdina, köles, rizsliszt). Főzhetünk csemegekukoricát is. A csuhé a kukoricacsöveket befedő leveles rész, amiből rengeteg mindent lehet készíteni. Nagypapámtól tanultam

még lánykoromban lábtörlőt sodorni, de ő ugyanezzel a módszerrel készített szatyrot is. Régen még papucskok, székek, kosarak is készültek belőle a téli estéken. A gyékényterületek csökkenésekor kezdték el hasznosítani a kukorica leveles részét, az I. világháború után nagy lendületet vett hazánkban is felhasználása. Készíthetünk egyszerűbb dolgokat is, például babát, csillagot, karkötőt, lábos alátétet, vagy akár

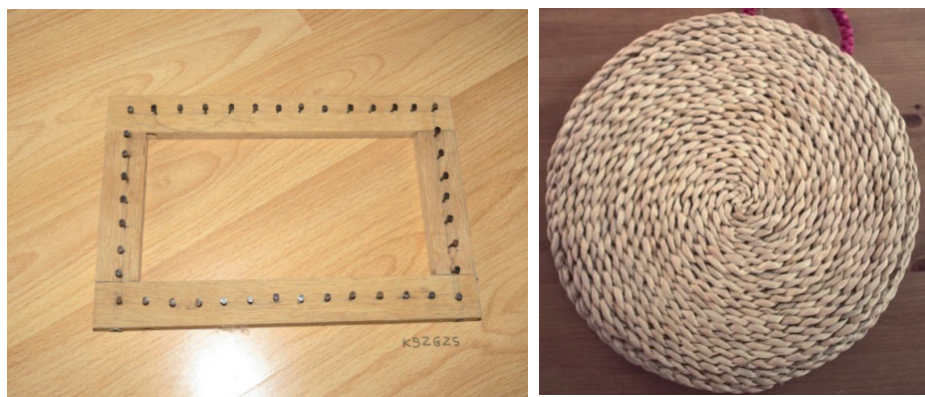
egy betlehemeshez a Szent Családot. Az anyag ruganyosabb, így sokkal könnyebb vele dolgozni, mint a szalmával. Vízbe mártva hamar használható lesz.

a sodrással, akkor a végét ismét megkötjük, akár rögtön a másik végéhez. Ha rövid lesz a szál, akkor közé tűzhetünk egy újabb hasonló vastagságú szálát, és így folytathatjuk, vagy akár egy csomóval is összeköthetjük, a csomózásnál egy csinosabb masnit készítve.

A lábos alátétet többféleképpen is elkészíthetjük: fonva vagy sodorva. Mindkét esetben, csigaformában egymáshoz varrjuk a hosszú fonatot. Egy másik módszer a lábtörlőhöz hasonló megoldás, itt egy keretre sodorjuk a csuhét, először a függőleges sorokat, majd a vízszinteseket átvezetve a függőlegesen, ez már gyakorlatilag szövés (egy fent, egy lent). A sodrat annyiban módosul, hogy több 2 centis szállal kezdjük, az egyik szálát a többire rátekerjük. Mikor fogytán a szál, akkor egy újabbat teszünk hozzá úgy, hogy egy kicsit még az előző szál befedje, és ne tudjon kicsúszni. A keretből kiálló szegekre rácsavarjuk, majd mikor végigértünk, akkor lekasztjuk róluk. Ha megszáradt, akkor elég erős lesz ahhoz, hogy akár a cipőnket tisztítsuk rajta.

A kukoricaszárat is felhasználhatjuk, ahogy a csutkát. Készíthetünk csutkababát vagy állatfigurákat a szárból. Ezt egyébként tüzelőként használták, és most is készítenek belőle brikettet.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

*Adonyi emberek – adonyi értékek:
érdekes emberek közöttünk*
Solti Ferenc, képviselő

Solti Ferenc (1948) Adony város szülötte. A diákévek és a katonaság okán hagyta csak el időlegesen településünket. 1970-ben kezdte a munkát Adonyban, a költségvetési üzemnél. Nemcsak számára volt a munka kezdete ez a dátum, de az üzem is akkoriban indult, jogelődjeként a DÉSZOLG Kft-nek. 2000-ben – a cég átszervezése miatt – hirtelen elhatározással újmunka után kellett nézni: magánvállalkozásba kezdett, saját kft-t alapított. Kicsit még a nyugdíjára is rádolgozva, 2018-ban tette le a lantot, nyugdíjba vonult. Közéleti szerepvállalása nem csupán a választott településvezetői tisztségre korlátozódott: az Adonyért Alapítvány kuratóriumának elnökhelyettese, az egyházközségi képviselő-

testületnek több, mint 30 éve tagja, a Duna-menti Szent Orbán Borrend kincstárnoka. Még keresi a helyét az új szituációban, de a Szőlőhegyben lévő ültetvénye igényli a sok munkát, jelenlétet, melyre szívesen áldozza is a megnövekedett szabadidejét. Szerdánként rendszeres programként a baráti társasággal kóstolgatják egymás borait. A heti egyszeri kártyázás is belefér most már. Jut idő több olvasásra, tévzésre. Az új helyzetben jól érzi magát, úgy tűnik, nem fog unatkozni!

Solti Ferencel (SF) Pletser Nándor (PN) beszélgetett az első önkormányzati választásról, képviselőségről, testületi tagságról.

PN: A rendszerváltás előtt is tanácstag volt. Mikor kezdődött az „utcabizalmi” tevékenysége?

SF: 1972-ben választottak először tanácstaggá. Voltam a pénzügyi bizottság vezetője is, a gazdasági bizottság vezetője is. De több bizottságban is tevékenyen részt vettem.

PN: Mint köztisztviselőben álló, tősgyökeres adonyi, közel 20-éves tanácstagsággal a háta mögött a rendszerváltáskor könnyen megválasztották képviselőnek?

SF: Igen. Háromszor is indultam a képviselő választáson – 1990-ben, '94-ben és '98-ban. 2002-ben a saját vállalkozásom indítása, illetve a képviselőséggel való összeférhetetlenség miatt nem indultam már. De kicsi megbántódás is volt bennem, hiszen 2000-ben a bevonásom nélkül került értékesítésre a DÉSZOLG Kft., melynek nemcsak új tulajdonosa lett, de

egyben profilt is váltott: az építőipari tevékenységről a hulladékszállítás és kezelés lett a fő tevékenység a cégben. Rosszulesett, hogy a testületi ülésen, a véleményem kikérése nélkül lett az önkormányzat elé terjesztve az értékesítés ügye. De hát a magánvállalkozás mellett a sok társadalmi megbízatást csökkenteni kellett.

PN: Volt tanácsstag, a rendszerváltás után pedig képviselő. Milyen különbséget lát a kettő között?

SF: Némi különbség volt. Tanácsstagok sokan voltunk, 31-en, képviselők pedig 11-en és a polgármester. Lényegesen nagyobb feladat hárult egy képviselőre, mint egy tanácstagra. A tanácstagság mellett dolgozott egy végrehajtó bizottság, az vitte a prímét, a nagy dolgokban azok döntöttek, míg ma a képviselő - testület dönt minden ügyben. Korábban egy tanácsstag egy utcát képviselt, a képviselőnek azonban az egész település érdekeit kell szem előtt tartania.

PN: Az indulás 1990-ben okozott nehézséget?

SF: Egészen más összetételű csapat állt fel a választások után. Hála Istennek, közöttünk nem voltak pártvillongások, a képviselő- testületen belüli politikai ellentétek, mindenki arra törekedett, hogy a település minél jobban fejlődjön, minél jobb legyen a lakosság közérzete, szeressenek itt Adonyban lakni. Erre törekedett mindenki. Ez engem nagyon megnyugtatott. Nem is emlékszem, hogy valaki valamilyen pártnak a tényleges támogatásával került volna be. Lehet, hogy voltak, akik mögött állt párt, de ez a munkájuk során nem érződött.

PN: Az első időben mi volt a legnagyobb, legnehezebb feladat?

SF: Elég nehéz helyzetben kezdődött a testületi munka. A csatornaépítés akkor fejeződött be, és ebből nem igazán jól jött ki az önkormányzat anyagilag. Súlyos gondok voltak. Ez is közrejátszott a DÉSZZOLG Kft. üzletrésznének későbbi eladásához. Ebből a nehéz helyzetből kellett kilábalni, meg kellett oldani a feladatot, hogy az élet ne álljon meg, az intézmények működjenek, az alapellátás biztosított legyen. Azt gondolom, hogy ez sikerült is.

PN: Ennek során nem került komoly vitákra, összetűzésekre sor?

SF: Nem, a képviselő- testület döntései egyöntetűek voltak. Akadtak nézeteltérések természetesen, de az alapvető cél érdekében mindenki tette a dolgát. Nem voltunk mindig egy véleményen, de mindig közös nevezőre hoztuk az akaratomkat, mindenféle személyes ellentét kialakulása nélkül.

PN: Mit tart személyes sikernek? Mi az, amit ön indított el?

SF: Egyértelműen nem tudom magam kiemelni a testületi munkából. Ez egy közös munka volt. Korábban – mint tanácsstag – részt vettem a vízmű építésében, az útépítésben, a gáz-, a csatorna-, a telefonrendszer kiépítésében. Addigra a nagy községi beruházások már lényegében lezajlottak Adonyban. Ekkor már csak a szinten tartás volt a fő cél, de másra már nem is igen volt pénzügyi lehetőség.

PN: Adony a többi környező településhez viszonyítva jó helyzetben volt, ha jól gondolom.

SF: Lényegesen előrébb jártunk a közművek tekintetében. Az útépités kapcsán még olyannal is dicsekedhettünk, hogy Adonyban minden út le volt már akkor köveztve legalább kohósalakkal, míg a pesti polgármester a napokban mondta, hogy a fővárosban még a most is 100 km felett van a földutak hossza. Ez talán lehet a személyes sikerem, hiszen az útépítő egyesületet Králl Pista barátommal ketten vezényeltük, mi terveztük meg társadalmi munkában, az építést mi irányítottuk. Nagy lelkesedéssel állt hozzá a település.

PN: A polgármesternek, Iglódi Istvánnak milyen volt a hozzáállása ezekhez?

SF: A polgármesterünk nagy-nagy lelkesedéssel vett részt a munkában. A közmű ellátottság jelentős mértékben neki köszönhető. Mint tanácselnök, de mint polgármester is ugyanúgy vitte tovább az ügyeket. A társulatok megalakításához, a közművesítéshez nagyon értett, jó gazdája volt a településnek. Az emberek a bizalmunkba fogadták, mert nemcsak ígéretett, hanem tett is a cél érdekében. Amit megígért, meg is valósult, az emberek bíztak benne, ezért rá tudta venni a lakosságot a fejlesztésekre. De a lakosság is sok segítséget adott a megvalósításban.

PN: Ha visszagondol ennyi idő távlatából, jót és jól csinálta az akkori testület a munkáját? Vagy van, amit másképpen kellett volna csinálni?

SF: Biztos, hogy lehetett volna másképp is csinálni. Lehet, hogy nem használtuk ki egészen a lehetőségeinket. Az első időszakban nagy fejlődés nem volt, csak a szinten tartás. Ez teljesen az anyagi okokra vezethető vissza. Mára úgy tűnik, a többi település kicsit már elment mellettünk: vannak települések, melyek mostanra szebb képet mutatnak, mint Adony.

PN: Indulna-e újra?

SF: Nem. El kell menni nyugdíjba. Nem véletlenül. Az ember már nem olyan fitt szellemileg, mint fiatalon. Sok szabadidőt kell feláldozni annak, aki ezt a munkát felvállalja. A fiataloknak át kell adni a helyet, nem vének tanácsát kell fenntartani.

Az adonyi zárda iskola története **Az emlékekben tovább élő zárda 7.** **Sárgult fotókon élő történelem**

Az osztályfőnökünk Novoth Kálmánné tanító néni volt elsőben, 1960-61-ben. Az ekkor készült képen a lépcsőn vele látható az osztályunk a zárdaiskola újabb, még ma is álló szárnya előtt. A másik képen a kápolna fa ajtaja látszik és a két öreg terem. Ezen a III./a osztályunk látható, valószínűleg 1964 tavaszán. Ekkor az osztályfőnökünk már Majer Pista bácsi volt. A hatvanas évek elején a Ratkó- korszak eredményeként nagy létszámú osztályok voltak az általános iskolákban. Nővérem, eggyel felettem járt. Náluk 3 osztály volt egy évfolyamon. A mi évfolyamunkban csak két osztály koptatta a padokat, de mindegyik 30 fő feletti létszámmal, bár mi már csak 30-an ballagtunk nyolcadikból.

A csapat döntő része aztán itt maradt Adonyban. Sajnos a képen lévők közel egyharmada már nem él...

Az 1964-es képen az osztálytermünk ablakai látszanak. Nagyon régi része lehetett ez a zárdának: lépcsőkön kellett lefelé menni, hogy az olajos padlós terembe juthassunk. Bár a kápolna még állt, de már tilos volt oda bemennünk: nagyon omladozó állapota miatt.

A kép hátoldala – ceruzás írással – megőrizte az osztálytársak nevét: Sági Sanyi, Kékesi Tamás. Valamikor Krausz volt, később Kékesi lett, István utcai gyerek, elköltöztek nagyon rég. Evele Imre, a szőlőhegyről járt be naponta. Szűcs Pista tervező lett, ma is adonyi. Többen voltunk Pauluszok: Mihály, Lizsdónak hívtuk, a Dózsa György úton épített ikerházat, előtte ő is István utcai volt, sajnos elhunyt. Paulusz Tamás ikertestvérem, szintén elhunyt. Bodnár Tamás: ők hamar elköltöztek, talán hatodikban. Mintha az apja finánc lett volna, és máshova vezényelték. Guld János sajnos ő is meghalt.

Aztán Majer Zoli, a Majer ikerk bátyja. Friedrich Pista, Frinyó: ő sem él már. Schmidtek: Jani, Antal, Ica (Czeleczné testvére), Erika (Paulusz Misivel építették az ikerházat a Dózsa György úton). Nagymányai Antal, ő Nagymányai Éva tanárnő testvére. Králl József, Kupec. Meghalt már. Vida Ferenc, a temető melletti házban lakik. Kard Erzsi, Paizsné. adonyi ő is. Mint ahogy Majer Erzsi is, Szenténé. Csoknyai Márti, Cserpes Erzsi, a Cserpes plébános unokahúga. Braun Jutka, ma már Eisenbergerné, a Gubi Janinak a felesége. A Bozsó, Solyom Józsi felesége is osztálytársunk volt: Nagy Piroska. A zárdával szemben volt egy könyvesbolt, a bolt vezetőjének a lánya, Varga Éva is az osztályba járt. Hosszú Mária. Az apja kisbíró volt, de zenélt is. Egy alkalommal eljött hozzánk és megkérdezte anyámat: „Mondja meg Kata néni, mit csinál a gyerekekkel, hogy ilyen jól tanulnak...” Később a Halászcsárdában találkoztam vele, ott zenélt. Barabás Rozi, az ABC-ben volt bolti eladó, a Magyar utcában lakik, Tischnerné. Hegyesi Kati, szőkés, vöröses, szeplős kislány volt, nem tudom mi lett vele. Pintér Zoltán: az édesapja vezette a korábbi uradalmi magtárat, meg ő vitte a Hunyadi utca és a Rákóczi utca kereszteződésében valamikori takarmányboltot, ott laktak. Most butik működik itt. Pletser Nándi, Tóth Karcsi – mindenki ismeri őket Adonyban, ahogy Kanalas Marit is, ő is adonyi. Liszi Mari már nem: ő állami gondozott volt. Nem tudom mi lett vele. Az idei évben van a ballagásunk ötvenedik évfordulója... repül az idő.

Paulusz Piroska

Adonyban született - Várakozás

Majerné Sarkadi Márta: Advent

Advent első vasárnapján, téli szél fúj, hidegen,
Ugrándozó cinkéimet ablakon át meglesem.

Míg a kicsi pityegőkön lelke, szemem elmereng,
Régi, régi Adventekről régi emlék feldereng.

Lelki szemmel szinte látom, dunyha alól kibújunk,
Parkon át a magas hóban rorátéra indulunk.

Magas szárú kis cipőnkben porzó hóban taposunk,
Hanyatt fekvé, kézzel-lábbal angyalkákat rajzolunk.

A hajnali gyertyafényben mi mindennap ott vagyunk,
Tisztelendő bácsitól egy radír-pecsétet kapunk.

Hazatérve hátitáskánk felkapjuk és szaladunk,
Havat törve másodszor is iskolába indulunk.

Mikulásra kopott cipőt tisztítunk oly serényen,
Reggelre a két cipőcske megtelik majd szerényen.

Bizony akkor igen-igen csekély volt az ajándék,
Nem volt banán, csokoládé, ezerféle új játék.

Kaptam én egy formás, kicsi, piros csoki-csizmácskát,
Ekkor éreztem először a narancs csodás illatát.

Mi volt még a kis cipőben? Nápolyi, keksz, mogyoró,
Szaloncukor, három darab, füge, alma és dió.

Azt a pici, piros csizmát nem ettem meg, csodáltam,
Most is látom, milyen szép volt, ilyet addig nem láttam.

Elrepültek szelek szárnyán ünnepváró szép napok,
Ablakunkban nemsokára a Karácsony kopott.

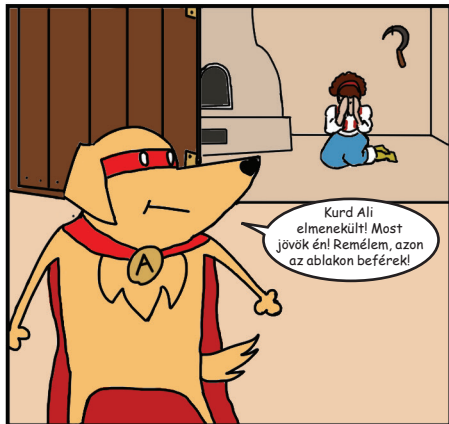
Meghozta a kis Jézuska, amit vágyva kértem én,
A legelső meséskönyvem, a szeretet ünnepén.

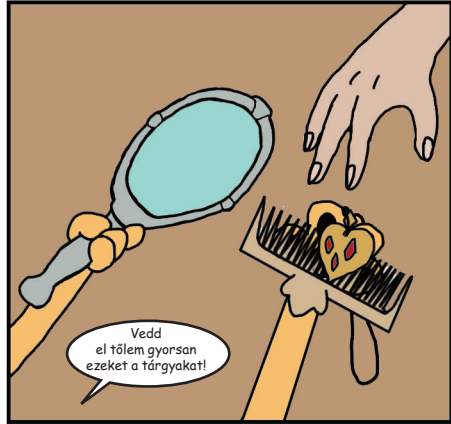
Csillagszóró, viaszgyertya, kompót, finom sütemény,
Fenyőillat, vanília, citromillat leng felém.

Kis Jézuska altatott el, angyalkáknak szárnyain,
A kis csizma ott csillogott karácsonyfa ágain.

Adony, 2004. november 28.

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - XI. RÉSZ

Kis kincses

Mersics-Morva Dóra: Macska – egér barátság...

...merthogy van ilyen, képzeljétek csak el! Én még a nagyapámtól hallottam ezt a mesét gyermekkoromban, ő szintén az öregapjától tudja, na, ő meg az apjától! Most én is megosztom veled, Kedves Olvasó!

Élt régen egy igen gazdag házaspár, Annie és Leopold, Franciaországban. Sajnos, gyermekük nem született, így egy szem macskájuk, Dorothy volt a mindenük, a kicsi kincsük. Dorothynak nagyon jó dolga volt a családnál, tényleg úgy tekintettek rá, úgy nevelték, mintha a gyermekük lett volna. Gyönyörű, hófehér cica volt, a bundája dús és fényes, a nyakában ékkövel díszített nyakörv csilingelt. Alvós kosárájában pihe-puha párnán pihent, tálkáiban mindig a legfinomabb falatok voltak és a legízletesebb langyos tej.

Egy napon Dorothynak kiscicái születtek, három gyönyörű, apró kis szőrgombóc. Annie és Leo oda-vissza voltak az örömtől. A kiscicák közül kettő fiú volt, egy pedig kislány. A lányt Charlotte-nak nevezték el, a fiúkat pedig Bertoldnak és Hugonak. Ugyanezen a napon kiségek is születtek a hatalmas házban. Az anyukának, Cin-Cinnek négy kiségerkéje született: Kópé, Füle, Szépike és Finci.

Dorothy és Cin-Cin nagyon jó barátságban voltak egymással, s alig várták, hogy majd a gyermekeik is megismerjék egymást. Erre nem is kellett sokat várniuk, amint lehetett, bemutatták egymásnak a kiscicákat és a kiségeket. Dorothy és Cin-Cin elmondták a kicsiknek, hogy a társadalom, az emberek, sőt a közvetlen gazdáik is azt várják el a macskáktól, hogy üldözzék és megegyék az egereket. Ők viszont együtt nőttek fel a házban, és igenis nagyon szeretik egymást, ezért nem hajlandóak ezt a társadalmi elvárást követni, ők jól megférnek egymással, egymás mellett. Mind az egéreké, mind a kismacskák megértették ezt, és az első pillanattól kezdve jó barátok lettek.

Amikor senki sem látta, együtt játszottak, fogócskáztak a szobában, és a cicák minden falatot, amit kaptak, megosztottak a kiségekkel. Előfordult, hogy Annie és Leo akkor léptek a szobába, amikor a kiségek is ott voltak, vagy csak összeakadtak velük a folyosókon, mikor a kiségek rossz időben akartak közlekedni a házban. Ilyenkor a cicák gyorsan megkergették a kis szürke barátaikat, persze el sosem kapták őket, de a látszatot fent kellett tartaniuk. Azonban Annie és Leo ilyenkor gondosan megdicsérték őket, hogy megpróbálták elkapni az egereket.

Történt egyszer, hogy Annie egész nap otthon maradt, mert nem érezte jól magát, a szobájában pihent, olvasott és nagyon levert, rosszkedvű

volt. Gondolta, bemegy a kiscicákhoz, kicsit játszik velük, attól mindig jobb kedvre derül. Nagyon csendben ment, szinte osont, hogy ha esetleg alszanak a kis házi kedvencek, akkor nehogy felébressze őket. Ahogy halkan benyitott a szobába, hát nem hitt a szemének. Charlotte és Szépíke egy tálkából itták a finom, meleg tejet, Dorothy, Bertold és Hugo pedig a kosárcájukban aludtak Cin-Cinnel, Kópéval, Fülelssel és Fincivel együtt. Annie meglepetésében összecsapta a kezét és felkiáltott:

- A mindenségít! Jól látok, vagy álmodom?!?! Valaki csípjén meg! Macska és az egér barátok, s jól megférnek egymás mellett??? Ki látott már ilyet?!

Erre minden szempár ijedten Annie-re szegeződött, s nagyon meg voltak rémülve, hogy vajon most mi fog következni. De Annie sem tudta, mit mondjon vagy mit tegyen. Becsapta az ajtót, felrohant a szobájába, ott várta az estét, hogy férje hazaérjen a munkából.

Mikor Leopold hazaért, Annie elmondta neki, mi történt, mit látott. Férje eleinte nem akart hinni neki, hiszen eddig mindig azt látták, hogy a cicák megkergették az egereket, s próbálták elkapni őket. De Annie nem tágított, azt mondta, ő nem bolond, tudja mit látott és kész! Ezek után mindketten bementek a cicák szobájába. A macskák és az egerek nem akartak tovább titkolózni, úgy gondolták lesz, ami lesz. Ha ezért elzavarják őket a háztól, akkor legyen. Ezért mikor gazdáik beléptek, akkor ott állt mind a négy cicus szépen sorban, s mellettük sorakoztak az egérkéik. Ezzel akarták gazdáik tudtára adni, hogy ők valójában nem ellenségek, hanem barátok. Most már Leopoldnak sem voltak kétségei.

Viszont most, hogy így együtt látták ezt a „díszes társaságot” azonnal tudták, mit kell tenniük. Nemhogy nem zavarták el Dorothy-ékat a háztól, hanem inkább családtaggá fogadták Cin-Cint és a négy egérkét is. Ők is kaptak kényelmes, puha alvós kosárcát és tálkákat az enni- és innivalónak. A kis állatok nagyon boldogok voltak, hogy Annie és Leopold ilyen megértően fogadta különös barátságukat, és belátták, hogy nem az számít, hogy mit várnak el tőlük mások, hanem a kölcsönös szeretet, ami összeköti őket.

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei

A kamera mögött állva, avagy filmforgatás a 100 évvel ezelőtti harcok helyszínein

Miután megkaptam a felkérést az adonyi I. világháborús katonákról készülő film forgatására és szerkesztésére, többször egyeztettem a Nagy Háború Kutatásért Közhasznú Alapítvány kutatóival. Két 45 perces film elkészítése volt a cél, abból a második film helyszíni forgatásokkal. Az első 45 perces film zömében Rózsafi Jánosnak az adonyi anyaggyűjtésére és levéltári kutatási eredményeire épült. A film összeállításakor felhasználtuk az adonyi családotól gyűjtött régi fotókat, tábori levelezőlapokat, emlékeket, visszaemlékezéseket. Ez kimondottan stúdióban végzett munka volt.

A régi fényképek javítása sok munkát igényelt. A két filmhez körülbelül ezeröttszáz (!) korabeli fényképfelvételt használtunk fel. Nagyon precíz munkát követelt a 100 évvel ezelőtti fotótechnikával készült felvételeknek a javítása, amelyeket János szkennelt formátumban hozott a stúdióba. Ügyelni kellett arra, hogy az eredetiség megtartása mellett kerüljenek a „filmszalagra”.

A második 45 perces film elkészítéséhez kiutaztunk a Doberdó-fennsíkra, és a Beszkidek Kárpátokba. Mivel a Doberdón már kétszer forgattam, nagyjából tudtam, hogy mire kell számítanom. Az indulás előtti napokban már gondolatban eldöntöttem, hogy milyen felszerelést fogok vinni, törekedve a maximális minőség kivitelezéséhez.

Többek között: két Full HD kamera, maximálisan feltöltött akkumulátorok, fejlámpák, kazetták, állványok, rádiós mikrofonok, stabilizátorok és egyéb kiegészítő eszközök már az indulásra, bevetésre készen álltak.

Március első napjait javasoltam forgatási időpontnak, mert akkor még az egykori lövészárkokat és fedezékeket borító vegetáció nem olyan dús. Itthon még nem volt olyan jó idő, amikor Jánossal és kutatótársaival, Pintér Tamással és Dr. Stencinger Norberttel elindultunk Olaszországba. Abban reménykedtünk, hogy kedvező idő lesz a távlati képek elkészítéséhez is. Első forgatási helyszínünkön, a Monte San Gabriele oldalában az volt

a célunk, hogy a hegy lábánál a solcani öreg hidat lefilmezzük. Mivel igen fontos volt a szerepe az Isonzó nyugati partjánál kialakított hídfő ellátásában, feltétlen szerepeltetni akartuk a filmben. Tamással itt készült az első felvétel a terület hadi múltjáról.

Forgatásunk folyamán itt kerültem az első kihívás elé: érkezésünkkor párák, ködös volt a helyszín, ahol Tamás tartott egy rövid előadást. A kameránál a manuális állásban a lehető legjobb beállításokat kellett alkalmazni, tekintettel az időjárásra. Oda kellett figyelni a mélységélességre, a megfelelő színbeállításra, hogy a riortalany és a háttér között a legminimálisabb különbség legyen.

Az elkészült felvételek után indultunk el a Monte San Gabriele egyik magaslatára, ahol 1917 szeptemberében és októberében súlyos harcokban vettek részt az adonyi katonák is. Most egy szűk ösvényen értünk fel a magaslatra, ahol mindent sűrű erdő borított. Itt Norbert ismertette az ott lezajlott harcok történetét, majd nekiálltam a vágóképek elkészítésének.

A sűrű erdőben igen kellemetlen volt a kamerával közlekedni, a kövek között haladni annak érdekében, hogy minden, harcászati szempontból fontos tereprészről jó minőségű felvételeket készítek, hiszen csak így adták vissza a 100 évvel ezelőtti helyzetnek megfelelő képi hatást.

A Doberdó-fennsíkra utazva sorra vettük a forgatási helyszíneket. A Monte San Michelen János beállt az egyik lövészárkba, ahol az állásharcok kezdetéről beszélt. Ezután következtek azok a vágóképek, amelyeket az ott húzódó lövészárkokban és a környéken forgattam.

Férfiasan bevallom, hogy fenntartással mentem be a lövészárkokba. A kamerát szememre vettem, és elindultam. Felötlött bennem, hogy a katonáknak milyen keserves lehetett a helyzetük abban közlekedve. Akkor mindenfelé a felszerelés, az anyagok garmada hevert. Még most is sok minden akadályozta a haladást, a kövek miatti bizonytalan lépéseknél a kamerát képtelenség volt mozgás nélkül megtartani.

Érdekes forgatási helyszín volt a Crnci barlang is. 2016-ban már forgattam itt, amikor az adonyi iskolásokkal jártuk be a területét. Norbert mesélt a barlang megtalálásáról, berendezéséről. Második kihívás volt a barlang bejáratának megközelítése. Sok-sok utólag kialakított lépcsőszerúségen kellett lemenni, mely kamerával a kézben szintén nem volt egyszerű. A barlang bejáratához érve jó szolgálatot tett a kamerára szerelt fejlámpa, mellyel a nagy üreget megfelelően be tudtam világítani, így itt is a maximálisra törekedve, jó felvételeket készítettem.

Szintén izgalmas helyszín volt, amikor elmentünk a Monte San Michele északi lejtőjére, ahol 1916-ban a 3-as védelmi szakasz húzódott. Itt robbantottak fel egy, a magyar állások alá fúrt aknát az olaszok 1916. május 29-én. A sűrű bozótban még ma is ott van annak a kavernának a bejárata, amelyből a járatot fúrták. Az adonyiak számára azért is fontos helyszín ez, mert Jókai Pál adonyi őrzvezető is részt vett az itteni súlyos harcokban. Helytállásáért előléptették tizedessé, és kitüntették a Nagy Ezüst Vitéségi Éremmel. Törekedtem arra, hogy a háttérrel elmossam, hogy a felvételen úgy látszódjon a robbanás helye, mint az akkori pillanatokban.

San Martino del Carso faluban a helyi kis katonai múzeum vezetőjével, Gianfranco Simonit úrral forgattunk. A tárlókban nagyon sok, helyben fellelt katonai relikvia látható, amelyeket még nagyapáik gyűjtöttek az egykori lövészárkokból, kavernákból. Itt is készült rengeteg vágókép, hiszen igen bőséges a múzeum anyaga.

Több forgatási helyszínen is dolgoztunk. Ezután a Doberdó-fennsíkot elhagyva az Isonzó nyugati oldalán magasodó Monte Sabotino legmagasabb csúcsára mentünk fel, ahol Norbert ismertette a hegy jelentőségét az első harcokban és akkor, amikor már olasz kézben volt. Itt küzdöttek 1915 nyarán azok az adonyi bakák, akik a császári és királyi székesfehérvári 69/III., önálló zászlóaljban szolgáltak.

A kamera mögöl a csodálatos kilátással betelni nem lehet. Már semmi sem emlékeztet azokra a hónapokra, amikor itt szörnyű harcok dúltak.

Volt lehetőségem forgatni azokban a hatalmas járatokban is, amelyeket az olaszok fúrtak a tüzéségük számára. Kamerával a kézben indultam el az egyik nagy alagútszerű járatban. Döbbenet volt számomra a látvány, hogy kézi erővel hogyan tudták ezt kialakítani.

Mivel márciusban még hó borította a Beszkidek Kárpátok magaslatait, ezért áprilisban került sor az ottani forgatásra. Már a kiutazás előtt elmondták a kutatók, hogy másmilyen területen forgatunk majd, nem olyan sűrű vegetációval borított terepen, mint a Doberdón.

A felszerelés ugyanaz volt, mint a doberdói forgatáskor, annyi különbséggel, hogy tudván, hogy azok a helyek, amelyeket felkeresünk, jól járhatóak. Ebben segítségemre volt a forgatókönyv, mely alapján, ezeken a helyszíneken a kézi stabilizátor használatát helyeztem előtérbe. Fontos szerepük volt az URH mikrofonoknak, mivel több beszámolót és riportot is készítettem.

Első forgatási helyszínünk a takcsányi temető volt. A szépen karbantartott, gondozott katonai temetőben a helyreállítást végző szervezet vezetői nyilatkoztak. A fejfák sorai bizony döbbenetes látvány, elgondolkodtató, hogy milyen sokan meghaltak a közeli harcokban, a helyi katonai kórházban. Ezen a helyszínen igyekeztem a központi emlékműről minden irányból felvételt készíteni, ami fontos volt számunkra. Megpróbáltam az ott eltemetett hősi halottak fejfáiról közeli és távoli felvételeket készíteni.

Már útközben többször megálltunk, és vágóképeket forgattam, hiszen minden magaslatnak vagy völgynek megvan a maga hadi története. Az Olyka folyó völgyébe igyekeztünk, Repejov falu mellé, ahol 1915 telén és tavaszán az adonyi katonák harcoltak. A völgy nyugati oldalától emelkedő Korunkó magaslat lejtőjéről nagyon jó kilátás nyílt észak felé, vagyis ahol egykor a magyar és az orosz állások húzódtak. Itt készítettük azokat a felvételeket, amelyek során Tamás és János beszélt az egykori harcokról. A fülemben levő fülhallgatón keresztül figyelve az elmondottakat, annak megfelelően, lassú mozgással vettem a háttérben elterülő völgyet, ahol az események lezajlottak.

A faluban folytattuk a felvételeket. Magam is csodálkoztam azon a kereszten, amelyet az itt lakó magyarok emeltek 1906-ban. Mivel ez ruszinok által lakott terület, biztos, hogy kevés magyar élhetett itt akkor. Igyekeztem lefilmezni azokat a gerendaházakat, amelyek már 1914 előtt épültek. Kicsi kis falu, zömében idősek lakják. A templomi forgatásnál távolról kezdve,

méterről méterre megközelítve, teljesen körbe, egyes elemeit kiemelve készültek a felvételek. A polgári temetőben a jeltelen katonai tömegsír felvétele közben arra is figyelniem kellett, hogy az ebben a temetőben eltemetett civilek sírjait kegyeleti okokból csak felirat nélkül vehettem.

A helyszíni forgatások anyagát is felhasználva készítettük el a második 45 perces filmet. A cél az volt, hogy úgy vágjuk össze az anyagot, hogy a néző képet kapjon arról, hogyan zajlottak a Nagy Háborúban az állásharcok. Azokat a területeket mutattuk be, ahol adonyi katonák is harcoltak. Ezért a helyszíni felvételek mellé felhasználtuk az egykori, bő 100 éves felvételeket is, melyeket János biztosított.

Természetesen egy filmet le kell zárni. Ez az adonyi I. világháborús emlékmű bemutatásával történt. A szobor, valamint a sok nevet felsoroló oldaltáblák lefilmzése sem volt egyszerű. Az emlékmű elhelyezkedése elég sok fejfájást okozott nekem. Mivel fák veszik körül (takaró tárgyak), figyelembe kellett vennem, hogy a felvételt lehetőleg olyan időjárási viszonyok között készítem, amikor nincsen erős napsütés. Fontos volt, hogy a táblán szereplő nevek tisztán látszódjanak, és a szoborról készült közeli és távoli felvételeken a kontúrok meglegyenek.

Az operatőr kétszer is látja az adott helyszínt: egyszer, amikor körülnéz, és egyszer a kamera mögül. Amikor a kutatóktól megtudom, hogy egy adott helyszínen milyen események történtek, magam is látom, de teljesen más dimenzióban a kamera mögül, mint élőben.

A dokumentumfilm maximális kivitelezésében, amit normális körülmények között nehéz lett volna, illetve nem lehetett, a stúdióban, szerkesztés, vágás közben szoftveresen korrigáltam ki. Nagyon sokan nem tudják azt, hogy egy utómunka mennyi feladattal jár a minőség érdekében, mert a néző csak a kész végterméket látja.

Filotás Mihály

fotó: Pintér Tamás

December

*kép: Köller Ferenc: Bálint Sári néni háza 1962
fotó: Boldog József*

Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek Szombat Vasárnap

	1 Elza	2 Melinda Vivien	3 Ferenc Olívia Xavér	4 Borbála Barbara Boróka	5 Vilma Csaba	6 Miklós Döníz Miklós püspök napja
7 Ambrus	8 Mária Marion Emőke	9 Natália Natasa	10 Judit Loretta	11 Árpád	12 Gabriella	13 Luca Lúcia Otília
14 Szilárda Szilárd	15 Valér	16 Etelka Aletta	17 Lázár Olimpia	18 Augusztá	19 Viola Violetta	20 Teofil
21 Tamás	22 Zénó Tifani Advent 4.	23 Viktória Niké	24 Ádám Éva	25 Eugénia Karácsony	26 István Karácsony	27 János
28 Kamilla Apor	29 Tamás Tamara	30 Dávid Zorád	31 Szilveszter Darinka Melánia			

Programok Adonyban

December 5. szombat:

Német nyelvi játszóház

Karácsonyi vásár

Helyszín: művelődési ház

December 19. szombat: Városi Karácsony

Helyszín: művelődési ház

December 30. szerda: Bandy Band évzáró koncert

Helyszín: KKKK

kép: Nógrádi Katalin: December 19.

fotó: Boldog József

Egy szakácskönyv meséi – gasztronómiai rovat
Savanyú káposzta

A téli időszakban az egyik legfontosabb alapanyag és vitaminforrás a savanyú káposzta volt, aminek elrakásáról már szoltunk az előző években. Elkészítésének számtalan variációját ismerjük. Most egy olyan receptet adok közre, melyet már az előző korok háziasszonyai is szívesen készítettek, és a Szatmári Irgalmas Rend apácái is megtaníthatták az adonyi lányoknak. Az opcionálisan ajánlott burgonya hozzávaló miatt választottam, hiszen manapság a káposztához többnyire rizst használunk.

A citrom ecet manapság kuriózumnak számít, pedig az elkészítése nem is nagy ördögösség. Megéri kipróbálni, mert különlegesen finom!

Párolt savanyú káposzta rizzsel vagy burgonyával

„Lábasban kevés libazsirt felolvasztunk, két evőkanál tört cukrot adunk bele, melyet gyakori felkavarás közben szépen megbarnítunk. Most a kiszajtott savanyú káposztát tesszük bele s azt hosszú villával gyakrabban megforgatván, szép aranysárgára és puhára pároljuk. E közben 14 dekagramm (egy negyedfont) rizst., kevés vajjal vagy libazsírral és egy fél meghámozott vereshagymával, de amelynek egészben kell maradnia, puhára párolunk. Most vajjal bekent

lábának fenekét háromszögletes sonkszeletekkel kirakjuk, melyek szépen elhelyeztetnek egymás mellé s fölébe egy réteg párolt rizst, melyet apró sonkával sűrűn behintünk, erre egy réteg barna káposztát hasonlóképpen sonkával behintve s váltakozva így folytatjuk, míg a lábas megtelt, ekkor reá illő fedővel befedjük s félóraig párba állítjuk. Ha rizs helyett burgonyát akarunk venni, úgy ezeket megfőzzük, meghámozzuk és vékony szeletekre vágjuk s épen úgy rakjuk be a káposztával, mint a rizst, csak hogy minden burgonyaréteget friss tejfellel kell leönteni, nehogy ezek szárazon maradjanak. Végre tábla kiborítjuk s kolbászt vagy páczolt nyelvet teszünk rá.”

Házi praktika: eczet-készítés

„Szép és vékony héjú citromnak sárga héját igen vékonyan lehámozzuk s apró kockákra vágjuk. Aztán a fehér és szívos héját hámozzuk le s a citromot szeletekre vágjuk, magvát kiszedjük. Most a citromot és annak sárga héját üvegpalackba tesszük, borecetet öntünk reá s bedugva egy ideig a napra vagy meleg kemenczére állítjuk. Ezen eczet sok ételnek kellemes ízt ad.”

Gastro ABC

Smizírozás: formák, aszpikkal való bélelése

Sous-vide (ejtsd: szuvid): ételkészítési eljárás, amelynek eszköze a sous-vide-gép. Főleg húskételek elkészítésénél használják. Egy vízzel tölthető gép, amelyben egy fűtőszállal és keringető-rendszerrel ellátott egység biztosítja, hogy a vákuumtasakokba zárt alapanyagokat hosszabb idő alatt alacsony, állandó hőmérsékleten készítsék el. Az eljárás lényege, hogy az így elkészített ételek jobban megőrzik az alapanyagokban rejlő ízelet viszonylag kevés súlyvesztés mellett, és megfelelnek a mai modern konyhaművészet követelményeinek. Az előkészítési fázisokban is hasznos segítőtársnak bizonyul ez az eljárás.

Staubolás: Megszórás liszttel, a sűrítés egy fajtája. Ezt a technikát csak akkor használjuk, amikor gyenge sűrítést készítünk.

Supreme (ejtsd:szüprem) mártás: cayenne borssal, citromlével

Takács Béláné

Környezeti értékeink – az adonyi madárvilág Úgy, mint a pinty...

Tél első hónapjában mindennaposak az éjszakai fagyok. Kedvező légköri viszonyok esetén fehér tájra ébredünk, és a tél megmutatja szépségeit. A mindent beborító hó síkvidéken csak néhány óra, néhány nap. Túrázásra, sétára ezt kell kihasználni. Szabad természetben szűz havon sétálni, nézelődni mindig csodás élményt nyújt. Ilyenkor nagy csapatokba gyülekeznek a pintyfélék, így védekezve a ragadozók ellen.

Vastag hótakaró kialakulásakor külterületeken beszűkül az élelemszerzés lehetősége a csapatok számára. Most kell feltölteni az etetőket, és bizton számíthatunk a pintyek megjelenésére. Két leggyakoribb, pintyek családjába tartozó látogató a tengelic (népiesen stiglic) és a zöldike. Az emberközeli tengelic már az ókorban megjelenik írásokban, majd a középkorban sok festmény ábrázolja a tarka madarat. Költőinket is megihlette csengő vidám éneke. A 19-20. század fordulóján sok helyen tartották, mint kalitkamadár. A tengelic állandó madár, csak rövid észak-dél elmozgással Európa térképén. A verébtől kisebb, arca piros, mely mögött fehér és fekete sáv található. Háta barna, fehér mellén és oldalán fahéjbarna foltokkal. Szárnya fekete, a tollak végén egy kis fehér pettyel, a közepén széles citromsárga csíkkal. Farka fekete, és ék alakban végződik, ami sok pintyfélére jellemző. A fiatalok feje, háta és oldala is barna pettyes. Röpte hullámzó, szaggatott. Magyarországon elterjedt fészkelő. Megtalálható parkokban, gyümölcsösökben, kertekben és útszéli fasorokban. Zárt erdőket kerüli. Május elejétől július végéig kétszer költ. Fészket a tojó építi ágvégek közelébe. Tojó 5 tojást rak, és 12-13 napig kotlik, miközben a hím eteti. Fiókákat mindkét szülő eteti. Két hét múlva repülnek ki a fészkekből, de az etetés még folytatódik pár napig. Tápláléka a költési időszakban bogarak, hernyók, apró magvak. Költési időn kívül csak magot fogyaszt (disznóparéj, üröm, bogáncs, gyalogakác). Fészkelő állomány nagysága: 620-760 ezer pár. Természetvédelmi értéke: 25.000 Ft.

A zöldike veréb méretű állandó madarunk. Gyűrűzési adatok azt mutatják, a Magyarországon költő állomány egy része a mediterrán részre húzódik télen, és hozzánk északról érkeznek teletők. Zöld és sárga színek alkotják tollzatát. A nászruhás hímek színei különösen élénkek. A tojókon több a szürkés-barnás szín. Mindkét nemnél feltűnő az élénksárga szárnyfolt, valamint a fark külső oldalán lévő sárga szegély. Fark vége fekete és villás alakban végződik. A fiatalok barnás színűek, oldaluk, mellük sávozott. Sokat énekel reptében. Gyorsan ismétlődő „tyü-tyü-tyü” hangot ad. Élőhelye parkok, kertek, kisebb lombos- és fenyőerdők. Gyakori

fészkelő a különböző örökzöldekben, tujában. Április végétől július végéig kétszer költ. Fészekalj 5 tojásból áll. Egyedül a tojó kotlik 13-14 napig, a hím pedig eteti. Kikelt fiókáknak mindkét szülő hordja az élelmet. 14 nap után hagyják el a fészket. A szülők főleg magvakkal, bogarakkal, hernyókkal etetnek. Táplálékuk gyommagvak, olajban gazdag termések. A Magyarországon fészkelő párok száma 525-639 ezer között változik. Védett. Természetvédelmi értéke: 25.000 Ft.

Állandó madaraink között a pintyfélék sok fajtája van jelen. A téli tájon, kopasz erdőn sokkal könnyebb észrevenni az apró madarakat. Gazos földeken, útszélen, töltések oldalában, feltűnnek a vegyes pinty csapatok. Külterületeken a földön, fűben keresgél a kenderike, és néha csatlakozik hozzá skandináv rokona is a sárgacsőrű kenderike. Az adonyi szigetben a földön és fákon is megtaláljuk az erdei pintyet. Szűkösebb időben belterületen az etetőn is jelentkezhet. Vannak évek, amikor nem találkozunk velük, de mint inváziós madár, néha ezerszám bukkan fel a fenyőpinty. Egy évben szinte egész télen nagy csapatokban volt jelen a magtárak környékén. A magtárak környezete amúgy is jó megfigyelőhely, mert ott a pintyek mindig találnak élelmet. Keményebb teleken várható két ritkább pintyféle feltűnése. Fenyő, éger és nyírfákon szedeget a csíz valamint a zszese. A csíz kis számban nálunk is költ a hegységi fenyvesekben. Ha késő ősszel, tél elején kilátogatok a szigetre, szinte mindig hallom, és sokszor sikerül meglátnom a süvöltők kis csapatát. Juharfák termését, rügyeit és a mogyoró rügyeit fogyasztják. A fenyvesekből ilyenkor télen látogat le élelemért a síkvidékre ez a mutatós pintyféle. Pengő, fémes hangját, ha valaki meghallja, örökre megjegyzi. Az etetők tekintélyt parancsoló gyakori vendége a meggyvágó. Jóval nagyobb, zömökebb, mint a többi pinty. Első ránézésre felismerhető hatalmas csőréről. A pintyek tél végén gyakoribbak az etetőn, amikor elfogy a táplálék a szabad természetben.

Ha a téli itatót nyáron is kint hagyjuk, esetleg egy nagyobb méretűre cseréljük, amelyben meg is tudnak fürdeni a madarak, akkor folyamatos lesz a pintyek jelenléte a környezetünkben. Magevőként sokszor szomjaznak meg, és fürdeni is szeretnek. A fürdő-itatót olyan helyre kell tenni, hogy a madarak biztonságérzete elfogadja (nálam a kutyakennel tetején van). Nem árt, ha van a közelben egy beszállófa, amelyen elidőzhetnek, és felmérhetik a terepet. A pintyek, ahol összejönnek, szinte mindig verekednek egymással, sok felejthetetlen pillanatot adva a megfigyelőnek.

Králl László ornitológus, fényképész

- 1 sz. kép Tengelic az itatón
- 2 sz. kép Tengelic csapat fürdik (dec. 16.)
- 3 sz. kép Zöldike az itatón
- 4 sz. kép Zöldike pár napraforgón
- 5 sz. kép Fenyőpinty hím az etetőn
- 6 sz. kép Erdei pinty téli tollazatban
- 7 sz. kép Süvöltő hím az itató szélén
- 8 sz. kép Csíz az ezüstfán

9 sz. kép Meggyvágó az etetőnél

Anekdoták a téészből **Az üsző hátszín esete a főorvossal**

A téészközpont irodájának folyosóján volt egy hűtő, amely az ott dolgozók reggelijét, ebédjét volt hivatott hidegen tartani mindaddig, amíg az elfogyasztásra nem került. Egyik alkalommal, amikor egy fiatal üszőt kényszervágtak – talán a lábát törte, vagy esetleg már közelgett a karácsony, és fiatal, megbízhatóan friss marhahúst nehezen lehetett beszerezni a boltban, ezért minősült az üsző vágónak, ki tudja ma már, de történtek véletlen lábtörések a legjobb tehenészetekben is főleg ünnepek előtt –, és annak húsból a dolgozók is vásárolhattak. A központban dolgozó egyik kolléga is vásárolt a szép áruból az őt kezelő főorvos számára ajándékba. Amikor a sofőr behozta a csomagját a vágóhídról, bekukkantott az iroda ajtón és beszólt:

- Julika, meghoztam a vágóhídról a húst!

- Józsi! Legyen kedves a folyosó végén lévő hűtőbe berakni.

Köszönöm. – válaszolt a megszólított anélkül, hogy felnézett volna a papírrjai közül.

Ebéd után, hogy a főorvost még a kórházban érje, kicsit korábban elkéredzkedett. Ment a hűtőhöz, kivette az ott talált csomagot és ment egyenesen Dunaújvárosba, hogy annak rendje és módja szerint a húst a főorvos számára átadja.

Másnap reggel, amikor beért az irodába, nagy ribillió fogadta. Kolléganője dúlt-fúlt kikelve magából:

- Hova aljasodik ez a világ! Milyen emberek vannak! – mondta felháborodottan – Képzeljétek, valaki ellopta a kutyáimnak vett csirke farhátat a folyosón lévő hűtőből.

Julika elfehéredett és rohant a hűtőhöz, ahol legnagyobb féelme beigazolódott: a szépen kikanyarított üsző hátszín, amelyet a főorvosnak szánt, ott pihent a hűtő második polcán. Véletlenül a kolléganője kutyáinak szánt csirke farhátat vitte paraszolvencia gyanánt az őt kezelő főorvos számára. Rögtön elkérte magát a munkából újra, hogy a szégyenteljes baklövését, figyelmetlenségét helyre tegye.

Lejegyezte: Heteyi Gábor

Kép: Angus Kft.

Számos és számtalan – képes és képtelen, most a 20-20-20 apropóján

A polgármester és a tehének

(Célok: üvegházhatású gázok csökkentése)

Tisztelt Olvasó!

Amennyiben eljutott decemberig, és végigolvasta, értelmezte a „*Számos és számtalan – képes és képtelen, most a 20-20-20 apropóján*” cikksorozatot, esetleg még a feltett kérdések zömére jól is válaszolt, megérdemli, hogy egy kicsit könnyedebb zárófejezettel örvendeztessük meg. Amennyiben nem olvasta az előző cikkeket, kérem, vágjon bele, szerintem megéri.

Hogy azért ne múljon el ez a bejegyzésünk sem klímavédelmi aktualitás nélkül, elő kell vennünk a Kiotói jegyzőkönyv¹ „A” függelékét, mely meghatározza az üvegházhatású gázok körét. Ebben a felsorolásban rögvést a szén-dioxidot követően jön a metán. Ezeket a gázokat az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC) Második Értékelési Jelentése² a klíma melegedésére gyakorolt hatásuk szerint rangsorolta, és a szén-dioxidot 1-nek véve, a klímakárosító hatásuk szerinti értékkel látta el. Ennek egysége a GWP (global warming potential – globális felmelegedési potenciál). A jelentés szerint a metán 23-szor veszélyesebb klímagáz (100 éves időhorizonton), mint a szén-dioxid. A metán (földgáz) könnyebb a levegőnél, ezért felszáll. Mivel könnyebb, ahhoz, hogy lebegjen, súllyal kell terhelni. Másik oldalról tekintve, a metánnal töltött ballon képes súlyt felemelni.

Nézzünk egy konkrét kérdést: Ronyecz Péter polgármesterünket mekkora mennyiségű metán képes felemelni? Tudjuk azt, hogy a szarvasmarha (juh, kecske, szarvas, antilop, de a zsiráf is) kérődzés során metánt böfög ki. Hány tehen szükséges ahhoz, hogy annyi metánt bocsásson ki egy év alatt, hogy az felemelje Adony város polgármesterét, ha a metánt 3,6 gramm súlyú lufikba töltenénk?

- Mivel a lufi súlyát sem bírná felemelni a metán, nincs az a mennyiség.
- 4 tehen metánkibocsátása elég ahhoz, hogy a testet megemelje.
- 4.000 tehen kibocsátása kell hozzá egy éven át.

A metán: CH₄. Azaz 4 hidrogén és egy szén atomból áll. 1 mol szén 12 gramm, egy mol hidrogén pedig 1 gramm súlyú. Tehát egy mol metán 12 + 4 x 1 = 16 gramm. 25 ° Celsius fokon. Egy mol metán gáz térfogata 22,4 liter. 1.000 literben a 22,4 = 44,64-szer van meg. Ezt megszorozva a 16 gramm/mollal kijön, hogy 714 gramm metán van 1 m³ földgázban, illetve 0,714 gramm/liter a tiszta metán fajsúlya. Nem untatva a Kedves

1 Kiotói jegyzőkönyv <https://hu.climalife.dehon.com/uploads/assets/Hungarian/Kyoto.pdf>

2 Second Assessment Climate Change, Intergovernmental Panel On Climate Change, 1995. <https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/05/2nd-assessment-en-1.pdf>

Olvasót a számítás menetével: a levegő súlya, mely döntően nitrogén és oxigén elegye (és persze számos más gáz is található benne), 1,1843 gramm literenként 25 ° Celsius fokon.

A gömb térfogatát az alábbiak szerint számítjuk: $(4\pi r^3)/3$. Vegyünk akkor egy lufit, melynek átmérője 30 cm, a sugara tehát 15 cm. Ezek alapján a térfogata: $4 \cdot 3,14 \cdot 0,15^3 / 3 = 0,01413 \text{ m}^3$. Ha ez standard metánnal van feltöltve, akkor $0,01413 \text{ m}^3 \cdot 714 \text{ gramm/m}^3 = 10,09 \text{ gramm}$ súlyú gáz fér el a lufiban. Ugyanekkora térfogatú levegő súlya 16,73 gramm, azaz 6,64 grammal könnyebb a metánnal töltött, így a lebegéshez ekkora terhet képes viselni. A lufi súlya 3,60 gramm, tehát $6,64 - 3,60 = 3,04 \text{ gramm}$ hasznos teher viselésére képes egy lufi (25 ° Celsius fokon).

Ronyecz Péter polgármesterünk 99 kg-ot nyom, ez 99.000 gramm. Ha egy lufi 3,04 gramm terhet tud viselni, a 99.000 gramm viseléséhez 32.552 darab lufira van szükségünk. Ennyi lufit 460 m³ standard állapotú metán gáz tölt fel.

A legnagyobb mennyiségben klímagáz kibocsátó állat a szarvasmarha (például Új-Zéland teljes üvegházhatású gázkibocsátásának 43%-ért a kérődzők felelősek). Egy fejős tehén (laktációtól, takarmányozástól és még sok minden mástól is függően) 200-430 liter metánt termel – döntően a kérődzésével. Vegyük ennek átlagát: 315 liter³, azaz 0,315 m³/db/nap. 460 m³ gáz kibocsátásához $460 / 0,315 = 1.460$ takarmányozási nap⁴ szükséges. Ez azt jelenti, hogy $1.460 / 365 \text{ nap} = 4$ darab tehén szükséges (elegendő) akkora mennyiségű metán kibocsátásához, hogy az a lufik súlyával együtt a levegőben tartsa a polgármesterünket. Ha 1 óriási lufit tudnánk metánnal feltölteni, melynek a súlya elhanyagolható lenne (azaz a lufik 3,6 gramm/db súlyával nem számolunk), akkor a 211 m³ metán elegendő a lebegéshez, és ezt kevesebb, mint amit 2 tehén kérődzne egy év alatt tele.

Na és kérdezem én: hány fejős tehene volt a polgármesterünknek? Gondolták volna?

Hetyei Gábor

3 A tehének metán emissziója tehát 315 liter, az 714 gr/literrel számolva 225 gr naponta, mely a 23-as GWP-vel felszorozva 5.175 gr, azaz 5,2 kg/nap/tehén széndioxid kibocsátással egyenlő. 1 km úton egy átlagos gépjármű 0,15 kg CO₂-t bocsát ki, azaz 1 tehen 1 nap alatt annyi széndioxid egyenértéket bocsát ki, mint 1 személygépjármű 34,5 km alatt.

4 Takarmányozási nap: 1 állat 1 napja, azaz a példánkban az 1.460 takarmányozási nap lehet akár 1.460 állat 1 napja, vagy akár 1 állat 1.460 napja, de számos más variáció is elképzelhető. A tak. napot elosztva 365 nappal kapjuk meg az állomány éves átlaglétszámát.

1. fősor A Nyugati-völgyi árok táplálta tó Perkáta felé.
2. fősor Az 1. fősorban szereplő tó mai köznapi neve.
3. fősor A Nyugati-völgyi árok északi részének XIX. századi neve.

		2. fősor	↓	Gyógyszer	↓		↓	Pápai hármas korona	↓		↓	EU-s tag- állam	
		Gramm	→	Állóvíz vissza	→			Bőr v. jele	→			Hajította	
		Neutron	↓		Jószívú régieken	↓			Laurencium vj.	↓			↓
			→										
		Livián gyako- ri vendég	↓										
		Széptevő	→										
		Ronald bec.	↓										
Magam	↓	Lopakodik	↓										
Észak	→	Szaglószerv	→		Vagy angolul	→		Nagy-Britanniai gk.	→				
Névelő	↓	Lefelé	↓					Helyes, kitünő	↓				
↓					Magán, egyéni	→							
					Utolsó görög betű	↓							
Nem digitális	Feminim, fiús ellentéte	→						Időmérő eszköz	→				
Hegység								Német gépjármű jele	↓				
Mai, modern	1. fősor	↓		Rajongásig szeret	→					Római 1	→		
				Személyes névmás	↓					Vegyszert szór	↓	3. fősor	
		Csomag, pl. újság	→					Pécsi Akadémiai Bizottság	→				
		Szegénység, hiány	↓					Feleslegesen	↓				
Német igen				...-mög, mérgeződik	→			Hélium vegyjele	↓			Kérdőszócska	
Vegyszermentes (elíttag)				Amper	↓			Kilóvolt röviden	↓			Személyes névmás	
1000													
					Vonatkozó névmás, valakiről	→							
					Ostyszelet	↓							
Rege				Nitrogén vegyjele	↓							Kötőszó	
Fekete István fecskéje	→			Debreceni focicsapat becézve	↓		A határon fizeti a kereskedő	→				Teljesen elfáradt	
Kén v. jele							Ágy angolul	↓					
								Férfinév	→				
								Tesz	↓				
A bútor része			Műveleti, működő	→									
Tömeg mér- tékegysége	→		Kínai ural- kodó dinasztia	↓									
Jód vegyjele	→	Cseh gépkocsi márkája	→						Étkező	→			
Elektronikus levél		Anyagmeny- nyiség mér- tékegysége	↓						Első betűnk	↓			
Előadó röv.													
							Összerakott széna, szalma	→					
							Óreg röviden	↓					
				Építész volt (Miklós)	→				Logikai Re- kord (röv.)	→			
				Kettős betű második része	↓				Alsónemű	→			
									Nulla	↓			
Kozmetikai márkák												A kromoszóma egyik fele	

SK – Saját kezűleg Kukoricacsuhé és a betlehemes

A betlehemes készítése szoros kapcsolatban van a betlehemezéssel, ami a karácsonyi történet eljátszása, pásztorjáték. Az első betlehemet 1223-ban Assisi Szent Ferenc állíttatta egy barlangba, ahová szamarat, ökröt állíttatott, egy szalmával töltött jászollal meg is elevenítették Jézus születésének történetét. Az első magyar szövegek a 17. századból származnak. Ezeket akkor még iskolában adták elő. A 19-20. századi paraszti betlehemes játék középpontjában a kifordított bundás pásztorok párbeszéde, tánca és éneke állt. Hordoztak magukkal egy jászol- vagy templom alakú betlehemet, azzal járták körbe a falut. Egyes helyeken bábbal, máshol gyerekek vagy férfiak játszották el a történetet a szállást kereső Józsefről és Máriáról, az angyalról, aki felkelti a pásztorokat. Szerepelhet benne Heródes és a három királyok. Sokszor humorral fűszerezve

adják elő, az öreg nagyothalló pásztorral. A betlehemes készülhetett fából, mézeskalácsból, rongyból vagy éppen csuhéból. Ferences templomokban kerámiából készült szobrocskák alkotják a Szent Családot.

Most a csuhéból készíthető betlehemest mutatnám be. Először elkészítünk egy angyalt, a fejét keskeny csuhéból készítjük, feltekerjük kigömbnek, majd egy szélesebb levelet középen megcsavarva ráteszünk, úgy, hogy a tetejére kerül a csavart rész, alul megkötjük egy csuhédarabbal vagy rafiával. A szebbik oldalát kinevezzük arcnak. A csomó alákerül a szárnya, ami vagy két visszahajtott csuhéból áll, vagy egy széles levélből, amin gyakorlatilag csak ollóval igazítunk, hogy szárny formája legyen, a szárny alatt újabb csomóval rögzítjük. A két vállára tehetünk még egy-egy széles csuhét félbehajtván, középen keresztelve, majd a derekánál megkötjük. Most már csak a glóriáját kell megsodornunk: egy vékonyka csuhét szakítunk hozzá, és elkezdjük a karkötőhöz hasonlóan sodorni. Érdemes ehhez vastagabb levélből szakítani, mert a vékonyak könnyen szakadnak. A közepénél megfelezzük, majd a két ágat jobbra sodorjuk, balra keresztbe tesszük, amíg megfelelő méretű nem lesz az angyal fejéhez. Ekkor a sodratot megcsomózzuk, és a félbehajtott részen átbújtatjuk, így is megkötjük az ágakat egymással. Az angyal nyakánál rögzítjük az ágak megkötésével. Mária és József alakja is hasonlóan készül, a szárny helyett felsodorjuk a csuhét, mint a kakaós csigát, a két végét előtte visszahajtjuk, fél-egy centire a végektől

megkötjük. Csinálhatunk nekik inget is, egy-egy szélesebb csuhét válasszunk hozzá a két karjához. A csuklójánál megkötjük, szép bőre hagyjuk, majd a nyaka alatt az angyalszárnyhoz hasonlóan megkötjük. Máriának bő szoknyát, Józsefnek szűket

alakítsunk ki. József, az akkori divat szerint köntösszerű öltözetet viselt, ezért nem nadrágot kap. Ezt úgy készítjük el, hogy félbehajtunk több csuhét, és szorosan rácsavarjuk a fejből lelógó csuhéra, addig bővíthetjük, míg megfelelő szélességet nem kapunk, ekkor a derekánál megkötjük, majd a vállára egy-egy csuhét hosszában felezve ráterítünk, hogy egy x-et kapjunk a mellkasán, ezt a derekán megkötjük. Fejére kendőt kötünk, akár szakállal is megpróbálkozhatunk. Máriának a szoknyáját hasonlóan kezdjük, attól lesz bő a szoknya, hogy sok-sok csuhéval körberakjuk a derekát, ezeket alulról rögzítjük, úgy, hogy a leveleket kicsit vissza is hajtjuk. Ha elég csuhéval dolgoztunk, akkor miután egyenesre vágjuk az alját, meg kell állniuk a csuhéfiguráknak. Most már csak a kis Jézus hiányzik a Szent Családból. Őt egy kisebb fejjel kezdjük, majd bepólyáljuk egy nagyobb csuhével, a fejrésznél visszahajtvá belefektetjük, majd az alját rákötözzük, mint egy pólyát. Neki is készítünk glóriát, ha ezt is rákötöttük, szinte készen is vagyunk. Most már csak Mária kezébe kell tenni, Mária kezeit karolóan összekötjük egymással a csuklójánál, amíg vizes az anyag, addig szabadon igazíthatunk rajta, ha megszáradt, akkor törni fog.

Gyerekkoromban én is részt vettem ilyen betlehemezésen, hol angyal, hol Mária, hol pásztor szerepben. A környékünkön lakó gyerekekkel tanultuk meg a szöveget, énekeket. Általában a lányok az angyal, a fiúk a pásztor szerepet kapták, a nagyobbra osztották József, Mária, a három király, Heródes szerepét. Körbejártuk a környéket december 24-én délután, akikhez bementünk, süteménnyel vendégelték meg bennünket. Mindig más település betlehemi gyűjtésének szövegét kaptuk, a felnőttek segítségével tanultuk be a szerepeket. Adonyban a betlehemi történetet december 24-én délután a templomban adják elő a gyerekek, énekelve, beöltözve a szerepnek megfelelően, eljártsszák a szállást kereső Szent Család történetét, egészen a Jézust köszöntő pásztorok és három királyok ajándékozásáig. Szeretnék egyszer itt is úgy betlehemezni gyermekeimmel, mint szülővárosomban, átadni gyermekeimnek is ezt a hagyományt, amit még az én szüleim és nagyszüleim adtak át nekem.

Kissné Szalai- Gindl Zsófia

*Adonyi emberek – adonyi értékek:
érdekes emberek közöttünk*
Dr. Szász Károly, képviselő

Dr. Szász Károly (1952) Budapesti születésű, de monori származású állatorvos. Az egyetem utáni első és egyben utolsó munkahelyén 1978-ban helyezkedett el a Március 21 Mezőgazdasági Szövetkezet szedresi sertéstelepeén üzemi állatorvosként. Munkájával, szakértelmével, elhivatottságával nemcsak a szigorúan vett szakmai munkáját alapozta meg, de a telep vezetőjeként, ágazatvezetőként, később az Adonyhús Kft. ügyvezetőjeként bizonyította, hogy az állatorvosláson túl ért az üzleti élethez is. Az adonyi sertéstelep személyének köszönhetően folyamatosan megújult, az Európai Unió szabványainak megfelelő vágóhidat, húsfeldolgozót alakított ki, így számos bolt polcain találkozhattunk az Adonyhús Kft-nél készített hússokkal, töltelék-

és füstöltárakkal. Állhatatos munkáját dicséri az adonyi horgászegyesület virágzása (Adony legnagyobb létszámú civil egyesülete 1982 óta öntevékenyen és önfenntartóan működik), melyben Kádár Miklóst és Bölcskei Pali bácsit követte a vezetői (horgász) székben. Szintén nevéhez kötődik az adonyi cserkészcsapat létrehozása. A sertéstelepről 2015-ben ment nyugdíjba, nyugdíjas napjait leginkább kedves időtöltésének szenteli: ha esik,

kép:feol.hu

ha fúj, őt megtalálhatjuk a holtágon ringatózó ladikjában, horgászbótja mögött ülve.

„Egy elérendő reális cél érdekében mindvégig kitartva, ha apró lépésenként is, megvalósulhat az álom. Küzdés közben az ember találhat segítőt, barátot, a közös küzdés erősít, a cél nem téveszthető szem elől, amíg azt el nem érjük.”
– vallja.

Dr. Szász Károllyal (SzK) Pletser Nándor (PN) beszélgetett a képviselőségről, a múltról, az ő „privát” történelméről.

PN: Mikor vállalt közéleti szerepet először, hiszen nem tósgyökeres adonyi?

SzK: Jelentősége életemben olyan dolgoknak van, amik motiváltak arra, hogy tegyek a közösségért. Amikor Adonyba kerültem a sertéstelepre, ott Glavinasz Fotisz volt a műhelyvezető, illetve a sertéstelep vezető helyettese. Akkor ő azt mondta nekem, hogy aki tanult ember, diplomás és Adonyba kerül, annak kötelessége, hogy arra a helyre, ahova került próbáljon egy kis fejlődést vinni, próbáljon tenni, hogy az a hely egy kicsit előrébb lépjen. Ez volt az első motiváció, amit itt kaptam. Ettől fogva igyekeztem, hogy a környezetemben lévő dolgokat, ahogy tudtam, előrébb vigyem. Első lépés a közösségi munkában a horgász egyesületi tagsággal kezdődött. Láttam, hogy az adonyi holtág halálra van ítélve. Felvállaltam annak a feladatát, hogy megpróbáljam újra élővé tenni. Azt láttam az adonyi életem során – frissen kikerülve az egyetemről -, hogy azoknak volt és lehetett szava, akik párttagok voltak. Azok szabadon hozzászólhattak és véleményüket nyilváníthatták. Azért, hogy be tudjak kerülni a hozzászólók közé – én, aki párttag sosem voltam, és a KISZ- tagságomat is a középiskolában egy évig halasztottam, amíg meg nem győződtem a szervezet munkájáról – beléptem a Népfrontba. Ez a testület volt az, ahol a párton kívüliek végezhettek közéleti munkát. Amikor először vettem részt a községi falugyűlésen, Heteyi János és Stefanics József próbálták elérni a gáz bevezetését Adonyba. Heteyi Jánossal többször összefogtunk a jó cél érdekében, és eredményesen lobbiztunk. Jó csapattag és remek vezető volt! Itt volt az első megszólalásom valamilyen közösségi ügyért Adonyban, amikor támogattam ezt a dolgot. Ekkor még testületről szó sem volt, csak mint a községben élő ember így, a Népfront útján próbáltam a szavamat hallatni. Rövid idő múltával a községi KISZ bizottság munkájába is bekapcsolódtam. A KISZ titkár akkoriban Adácsi László volt, és én voltam a KISZ bizottság termelési felelőse. Ekkor már a sertéstelep ágazatvezetője voltam. E tevékenységemnek mai napig látható az eredménye: a Deák Ferenc utcai Kistemetőnek a kitakarítása, rendbe hozása volt 1978-ban. Több kommunista szombaton sikerült a község lakosaival ezt a munkát elvégezni, ahol a sertéstelepiek vitték a prímet.

Aztán a 80-as években összeütközésbe kerültem az MSZMP-vel. Történt, hogy bár a helyi párt alapszervvel, annak vezetőjével, Glavinasz Fotisznéval jó viszonyban voltam, mégis megjegyezte, hogy hogyan képelem én azt, hogy templomba jár egy vezető, nem mutathat ilyen példát az embereknek. Kényszerítve éreztem magam, és a feleségemmel együtt hosszú időn keresztül a dunaújvárosi templomba jártunk szentmisére.

PN: Hogyan indult maga a képviselőség?

SzK: A Duna holtágának kotrása során szerettünk volna egy fürdőhelyet kialakítani. A gáton átérve, jobbra lévő terület az erdészeti kezelésében volt. Meg kellett oldani, hogy itt egy kavicsos strand legyen. Ekkor kérdeztem az akkori tanácselnököt, Iglódi Istvánt, hogy mit tudnék tenni annak érdekében, hogy ez a terület adonyivá váljon. Azt mondta, csak úgy, ha erdőt cserélünk. A rév lejáratánál balra lévő erdő adonyi községi tulajdonban volt, és a tanácselnököt sikerült rávennem, hogy a strand területére ezt cseréljük el az erdészettel. Eljártam ez ügyben az erdészethez. Ott kérdezték, hogy én milyen jogon járok el Adony érdekében. Én akkor azt mondtam és úgy is írtam alá: „Dr. Szász Károly lakosság érdekeit képviselő”. Na, hát ez volt az indulásom...

PN: Ez az első hivatalos okmány, irat, még a nyolcvanas években, ahol képviselőként jelent meg. Alaposan megelőzte a korát, mintegy előrevetítette a későbbi szerepvállalását!

SzK: Magánemberként írtam alá, közel sem voltam választott képviselő akkor még. *(nevet)*

PN: Jött a rendszerváltás.

SzK: Igen, közeledett a rendszerváltás ideje. Én gyűlöltem mindent, ami a párttal kapcsolatos, sőt családi hagyományok útján is abban voltam erősítve – nagybátyám a váci székesegyház plébánosa volt –, hogy nem a materializmus, ami előreviszi a nemzetet, hanem az istenhit. Ekkor megkeresett Lendvay Zoltán atya, és nagyon megkért arra, hogy a Keresztény Demokrata Néppártot alapítsam meg Adonyban. Elég komoly ellenkezésem volt ezzel kapcsolatban, de a plébános úr kérésére megtettem. Az első önkormányzati választások során a pártoknak aztán volt lehetősége jelölteket állítani, én a KDNP színeiben indultam.

PN: A rendszerváltással együtt megjelent a pártpolitika is. A pártérdekek érvényesültek-e az adonyi képviselő-testületben?

SzK: Az első szabad választások során aztán kialakult az új testület. Igen jó viszonyban voltunk Heteyi Jánossal és Ecsődi Lászlóval, és a választások előtti falugyűlésen Heteyi János még poénkodott is, hogy hárman három pártot képviselünk (ő az Agrárszövetséget, Laci az MSZP-t, én pedig a KDNP-t): „No lám, nem kell itt veszekedni, meg vagyunk mi egymással egészen jól!” Abban az időben még nem elsősorban a pártot vagy a párt

értékeket képviseltük a testületben, hanem azt, amit jónak láttunk, amit úgy ítéltünk meg, hogy Adony lakosságának jó. Mindig ez ügyben igyekeztünk tevékenykedni. Soha nem a pártérdek határozta meg a munkánkat, nem a pártok csatározása, viaskodása volt az első.

PN: Az első, szabad önkormányzat idején melyek voltak azok az események, eredmények melyekre büszkén gondol vissza?

SzK: Négy cikluson keresztül, 16 évig voltam testületi tag, így egy kicsit az eredmények már összefolynak. Nagy dolog volt számomra, hogy az utcáknak milyen neve legyen. Nagyon sok olyan utca volt Adonyban, mely megnevezését a történelem már túlhaladta. Igyekeztünk olyan neveket választani, melyek örök érvényűek, és várhatóan fennmaradnak Adony végezetéig. Nagy dolog volt az infrastrukturális beruházások végigvitele is. A gáz, a csatorna, a szemétszállítás megoldása – lehet, hogy ebből valamelyik már később volt, nem az első ciklus során.

A rendszerváltást megelőzően a kisdobos, meg az úttörő mozgalom igenis jó volt, hiszen akkor a fiatalsággal foglalkoztak. Ez megszűnt a rendszerváltással. Ennek a pótlására vetettem fel annak idején Lendvay Zoltán atyának, hogy Adonyban a cserkészetet meg tudnánk-e alakítani. Az atya ebben segédkezett, és ide, ahol most is vagyunk, a lakásomra hívtam össze azokat, akik érdekeltek lehetnek ebben. Jöttek ide tanárok, leendő cserkészvezetők. Azt hiszem, hogy Adonyban vannak, akik még emlékeznek Pásztor Józsi bácsira, aki adonyi származású volt, és a plébános úrnak volt jó barátja. Az ő segítségével indítottuk be a cserkészetet. A székesfehérvári cserkész parancsnokkal, Hada Tiborral sikerült olyan kapcsolatot kialakítanunk, hogy egy sokáig jól működő ifjúsági szervezetet tudtunk kiépíteni itt Adonyban. Ez egy érdekes feladat volt... Nem volt egyszerű, hiszen nálunk nem voltak gyökerei. Nagyon tehetséges fiatalokat sikerült képeznünk és előtérbe helyeznünk: Györe Andrea, Zaka- Csikós Csilla, Barabás Peti. Nagyon sokat segített nekem a táboroztatásban Bartos Józsi barátom. Az úttörő és a kisdobos mozgalom is jó volt, de a cserkészet is, ezeket tovább kellene vinni, hogy a gyerekek itt találják meg a szórakozásukat.

PN: Ennek volt igazán közösségteremtő ereje. Ez az az időszak volt, mely Adony fejlődésének legfontosabb szakasza lett. Mi a környező településekhez képest nagyon jelentősen fejlődtünk: ez mutatja azt, hogy a testület jól dolgozott.

SzK: Sokszor volt ezekben a fejlesztésekben vita a testület és a polgármester között, hiszen a polgármester számára nagyon fontos volt a pénzügyi biztonság nyújtotta kényelem, míg a testület többet szeretett vállalni, kockáztatni. Akkor a polgármester úr úgy jellemezte a testülethez való viszonyát, hogy Adonyban erős testület és közepesen erős polgármester

van. Az első testületnek döntő szerepe volt abban, hogy ezek a beruházások beindultak, és mindent megtettünk az eredmények elérése érdekében.

PN: Mit tekint személyes sikerének?

SzK: Személyes sikeremnek tekintem, hogy Heteyi János úrral együtt azért álltunk ki, hogy a nemzeti ünnepeinket mindig a napján ünnepeljük. Mindezt a mai napig megőrizte a város. Én az első ciklus idején nemcsak helyi képviselő voltam, hanem tagja voltam a megyei közgyűlésnek. Azt mondták, hogy én a kormányhoz közelálló pártnak vagyok a képviselője, menjek a megyei közgyűlésbe. De ott sem a párt- hovatartozás volt számomra a lényeg, hanem az, hogy Adonynak minél több támogatást tudjak szerezni. Alapítottunk olyan kollégiumi férőhelyeket, melyeket fel tudtunk ajánlani azoknak, akik például Adonyból kívántak továbbtanulni. Nagy kritikával vizsgáltam és illettem a megyei Szent György Kórházra fordított összegeket, annak érdekében, hogy a dunaujvárosi kórházra is jusson fejlesztési forrás. A mi körzetünknek nagy sikere volt, hogy összefogásunk eredményeképpen innen került ki a megyei közgyűlés elnöke: a pusztaszabolcsi Paál Huba. A közösségi munkát végzőknek rendkívül fontos a stabil háttér, és ezt az én felelősségem mindig biztosította és jelenleg is ezt teszi. Valódi eredmény csak így lehetséges.

PN: Voltak-e kudarcélményei az első ciklusa során? Volt-e olyan célja, feladata, melyet szeretett volna megvalósítani, elérni, de nem járt sikerrel?

SzK.: Igen, voltak dolgok, amikben megítélésem szerint hibáztunk. Hibáztunk például abban, hogy az adonyi sziget nem került Adony tulajdonába. Ugyanígy a Duna adonyi mellékága is Adony tulajdonába kerülhetett volna ekkor. Sajnos ez ügyben a polgármester, a testület nem tett megfelelő lépést. Akkor lett volna erre lehetőségünk, és mennyire más lenne most a helyzet, ha egy jóléti erdője lenne Adonynak a szigeten, ahol nem megy folyamatosan a fakivágás. Vagy az adonyi mellékágnál nem kellene folyamatosan harcolnia a horgászegyesületnek, hogy megkapja a terület halászati jogát. Ez az egész terület egy csodálatos turisztikai központ lehetne, és most nem a miénk. Számomra csalódás volt, hogy nem tudtam elérni a testülettel szemben az adonyi vízvezetékrendszer karbantartásánál, hogy magántulajdonú karbantartó cég kaphassa meg azt. Annak idején a Fejérvíz Rt. végezte a munkát, és nagyon jól tudtam, hogy magánvállalkozó is legalább olyan szinten tudja csinálni, mint a Fejérvíz. Környező településeken érdeklődtem ebben a témában – elég komolyan vettem a testületi munkát –, és például Iváncsán, ahol magánvállalkozó tartotta karban a rendszert, jóval alacsonyabb áron kapta a lakosság a vizet, mint Adonyban. A biztonság, amit a Fejérvíz képviselt, nem volt elégséges, hiszen le kellett idővel cserélni. Ebben a témában például egyedül

maradtam... De a közétkeztetésnél az áremelést sokszor elleneztem, hiszen, mint az Adonyhús Kft. ügyvezetője, jól ismertem az élelmiszergazdaságot, és tudtam, mikor indokolt és mikor nem az árak növelése. Mint a helyi KDNP vezetője szerettem volna megvalósítani az általános iskolában a hittan és erkölcsstan oktatását. Az ezzel kapcsolatos gondolatot – felhatalmazva erre Lendvay Zoltán plébános úr által – előadtam a karácsonyi éjjéli misén. Ezt követően meg is történt a községben a felmérés. Akkor az adonyi szülők 65%-a úgy nyilatkozott, hogy támogatják az elképzelésemet. Látszott a társadalmi igény. De mégsem került bevezetésre. Most ért el oda a kormány, hogy megvalósult ez országos szinten. Bizony, érdemes elgondolkodni, hogy Adonyban ezt már 20-30 évvel ezelőtt megélhettük volna.

PN: Van-e valami, amit máshogy tenne, ha újra élhetné azt az időszakot?

SzK: Én akkoriban nem tekintettem úgy a testületi tagságomra, hogy mekkorát alkottam. Minden olyan dolgot támogattam, mely a község fejlődését, a lakosság kiszolgálását a lehető legmagasabb szinten biztosította. Úgy gondolom, hogy még többet tudtam volna tenni, ha a testület ebben partner. De demokrácia van, és amit közösen megszavaztunk, azt lehetett csinálni. Talán némely esetekben határozottabban érvelhettem volna. Bennem örök kérdés marad: vajon megtettünk-e mindent???

Az adonyi zárda iskola története

Bálint Ágnes visszaemlékezése adonyi gyermekkoráról (részlet)

Az elemi iskola

„Anyám nagyon korán megtanított írni-olvasni. Emlékszem, álltam az asztal tetején, és a Budapesti Hírlap vezércikkét olvastam folyékonyan a vendégek elképesztésére. Ennek eredménye az volt, hogy mire iskolába kerültem, halálra untam magamat. Flóra nővér, aki az ötödikeseket tanította, elkért Etelka nővértől, átvitt az osztályba, és olvasnom kellett, hogy az ötödikesek szégyenkezzenek, milyen jól olvas egy másodikos. Egyházi iskola voltunk – az apácák a kastély melletti ún. Kiskastélyban laktak – tehát reggel mindig a templomban kezdtük a napot. Egyszer elkéstem. Tanítónőm aztán előadta, hogy trappolt be egy kislány a templomba, két kezét a tarkóján összekulcsolva, cipője sarkát alaposan a kőhöz verdesve, bumm, bumm. Osztálytársaimmal együtt én is jót mulattam ezen, mert nem ismertem magamra. A tanítónőnknek volt egy nagy kerek tálcája, és tízpercben körbejárt vele, hogy „kislányok, aki hozott tízórait, adjon belőle a szegényeknek is.” Én mindig kacsaszíros kenyeret vittem, abból törtem egy darabot. Egy szegény gyerekre emlékszem, aki a téglagyárban lakott, az még a Csanádin is túl volt, pedig a Csanádi volt az utolsó utca lefelé.”

Adonyban született –
Bálint Ágnes visszaemlékezése adonyi gyerekkoráról
Bálint Ágnes: Karácsony

Melyik lehetett az első karácsony, amelyre emlékszem? Talán mikor egy kis sárga játékmackót kaptam, amit nagyon szerettem, még akkor is, amikor már szeme sem volt, és sárgasága inkább piszkos feketébe ment át. Orvul eltűzelték szegényt. Az első világháború utáni évek világszerte nehéz gazdasági helyzete miatt apám maga készítette nekünk az ajándékot. Én gyönyörű babaszobát kaptam, volt benne babaágy, éjjeliszekrény, asztal, támlás pad, szekrény polcokkal és fiókokkal. Az asztalra a bátyám ráült, összelapult, az ágy is eltűnt, a szekrényvel viszont sokáig játszottam. Nagyanyám tanácsára még boltot is rendeztem be benne. Ő adott pár fillért, amin cukrot lehetett venni, és akkor árultam a szekrényből a családnak a málnaformájú cukrokat. A bátyámnak apám gyönyörű várat csinált. Teljesen profi munka volt, vékony rézlánccal lehetett a városkaput leereszteni, bástyák voltak, lőrések, és persze ólomkatonák. A bátyám később – már jobb időkben – kisvonatot is kapott, őrházacskával, sorompóval. Az őrházba gyertyát lehetett tenni, ekkor piros ablakán át piros fény vetült a sínekre és a váltókra. Nagyon sokat játszottunk a vonattal.

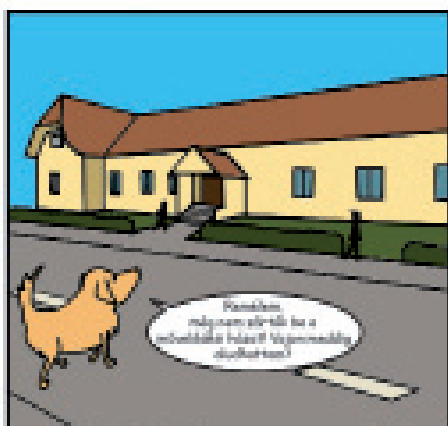
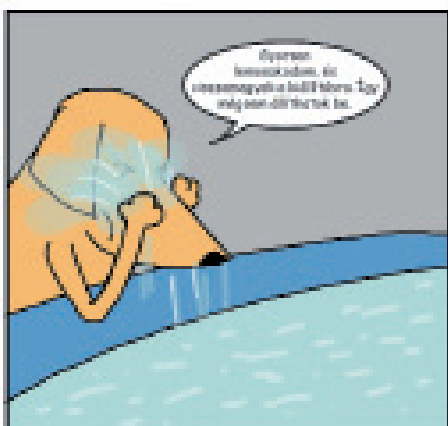
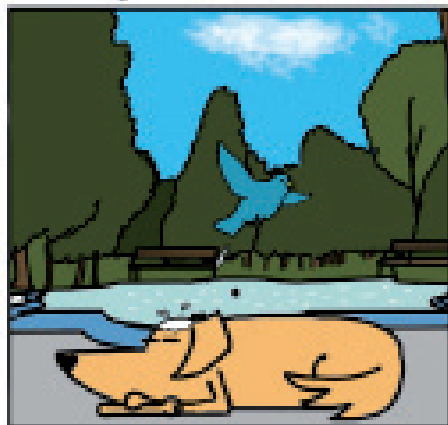
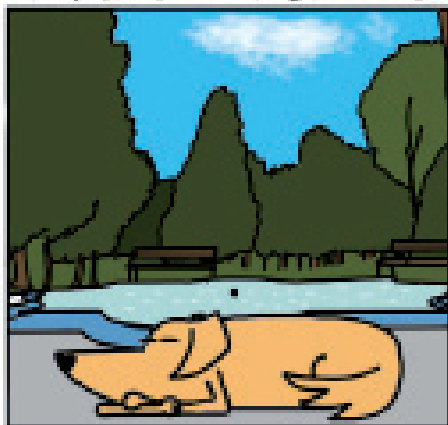
Egyik karácsonyra egy porcelánfejű alvóbabát is kaptam selymes szempillákkal. Eredeti karácsonyára már nem emlékszem, csak arra, hogy minden karácsony előtt eltűnt, aztán minden évben más-más ruhában ült a fa alatt. Anyám egyik éven Téltündérnek öltöztette, karácsonyfa-ezüstboáival szegett ruhában, egyszer meg magyar lánynak, pártában, stb. Sajnos, mikor elkerültem hazulról, leejtették, és eltört a feje.

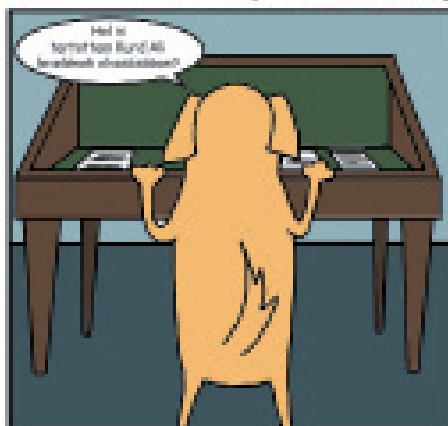
Karácsony előtt mindig megkaptuk Liebner bácsi áruházának katalógusát. Heteken át gyönyörködtem a Lencsi babákban, a pólyás babákban, a bőröndös babákban – jaj, de sóvárogtam mindig bőröndös babára, aztán sose kaptam. Keresztanyámtól mindig könyvet kaptam karácsonyra. Valami Csöpike kalandjaira emlékszem, Lagerlöf Zelma könyveire, ezek ma is megvannak, ma is szeretem őket.

Karácsony előtt képeslapokat kellett írni. Mihelyt megtanultam írni, apám ezt a munkát rám hárította. Rengeteg lapot kellett megírnom a Bálint-rokonságnak és a Müller-rokonságnak. Egyszer „kellemes”-t „kelemes”-nek írtam, és apám megpofozott.

Újévre jöttek a boltokból az ajándék naptárak. Emlékszem, a lenti konyhában ültem a fászládán, és néztem egy falra akasztott naptárt. Színes préselt papír volt, havas fenyők, hóborította házikó, fényes ablakszemmel, őzek. Én csak néztem, néztem, és olyan gyönyörűnek láttam, mint egy meseképet – a házikóban laktak, égett a tűz és világított a lámpa, varjak károgtak. Azóta is mindig sóvárgok ilyen régimódi naptár után.

ADONIS ÉS A TÖRÖKVÉSZ - XII. RÉSZ

VÉGE

Mersics-Morva Dóra: Mese a színes baglyokról

Egyszer volt, hol nem volt, élt egy faluban egy kislány, az édesanyjával és az édesapjával. A kislányt Flórának hívták és 5 éves volt. Békességben éltek, nagyon ritkán veszekedtek, a szülők nagy szeretetben és egyetértésben nevelték kislányukat.

Flóra egy vidám, cserfes kislány volt, aki imádta a baglyokat. A szüleinek jaj, de sokszor el kellett vinni őt állatkertbe és különböző madárházakba, hogy láthassa ezeket a madarakat. Egyszerűen odavolt értük. Otthon a szobája falát színes, vidám baglyos falmatrica borította, az óvodában és otthon is baglyos ágyneműje volt. A kis reggeliző tálkája alján szintén baglyok díszeltek, hátizsákján is ezek a madarak gubbasztottak. Volt baglyos cipője és pólója is. Teljes volt a paletta, vagyis Flóra így gondolta. Egy napon egy nagy áruházban vásároltak a szüleinek, amikor Flóra meglátott egy színes baglyokkal borított üvegpoharat az egyik polcon. Az volt az utolsó belőle. Azonnal odaszaladt, felkapta a poharat és vitte a szüleinek, hogy ő bizony ezt szeretné választani. A szülők összenéztek, elmosolyodtak és természetesen megengedték kislányuknak, hogy betegye a kosárba a választott tárgyat, hiszen minden nagyobb vásárlás alkalmával választhat magának egy valamit, ez a pohár ráadásul BAGLYOS volt. Flóra majd' kiugrott a bőréből örömeiben. Már aznap este ebből itta meg az esti kakaóját, majd boldogan lefeküdt aludni.

Éjszaka egyszer csak felriadt, különös hangokat, zörejt hallott. Kiment a konyhába. Ekkor nem hitt a szemének, azt hitte álmodik. Az új szerzemény az asztalon volt, ahol hagyta, de a baglyok nem voltak rajta. Ott ültek a pohár mellett az asztalon, és beszélgettek, tanakodtak valamin. Mintha életre keltek volna, egyszerűen lemásztak a pohárról. Mikor észrevették a kislányt, villámgyorsan újra a poháron voltak mozdulatlanul, mintha mi sem történt volna. Pont úgy nézett ki a pohár, ahogy megvették a boltban. Flóra megdörzsölte a szemét, megvonta a vállát, visszament a szobájába és biztos volt benne, hogy álmodta az egészet, a képzelete játszott vele.

A másnap ugyanúgy zajlott, mint az összes többi, Flóra elment óvodába, játszott, aludt egy jót délután, majd anyukája ment érte, s hazamentek. Este megint felhörpintette a kakaóját – az új poharából – s bement aludni. Az éjszaka ugyanaz történt vele, mint előző este. Valami neszre felébredt, kiment a konyhába, s a baglyok megint a pohár körül ültek, életre keltek. Most azonban az egyik bagoly, aki kék színű volt, megszólalt:

- Szia, Flóra! Ne ijedj meg, nem akarunk mi semmi rosszat! A barátaid szeretnének lenni, s segíteni neked, amikor szükséged van ránk. Mi csak

este jövünk elő, mikor senki nem lát meg minket, s kérlek, ne áruld el a titkunkat senkinek.

Azzal megint minden bagoly a poháron csücsült, meg se rezzenek. Flóra most már biztos volt benne, hogy nem álmodik, s annyira izgatott lett, hogy ilyen különleges pohara, s különleges barátai lettek, hogy utána már egész éjszaka nem tudott elaludni.

Másnap az oviban tornaóra előtt Flórának eszébe jutott, hogy otthon felejtették a szükséges tornafelszerelést. Biztos volt benne, hogy a kis cipős komódon hagyták reggel, mikor készülődtek az anyukájával. Szólt is az óvó néninek, hogy ő ma nem tud tornázni, mert nem hozott másik ruhát. Az óvó néni kicsit megdorgálta, s kérte, hogy legközelebb figyeljen oda jobban. Erre aztán, képzeljétek csak, mi történt! Mikor a gyerekek mentek ki az öltözőbe, hogy behozzák a tornaszákjukat, ott volt Flóráé is. Minden benne volt, nem hiányzott belőle semmi. Az óvó néni még meg is jegyezte:

- Flóra! Milyen feledékeny vagy! Hiszen itt van a felszerelésed, hiánytalanul! Tessék gyorsan átöltözni!

A kislány nagyon volt lepődve, biztos volt benne, hogy reggel, mikor az oviba értek, nem volt náluk a zsák. Aztán hirtelen eszébe jutott, amit este mondott neki a bagoly: „*Segítünk neked, amikor szükséged van ránk!*” Biztos volt benne, hogy ez a baglyok műve, ők varázsolták ide valahogy a tornafelszerelését.

Az éjjel megvárta a baglyokat, s meg is kérdezte őket:

- Sziasztok! Ti hoztátok be az oviba a tornaruhámat? Én biztos vagyok benne, hogy itthon felejtettem. Ugye, ti voltatok?

- Igen, mi voltunk! – vallotta be bizonytalanul a piros színű bagoly, majd így folytatta – Mi segítettünk, hogy ne szidjanak meg, amiért nincs felszerelésed. Ugye nem haragszol ránk?

- Tudtam, annyira tudtam! – lelkendezett a kislány. – Dehogy haragszom! Nagyon hálás vagyok nektek, hogy segítettetek.

- Huh, akkor jó! – válaszolta a bagoly. Ha szükséged lesz ránk, mi itt leszünk, ameddig csak kell!

Ezzel megint visszamentek a pohárra, s Flóra is elment aludni.

Az évek lassan teltek, Flóra cseperedett, iskolába ment, s a kis madárbarátai mindig segítettek, amikor kellett: ha otthon hagyta egy tankönyvét, munkafüzetét vagy a tolltartóját, akkor az mégis ott termett nála, amikor kellett. Ha az iskolában valami rossz történt, akkor éjjel egyszerűen csak meghallgatták és megvigasztalták, tanácsot adtak neki. A baglyok voltak Flóra kis lelki társai (persze az iskolában is sok barátja volt, mindenki szerette őt).

Aztán betöltötte a 14. évét. Volt nagy ünnepség, torta, jöttek a rokonok, barátok, osztálytársak. Aznap éjjel történt meg először ennyi év után, hogy

nem jöttek elő a baglyok, amikor Flóra várta őket. Eleinte furcsállotta a dolgot, majd úgy gondolta, hogy nekik is kell a pihenés, elvégre hosszú évek óta, minden este eljöttek, s megbeszélték a nap történéseit. De a baglyok másnap sem jöttek, harmadnap sem, s azután sem. A kislányt kezdte aggasztani a dolog. Egy hét telt el így, aztán még egy. Eleinte nagyon szomorú volt, de lassan elfogadta a helyzetet. Eszébe jutott, amit a piros bagoly mondott neki jó pár évvel ezelőtt a tornazsákos eset után: „*Mi itt leszünk, ameddig csak kell!*”

Flóra ekkor megértette, hogy ő már nagylány, lassan középiskolába megy, s a baglyok ezek szerint úgy gondolták, hogy ő már félig-meddig felnőtt, s egyedül is megállja a helyét az életben, nincs már rájuk szükség. Aztán egy röpké pillanatra eszébe jutott, hogy mi van akkor, ha az egész csak végig álmodta. De aztán ezt a gondolatot gyorsan elhessegette, mert neki igenis varázspohara van, amin a baglyok életre keltek.

Illusztráció: Kisnémet Tímea

Egy dokumentumfilm készítésének emlékei
**A kamera előtt állva, avagy filmforgatás a 100 évvel
ezelőtti harcok helyszínein**

Amikor Hetyei Gábortól megkaptam a kérést, hogy az adonyi I. világháborús katonákról forgatott filmről írjak egy cikket a kalendárium számára, könnyen rábólintottam. A javasolt cím a következő volt: „*A kamera előtt állva*”.

Vagyis írjam le, hogy miért éppen azon a területen készültek az adott felvételek, miért éppen ott ismertettük a hadi eseményeket „Kutató” társaimmal, Pintér Tamással és Dr. Stencinger Norberttel. Miért fogadta el (néhány) javaslatomat (mint „Rendezőt”) Filotás Mihály „Operatőr” – így nagy „R”-rel és nagy „O”-val. Tehát írjak a felvétel légköréről is.

Ezt könnyű így felsorolni, ám nekem most egy folyamatot kellene bemutatnom. Ugyanis egy „Rendező” nem olyan helyzetben van, hogy valamit elgondol, majd kiadja az utasítást, és pikk-pakk már készül is a felvétel. Bizony, nem ez a helyzet! Szedjük csak darabokra!

Megtanultam: a stáb legfontosabb embere az „Operatőr”! Ő dönt a javasolt forgatási helyszínéről, mert a (naiv „Rendező” által) javasolt forgatási helynek azonnal kapásból mondja az összes problémáját: *„Itt csak háttal állhat a beszélő, árnyékban az arca! A fák árnyéka miatt foltos lesz a kép! A köd miatt nem lesz jó a távlati felvétel!”* Még sorolhatnám hosszasan, de tanult a „Rendező”: az a jó, ha elmondja, milyen felvételt szeretne, milyen legyen a háttér stb. Ezután visszavonul, békésen vár, szótlánul, vállán cipelve a stativot (kamera tartó állványt), követi az „Operatőr”-t. *„Na, itt megállunk, a riportalany odaáll, ott fog beszélni! Látod, itt nem zavar a fák ágainak árnyéka, látszik mögötte a lövészárók. Tiszta, éles képet lehet felvenni, ez a jó hely!”*

Máris könnyebb helyzetben van a „Rendező”, hiszen ez a feladat megoldva. Jöhet a nyilatkozó, és már adja is neki az utasításokat: *„Gombold be az ingedet, ne hadarj, térj a lényegre, a kamerába nézz!”*

Gondolhatnánk, hogy ennek a folyamatnak ez a legkönnyebb része: amikor a „Kutató” beszél a kamera előtt. Á, nem így van! Ugyanis a „Kutató” egyáltalán nincsen könnyű helyzetben! Mindennek az az oka, hogy igen sok az ismerete az éppen aktuális helyszínen lezajlott eseményekről. Fejében a sok kutatási eredmény, ezredanyagok, egykori jelentések, ismeri az ott lezajlott súlyos harcok történetét. Hú, ebből kell kiszedni a lényeget!

Rádadásul még mielőtt elkezdené a mondanivalóját, a „Rendező” már tudtára adja, hogy hány percet beszélhet. Gondolkothat a delikvens, mi fér abba a pár percbe!

De említsük azt a fránya kamerát is! Egyszerűen érthetetlen, hogy milyen hatást vált ki annál a máskor rutinosan nyilatkozó, sok konferencián előadó, csoportokat a harctéren rendszeresen kísérő „Kutatóban”! Mert belesül, téveszt, megakad, vagy éppen a legfontosabb dolog nem jut eszébe. *„Vegyük újra!”* – hangzik el sokszor. És persze megy az évődés: *„Misi, hoztál elég kazettát, mert azt hiszem szükség lesz még jó párra!”* Az „Operatőr” csak bólint, nem szól, rutinos szakember, megszokta már az évek során. Elég a pillantását felfogni.

E hosszú bevezetés után gyerünk ki az egykori harcterekre. Forgatókönyv a kezünkben, már túl vagyunk sok megbeszélésen, ismerjük a helyszíneket. A Doberdó-fennsík legsúlyosabb harcainak helyszíne a 275 méter magas Monte San Michele. Nekünk, adonyiaknak azért is fontos kegyhely, mert az itt lezajlott harcokban több adonyi katona is meghalt. Ezért is szerettük volna bemutatni, hogy a hősi halottakat hova temették el. A néhány házból álló Crnci egyik kertjénél állítottuk fel a kamerát, ahol Norbert ismertette,

hogy a harcok ideje alatt ott egy kis temető volt, amelybe adonyi honvédek is temettek. Ma már éles az ellentét a bő 100 évvel ezelőtti helyzethez képest. A kamera a szép házakat „látta”, a kertben zöldellő olajfákat, és míg felveszi, nemcsak a „Kutató” hangját rögzíti, hanem a madárcsicsergést is.

A harcok ideje alatt a sírokat számtalanszor szétrombolták a nagy kaliberű olasz lövedékek. Mivel a kis temetőt még az 1930-as években exhumálták, már csak a kutatások során előkerült korabeli vázlatok, az egykor odatemetettek névsora emlékeztet a hely múltjára. A film vágása során bemutatásra került, hogy mi volt ott egykor, és ma milyen a helyzet.

Kiválaszthatunk egy másik olyan felvételi helyet is, ahol adonyi katona is helytállt a súlyos összecsapásban. Nem kell messzire menni (a Doberdó-fennsíkon nincsenek nagy távolságok), csak a Monte San Michele északi lejtőjére. Oda, ahol egykor az úgynevezett 3-as védelmi vonal húzódott. Egy picit kis dombocska van ott, amely egykor a 124-es magaslat nevet viselte. Itt történt, hogy az olaszok az állásaikból egy alagutat fúrtak a magyar állások alá. A végét megtöltötték robbanóanyaggal, eltorlaszolták, és 1916. május 29-én felrobbantották. A cél az volt, hogy az így keletkezett tölcsért elfoglalják, és bekössék a saját állásaikba. Ne feledjük: ez az időszak már a Nagy Háború állásháborús időszaka!

A tölcsért nem sikerült elfoglalni az ellenségnek, a székesfehérvári honvédek megtartották, és bekötötték a saját védelmi rendszerükbe. Mivel ebben a súlyos veszteségekkel járó harcban részt vett az adonyi Jókai Pál is, fontos volt ezt a helyszínt is filmre venni, elmondani hadi történetét.

Ma már csak egy eléggé szűk ösvényen megközelíthető a terület, igen sűrű bozótos borít mindent. Az egykori olasz árkok maradványai jól láthatóak, sőt a kavernának a bejárata is, amelyből az alagutat fúrták a magyar állás közelébe. Egy darabig be lehet mászni (egy alkalommal az egyik „Kutató” társunk megtette), igaz, nagyon szűk a hely, a végében ott az omlás. Ezt nem kívántuk „Operatőrünktől” (de lehet, hogy csak én hallottam ilyesmit: *„Mi lenne, ha végig lenne filmezve a kaverna az omlásig!”*) Ma már biztosan rókatanya az üreg, nem jó benne bujkálni.

A Doberdó-fennsíkon kívül másik fontos forgatási helyszínünk volt a Beszkidek Kárpátok, az 1915-ös téli és tavaszi harcok helyszínei. Itt újra csak a magyar királyi székesfehérvári 17. honvéd gyalogezred harcainak helyszíneire fókuszáltunk. Az itteni harcokban is elesetek adonyi honvédek. Az Olyka folyó völgyében, Repejov falu közelében ballagtunk fel a Korumkó magaslat oldalába. Gyönyörű a kilátás minden irányban! Jó időt fogtunk ki a felvételek elkészítésére, a reggeli köd felszállt, szép napsütéses idő volt. Ma

már tehenlegelők vannak a magaslat oldalában (Vigyáznai az „aknákra”!), ahol egykor a lövészárkok húzódtak. Semmi sem emlékeztet az egykori borzalmas harcokra.

Itt könnyű helyzetben volt az „Operatőr”, ebben a csodálatos környezetben remekfelvételekkészültek. Viszont a „Rendező” megint igyekezett kordában tartani a nyilatkozókat: idő, idő, idő! Mert ugyanaz a probléma, mint a Doberdón: túl sok a megszerzett információ. Ismét elhangzott az utasítás: *„Tömören a lényeg, hiszen percek, másodpercek kell beosztanunk!”* Amiről hosszú órákon át tudnánk beszélni, azt érthetően sűríteni!

A forgatási órák alatt sokat tanult a „Rendező” és tanult ez egyes helyeken nyilatkozó. Ezért a felvételek vége felé, amikor elhangzott a *„Felvétel! Mehet!”*, már volt egy kis rutin: mit, mennyit mondjunk el, mire térjünk ki. Valószínűleg ez adott okot arra, hogy Filotás Mihály, az „Operatőr” azt mondta a forgatások végén: *„Egy terepkutatásra, amelyet szeretnétek, hogy filmen is megörökítsünk, szívesen elmegyek veletek!”*

A következő munkafolyamat a vágás, szerkesztés volt, szembesülve azzal, hogy milyen időigényes, sok-sok órás, aprólékos munka. A 2x45 perces dokumentumfilm segítségével sok információt kapunk azokról az egykori adonyi katonákról, akik részt vettek a Nagy Háborúban. Akiknek kedvezett a katonaszerencse, azok hazajöttek, de sajnos nagyon hosszú a névsor az I. világháborús emlékmű hősi halottainak a nevét őrző táblákon.

Rózsafi János

Fotó: Pintér Tamás, Forgatás a Beszkidek Kárpátokban

Tartalomjegyzék

Szerkesztőségi beköszöntő	5
Bálinth Tibor: Holtág	7
Bálinth Tibor: Az öreg tölgy	9
Takács Béláné: Csirke bajor módra	10
Králl László: A karvaly, a héja és az egerésző ölyv	13
Raboczki Imre: A barangoló magyarok	18
Hetyei Gábor: 20-20-20 2020-ra	19
Hetyei Gábor: Januári keresztretjvény	21
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Szövés	22
Hetyei Gábor: Iglódi István, polgármester	25
Hetyei Gábor: Kik voltak az Irgalmas Nővérek?	30
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész I.	32
Bálint Sára: A cédula	34
Mersics-Morva Dóra: A tündér, akitől fordítva kellett kívánni I.	37
Hetyei Gábor: Az ötlet	40
Köller Ferenc: Jégzajlás a Dunán	42
Bálinth Tibor: Partraszállás	44
Takács Béláné: Három böjti leves	45
Králl László: Ki kopog, mi kopog? A fakopáncs és a küllő	48
Hetyei Gábor: Az ERDÉRT-es lambéria	51
Hetyei Gábor: Látjuk a fától az erdőt?	52
Hetyei Gábor: Februári keresztretjvény	56
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: A fonás	57
Králl Gabriella: Ecsődi László, képviselő	59
Hetyei Gábor: A zárda megalakulása	62
Majerné Sarkadi Márta: Farsang	63
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész II.	64
Mersics-Morva Dóra: A tündér, akitől fordítva kellett kívánni II.	66
Áldott István: A narráció	68
Nógrádi Katalin: Csapáson	70
Nógrádi Katalin: Kamraajtó	72
Takács Béláné: Tojás az étlapon	73
Králl László: A nyári lúd és a nagylilik Líviában	75
Balázs Ferenc: A húsz éves Angus Adonyban	78
Hetyei Gábor: Mérlegen a felhasználás: a fűtési rendszerűnt igénye 1.	79
Hetyei Gábor: Márciusi keresztretjvény	81
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Húsvét és a tojásfestés	82

Hetyei Gábor: Gáborfi Lajos, képviselő	84
Egy korabeli cikk az adonyi jötevről és a kedves nővérekről	88
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész III.	90
Bálint Sára: Miska, a róka	92
Mersics-Morva Dóra: A tündér, akitől fordítva kellett kívánni III.	94
Gianfanco Simonit: Az olasz meló, főszerepben: Gianfranco Simonit	97
Nógrádi Katalin: Adonyi víztorony	102
Nógrádi Katalin: Áprilisi hangulat	104
Takács Béláné: Sertéspecsenye régen	105
Králl László: Ami a művészeket is megihlette: poszáta és fülemüle	107
Hetyei Gábor: Repül a bálna!	110
Hetyei Gábor: Mérlegen a felhasználás: a fűtési rendszerűnt igénye 2.	112
Hetyei Gábor: Áprilisi keresztretjvény	114
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Tojás díszítése írókával	115
Králl Gabriella: Dr. Glashütter Csaba, képviselő	116
Hetyei Gábor: Szeretetház Adonyban	120
Bálint Ágnes: Házak, szobrok, temetők	121
Horváth-Bártfai Anikó: Égszinkék cipellők	123
Mgr. Martin Drobnák: A Beskidek Hadtörténeti Klub	129
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész IV.	132
Nógrádi Katalin: Dunaág	134
Nógrádi Katalin: Dunánál	136
Takács Béláné: Finom thea-sütemény	137
Králl László: Adony emblematikus madara, a gém	139
Balázs Ferenc: Az adonyi BSE járvány	143
Hetyei Gábor: Májusi eső aranyat ér	144
Hetyei Gábor: Májusi keresztretjvény	146
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Gyapjú, nemez	147
Králl Gabriella, Pletser Nándor, Hetyei Gábor: Hetyei János, képviselő	148
Szabó Ferencné: Az emlékekben továbbélő zárda I.	151
Kerekes Fanni: Megfogalmazva a megfogalmazhatatlant	153
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész V.	154
Mersics-Morva Dóra: A színes szirmú kisvirág	156
Pintér Tamás, Hetyei Gábor: Munkában az operatőr, Filotás Mihály	158
Nógrádi Katalin: Repceföld mentén	160
Nógrádi Katalin: Vadászterület	162
Takács Béláné: Lábatlan tyúk	163

Králl László: Récék a tavon	165
Králl István: A kéklő hegyen innen és túl	168
Hetyei Gábor: Dunára vizet...	170
Hetyei Gábor: Júniusi keresztretjvény	172
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Nemez tulipán	173
Králl Gabriella, Pletser Nándor, Hetyei Gábor: Köller Ferenc, képviselő	175
Szabó Ferencné: Az emlékekben továbbélő zárda 2.	177
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész VI.	180
Kerekes Fanni: Szép nap	182
Horváth-Bártfai Anikó: Zsivatolók nyomában I.	183
Pintér Tamás, Hetyei Gábor: Munkában a rendező, Rózsafi János	187
Bálinth Tibor: Daja	189
Takács Béláné: Kompótok	191
Králl László: A kanalgém, ami nem is gém...	193
Balázs Ferenc: Az Angus borjak és a halak	196
Hetyei Gábor: Ház vásárolt eneriga nélkül	197
Hetyei Gábor: Júliusi keresztretjvény	199
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Szalmadiszek	200
Hetyei Gábor: Králl István, képviselő	201
Szabó Ferencné: Az emlékekben továbbélő zárda 3.	204
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész VII.	206
Sebőkné Buday Györgyi: A tó elkísért egy életre	208
Horváth-Bártfai Anikó: Zsivatolók nyomában II.	209
Rózsafi János: Az adonyi katonák egykori parancsnoka	212
Köller Ferenc: Bejárat a szigetre	215
Nógrádi Katalin: Csendélet cipóval	217
Takács Béláné: Császármorzsóka	218
Králl László: Ami fekete is, meg fehér is, az még nem pepita: gólyák Adonyban	220
Ecsódi László: A pohár sör	224
Schmidt Ernő: Passzív jellegű ház - aktív építők	224
Hetyei Gábor: Agugusztusi keresztretjvény	228
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Harang szalmából	229
Hetyei Gábor: Lauber István, képviselő	232
Szabó Ferencné: Az emlékekben továbbélő zárda 4.	235
Kerekes Fanni: Szerelmesen, keserűen, édesen	237
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész VIII.	238

Horváth-Bártfai Anikó: Zsivatolók nyomában III.	240
Rózsafi János: Hadtörténelem és harctérkutatás	244
Nógrádi Katalin: Esti horgászás	249
Nógrádi Katalin: Kamraablak	251
Takács Béláné: Morzsasüti régen is	252
Králl László: A természetvédelem címermadara	254
Balázs Ferenc: „Ördögök” a Duna Réten	258
Schmidt Péter: Passzív ház szalmából	259
Hetyei Gábor: Szeptemberi keresztretjvény	263
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Gyékényszövény	264
Pletser Nándor: Müllerné Csikós Ildikó, képviselő	265
Mersics-Morva Dóra: Az emlékekben továbbélő zárda 5.	268
Bálint Sára: Csak tizenegyen vannak!	273
Mersics-Morva Dóra: A kiskakas, aki nem tudott kukorékolni	275
Pintér Tamás: Blog, alapítvány és film a Nagy Háborúról	279
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész IX.	282
Köller Ferenc: Bocskai utca	284
Bálinth Tibor: Gáton	286
Takács Béláné: Hecsepecse lekvár	287
Králl László: És azok a madárfajok, akik hozzánk járnak telelni	288
Hetyei Gábor: Kézilabda gyakorlás a nyolcadikos lányoknál	292
Hetyei Gábor: Mezőről a benzinkútra	293
Hetyei Gábor: Októberi keresztretjvény	296
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Gyékény szarvas	297
Králl Gabriella, Pletser Nándor, Hetyei Gábor: Paulusz Józsefné, képviselő	299
Takács Béláné: Az emlékekben továbbélő zárda 6.	301
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész X.	302
DM: Elhagyatva, örökké	304
Mersics-Morva Dóra: A kalandos királyi bál	305
Dr. Stencinger Norbert: A múlt és a kutatás összeköt	310
Bálinth Tibor: Templomkert	312
Trenkó György adonyi vezetőjegyző: Főutca	314
Takács Béláné: Lepények és piték	315
Králl László: Cinegék a ház körül	317
Ecsődi László: Terítéken a szerves trágya	321
Hetyei Gábor: Autózás zöld rendszámmal	323

Hetyei Gábor: Novemberi keresztretjvény	325
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Kukoricacsuhé	326
Pletser Nándor: Solti Ferenc, képviselő	328
Paulusz Piroska: Az emlékekben továbbélő zárda 7.	331
Majerné Sarkadi Márta: Advent	333
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész XI.	334
Mersics-Morva Dóra: Macska – egér barátság...	336
Filotás Mihály: A kamera mögött állva	339
Köller Ferenc: Bálint Sári néni háza	344
Nógrádi Katalin: December 19.	346
Takács Béláné: Savanyú káposzta	347
Králl László: Úgy, mint a pinty...	349
Ecsödi László: Az üsző hátszín esete a főorvossal	352
Hetyei Gábor: Polgármesterünk és a tehenek	354
Hetyei Gábor: Decemberi keresztretjvény	356
Kissné Szalai-Gindl Zsófia: Kukoricacsuhé és a betlehemes	357
Pletser Nándor: Dr. Szász Károly, képviselő	359
Bálint Ágnes: Az elemi iskola	364
Bálint Ágnes: Karácsony	365
Nyul - Hetyei - Tischnerné: Adonis és a törökvész XII.	366
Mersics-Morva Dóra: Mese a színes baglyokról	368
Rózsafi János: Kamera előtt állva	372
Megfejtések	376
Tartalomjegyzék	378

KERESZTREJTVÉNY MEGFEJTÉSEK

1. HÓ

I	É	N	N	K	U	D			
D	A	N	Y	G	A	T	I		
A	U	D	I	O	T	O	T	O	V
C	S	O	N	A	K	R	A	B	N
	N	Y				R	B	L	
T	T	Y				S	Z	E	Y
E	-	K				K	I	F	L
T	N	P	E			S	O	K	Á
G	E	N	F	A	C	R	R	E	R
F	E	R	D	É	N	S	A	R	L
É	R	K	É	L	F	A	L	Á	N
I	Á	É	P	Í	T	É	S	E	
B	T	O	N	E	A	L	V	Á	S
U	S	A	K	E	R	N	Ö	E	
Z	I	L	L	E	G	A	L	J	A
K	Ö	L	E	S	D	O	N	G	Ö
G	Ö	S	Z	V	Ö	L	G	Y	E

2. HÓ

K	Á	K		Z					
T	E	M	P	O	S	N	O	B	
L	O	R	S	I	K	A			
E	G	E	R	K	O	R			
Ü	T	D	O	B	O	G	A	V	T
K	I	L	A	Z	U	L	B	Ö	D
-	B	I	F	O	K	Á	L	I	S
E	V	Ö	O	L	V	A	S	G	A
R	Ö	N	K	Á	T	Y	B	L	
L	É	L	E	K	Ö	L	Ö	O	Á
I	G	L	Ü	M	A	K	Ö	L	N
Y	E	B	O	N	N	R	O	C	
I	T	T	D	O	V	C	E	B	
V	Á	R	O	S	I	V	Ö	L	G
R	A	G	U	L	O	L	O		
B	O	J	A	M	E	G	S	É	R
K	Z	O	S	T	Y	E	P	K	A

3. HÓ

		K	Á	N	K				
		O	L	V	A	S	Ó	K	Ö
		I	H	L	E	T	T	I	
		M	M	K	Á	T	É	G	
É		A	D	O	C	S	A	L	Ö
Ö	S	Z	T	A	H	I	N	T	L
S	Z	Á	R	I	T	Ó	K	A	N
A	L	A	K	U	L	O	I	N	I
K	B	U	R	L	Ö	N	C	S	
K	I	K	O	S	A	R	A	Z	O
G	Ö	R	L	M	A	I	C	S	A
V	E	F	E	K	V	É	S	T	
Ö	C	S	K	A	T	I	L	O	L
S	Z	I	N	H	Á	Z	R	U	M
H	A	K	A	R	O	B	I		
A	T	T	E	N	B	O	R	O	U
O	R	N	A	Z	E	O	L	I	T

4. HÓ

Ü	T	É	P						
I	V	E	L	O	K				
Ö	R	E	G	É	R				
A	L	M	A	A	T	A	F		
T	É	P	A	K	Á	C	M	É	Z
É	S	A	Z	É	J	F	É	L	I
G	A	Z	D	I	A	L	U	S	E
E	T	C	E	L	Ü	Z	H		
R	Ö	T	H	I	R	L	Á	G	Y
B	E	Y	E	U	R	Á	C		
A	L	O	L	-	Á	J	U	L	S
I	D	É	Z	E	T	N	Á	L	A
É	T	A	S	I	K	K	A	S	Z
Ö	V	E	G	I	D	A	L	Z	O
Ü	V	E	G	L	A	P	O	M	Y
K	I	N	Í	M	K	A	B	I	N
Z	G	P	I	M	A	S	Z	A	

5. HÓ

B	J	B	É	N	M				
B	Ü	R	O	K	R	A	T	I	K
I	D	Ö	E	N	D	V	Á	R	I
Ö	N	Á	L	L	O	S	O	D	I
C	S	Ö	R	E	N	Ü	E	K	
K	K	V	Y	T	O	N	G		
D	E	D	É	L	I	Ö	V	C	S
I	J	O	Z	E	F	A	I	T	T
S	Z	Á	D	G	Ö	S	F	A	O
S	Z	Ó	F	I	C	A	M	Ö	R
H	I	M	R	A	S	H	O	N	N
L	I	G	A	A	T	D	I	A	
M	I	N	D	U	N	T	A	L	A
P	P	I	O	N	C	D	I		
					R	A	E	S	I
					I	N	C	H	T
					A	S	I	M	O

6. HÓ

M	B	I	A	C	D				
B	A	L	Á	Z	S	O	L	Á	S
R	E	B	I	R	Á	K	Á	S	Z
I	G	L	Ü	Z	Á	R	Ö	S	Z
I	Á	M	E	S	E	S	Z	É	P
O	T	T	H	O	N	P	Á	L	T
F	O	K	E	R	I	T	R	E	A
J	O	G	A	L	K	O	T	O	S
R	A	C	H	A	T	P	O	M	
Í	R	T	A	R	O	B	O	T	O
Á	T	K	R	E	L	C	E		
E	S	B	E	E	N	Y	E	S	T
J	I	D	D	I	S	L	Á	T	
B	Ö	N	D	I	G	Ö	D	Ö	R
F	Ü	R	T	S	A	S	O	K	B
K	N	R	O	Z	É	A	D	O	
O	K	K	Ö	N	I	G	E	P	E

7. HÓ

			T	I	Ó	K			
			K	I	N	Z	S	I	U
			B	A	G	Á	M	T	
A	S	R	E	L	É	R	Á	C	
A	L	A	D	Á	R	R	I	K	S
K	U	R	Z	I	V	H	Á	Z	I
Z	O	L	A	A	U	T	O	N	Ó
H	K	A	S	T	É	L	Y	T	O
D	O	M	U	S	A	R	T	T	C
L	E	L	K	E	N	D	E	Z	S
R	I	G	A	L	G	S	O	K	Á
S	P	G	U	D	O	N	O	R	
Á	T	T	A	L	O	A	D		
A	M	P	U	T	A	L	K	A	Ó
Á	P	Á	C	I	K	G	Ö	D	Ö
S	I	Ó	H	M	A	R	A	S	Z
Á	L	F	O	O	D	É	G	E	I

8. HÓ

			M	A		D	C		
			D	A	J	A	P	U	S
			T	Á	V	I	R	A	T
D	Ú	D	E	N	V	E	R	A	
F	E	J	T	Á	M	L	A	A	M
D	Í	Á	N	A	L	A	N	Á	
I	T	N	T	E	B	E	R		
I	K	C	Z	I	G	L	E	R	T
D	Á	K	O	K	E	E	R	I	K
L	E	S	Z	A	K	A	D	O	K
V	R	Á	T	R	E	L	A	X	
I	D	É	T	L	E	N	K	E	D
E	K	H	O		I	N	Ó	G	
V	I	R	Á	G	P	O	R	S	A
M	É	L	C	S	Á	S	Á	R	
F	É	T	I	S	O	L	E	L	O
K	A	R	A	N	Y	É	R	M	

9. HÓ

		T	O	Á		E	B	V	
		C	I	K	O	L	A	I	L
			O	S	Z	L	Á	S	É
		Ú	S	S	Z	A	Ú	R	A
		Z	O	M	Á	N	C	T	Á
		N	Á	D	A	S	T	Ó	N
		H		T	S	E	A	P	Á
		B	E	G	N	A	C	É	T
		I	T	Y	E	G	I	R	Ó
		V	Á	M	S	V	É	D	O
		N	E	M	Z	E	T	I	S
		N	E	X	L	I	R	T	
		A	K	E	T	T	Ó	H	E
		R	Z	Ó	N	A	A	D	A
		A	L	B	E	R	T	A	
		V	É	S	N	Ö	K		

10. HÓ

	L	S	P	T					
J	O	V	Á	I	R	Á	S		
K	I	S	H	I	T	Ü			
S	Á	L	E	D	I	T	P	M	
E	L	L	E	N	E	Ó	S	A	P
P	Ö	R	Ö	G	Á	T	O	L	
H	A	Ö	H	F	E	T	A	O	
T	E	L	E	L	Ó	T	O	F	M
É	R	E	T	L	E	N	R	O	O
I	E	Y	E	S	V	É	T	O	
S	O	S	T	É	S	Z	T	A	O
T	S	S	Z	É	L	S	Ö	S	
V	I	Z	F	I	L	C	K	K	Á
Z	E	N	É	K	E	L	Ó	I	R
O	M	L	Ö	S	B	J	Ö	R	N
U	T	A	Z	T	A	B	Á	L	
C	S	E	H	K	E	L	Ö	H	E

11. HÓ

			K	O		S	I		
			D	U	N	A	F	O	L
			B	D	Á	L	A		
E	N	I	H	O	S	B	E	M	
A	J	T	O	I	K	O	N	Ü	M
T	Á	V	O	L	Y	A	N	Á	
S	B	E	A	L	L	I	T	T	A
M	E	L	L	Ó	H	E	I		
F	O	G	L	A	L	K	O	Z	T
L	E	A	R	L	N	N	A		
N	R	C	S	E	T	T	I	N	T
V	Á	J	O	A	G	Á	R	Y	
É	R	E	T	T	S	É	G	I	Z
Á	D	E	R	S	O	V			
Á	R	L	I	S	Z	T	B	É	K
O	L	L	Ó	K	E	Z	Ü	É	R
E	K	H	O	I	N	N	E	R	C

12. HÓ

			G	O	T	B			
			N	Y	Á	R	I	L	Ü
			U	D	V	A	R	L	O
É	O	R	R	O	R	G	B		
A	N	A	L	O	G	S	A	J	Á
L	Á	N	Y	O	S	Ó	R	A	
U	R	Á	L	I	M	Á	D	I	
J	A	K	Ö	T	E	G	P	A	B
B	I	O	G	H	E				
M	O	N	D	A	A	K	I	R	Ó
C	S	I	N	V	Á	M	S		
S	Z	É	K	L	Á	B	B	E	K
K	G	O	P	E	R	A	T	I	V
I	S	K	O	D	A	E	V	Ó	
E	-	M	A	I	L	K	A	Z	Á
A	V	O	N	Y	B	L	I	N	G
Ö	L	G	Y	I	Á	R	O	K	Y

Jegyzet

Jegyzet

Jegyzet